

3847

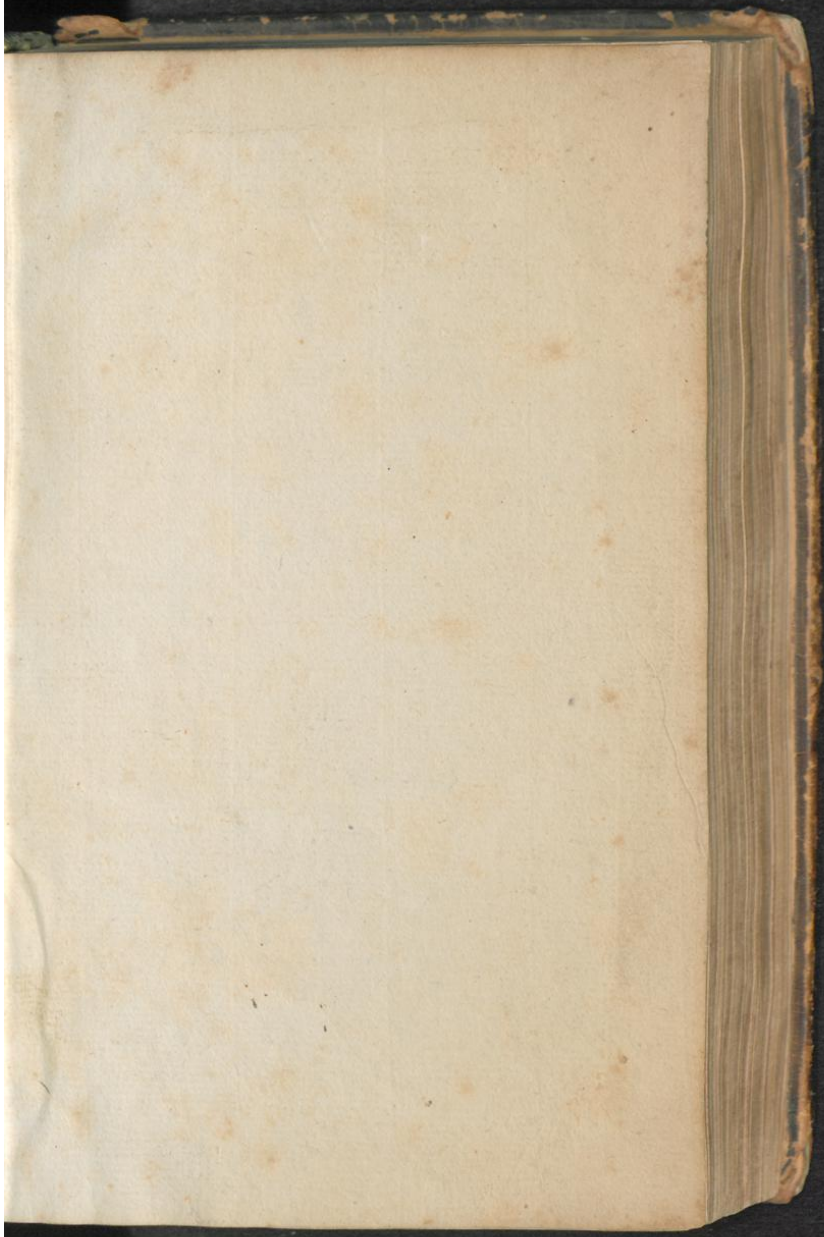
Editions Princeps—
Breitmann—

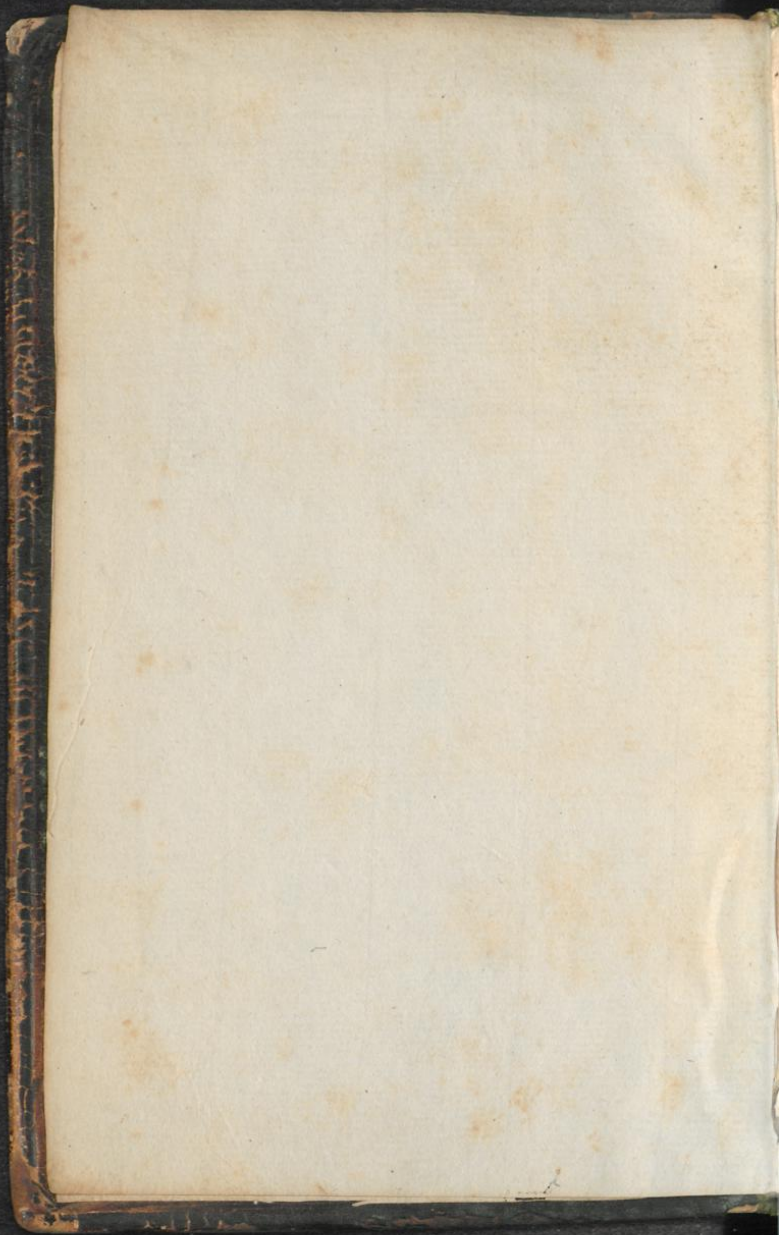
DV 2

454
+

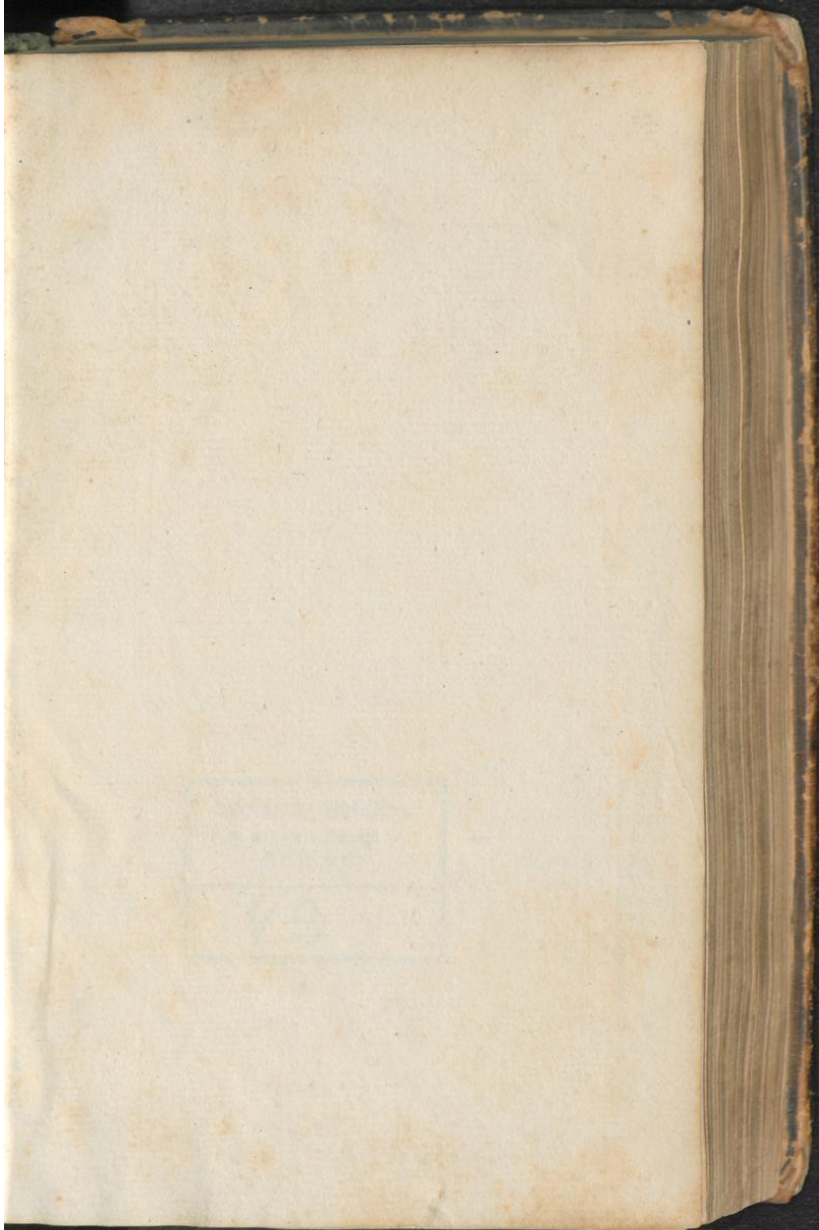
B 451.8

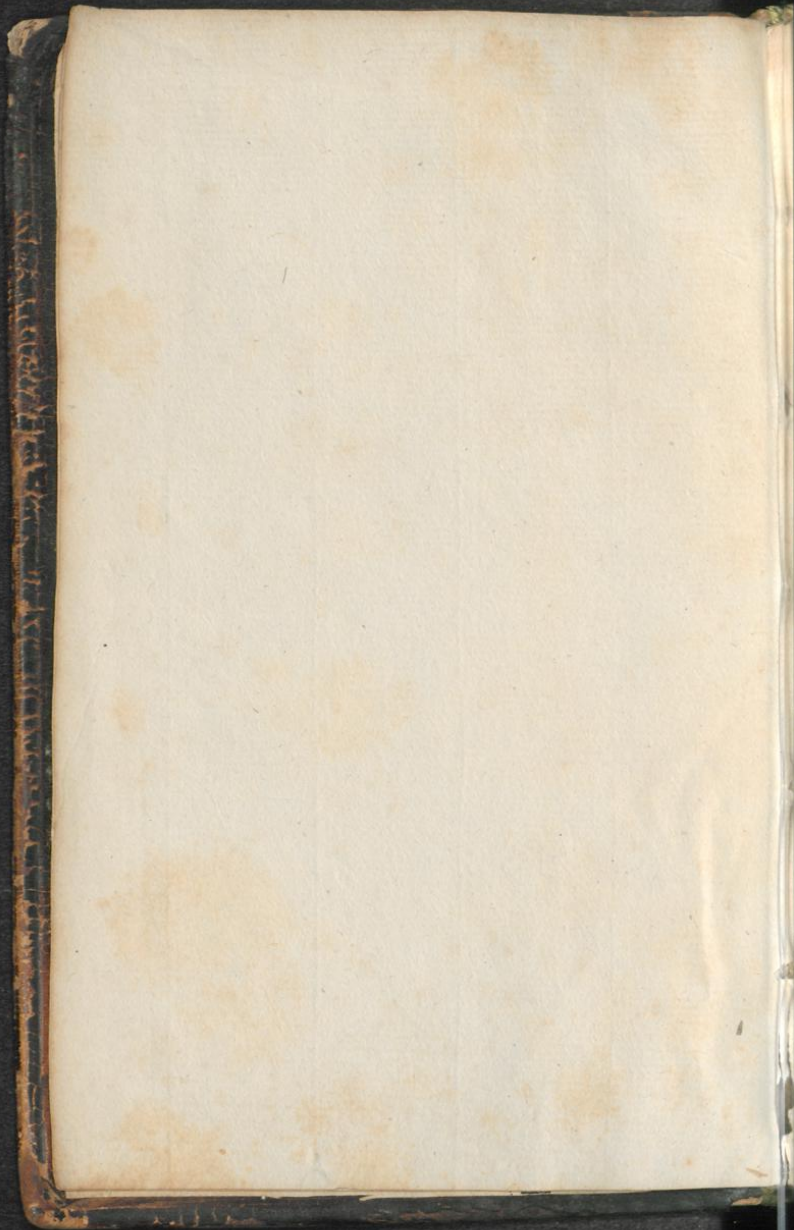

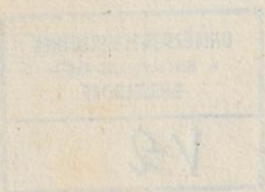

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
— Med.-Naturwiss. Abt. —
DUSSELDORF

V-2

I 4 +

SCRIBONII

LARGI, MEDICI VETVSTIS

fimi, de compositione medi-

camentorū liber, iam pri-

dem Io. RVELLII

opera è tenebris erutus, & à
situ uindicatus.

Antonij Beniuenij libellus de abdítis
nonnullis ac mirandis morborū
& sanationum causis.

Polybus de salubri uictus ratione priua
torum, Guinterio Ioanne
Andernaco interprete.

Apud Andream Cratandrum.

M. D. XXIX.

CANDIDO LECTORI.

Nihil sanè in literatorum uotis æquè fuit, atque res
diuinas priscorum imagines omnes, easq; quàmlibet
edacis temporis iniuria delitas, posteritatis memo-
ria tradere. In qua re cum mirè sudatum sit, hæcenus
tamè post alios huius calculi multos, Scribonius Lar-
gus (indignum) sepultus delituit. Eocum tamen Ruell-
ij uiri diligentissimi opera, labore que reducem, ceu
postliminio, habemus. Noluit enim homo sanctus hæc
nos diutius antiquitate ueneranda fraudari: scilicet
qui hunc ipsum inter medicos eo albo habitum sciebat
quem Galenus non commendarit modò, sed τῆς ἰα-
τρικῆς pluribus locis sequeretur. Iam quibus tē-
poribus floruerit, ipse sibi testis est fidelissimus: què
etiam recepisse se ab Tyberij Cæsaris legato medica-
mentum, hoc libro fateatur. Interim, optime lector;
Latino medico frueri, atq; beneficij istud acceptum
Ruellio feres. Nimirum qui ipse ædendum eum cura
rit, plurimisq; in locis multa reposuerit,
quæ ætatis superioris incuria
deprauata, contabue-
rant. Nonnul-
la etiã
ex Galeno, quod ex notulis
deprehendas licet,
reddidit.

COMPOSITIONVM INDEX.

D capitis dolorem primis diebus, etiã
in febre. Compositio prima.

Item ad eundem aliud. 2

Ad capitis dolorẽ pluriũ dierum. 3

Ad capitis dolorem omnem. 4

Ad capitis dolorem, cum inueterauerit. 5

Purgatio capitis per nares. 6

Alia purgatio per nares. 7

Alia purgatio. 8

Purgatio capitis per os. 9

Sternutatorium ad diuturnum capitis dolorem. 10

Ad capitis omnem dolorem, & quamuis ueterem,
quæ & in perpetuum sanat. 11

Ad comitiale morbum simplicia quatuor, compositum unum. 12

Ad eundem aliud. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

AD OCULOS Collyria leuia.

Ad conturbationes & epiphoras oculorum simplex
res, quæ omni collyrio melius facit. 19

Ad easdem collyriũ ex plãtãginis succo mirificũ. 20

Ad easdem aliud. 21

Ad easdem Diaglaucium nouè factum. 22

Ad pluriũ dierũ ἐπιφοσὰς, cum glutinosa lachry
ma fluit. 23

Aliud collyrium ad tenuem lachrymam, & ad pustu
las, & hulcera pura. 24

Collyrium ad sordida hulcera, & crustas, quas ἐχρά

COMPOSITIONVM

- ῥαῖ Græci uocant. Item ad carbunculos, pustulas,
 & aspritudinem palpebrarum recentium. 25
 Collyriū leue, quod facit ad tenuem & acrem lachry
 mam, pustulas, & ad uestiones, & hulcera. Itē ad
 solutas cicatrices, quod quidā Athenippon, quidā
 Diasmyrnes, alij εὐωδῆς uocant. 26
 Aliud ad idem Ἰσηκινὸν. 27
 COLLYRIA acria, & πικρὰ ad cicatrices ex-
 tenuandas, & palpebrarū aspritudinem. 28
 Alio modo ad idem. 29
 Ad palpebras perungendas. 30
 Aliud quo Augustus usus est collyrium Ἰωσμὸν. 31
 Ad caliginē & aspritudinē oculorū, siccamq; pertur-
 bationem, quam ξηροφθαλμίαν Græci uocāt. 32
 Aliud ad caliginem & aspritudinem. 33
 Aliud ad idē, quod magis mulieribus cōuenit. 34
 Ad cicatrices extenuandas ueteres, & caliginem, &
 aspritudinē acrem: quod semel inunctum plurium
 dierum effectum exhibet. 35
 Collyrium quod propriē ad aspritudinem & callosē
 tatem palpebrarum facit. 36
 Liquidum medicamentum ad ueterrimā aspritudinē
 palpebrarum, & callos durissimos. 37
 Aliud liquidū medicamentū ad suffusiones. 38
 Ad auriculæ dolorem, & tumorem simplicia bene-
 facientia sex. 39
 Ad idem compositū ex duabus rebus mirificum. 40
 Ad tumorē

INDEX.

Ad tumorem & exulcerationem aurium.	41
Aliud ad carnem in foramine auris excreſcentē.	42
Ad parotidas ſimplex.	43
Compoſitio ad idem.	44
Alia cōpoſitio ad eaſdē antequā ſuppuraerint.	45
AD ſanguinis eruptionē de naribus remedia.	46
Medicamentū cōpoſitū ad idē. Si præſcabuntur ob- turatis naribus, qua ratione efficiatur ut adſpirēt, & nihilominus nares ſpiſſatas habeant.	47
Ad hulcera in naribus cōpoſitiones duæ.	48. 49
Ad graue odorē earū, quē οζούωϋ Græci dicūt.	50
Ad polypos.	51
Ad grauedinem.	52
AD dentium dolorem, quibus colluendi ſunt.	53
Quibus ſuffire oportet.	54
Quæ eum manducare oportet.	55
Quæ imponere extrā.	56
Quī mouentur dentes, ut conſirmentur.	57
Ad eoſdem aliud remedium.	58
Dentiſicij compoſitio.	59
Dētiſicijū Octauie Auguſtæ. Aliud Meſſalinæ.	60
AD fluorem gingiuarū, quas prægnantes quidā uo- cant, & fluorem ſanguinis.	61
Ad cancrū in ore ſimplicia duo, cōpoſitū unū.	62. 63
AD faucium & uuæ tumorem.	64. 65.
Ad ſuppurationē faucijū ſuſpectā etiā ſictam.	66
Ad anginam.	67

COMPOSITIONVM

Ad idem compositum ex pluribus.	68.	69.	70
Ad uiam diu iacentem.			71
Ad arteriam diu exasperatam.			72
Ad tumorem arterie & tussim.			73
Ad fluorem & raucitatem arterie.			74
Arteriace qua melior non est, facit ad omne uitium ar- terie, euratamq; restituit uocem.			75
Ad suspirium simplicia quatuor.			76
Ad idem compositū ex pluribus.	77.	78.	79
Ad strumas simplicia duo.			80
Ad idem compositum ex pluribus, & ad mammarū duritiam.			81
Item ad idem compositum ex pluribus, & ad omnē duritiam.			82
Ad sanguinis eruptionem ex arteria, uel de pectore, uel de pulmone, simplicia quinq; Imponēda extrā que sunt, & que euitanda.			83
Pastilli duo ad idem.	84	Pastillus ad idem.	85, 86
Catapotium ad tussim aridam, & ueterem.			87
Catapotium ad tussim cum fluore.			88
Catapotium ad tussim ueterem.			89
Pastillus ad destillationem pectoris, & quicquid sup- primendum est, præcipue ad phthificos: initio so- mnum facit, dolorē omnis partus sedat.			90
Pastillus ad idē remissior Valētis præceptoris mei.			91
Pastillus ad stomachi solutionē. Idē ad deiectionē, & uesicæ dolorē adiuuat, & oculorū epiphoras.			92
			Pastillus

INDEX.

Pastillus ex odoribus, facit ad omnem dolorem, pro-	
prie autem ad tussim.	93
Medicamentū quod cochleario sumitur, ad tussim ari-	
dam, & lateris dolorem cum febre.	94
Alterum medicamentum ad tussim aridam, & horro-	
res qui solent precedere febres.	95
Aliud medicamentum ad tussim aridam.	96
Ad lateris dolorem, siue cum febre, siue sine febre,	
Pacchij Antiochi mirifica compositio.	97
Eadem ad morbo comitiali correptos, quos ἑπιλυ-	
πτικὸς dicunt, & furiosos.	98
Eadem ad scotomaticos, & cephalalgicos.	99
Ad suspiriosos, & uocis abscisionem.	100
Ad musculos maxillares, & facies prauas.	101
Ad duritiem mammarum muliebrium.	102
AD stomachicos quod euidenter conuenit.	103
Ad eos quibus frequenter inacescit cibus, & inflatio-	
nibus urgentur, & ad melancholicos.	104
Ad stomachi uitium, quod cum siti ardescit.	105
Ad intestina, & colum, & uomicas, & menstrua mu-	
lierum.	106
Ad idem, & comitiale morbum, & furiosos & po-	
dagram.	107
Ad stomachi solutionem, & fluorem.	108
Ad stomachi dolorem & inflationem.	109. 110
Pastillus ad caeliacos & torminosos.	111. 112. 113
Pastillus qui per anum mittitur, cum intestina cancer	

COMPOSITIONVM

occupat.	114
Potio, quæ cum hoc medicamentum subtus immiffum est, propriè conuenit.	115
Ad ἐλάεον, qd' est inflatio intestinorū pernitiōsa.	116
Ad idem uitium alterum medicamentum.	117
Ad idem quod per anum mittitur.	118
Ad coli inflationem, & dolorem uetustum.	119
Cassij medici colice bona.	120
Iulij Basi medici colice melior. Eadem ad uitia mu- liebria facit.	121
Ad colum, quod & in præsentia tollit dolorem, & in futurum remediat.	122
AD tumorem iocineris, & ad duritiem.	123
Ad duritiem iocineris ueterem.	124
Ad tumorem & dolorem iocineris, & lienis, & rez- num, & uesicæ, & qui propter hæc mali coloris sunt. Idemq; prodest ad aquæ mutationes.	125
Ad tumorem & duritiem iocineris ueterem. Idē ad lienofos, & hydropicos, & arquatos, & quibus urina mouenda.	126
Ad auriginem, quod uitium quidā arquatū, quidam regium uocant.	127
Ad lienofos medicamentum.	128. 129
Lienem quod sanat extrà positum.	130. 131
Ad status lienofos.	132
AD hydropicos, cum iam discenti sunt aquæ multitu- dine.	133
Alterū	

INDEX.

Alterū medicamentū eiusdē generis efficacius.	134
Aluum mollientia.	135. 136. 137
Purgatio altera per globulos, qui deuorati integri deiciuntur.	138. 139
Ad timeas necandas, & lumbricos.	140
Ad lumbricos.	141
Ad τεινεσ μόρ, uitium est extremi intestini, irritatio cum desurrectione.	142
AD renum tumorem, & hulcerationem.	143
Ad renum dolorē potio, ac renū, iocineris, lienisq; tu morē, atq; malū colorē, & aquæ mutationes.	144
Ad lapidem in renibus innatum, & urinam suppres sam.	145
Ad tumorem & exhulcerationem uesticæ.	146
Ad dolorem uesticæ, & difficilem exitū urinæ: quod uitium Græci δυσσχια dicunt.	147
Ad uesticam exhulceratam.	148
Ad sanguinem per urinam reddentes.	149
Ad calculosos.	150. 151. 152
Ad calculosos, lienosos, hydropicos.	153
AD lumborum dolorem.	154. 155
Ad paralyfin, & lumborū dolorem cōpositio Antio chi antidotus: optimè facit acopū ad paralyfin.	156
Ad lumborum dolorem malagma.	157
AD podagram cum tumore, & feruore, & rubore, quam caldam uocant.	158. 159
Ad podagram frigidam.	160. 161

COMPOSITIONVM

Ad utranq; podagram remedium, quod in perpetuum sanat.	162
NE cui serpens noceat.	163
Ne quem scorpio feriat.	164
Ad morsus & ictus serpentium theriacæ. 165.	166
Altera theriacæ etiam ad aspidem.	167
Ad uiperæ morsum propriè.	168
Antidotos Zopyri.	169
Antidotos Mithridatis.	170
Antidotos Apulei Celsi ad canis rabiosi morsum.	171
Ad idem remedium quod brachio alligatur.	172
Celsi antidotos.	173
Compositio alia.	174
Emplastrum mirificum ad canis rabiosi morsum.	175
Antidotos Casij ad toxicum, & ad tela ueneno tin- cta.	176
Antidotos Marciani ad omnia mala medicamenta, quæ τελεῖα, id est perfecta dicitur, quæ Augusto componebatur.	177
Singulorum malorum medicaminum propria auxilia.	178
Ad cicutam.	179
Ad opium.	180
Ad altercum.	181
Ad gypsum.	182
Ad spumam argenti.	183
Ad cerussam.	184
Ad coriandrum.	185
	Ad lepo

INDEX.

Ad leporem marinum.	186
Ad salamandram.	187
Ad aconitum.	188
Ad cantharidas.	189
Ad buprestim.	190
Ad dorycnion.	191
Ad ixiam.	192
Ad ephemerum.	193
Ad toxicum.	194
Ad pharicum.	195
Ad tauri sanguinem.	196
Ad lac potum.	197
Ad fungos uenenatos.	198
Ad sanguisugam.	199
Quoties suspicio mali medicamenti fuerit, commune remedium.	200
EMPLASTRUM uiride Triphonis chirurgi, qd' facit cum ossa in capite fracta sunt.	201
Emplastrum uiride Megetis chirurgi ad eadem.	202
Emplastrum uiride Triphonis ad uulnera recetia.	203
Emplastrum Traseæ ad eadem minus acre.	204
Emplastrum uiride Triphonis facit ad uetera huls cera.	205
Emplastrum uiride Glyconis chirurgi mirificum ad omnia uitia corporis, & uocatur Isis.	206
Emplastrum nigrum, quod ἰατρικόν dicitur, facit ad omne uulnus recens & contusum.	207

COMPOSITIONVM

- Emplastrum nigrū** Traſeæ facit ad omne recens uul-
nus neruorū, muscutorumq; punctus. Idem articu-
los præcisos iungit. 208
- Emplastrum nigrum** Aristi chirurgi, ad uulnera re-
centia, punctusq; muscutorum, neruorumq;, ad lu-
xum, cōtusum, præcipuè cū ossa fracta sunt artuū:
sine alligatura enim dimidio celerius sanat. 209
- Emplastrum nigrū** Triphonis chirurgi facit ad con-
tusa, & ad canis morsum, & furunculos. Idem ro-
sa dilutum explet hulcera concaua. Idem uocatur
Basilice. 210
- Emplastrum nigrum** Aristi chirurgi facit ad eadem,
& uocatur Tetrpharmacos. 211
- Emplastrum rubrum** Dionysi chirurgi facit ad leuia
uulnera, & in tenuioribus corporibus. 212
- Alterum rubrum emplastrum**, quo uenatores utun-
tur: facit enim ad canis, & ad omniū quadrupedū
morsus, Megetis chirurgi. 213
- Emplastrū coloris incerti**, facit ad omnia mediocria
uulnera, & ad morsum omniū quadrupedum: ad
contusa, incisa articulamenta mirè facit. Item cica-
tricem ducit, tumorem non patitur fieri, neq; pus:
fasciam, lanam succidam non desiderat: in balneo
aut folio non excidit. Furunculos, strumas aut dis-
cutit, aut aperit, aut persanat. 214
- Emplastrum luteum** Euelpisti chirurgi, facit ad tene-
ra hulcera mediocriter læsa. 215
- Emplastrum

INDEX.

- Emplastrum quod aperit, & ducit pus, uel si quid aliud subest, Epispasticū dicitur. 216
- Emplastrum ex sale album, quod Dialon Græci uocant, facit ad omnē durtiē, & diutinū dolorē, & ducit sudores: eadem hulcera callosa renouat, & cogit facilius cicatricem ducere. 217
- Emplastrū aliud ex sale nigrū ad eadē efficacius. 218
- Emplastrum album ad combusta, & exhulcerata ex frigore, quæ Perniones uocantur. 219
- Emplastrum album ad cicatricem ducendam Pacchij Antiochi, ad perniones, ad combusta, & hulcera, quæ Cacoëthes Græci dicunt. Idem ex rosa dilutum facit melius omni lipara, ad omnia uitia quæ in ano fiunt. 220
- Emplastrū ad combustum mirificè facit. Idem nigrū & citò persanat. 221
- Lipara ad intertriginem, & exasperationem, atque tumorem ani. 222
- Lipara rufa facit ad fissuras ani, quas Rhagodas Græci dicunt. Eadem ad eiusdem partis uitia, & hulcera diutina. 223
- Ad condylomata simplicia complura. 224
- Ad idem composita. 225. 226
- HAEMORRHOIDAS quemadmodū medicamento curare oporteat. 227
- Non exhulceratas eminentias ex qualibet corporis parte medicamento tollere. 228

COMPOSITIONVM

Suppurationem sine ferro a perire: & quod idem me- dicamentum pectoris, lateris, lumborum diutinos dolores tollit.	229
Melior Triphera, hoc enim nomine appellatur ut- trunq; genus medicamenti.	230
Ad stigmata tollenda medicamentum.	231
Intestinum extremū cum prodit, quibus oporteat re- medijs uti.	232
Ad testicularum tumorem.	233
Ad ueretri tumorem.	234
Si hylcus sordidum fuerit, aut cancro tentabitur, cor- ruptumue fuerit, composita duo.	235
Si cicatrix ducenda est.	236
Ad omne hylcus, in omni parte corporis sordidum, cōmunia simplicia medicamenta, & compositum unum.	237
Ad omne purū hylcus, & concauū quæ cōplēt.	238
Ad omne hylcus, in quo caro excrescit.	239
Ad idem alio modo compositum.	240
Emplastrum ad cicatricem ducendam.	240. 241
Emplastrum ad idem, Πικραδμίας dicitur.	242
Ad papulas in capite efferuescentes, uel qualibet cor- poris parte.	243
Ad ignem sacrum complura simplicia.	244
Ad idem compositum.	245. 246
Ad zonam, quam Græci ζεπτητα uocant.	247
Ad idem aliud medicamentum.	248
Ad impe	

INDEX.

Ad impetigines.	249
Ad suggillationes.	250
Ad scabiem simplex unum, compositū unum.	251
Ad lepram, quæ quasi impetigo est cum prurigine cutis, simplicia quatuor.	252
Ad idem compositio.	253
Ad idem alterum malagma.	254
MALAGMA ad ὀπίθροτονον & κνυινὸν πᾶσα μὲρ. Idem facit ad omnem tensionem & contractionem nervorum.	255
Malagma quod stomachū solutū confirmat, alui incitat, suppressit, & adstringit quicquid opus est.	256
Malagma ad pectoris & lateris dolorem, & quicquid ex perfrictione fit.	257
Malagma ad omnē dolorē, præcipuè iecinoris.	258
Malagma ad iocineris et lienis tumorē et dolorē	259
Malagma ad præcordiorum tensionem.	260
Malagma ad lienosos.	261
Malagma ad omnem ueterem dolorem, præcipuè lumborum.	262
Malagma quod discutit strumas, parotidas, panum. Idem suppurationes interaneis partibus futuras aperit. Idem facit ad omnem dolorem articularū, præcipuè lumborum.	263
Malagma ad omnem dolorem corporis, & articularum: facit & ad podagram.	264
Malagma ad contusionem lateris. Idem facit ad su-	

COMPOSIT. INDEX.

- spectas in ijsdem partibus suppurationes, uel iam
 factas: aperit enim citò, & sanat. Idē prodest præ
 cordijs tensis, iccinori duro. 265
 Malagma ad luxum, contusum, canis morsum, paro-
 tidas, strumas, podagram. 266
 Malagma ad podagram, & omnem dolorem, & ten-
 sionem neruorum. 267
 ACOPVM ad perfrictionem, lassitudinem, dolorē,
 tensionem neruorum. Idem hyeme non patitur
 perfrigescere. 268
 Acopum quod per uindemiæ tempus componitur, faci-
 cit ad omnē dolorem corporis, & neruorū. 269
 Acopum odoris grauioris ad perfrictionem, & do-
 lorem neruorum. 270
 Acopum optimi odoris, quo Augusta Antonia ferē
 utebatur, facit ad neruorum dolorem: perfrigesce-
 re non patitur. 271

F I N I S.

SCRIBONI

VS LARGVS CAIO IV

lio Callisto suo S.

Inter maximos quoniam
dam habitus medicos
Herophilus, Cai Iuli
Calliste, fertur dixisse
se medicamenta diuina
num munus esse. Et id
quidem non sine ratione, ut mea fert opinio.
Prorsus enim quod tactus diuinus
efficere potest, id praestant medicamen-
ta, usu, experientiaque probata. Animad-
uertimus itaque saepe inter deliberatio-
nes, contentionesque medicorum autori-
tate praecellentium, dum quaereretur
quidnam faciendum, aut qua ratione suc-
currendum esset aegro, quosdam humi-
les quidem, & alioquin ignotos, usu ue-
ro peritiores, & (quod fateri pudet) lon-
ge summos a disciplina medicinae, ac
ne ad fines quidem eius professionis, me-
dicamento efficaci dato, protinus uelut
praesenti numine, omni dolore, pericu-

† ad fores
quidem eius
profectos.

b

loq̄ liberasse agrum. Quamobrem spernendi sunt qui medicinam spoliare tentant usu medicamentorum, nō à medendo, sed à potētia, effectūq̄ medicamentorum ita adpellatam. Probandi autem qui omni modo succurrere periclitantibus student. Ego certè aliquoties magnum scientiæ consecutus sum titulum ex usu prosperè datorum medicamentorum, multosq̄ ex eadē causa non mediocrē gloriā tulisse memini. Est enim hæc pars medicinæ ut maxime necessaria, ita certè antiquissima, & ob hoc primum celebrata, atq̄ illustrata. Siquidē uerum est, antiquos herbis ac radicibus earum, corporis uitia curasse: quia etiā tunc genus mortaliū inter inītia nō facile se ferro committebat. Quod etiam nunc pleriq̄ faciunt, ne dicam omnes: & nisi magna cōpulsī necessitate, spec̄ ipsius salutis, non patiunt sibi fieri, quæ sanè uix sunt toleranda. Cur ergo aliqui excludāt medicinam & usum medicamentorum, non inuenio, nisi ut detegāt imprudētiam suam. Siue enim nullum experia

*Medicina
necessaria.*

experimentum eius generis remediorū
 habēt, meritò accusandi sunt, quod tam
 negligentes in tam necessaria parte fue-
 rint; siue experti quidem sunt eorū uti-
 litatem, denegant autē usum, magis cul-
 pandi sunt. Qui crimine inuidentiæ fla-
 grant, quod malum cum omnibus ani-
 mantibus inuisum esse debet, tum præci-
 pue medicis, in quibus nisi plenus mise-
 ricordiae & humanitatis animus est, se-
 cundum ipsius professionis uoluntatē,
 omnibus dñs & hominibus inuisi esse
 debent. Idcirco ne hostibus quidem ma-
 lum medicamentum dabit, qui sacramen-
 to medicinae legitime est obligatus: sed
 persequet eos, cum res postulauerit, ut
 miles & ciuis bonus omnimodo: Quia
 medicina nō fortuna, neq; personis ho-
 mines aestimat, uerum æqualiter omni-
 bus implorantibus auxilia sua succursu-
 ram se pollicetur, nulliq; unquam noci-
 turam profitetur. Hippocrates cōditor
 nostræ professionis, initia disciplinæ ab
 iureiurando tradidit: in quo sanctū est,
 ne prægnanti quidē medicamentū, quo

conceptum excutitur, aut detur, aut demonstratur à quoquam medico, longè præformans animos discipulorum ad humanitatem. Qui enim nephas existimauerit spem dubiã hominis lædere, quanto scelestius perfecte iam nato nocere iudicabit? Magni ergo æstimauit nomẽ decusq; medicinæ conseruare, pio sanctorum animo quenque secundum ipsius propositum se gerentem. Scientia enim sanandi, nõ nocendi est medicina. Quæ nisi omni parte sua plenè incumbat in auxilia laborantium, non præstat quam pollicetur hominibus misericordiam. Desinãt ergo qui prodesse afflictis aut nolunt, aut non possunt, aliosq; deterret, negãdo agris auxilia, quæ per uim medicamentorum frequenter exhibentur. Etenim quasi per gradus quosdam medicina laborantibus succurrit. Nam primum cibus ratione, aptorum tempore datus, tentat prodesse languentibus. Deinde, si ad hos non responderit curatio, ad medicamentorum decurrit uim. Potentiora enim hæc & efficaciora, quàm cibi,

cibi. Post ubi ne ad hæc quidem cedunt
 difficultates aduersæ ualitudinis, tunc co
 acta ad sectionem, uel ultimo ad ultio
 nem deuenit. At Asclepiades maximus
 autor medicinæ, negauit agris danda
 medicamenta. Quidam enim hoc men
 dacio etiam pro argumēto utuntur. Po
 teram tamen (si uerū id esset) dicere: Vi
 derit Asclepiades quid senserit, forsan
 non omnino in hanc partem animū in
 tendit. Homo fuit, parum feliciter se in
 hoc negotio gessit. Nō deterreor perso
 na, quū rem tam manifestè prodesse uideam.
 Nunc uero quum tam impudenter cōminiscātur de eo, quid possum ultra
 dicere, nisi genere quodam parricid
 dium ac sacrilegium eos cōmittere qui
 hæc dicūt? Ille enim febricitantibus, ut
 tūscūq; præcipitibus correptis, quæ ὄγυ
 πάθῃ Græci dicūt, negauit medicamen
 ta danda: quia cibo uinoq; aptè interdū
 dato remediari tutius eos existimauit.
 Cæterum in libro qui *ἰατρικῶν*, id
 est, præparationum inscribitur, conten
 dit ultimæ sortis esse medicum, qui non

*Medicus
expertus
eligendus.*

ad singula quæque uitia binas ternasue
cōpositiones, & expertas protinus pa-
ratas habeat. Vides ergo quàm nō pla-
ceat Asclepiadi usus medicamētorum
cui nisi plura quis ad quodq; genus uitij
medicamenta composita habeat, nō ui-
detur dignus professiōe medicinæ. Sed
ista licentia nomine tantummodo medi-
corum, propter quorundam negligē-
tiam latius processit. Rarò enim aliquis
prius quàm se suosq; tradat medico, dili-
genter de eo iudicat: cum interim nemo
ne imaginem quidem suam committat
pingendam, nisi probato prius artifice
per quædã experimenta, atq; ita electo.
Habent itaque omnes pondera atque
mensuras exactas, ne quid erroris in re-
bus non necessarijs accidat: uidelicet
quia sunt quidã qui pluris omnia quàm
seipfos aestimāt. Itaq; sublata est studen-
di cuiq; necessitas, & non solū antiquos
autores, per quos consummatur profes-
sio, quidam ignorant, sed etiam commi-
nisci falsa de his audent. Vbi enim dele-
ctus non est personarum, sed eodem mu-
mero

mero malus bonusq; habetur, quod si-
 ne labore potest contingere, idemq; di-
 gnitatis utilitatisq; præstare uideat pos-
 se, unusquisq; id magis sequitur. Sic, ut
 quisque uolet, faciet medicinã. Quosdã
 enim à peruerso proposito nemo potest
 mouere, & sanè omnibus permisit libe-
 rum arbitriũ magnitudo professionis.
 Multos itaque animaduertimus, unius
 partis sanandí scientiã, medici plenum
 nomen consecutos. Hos uero ab initio
 rectam uiam secuti, nihil prius totius ar-
 tis perceptione, quæ homini permittit,
 iudicauimus: Quia ex hac omnia com-
 moda nos cõsecuturos existimabamus:
 nõ mediũsidiũs tam ducti pecuniã aut
 gloriã cupiditate, quã ipsius artis sci-
 entia. Magnum enim & supra hominis
 naturam duximus, posse aliquem tueri,
 & recuperare suam, & uniuscuiusq; bo-
 nam ualeitudinem. Itaque ut cæteris par-
 tibus disciplinã, ita huic quoq; quæ per
 medicamenta uirtutẽ suam exhibet, cu-
 riosè institimus: eò magis quòd percipi-
 ebamus in dies ex usu profectus eius,

quos interdum supra fidem atq; opinio-
nem plurimorū exhibebamus. Sed qd
ultra opus est probare, necessariū usum
esse medicamentorum? præcipue tibi,
qui quia percepisti utilitatē eorū, idcir-
co à me compositiones quasdam petij-
sti. Ego autem memor humanitatis tuæ
candorisq; animi tui, quē omnibus qui-
dem hominibus plenē, mihi autem etiā
peculiariter præstas, nō solum quas de-
siderasti, uerumetiam si quas aliās exper-
tas in præsentī habui, in hunc librū con-
tuli. Cupio enim mediūfidius qua pos-
sum, tuæ in me tam perseveranti bene-
uolentiæ respondere, adiutus omni tem-
pore à te, præcipue uerò his diebus. Ut
primum enim potuisti, nō es passus ces-
sare tuæ erga me pietatis officium, tra-
dendo scripta mea latina medicinalia,
Deo nostro Casari; quorum potestati
tibi fecerā, ut ipse prior legeres, simpli-
citerq; indicares mihi quid sentiret; plu-
rimum enim iudicio tuo tribuo. Tu por-
rò cādidissimo animo & erga me bene-
uolentissimo, diligētiam meam sub tan-
ti nomi-

ti nominis editione, non uerbis, sed re probasti; periculumq; non minus tui iudicij, quàm ego styli, propter me adisti, quo tempore diuinis manibus laudando consecrasti. Fateor itaq; libèter, unicam me tibi gratias agere, quod & prius quàm rogaberis, consummasti amicissimo adfectu uota mea, quod contigit mihi favore plenissimo tuo, maturiorem percipere studij huius mei fructū ac uoluptatem. Ignosces autem si paucae uisæ tibi fuerint cōpositiones, & nō ad omnia uitia scriptæ. Sumus enim (ut scis) peregre, nec sequit nos nisi necessarius admodum numerus libellorum. Postea tamen, si & tibi uidebit, ad singula quæq; uitia plures compositiōes colligemus. Oportet enim copiam quoq; earum selectam habere: Quoniam reuera quædā quibusdam magis, & non omnes omnibus conueniunt, propter differentiā scilicet corporum. Quarum inītiū à capite faciemus: summum enim & primum locum hoc obtinet, dantes operā ut simplicia primò ponamus. Interdum enim

10 SCRIBONII LARGI EPIST.

hæc efficaciora sunt, quàm ex pluribus
composita medicamenta. Erit autem
nota denarij unius pro græca drachma:
æque em̄ in libra. *. denarij octoginta
quatuor apud nos† quot drachmę apud
Græcos incurrunt. Primū ergo ad quæ
uitia compositiones exquisitæ & aptæ
sint, subiecimus, & numeris notauimus
quò facilius quod quæretur inueniatur.

† sunt, sicut
drachma

Deinde medicamentorum, quibus
compositiones constant, nomina & pondera uis
tius subiūximus.

SCRIBO

SCRIBO

NII LARGI COM

positiones Medicæ.

AD CAPITIS DOLOREM.

Compositio I.

D capitis dolorē, etiā
in febre, primis diebus
benefacit serpyllī pon.
quadrās, rosæ aridæ. p^o
quadrans. Hæc inco-
quuntur duobus sexta-
rijs aceti acerrimi, donec ad dimidias
perducantur. Inde sumitur cyathus, &
in duobus rosæ commiscetur, frequen-
terq; ex eo curatur caput: ubi enim con-
caluit quod infusum est, nisi aliud recēs
adhiçiat, nocet.

II.

Item prodest eodem modo ruta per
se uel cum hederæ baccis decocta. Poly-
gonium quoq; & menta multis profuit,
ea ratione decocta, & infusa capiti do-
lenti, sphondylion, & agni semē, & plata-
ni pilulæ similiter aceto incocta, rosæq;

folia residuo aceto cōmixta. III.

Cum autē pluribus diebus perman-
serit dolor, tum omnium supradictorū
oportet uncias singulas sumere, ijsq; ad
miscere lauri baccarum, castorei, nucū
amararum, pulegij, sampsiuci foliorum,
singulorū uncias, & aceti sextarios tres
decoquere ad dimidias. Eodem modo
rosa admixta, non tamen frequenter, ca-
put curare. IIII.

Ad omnem capitis dolorem effica-
citer prodest, crocomagmatis pondo
sextās, aluminis fissi, uel gallæ. p^o. uncia.
Hæc terere ex aceto & rosa uicibus ad-
iecta oportet, usquedum mellis habeat
spissitudinem: inde frontem, & utraque
tempora oblinere. V.

Ad capitis dolorem, cum inueteraue-
rit, benefacit hæc compositio: Myrrhæ
*. p^o. i. croci. *. p^o. ij. amygdalorum ama-
rorū. *. p^o. ij. rutæ uiridis. *. p^o. iij. sphon-
dylj. *. p^o. i. panacis. *. p^o. i. laurus bac-
carū. *. p^o. iij. serpylli. *. p^o. ij. castorei
*. p^o. i. Teruntur hæc omnia aceto, & fi-
unt pastilli: cum opus est, diluuntur ace-
to &

to & rosa, in mellis spissitudinem, atque ita frons & tempora illinuntur. VI.

Oportet uero permanēte capitis dolore, materiam quoque detrahere ex eo per nares, uel os. Quæ res etiam auriculæ, uel dentibus dolētibus prodest. Nec minus quibus subitæ uertigines obuersantur, quos σκοτομαϊκοῦς Græci dicunt. Item comitiali morbo correptos, & caligine impeditos ex magna parte leuat. Debēt autem ij omnes pridie abstinere, & superioribus diebus aquam potare. VII.

Per nares ergo purgat caput ijs rebus infusis per cornu, quod rhinenchites uocatur: Hederæ succo per se, uel betæ succo, cum exiguo flore æris, uel cyclamini succo mixto lacte aut aqua parimensura. VIII.

Bene detrahit è naribus liquorem & hæc compositio: Salis, nitri, mellis, acetii, olei ueteris, singulorum, .x. p. binum, cyclamini succi, σαλιῶσ ἀργίας, quā herbam pediculariam, quod pediculos necat, quidam appellāt, singulorū, .x. p. i.

Hæc in unum mixta, naribus per cornū
infunduntur, uel pinna longiore nares
interius perfricantur. Cum satis uisum
fuerit fluxisse, ut reprimatur, aqua frigi-
da nares diutius abluere pura oportet:
uel ea, in qua pridie crocum adiectum
maceratum fuerit. IX.

Sed si per os magis detrahete mate-
riam uisum fuerit, quia non sine tormen-
to per nares ea deducere, suadebimus
pyrethri radiculam cōmanducare, atq;
subinde hiantem pati fluere saliuā: uel
uam passam cum piperis albi granis to-
tidem dabimus commanducandam, &
expuendā: æque enim & hæc deducūt
pituitam. Benefacit & sinapi ex aceto-
tritum, & non excastratū, gargarizatū
trium cyathorū mēsurā, admixto mel-
lis, p. quadrante: detrahīt enim largiter
pituitam. X.

Prodest cum diu caput dolet, ad ton-
dere ad cutem, & radere, & diutius sic-
cum ad relaxationem cutis fricare, &
aqua calida fouere pura, uel laurum in-
coctam habēte, Quo tempore etiā ster-
nutamen

sternutamentum concitare non alienū erit medicamento, quod ex his rebus componitur: Veratri albi, castorei, struthij quod est radix lanaria, piperis albi, singulorū. *. p^o. i. hæc contusa tenuiter forato cribro transmittuntur: cum opus fuerit, per pinnam, uel calamum scriptorij naribus sufflentur, uel specillo tincto in aquam, & excusso, tacta naribus iniiciantur. Proritat sternutamentum etiam per se contusum, & eadem ratione iniecum ueratrum album. Nigrum, siccum, & aridum sternutationem statim inuitat. XI.

Capitis dolorē quemuis ueterem & intolerabilem protinus tollit, & imperpetuum remediatur torpedo uiua nigra, imposita eo loco quod in dolore est, donec desinat dolor, & obstupescat ea pars: quod cum primū senserit, remoueatur remedium, ne sensus auferatur eius partis. Plures autē parādæ sunt eius generis torpedines: quia nōnunquam uix ad duas, tresue respondet curatio, id est, torpor, quod signū est remediatiōis.

Ad comitalem morbum.

XII.

AD comitalē morbū, quem Græci ἐπιληψίαν uocāt, herbam quam ἴδὴν πολυνεύρορ, nos nerualem appellamus, oportet ieiunum quamplurimum uiridem comesse, à prima luna ad tricesimam. Hæc eadē herba ebrio data copiosa, in crapula uinum discutit, mentemq̄ restituit.

XIII.

Item hinnulei cerui coagulū intra nouem dies exceptum, benefacit ad morbum comitalē. Intelligitur autem dierū numerus ex eo, quod iacent aures simul eorū primis temporibus, à nono em̄ die subrigūtur. Oportet ergo sumere tunc coagulum, & arefacere, quo neq̄ Sol, neq̄ Luna accedit, atq̄ inde dare pueris uiciæ magnitudinis globulum, ex aquæ caldæ cyathis duobus: maioribus uerò natu fabæ solidæ magnitudine, ex aquæ caldæ cyathis tribus per dies triginta. Donentur autē aquæ puræ supra medicamentū cyathi duo, aut tres. Hoc remedium qui monstrauit, dixit ad rem pertinere, occidi hinnulum cultro quo gladias

gladiator iugulatus sit. XIII.

Constat inter plures & crocodili testiculum, .x. p^o. i. aut uictoriati, per dies triginta ex aquæ cyathis tribus sumptâ multos remediâsse. XV.

Ad recentem eomitialem morbū citato proficit, ad ueterē tardius, tymi albi .x. p^o. iij. ex acetî cyathis tribus, & mellis boni pondo uncia; ut dilutū ieiunus bibat per dies quadragintaquinç. Sed cum biberit, citatus ambulet milia passuum minimè duum. XVI.

Scio Romæ quandam honestâ matronam aliquot comitiali morbo liberâsse hoc medicamento: eboreæ scobis hemina, mellis Attici pondo libra, hæc in unum miscentur. Postea adijcitur, si puer fuerit qui laborat, testudinis masculæ, palumbi masculi, utrorunç ferorū, id est, nuper captorū sanguis, quantum fluxerit dum uisua utraq; animalia dimittantur. Sin autem puella fuerit, fœminei generis animalia sint, & eodem modo capta, sanguine effuso emittant. Oportet autem clauum Cyprii eris acui

tum demittere in iugulū testudinis, & palūbi uenas, quæ sub alis sunt, are acuto incidere. Hoc medicamentū ligneo uase seruatum reponitur. Cum opus fuerit, datur ex eo luna decrefcēte per continuos dies triginta: primum cochlearia tria, deinde quinq; deinde septē, deinde nouem, summum undecim; & rursus nouem, deinde septē, deinde quinque, postea tria: & iterum augetur, minuiturq; numerus cochleariorū, donec dies triginta antedicti cōsumantur. Postea oportebit scobis eboreæ heminam per duos menses consumere uitio correptum, accipientem ex ea terna cochlearia in die, ex aquæ cyathis tribus. Hoc medicamento qui utitur, neque uinum, neq; suillam gustet. Præterea habeat in brachio uerua eborea. Nam sunt & qui sanguinem ex uena sua missum bibant, aut de caluaria defuncti terna cochlearia sumant per dies triginta, XVII.

Item ex iccinore gladiatoris iugulati particulā aliquam nouies datam cōsumant. Quæq; eiusdem generis sunt,
extra

extra medicinæ professionē cadūt: quīs
profuisse quibusdā uisa sunt. XVIII.

Illud tamen nō oportet ignorare, sa-
nari hoc uitiū cum cognitum est, aliqui-
bus: uiros facilius mulieribus remedia-
ri: pueros, uel uirgines liberari post cō-
plexū & deuirginationē.

Collyria composita leuia. XIX.

AD conturbationes & epiphoras
oculorum scio multa collyria, ta-
met si tardē, magnos tamen effectus ha-
bere. Sed nulli collyriorum tantum tri-
buo, quātū lycio Indico uero p se. Hoc
enim inter initia, si quis hoc collyrio in-
ungatur protinus, id est, eodem die, &
dolore præsentī, & futuro tumore libe-
rabitur. Superuacuum est autem nunc
laudes eius referre, in alijs enim exper-
tus intelliges simplicis rei uix creden-
dos effectus. XX

Oportet uero minime quater, quin-
quiesue ex interuallo inungere, deinde
cum combiberint oculi ad singulas in-
unctiones, eaq; quàm poterint sustine-
re calidissima, spongijs expressis uapo-

rare eos diutius, eodemq; die in balnea ducere, ita ut cū cætero corpore caput quoq;, & facies calida immergat, & fo ueatur: uinocq; uti ut quisque assuetus est. Postero die si qua uestigia epiphora remāserint, inungere collyrio aliquo acriore aquato sub uespere, & rursus in balneum deducere, & uinum dare eodē modo. Ferè enim uno die tollit epiphoram, & præcipue incipientem, neq; adhuc alio medicamēto tactam. Sed si ea uis fuerit epiphora ut nō cedat uno die, spectare oportebit donec impetus sedetur, & ita in balneū deducere, cæteraq; facere quæ præcepimus. Idem hoc medicamentum etiam suprā perunctū tardius quidem, sed eosdem effectus præstat, maximè in teneris corporibus, ut mulierum, & puerorum, quorum oculi nullius medicamenti uim sustinent: tri duo enim aut plerunq; quatrduo tollit dolorem, adiutū oīi infusione, & aquæ calidæ uapore.

XXI.

Item compositorū collyriorū hoc maximè probo ad recentes epiphoras, & contur

cōturbationes oculorū, tumoresq̄, & dolores: Aloës Indicæ. *. p^o. iiii. croci *. p^o. ij. opij. *. p^o. i. gūmīs. *. p^o. iiii. plantaginis succi cyathos tres. Terere oportet per se crocū diligēter, deinde cætera admiscere pridie macerata succi plantaginis cyatho: atque ita reliquis duobus cyathis admixtis, cum spissata fuerint, fingere collyria. Vtrunq̄ autem genus medicamenti eximiè prodesse iudico, proprietate quidē quadam: sed præcipuè quòd nullam in se aspritudinem habet, ut pleraq̄ quibus ferè inunguntur homines. Nam quæ ex cadmīa, aut ære ulsto, eiusdemq̄ generis pigmentis componuntur, quibus curiosè terantur, naturā suā tamen amittere non possunt. Nunq̄ enim ut succus diluunt, sed cum in summam subtilitatem deduci non possint, perseverantia tamen terentium, corpora quasi puluerulenta necesse est manent. Quorū uerò partes uelut configūt, certè exterius pungūt foramina prima, & tuniculam oculi, atque initijs interdum non tam molestam futuram con-

citant epíphoram.

XXII.

Quod nomine étiam quidē Diaglaucium dicit, probo in inijs. Nā & hoc genere quodam ex eadem materia constat, nec ullam aspritudinē habet, quando sic cōponit: croci. *.p°.v. sarcocollæ *.p°.x. glaucei succi. *.p°.xx. tragacanthi. *.p°.v. opiij. *.p°.v. Et hoc em̄ ego adijcio, & ita melius respondet, scilicet opiū & in hoc, & in omni collyrio, medicamētoq;. Verū adijcere oportet, qđ ex lacte ipso syluatici papaueris capitū fit, nō ex succo foliorū eius, ut pigmentarij institores eius rei cōpēdij causa faciūt. Illud em̄ cū magno labore exiguū cōficitur, hoc sine molestia & abūdāter teritur. Ante oīa crocū aqua pluuiatili, deinde adijciť sarcocolla, glauciū, opiū, tragacanthū, prius omnia seorsum macerata nō multa eius generis aqua: ut qđ primum, id est (si potest fieri) eadem die fingantur collyria: soles enim diu neglectum mortario inarescere. His uti primis diebus collyrijs, non ceteris auxilijs prout res postulat, abstinendo dico

fanguiā

sanguinis detractiōe, meliusq; eam cæ-
teris proficere adfirmo. XXIII.

Cū uero pluribus quīs diebus uexa-
tus fuerit epiphora cū perseuerantia tu-
moris, & pituita ipso calore oculorum
glutinosior uisa fuerit (qd' ferè sexto se-
ptimōq; die accidere solet) tū proderūt
& ea quorū genus superius improbau-
mus, cōposita ex rebus metallicis. Faci-
lius em̄ iam patiūtur oculi (si modo ex-
hulcerati nō fuerint) iniuriā. Quorū
præcipuè hoc mihi placet, qd' à colore
φαιδου dicit̄. Accipit aut̄ hæc: æris usti. *.
p. .xij. cadmiæ ustæ. * p. .xij. stibij cocti
* p. .xij. acaciæ chylismatis. * p. .vi. alo-
es. * p. .iij. opij. * p. .ij. croci. * p. .iij. ca-
storei uictoriati p. .myrrhæ, licij, idem
scilicet pōderis, cōmis. * p. .xviij. aqua
pluuiatili quæ sunt durata diu, teruntur
donec leuissima fiāt: postea cætera alio
mortario singula trita admiscen̄: dum
tollendū est, cōmi adijcī. Hoc quidem
etiā in inijs utunt̄, cum ouī aquato li-
quore p se, uel cū collyrio, qd' à cinereo
colore αοστραου appellat̄. XXIIII.

Collyrium spodiaceum à quibusdã ei-
nereum dicitur, componitur autem ex
his: cadmiã, botryitidos ustã super tes-
tam donec incandescat, & uino faler-
no extinctã. *. pond. xl. cretã samiã,
quam uocant astra. *. p^o. lxxx. stibij co-
cti. *. p^o. xx. opij. *. p^o. x. cõmis Alexan-
drini. *. p^o. xx. Terunt hæc omnia aqua
pluuiali, commi ultimũ adijcitur: an-
te hoc, cum cetera leuia sunt facta, opitũ
misceretur maceratum pridie aqua. Facit
hoc per se etiam in itidõ cum tenuis abun-
dansq; fluit lachryma, & pustulã mole-
stã sunt: aut cum prima tunica oculi ex-
esa est, aliãue exulcerata. Cum purum
hulcus est, diluitur ferẽ ouĩ albore, quod
est tenuissimum.

XXV.

Ad sordida hulcera oculorum, cru-
stasq; habentia, quas *ἑλκῆμα* uocãt, item
carbuculos, quos *ἄρθρα* dicũt, facit be-
nẽ & per se mel Atticum pyxidẽ Cyprij
arĩs conditum, & repositum mensibus
duobus, nec minus: quantõ em̃ diutius
remanet, efficacius fit.

XXVI.

Sed præcipuẽ hoc collyriũ, qd̃ quidã
Athe

Athenippū, qdā Diasmyrnes, quidā ^{εὐωδ}
 αἰς uocat, quia boni odoris est. Sed præ-
 cipue hoc, qd' etiā ad pustulas, papulasq;
 & suppuratiōes oculorū facit, & ad cica-
 trices nō ueteres, & ad palpebrarum re-
 centē, aut in corporibus tenuioribus as-
 spritudinē. Oportet autē eo ad sordida
 hulcera diluto cū oui albo, id est, aqua
 tissimo uti: deinde cum lachrymæ flue-
 re deserint, cinereo sup̄ inungere. Itē
 ad pustulas ex ouo tritum facit. Ad pa-
 pulas uerò, & ad dolores cum rubore,
 & distentione oculi sicca, cum lacte mu-
 liebrī & ex aqua. Aut ad cicatrices re-
 cētēs extenuandas, & palpebrarū aspri-
 tudinem tollendā, subiecto scilicet spe-
 cillo, aut inuersa palpebra, si quis eo uta-
 tur. Componitur autē ex his: Pompho-
 lygis lotæ. *. p^o. viij. aris usti. *. p^o. viij.
 croci. *. p^o. iij. myrrhæ. *. p^o. iij. nardi. *.
 p^o. sex semis & uictoriati, lapidis hēma-
 titis. *. pon. duum & uictoriati, pipe-
 ris albi grana decem, opij. *. p^o. i. aut ui-
 ctoriati, commis. *. p^o. x. teritur uino
 Chio,

XXVII,

ε 5

Collyrium Psittacinū à colore ita dictum, facit ad epiphoras quæ cum tenui & acri lachryma cōsistunt. Item ad uisiones & solutas cicatrices, & uastum tumorem, quem quia à loco interdum uidetur propellere oculum, $\pi\rho\theta\pi\tau\omega\sigma\iota\mu$ uocant, cum ouī albo quod est teuue. Sed præcipuè facit, cū quasi sanguine suffusi sunt oculi, & ob id nullum nisi leuissimum collyrium patiūtur: recipit autem hæc; Croci. $\times$. p^o. iiii. cadmiæ. $\times$. p^o. iiii. stibis. $\times$. p^o. iiii. opij. $\times$. p^o. ij. commis. $\times$. p^o. ij. amyli & recentis & dulcissimi. $\times$. p^o. iiii. Eodē modo quæ scripta sunt. in mortario debent teri ex aqua pluuiali. Amylum autem cum iam fingendum erit collyrium, adijcietur. Interdum & hoc superinungatur qui prius Athenippo curati sunt. His ferè collyrijs leuibus omnia quæ circa oculos cum tumore & dolore fiunt, remediāmus.

Collyria acrida.

XXVIII.

Acrioribus autem ijs ad cicatrices extenuandas, & palpebras asperas: quod quia ex quatuor rebus ut quadruga

driga equis constat, & celeres effectus
habet, *ἀεμα* dicitur. Recipit autem hæc:
arīs usti. *, p^o. iij. thuris arboris corti-
cis. *, p^o. iij. ammoniaci guttæ. *, p^o. iij.
commis. *, pond. iij. Teruntur ex aqua
pluuiali. XXXIX.

Hoc etiam superunctum, ad puerorū
epiphoras, & qui non sufferunt inuncti-
onem facit: ut huiusmodi medicamēta,
quæ *κρίχριστά* uocant. Croci siculi pon-
do uncia, cōmis pondo uncia; hæc aqua
teruntur, fiunt collyria. XXXX.

Est & hoc medicamentum satis effi-
cax, quo ita oportet palpebras perunge-
re, ne quid intra oculū fluat. Recipit au-
tem hæc: Croci siculi. *, p^o. iij. crocoma-
gmatis. *, p^o. xij. thuris. *, p^o. iij. alumi-
nis rotundi. *, p^o. vi. opij. *, p^o. i. myrrhæ.
*, p^o. ij. cōmis. *, p^o. iij. Vino falerno te-
runtur, cum leuia facta sunt, & crassitu-
dinem habēt mellis spissi, adijcitur passi-
cretici. p^o. sextans; reponitur pyxide sta-
gnea, si passum adiectum non erit, colly-
rium erit. XXXXI.

Benefacit & hoc medicamentū, quo

Augustus usus est, & recipit hæc: Alu-
minis fissi. *. p^o. xl. thuris cādidi. *. p^o. x.
aloēs. *. p^o. xv. croci. *. p^o. xv. opij. *. p^o.
ij. gallæ. *. p^o. x. rosæ foliorum aridorū
*. p^o. x. plantaginīs succi uel seminis. *.
p^o. x. Vino falerno teruntur, cū leuīa fa-
cta sunt, & spissitudinem mellis habēt.
Adijciē passi sextarius, aut hemina, aut
rursus commiscetur. Reponitur uase sta-
gneo, uel argenteo. XXXII.

Collyriū pforicū ad caliginem, & ad
aspritudinē oculorū, siccamq; perturba-
tionē sine tumore, quā *νεροφθαλμία* ap-
pellāt. Facit hoc collyriū benè qđ pfori-
con dicit. Habet aut hæc: Croci. *. pon.
xij. pforici. *. p^o. xxiiij. psimmi thij. *. p^o.
iiij. opij idem, piperis albi idē, cōmis. *.
pond. vi. aqua pluuiālī commiscetur,
teruntur. XXXIII.

Stratioticum collyrium ad aspritudi-
nē, & caliginē. Recipit aut hæc: psimmi
thij. *. p^o. vi. piperis albi. *. p^o. i. ompha-
cij. *. p. ij. cadmiæ. *. p^o. iij. opobalsami
*. p^o. ij. opij. *. p. i. cōmis. *. p^o. ij. teruntē
aqua pluuiālī, Collyriū hoc melius supe-
riori

riori ad caliginē facit. XXXIIII.

Stacton, quod uocant, ad eadem. Fe
rē autē mulieribus prodest. Habet hæc:
cadmiæ. *. p^o. xij, stibis. *. p^o. vi. piperis
albi. p^o. ij. mysis usti donec puniceum
fiat. *. p^o. ij. æruginis rasæ. *. p^o. i. & uic-
tōriati, æris floris idem, commis. *. p^o.
v. aqua pluuiāli teritur. XXXV.

Collyrium acre ad extenuandas cica-
trices, & quāuis ueteres, caliginemq; &
aspritudinē oculorum, quod semel in-
unctum plurium dierum effectum præ-
stat. Oportet autem eo aquato uti, diu
enim tenet, ammoniaci guttæ. p^o. li-
brā, æruginis pon. libram, commis. p^o.
quadrantem: pluuiāli aqua teritur æru-
go: postea cætera adiungunt macerata
aqua. XXXVI.

Collyriū quod propriē facit ad asprī-
tudinem palpebrarum, & callositatem.
Oportet subijcere specillum, aut inuer-
tere palpebrā: æris usti. *. p^o. xxiiij. æru-
ginis. *. pon. vi. croci. *. p^o. x. myrrhæ
*. p^o. i. nardi spicæ. *. pon. i. castæ rufæ
fistularum uictōriati pond. piperis albi

grana. xlv. cōmis. *. pon. notuem, uinō
Chio teruntur. XXXVII.

Medicamētū liquidū ad palpebrarū
ueterrimā aspritudinē, & excrefcentem
carnem, *σύνκωσις* quam uocāt. Item callū
durissimū, Hygrā appellant, quia est li-
quidū medicamentū, carnē ex palpebris
tollit sine magno dolore, Recipit hæc:
Myrrhæ, thuris, croci, singulorum. *.
pond. iij. myrios. *. pon. iij. chalcitis. *.
p°. vi. Hæc terunt diligenter aceto acri:
ubi leuia facta sunt, & habent spissitudi-
nem passi, miscetur eis mellis atticī. p°.
libra. Deinde in patella æris cyprii su-
per carbones posita inferuescit, donec
mellis habeat nō nimīū liquidā spissitu-
dinem: atq; ita reponit pyxide æris Cy-
prii. Cum opus fuerit inuertitur palpe-
bra: deinde hoc medicamēto suffricā-
tur curiosē ad delachrymationem, id est
ubi desierit mordere medicamen. Rur-
sus inuerrere oportet palpebram, atque
ita pollice impresso mēbranas innatan-
tes abducere, quæ faciliè subsequuntur.

Post hæc cinereo ex aqua inungendi
erunt

erūt crassiore . Hoc inunctum multorū
annorū callos, & aspritudines palpebra
rum desperatas à quibusdā oculariorū
paucis diebus tollit. XXXVIII.

Hygra ad suffusiones oculorū, quas
Græci ^{ὕπερχυματτα} dicunt, medicamen-
tum liquidum. Fœniculi succi. *. p^o. iij.
opobalsami. *. pond. iij. mellis attici. *
pond. iij. olei ueteris. *. p^o. iij. hyanæ fel-
lis. *. pond. i. euforbij. *. p^o. i. Hoc, oleo
diluitur, & ita commiscetur cæteris. A-
quato uti oportebit hoc medicamento;
est enim acerrimum, & undique humo-
res trahit. Quamobrem non sunt inun-
gendi qui capitis dolorem, aut gravita-
tem habēt. Item ante biduū, aut triduū
ut aquam bibant quos destinauerimus
eo ungere. Quanquam melius facient
etiā si perseveranter aquā potauerint;
uitio em̄ molestissimo facilius inter ini-
tia carebunt. Non præterit me, habe-
re te prudentes ocularios, quibus si no-
mina dixeris collyriorum in hoc libro
scriptorū, contendant forsan se quoque
habere eadem cōposita; sed si pondera,

aut effectus comparare uoles, longè di-
 uersos inuenies. Ego enim ipse eodem
 nomine multa cōposita, nō isdem pon-
 deribus & rebus, interdū habeo: sed his
 maximè probatis utor. Nec utiq; adfir-
 mo non posse & alios eadē habere: nā &
 ipse ab alijs accepi, sed rarò. Scio quos-
 dam oculos simpliciter tradētes com-
 positiones, meq; multum elaborasse, ut
 ueras & incorruptas acciperē, conscius
 sum mihi. Neq; illud rursus dico, nouas
 & non aliquibus notas in hoc libro con-
 gesturum compositiones, uerumetiam
 quasdā diuulgatas, & (ut ita dicam) pu-
 blicatas. Eiusmodi enim, quia effica-
 ces sunt, etiā pluribus in notitiā ueniūt.

Ad aurium dolorem. XXXIX.

AD auriculā & tumorem, & dolo-
 rem sine hulcere prodest herbæ
 urceolaris, aut cucurbitæ ramentorum
 succus tepens per strigilem in foramen
 auris dolentis infusus. Itē bestiolæ mul-
 torum pedum (quæ tactæ conduplicāt
 se in orbem pilulæ rotundissimæ simi-
 lem, καίτοι κιδίους ὄνους aut πολύποδας Græ-
 ci hōē

ei hoc genus animalium uocant) oleo domestico complures inferuactæ uase ferreo, benefaciunt. Prodest & gliris pinguis, & gallinæ adeps, & medulla bubula, liquefacta, tepensq; infusa. XL.

Sed præcipue picis flos, quod $\pi\iota\alpha\sigma\epsilon\iota\varsigma$ $\lambda\acute{\alpha}\iota\omega\upsilon$ appellant, cum oleo communi mixtum, ita ut tertia pars sit olei. Nam & dolores sedat, & ferè non patitur suppurationem fieri. Et si facta fuerit, eadem res per sanat. Ad summam, ego ipse diu uexatus ab aure, cum multis frustra usus essem medicamentis, ab hoc sum per sanatus, & alios complures sanauit. Florem picis autem appello, quod excipitur dum ea coquitur, lana superposita eius uapori. Hoc etiam grauitatem odoris protinus tollit. XLI.

Item benefacit hoc medicamentum ad tumorem, & exulcerationem aurium: acetis acris sextarii duo, incoquantur mala granata, quibus coriarij utuntur, quia semper ualida sunt, nec unquam maturescunt, $\xi\omicron\acute{\alpha}\varsigma\ \delta\epsilon\epsilon\iota\alpha\varsigma$ Græci dicunt, donec madida fiant. Tunc hæc adiunguntur &

d

admiscentur. Aluminis fissi uncia, acacia sicca pon. quadrās. Reponitur medicamentum ampulla vitrea. Cum opus est, ad tumorem quidem calidū per strigilem infunditur: deinde foramen summum lana succida tegit. Ad huc autem frigidum per eiusdem generis lanam & auriscalpium inijcitur. XLII.

Si caro excreuerit in foramine auris, compescitur sine dolore aut ferro hoc pastillo: Aluminis fissi pon. triens, arginis pon. triens, misyos usti pon. triens, rubricæ sinopidis pon. triens, commis p^o. sextans. Terunt priora ex aceto acri, donec quasi cum collyrium componit, leuia fiant. Vltimum commi adijcitur: & sunt pastilli, qui ad omnia hulcera faciunt, aqua diluti, cum aut compescenda sint, aut cicatricem debeant ducere. Sed aquatioribus oportet uti, cum cicatrix est cludenda. Benefaciunt & ad exulceratas nares qualibet ex causa, & grauiter olentes.

Ad parotidas. XLIII.
D parotidas conuenit noctuae cerebellum

rebellum butyro mixtum; discutit enim
ferè eas sine dolore & molestia. Opor-
tet autem aqua marina feruenti; nouis
spongijs demissis, & per linteum intor-
tum utriusq; expressis uaporare paroti-
dem, atq; ita oblinere hoc medicamēto,
superque tegere lana sulphurata totam
maxillam.

XLIIII.

Item benè discutit parotidas iris Illy-
rica contusa, cocta ex passo more fari-
næ hordiaceæ, calda bis terue impo-
sita.

XLV.

Discutit & hoc medicamentum pa-
rotidas, antequàm suppuraerūt: Spu-
mæ argenteæ pondo dua, cerussæ. p. lí-
bra, salis ammoniaci pon. libra, æris flo-
ris pond. dodrans, acetī sextarius, olei
ueteris sextarij duo & dimidium. Spu-
mam & cerussam salem per se & cū ace-
to terere oportet mortario, deinde oleo
admixto trañcere in cacabum amplum,
ne extra fundat, & efferuescat: efferue-
scit em̄ ualde. Cum hæc super ignē po-
sita habuerint emplastrī temperaturam
mollis, deponere oportebit cacabū, cū

d 2

feruere desierit: paulatim aspergere aris
florem, & mouere spatha medicamen-
tum, ne extrâ fundatur: & rursus coque-
re, donec habeat emplastri spissitudinē
stricti.

Ad sanguinis eruptionem de naribus. XLVI.

ERumpit è naribus sanguis, qui cū
abundanter fluxit, nisi celerius sup-
primat, periculū adfert. Proderit ergo
aqua frigida uel posca subinde asperge-
re totam faciem, uel spongia refrigera-
re, acetū acre infundere in aurem, cuius
è regione sanguis fluit: aut in utraq; si
ex utraq; sanguis emanauerit: gypso to-
tam faciē cum fronte, & maximè nares
crasse oblinire prodest: & caput frigida
aqua copiose, superposito aliquo tegu-
mento, perfundere, uel cucurbitam oc-
cipitio adfigere. Inijcere autem intus
narē aut nares oportebit cochleæ uiuæ
carnem per se, aut cum thuris polline tri-
tam: uel herbam quæ, quia multa est, &
ubiq; nascitur, πολύγονον appellatur. Idē
trita facit & λυσιμαχίον herba eodem ge-
nere. Proderit & spongiæ particulam
præse

præfectam, aptè forcipe ad amplitudinem & patorem narium figuratam iniicere paulò pressius ex aceto per se. Interdum aspergēda ei galla erit, uel chalcitis curiosè trita, uel utraque in unum æquis ponderibus mixta, melius enim facit.

XLVII.

Item bene supprimit & hoc medicamentū: Mali corticis quo coriarij utuntur, p^o. quadrās, aluminis ægyptij, p^o. sextans, chalcitis, p^o. uncia. Hoc tritum per succidam lanam aspersum medicamentum iniicere oportebit. Facit autem etiam ad omnem ex qualibet corporis parte, seu uulneris sanguinisq; eruptionem: quoniam interdū ita (ut diximus) minus curati, præfocati uidētur. Et maxime cum utraq; obturata spisse necessariò sunt foramina narium, qua spirandi facultas eripitur, non alienum est scire qua ratione utrunq; præstari possit, ut neq; spiratio interpelletur, neq; remedium efficacissimum (quod per oppilationem nariū efficitur) excludat. Oportet ergo sumere pinnam anseris quam

d 3

maximam, uel calami scriptorij fistulā modicè plenā; deinde aptare ad longitudinē nasi, atq; ita præcidere utraq; parte ut perforata sit, inuoluerēq; ex fasciola tenui lintea quasi insita explere circuitū eius, donec cum uideatur pator narium cuneatiōe quadā recipere posse fistulā, atq; ita ut est circūuolutā mergere acetō acri & iniicere, interdum per se, uel asperso super acetū utro libuerit antè dīctorū medicamētorum. Hoc autem re medio magis uti, cum per utraq; nares sanguis abundauit.

Ad hulcera in naribus.

XLVIII.

AD hulcera in naribus, plūbi steracus, qd̄ scoriam dicūt, ex uino & murteo oleo uicibus adiecto terere oportet, donec spissum fiat, & ita per pinnam nares obteguntur.

XLIX.

Facit & hoc medicamentū bene: Pōpholygis, .x. pond. iij. cerussæ. .x. p^o. xij. hyssopi. .x. p^o. trium. Vīno falerno & rosa uicibus adiecta teritur, donec mellis habeat temperaturam.

Ad

Ad polypos.

L.

AD grauem odorem nariū, ὀζαίνωπ
Græci hoc uitium uocant: ærugi
nis pond. quadrātem, aut squamæ æris
p^o. quadrantem, aut utranq; rerum pon
deris fescunciæ in mellis despumati. p^o.
libra decoquere oportebit, & eo uti li
quido per pinnam.

L I.

Ad polypos, misy ustū, chalcitis usta,
æris flos, ustum fori, æris squama tusa,
cribrata, si eo medicamēto per pinnam
sæpius nares tactæ, eiusmodi uitia atte
nuata, cotidie emendātur: cum sint à ce
rebro paribus ponderibus, sicca bene
faciunt.

L II.

Sed quia plerunq; uexātur nares gra
uedine, quæ tumore earum efficitur: nō
alienum est te eius quoque remedia scī
re. Prodest igitur quies unius diei, & ab
omni re abstinentia. Perungendæ nares
erūt bitumine liquido, aut myrrha sta
cte, uel pice liqda. Postero die pastillus
iste nocte sup cibū dandus est, et si opus
fuerit, per tridū cōtinuum eodem tem
pore: recipit autem hæc: Apij seminis

d 4

pon. trientem, anesi. p^o. quadrantem, al
 terci seminis, quod *βοσκήμιον* dicit. p^o,
 trientem, opij. pond. unciam. Fiunt pa
 stilli ponderis uictoriati: alijs parte ter
 tia detracta dantur cū aquæ cyathis tri
 bus. Faciunt autem & ad oculorū epi
 phoras, & stomachi nausēā, & deiectis
 unculas, & ad omnem fluorem.

Ad dentium dolorem.

LIII.

AD dentiū dolorem quamuis plu
 rimū dicant forcipes remediū esse,
 se, multa tamen citra hanc necessitatem
 scio profuisse. Itaq; cum etiam exesus
 est aliqua ex parte, tum nō suadeo pro
 ctinus tollendum, sed excidendū scalpro
 medicinali qua cauatus est, quod sine ul
 lo sit dolore; reliqua enim solida pars
 erit, & speciem, & usum dentis præsta
 bit. Sed cum dolor urgebit, uariē sedan
 dus est, partim collutione quorundam,
 partim cōmanducatione, nōnunquam
 suffitione, aut impositione aliquorum.

Prodest colluere os frequenter radice
 herbæ quinquefoliæ incoctæ in uino.

Item herba urceolari, & cupressi bac
 cis aqua

cis aqua incoctis. Alterci quoq; radix, aut eiusdē semen linteolo spisso inligatum, & aqua sapius inferuefactum, denti subinde adpositum. Item leuat æquē dolorem dentium portulaca, commanducata ab ea parte qua nō dolebūt, ut succus traiectus contineatur pusillo diutius, & solani succus tepens benefacit gargarizatus. LIIII.

Suffire autem oportet ore aperto alterci semine carbonibus asperso, subinde os colluere aqua calida, interdū em̄ quasi uermiculi quidam eiſciuntur. Leuat dolorem & bitumen suffitū. LV.

Item commanducare proderit herbam rhododaphnen, & saliuam dolentibus traſcere, ac pusillo diutius continere, & ita hiantē pati saluā decurrere.

Item mentastrum, uel radicem $\kappa\omicron\tau\upsilon\varsigma$ $\lambda\eta\delta\acute{o}\nu$ $\textcircled{\text{C}}$, quæ herba similia folia cymbalis habet, nasciturq; ferè in parietibus humidis. Pyrethri quoq; radix commanducata multorum leuauit dolorē.

Nec minus alumen fissum linteolo spisso circundatū, & ita dolenti pressum

diutius continere prodest. LVI.

Imponere ipsi uerò denti toti oporet hoc medicamētum quasi emplastrū: Peucedani succi, *. pon. iij. opopanacis *. p^o. i. thuris, *. pond. duum, uuæ passæ sine granis, *. p^o. i. Hæc per se contundi iubebis, deinde cætera seorsum trita cōmisceri in unum, Vbi fuerit dolor, auriscalpium lana molli inuoluitur, deinde tingitur feruētissimo oleo, atq; ita denti primum, deinde proximis gingiuis superponitur bis tēue, donec hebetescat ex aliqua parte dolor: post hoc, medicamēto dens cooperitur. Si repetierit, aut permanferit nihilominus aliquis dolor, super medicamentum auriscalpiū cum lana ex oleo candenti eodem modo imponere sæpius oportebit, id est, donec dolor tollatur. LVII.

Sed si quando mouentur dentes ex perfrictione, confirmandi erunt plurima gargarizatione lactis asinini, aut uini Marsici ad tertias decocti, in quo lappathi radices conijci debebunt, ut unà decoquantur. Stringit etiam dentes alumen

alumen, quo infectores utuntur ex melle Attico, ita ut duæ partes sint mellis, tertia aluminis. Hæc misceri oportet mortario, deinde patella fictili feruefacere ut spissentur: atque ita recodere quolibet uase æreo, donec hoc medicamentum primo austerè, & nimis perstringere dentes, postea remissius uidebitur. LVIII.

Item proderit motis dentibus hoc medicamentum: Aceti acerrimi sextarius unus semis, cedriæ ueræ ne habeat picis aliquam mixturam hemina, aluminis fissi pond. triens. Teritur alumen cum aceto, miscetur deinde cedriæ, & unâ omnia uasæ æreo coquuntur, tedita pingui mota, donec in mellis spissitudinem temperati medicamentum redigatur. Hoc medicamento si quis ter in mense dentes fricuerit, dolorem eorum non experietur.

Dentificij compositiones. LIX.

Dentificium quod splendoros facit dentes, & confirmat: Farinæ hordeaceæ sextarium cōspargere oportet aceto cū melle mixto, & subigere di-

utius; atq; ita in globulos diuidere sex;
 Quibus dilatatis admisceri salis fossicij
 semunciam, deinde furno coquere, do-
 nec in carbonem redigantur, tunc tere-
 re oportebit eos globulos, & admisce-
 re spicæ nardi qđ satis uidebitur. LX.

Ad dolorem faciendū hoc Octauia
 Augusti soror usa est: ad dentiū dolorē,
 & confirmatiōē benefacit radicis edu-
 lis cortex sole arefacta, & contusa, cri-
 brata. Item uitrum candidum, quod si-
 mile crystallo est, diligenter tritum, ad-
 mixta spica. Utuntur pleriq; etiam hu-
 iusmodi dentifricio; herbā urceolarem
 legunt cum iam in semine est quamplu-
 rimā cum radice: deinde lotam uno die
 siccant; postridie recentī muria dura ma-
 cerant; tertio die expressam olla noua
 componunt, subinde salis fossicij qua-
 si tabulata interponunt: atq; ita perco-
 quunt fornace balneariorum, donec in
 carbonē redigantur. Postea trita ad ter-
 tias admiscēt spicæ nardi quod satis est.
 Hoc cum eo quod candidos facit den-
 tes, tum etiam cōfirmat, Augustā con-
 stat usam

stat usam. Nā Messalina dei nostri Cæsaris hoc utitur, cornorum cerui ustorū in ollam nouam ad cinerem redactorū sextario uno, mastiches chiæ pondo uncia, salis ammoniaci pondo sescuncia.

Ad fluorem gingiuarum.

LXI.

Solent gingiua quorundam, fluore infestari, quas pręgnantes uocant. Profunt eis lentisci folia arida contusa, & cribrata perforato cribro: facit & cinis eiusdem lētisci foliorū ex aqua eiusdem decocti. Compositum autem hoc medicamentū prodest, qđ & ad omnia hulcera quæ in ore sūt, utile est, ἀνθηρά à Græcis appellatur: recipit hæc: Aluminis fissi. *. p°. iij. myrrhæ. *. p°. i. croci *. p°. ij. cypiri, id est, iunci radicis. *. p°. ij. gallæ. *. p°. i. rosæ lutei floris. *. pond. i. sandaracæ. *. p°. iij. His omnibus rebus tunsis cretis, arido medicamēto uti oportet per pinnam etiam ad πύριδα & ἐπούριδα, id est, ubi ex transuerso gingiua suppurauit: aut tonsillarum tumorem magnum, ut digito pressius fricentur, uel ubi super extremum mola

rem increuerit gingiua.

Ad cancrum in ore.

LXII.

Est & molestum interdum cū cancer os corripit, quod in itijs neglectum, breui spacio temporis mortis causa est. Oportet ergo, cum primū uisum fuerit, antequam latius serpat, faucesq; occupet, misy uisito quamplurimo cum melle uti sæpius: deinde colluere aqua oleastri decocti subinde, aut corticis mali granati.

LXIII.

Medicamentum Andronis prodest in omni parte corporis facto cancro, recipit autem hæc: Mali granati corticis .x. p^o. terræ mali. .x. p^o. ix. aloës. .x. pon. iiij. myrrhæ. .x. p^o. ij. gallæ. .x. p^o. viij. aluminis fissi. .x. p^o. iiij. æris floris. .x. p^o. duū. Teruntur & cribrātur sicca curiose: deinde admiscetur passum creticum dum habeat spissitudinem mellis: cum opus est, uino austero sumēdum medicamentum est, uitro reponitur, diluitur. Facit hoc medicamentum ad carbunculos, & ad ignem sacrum, & ad zonam, quam Græci *ἔπιτα* dicunt.

Ad

Ad faucium uuæq; tumorem. LXIIII.

AD faucium uuæq; tumorem stomaticæ hac ferè utuntur, quia nullam aspritudinem habet, & satis efficax est. Vuæ aminææ acerbæ cum primum granum incipiet perlucere, succi sextarios quatuor, mellis atticî sextariû commisceto in unum, atque in æreo uaso coquito, subinde mouens, donec mellis spissitudinem habeat. LXV.

Altera eiusdem uitor stomaticæ, cum diutius uexatæ partes antedictæ sunt: Aluminis fissi. *. pond. duû, gallæ contusæ, *. p°. duum, omphacij aridi. *. pond. i. croci. *. p°. i. passi cretici sextarius unus. Hoc decoquitur uaso fictili ad dimidias, & ita cætera diligenter trita admiscentur. Vtrunque autem medicamentum stagneo reponendum est uaso.

Ad suppurationem faucium. LXVI.

VBi uerò suppuratio faucium suspecta est, diutius permanente earum tumore, & interdum febriculis non sine horrore intercurrentibus, oportebit gargarizare quidam aqua mulsa crebrius, furfu

ribus siligineis decocta, uel passo ad di-
midias decocto bene caldo, uti ore &
faucibus diutius contineat, uel ea aqua,
in qua ficus arida pinguis erit decocta:
perungere autē fauces hoc medicamen-
to, quā tactus sustinere poterit pusil-
lo pressius: Mellis optimi heminam, re-
sinæ terebinthinæ. x. p^o. duum, rosæ cya-
thos duos, resinā cum rosa in duplici ua-
se, uti solēt unguētarij, liquefacere oportet:
deinde admiscere ei mel, & coquere
donec spissum fiat medicamētum. Hoc
etiam, cū eruperit suppuratio, uti oportet:
expurgat enim & explet idem.

Ad anginam.

LXVII.

AD anginam prodest & sanguinis
detractio, cucurbitarū admissio,
cæterarūq; auxilia quibus medici effica-
cius utuntur. Medicamenta autem sim-
plicia quidem hæc faciunt: laser cyrenai-
cum, si poterit inueniri: sin minus, syria-
cum aqua dilutum, crassius per pinnam
faucibus adhibitū. Item euforbiū aqua
dilutum.

LXVIII.

Compositorum autem medicamen-
torum

torum hæc sunt apta. Fellis taurini, sal-
lis, aceti, mellis, olei ueteris, æquas
partes in unum miscere oportet, & cum
opus fuerit, pinna perfricare fauces di-
utius.

LXIX.

Itē benefacit gūt frictū. *. p^o. duū, py-
rethri. *. p^o. i. sagapeni uictoriati pōdus,
melle miscent hæc in unū trita. LXX.

Facit bene & hoc medicamentum:
Fellis taurini. *. p^o. ij. elaterij, qui est suc-
cus cucumeris sylvatici. *. p^o. i. cachry-
os animati. *. pond. i. tritum melle admi-
xto reponitur. Cum opus est, dilutum
aqua tepida sumetur, & fauces peruna-
gentur, cogunturq; inde q̄ plurimū de-
uorare. Soluit enim uentrem, & ita ue-
hementissimè prodest. Item hoc medi-
camentum uehementissimè prodest, mul-
tos enim à summo discrimine mortis li-
berauit. Benefacit hirundinum pullorū
cineris pondo quadrās, hyssopi pondo
sextans, nitri. p^o. uncia, piperis. p^o. sem-
uncia, laseris pondo semuncia: his tritis
cretis, mellis atticī quod satis erit admi-
setur. Et hoc aut cæteris medicamētis

E

sapius fauces, & pressius fricare oportet. Multis & hoc profuit medicamentum, quod est sine dubio efficacius & uehementius: costi, apij, anisi, schoeni, cassia rufæ, singulorū. *. p°. binum, git. *. pon. i. amomi uictoriati. p°. unius, Zee, quod est semen. *. p°. duū, aluminis fissi semuncia, gallæ mediæ magnitudinis, numero. v. croci. *. p°. duum, crocomatigatis uictoriati pond. myrrhæ uictoriati. p°. Aristolochiæ creticæ. *. p°. iij. cinnami. *. pond. iij. hyrundinum syluestrium pullorum cineris. p°. uncia, nardispicæ uictoriati pondo. Hæc omnia siue contusa, siue creta diligenter melle attico despumato comprehendantur. Cum autem opus fuerit, adijcietur quod satis erit eiusdem mellis. Hoc Augusta semper compositum habuit.

Ad uæ tumorem & dolorem. LXXI.

Vam supprimit diu iacentem sal ammoniacū, galla contusa, æquis ponderibus. Eadē ratione aluminis fissi. *. p°. iij. piperis albi. *. p°. i. quibus in unū mixtis cochleario ter tacta resilit.

Item

Itē herbæ cyclamini succo per cochleariū ter die tacta, ac per triduum, nō solū resilit ac fit minima, sed etiā rarò ualde molestat. Item ad uuæ tumorem & tonsillarum siccum & efficax medicamentum; gallæ tufæ, p^o. uncia, aris flos pond semuncia, menarum sine ouis que sunt, faltarum capita decem. Hæc comburuntur, & ita cæteris admiscentur cineribus, & postea nihilominus in unū diutius teruntur. Oportet autem digito humido tangere medicamentum, & sic uuam ab imo rectam diutius suppressare sursum uersum. Item aliud efficacius ad uuam diu iacentē, cyperi siccata bene, p^o. quadrās, myrrhæ, ʒ. S. croci siccati antè, ʒ. r. sandaracæ. *, pond. i. aluminis filli, ʒ. S. aris usti, ʒ. S. Hæc omnia intūdūtur, cribrant, ac digito melle mixto medicamentum sumitur, & ita uua leuatur, ac tonsillæ pressius fricātur per triduum, aut si uoles, digito mūdo sine melle curabis.

*Ad tumorem & raucitatem arterie & uocis
abscissionem.*

LXXII.

c 2

AD arteriam exasperatam simplia
cia quidē hęc faciūt : commis alex
andrina uel tragacanthū per se sub lin
gua retentum, compositio autē hęc est,

*Vide infra
post compo
sit. cx.*

Deest compositio.

LXXIII.

Ad tumorem arteriæ, papaueris syl
uatici iam maturi, uiridis tamen ad
huc, capita quā plurima uase fictili con
ijciuntur, aquaque superfunduntur, ut
supernatet duobus tribus ue digitis.
Hęc ubi triduo macerata fuerint, eodē
uase coquuntur donec demadescant, po
stea exprimuntur capita, omnisq; aquæ
percolatæ prius diligenter mensura ca
pitur, ad cuius modū mellis atticī quar
ta pars miscetur: deinde per duplex uas
coquitur, donec mellis habeat spissitudi
nem. Hoc medicamentū ad arteriæ tu
morē, & ad tussim facit. LXXIII.

Altera arteriæ ad fluorem & rauci
tatem arteriæ. Item ex ea ad tussim, &
abscissum sonum uocis. Tragacanthi. *
p^o.vi. commis alexandrinæ. *. pond. y.
myrrhæ. *. p^o.i. thuris. *. pond. ij. croci
*. p^o.i. piperis albi grana. xx. cariotarū
recens

recentium trium pulpas medias, detracta exteriori cute, interioribusque uenis, uel uuae passae nouae & incorruptae, purgatis interioribus granis, p^o. viij. comis & tragacanthu passo cretico uno die & una nocte macerari oportet, & postero die pila & pilo mudo cotundere, & caetera trita mortario curiose admiscere. Inde dare fabae magnitudinem, globulum sub lingua tenere deuoratem quoad liquefactum fuerit. Hoc medicamentum, pipere detracto, & ad tumorem arteriae facit. Seruandum autem puxide buxea.

LXXV.

Arteriace qua melior non est, refertur autem ab Asclepiade nostro; facit ad omnia superius dicta efficacius, & quicquid in arteria uitae est: constat ex his: myrrhae optima pinguis, *. p^o. xxiiij. tragacanthi candidi, *. p^o. xxviij. glycyrrizae radice, *. p^o. xvij. resinae terebinthinae uerae, *. pond. xvij. tragacanthum sicut est cotundere, & per cribrum tenuibus foraminibus eijcere oportet. Deinde myrrham tritam seorsum admiscere, & rur-

e 3

sus utraq; in unum diu terere, atq; ita in
 pilam coniungere, & ibi cū concaluerint
 ictu pili terebinthinam paulatim misce
 re, donec omnium unitas fiat. Postea gly
 cyrizam contusam & cribratam, morta
 rioq; nihilominus tritam sensim asper
 gere oportet. Vbi hæc bene mixta fue
 rint, dum calet medicamentum, plures
 accedant, & pilulas faciant magnitudi
 nis fabæ. Fit enim durissima hæc arteria
 ce, & hoc ipso præcedit cæteras: quia
 linguæ subiecta nõ facillè soluitur, & ita
 diutius exhibet suum effectum.

Adspirium.

LXXVI.

ADspirium faciunt bene inter sim
 plicia quidem acetum scillites, quæ
 uocant, cochleario ter quaterue sumptum
 in die. Prodest & ipsa scilla argilla cir
 cundata, & furno cocta, purgatis exte
 rioribus putaminibus, & quod teneris
 mum est eius, mellis duabus partibus at
 tici admixtum & tritum bene cochlea
 rio, semel in die bis'ue sumptum profuit
 multis. Pulmo uulpis in olla fictili ad ci
 nerem redactus, & datus mensura co
 chleario.

ehleariorum triū, cum aquæ calidæ cyathis tribus. Item pulmo cerui eodem modo factus & datus. LXXVII.

Prodest & hoc medicamentum euidenter: Aluminis fissi. p^o. .vi. opij. p^o. .i. aqua exigua opium diluitur, miscetur alumini antè trito, fiunt globuli cicercis amplitudinīs, dantur ieiuno ante cibum quaterni aut quini. Hoc medicamentum & ad sanguinis eruptionem ex interioribus partibus facit, & ad ueterē tussim, & ad phthificos, uel alios qui purulenta excreāt. LXXVIII.

Hoc quoq; medicamentum ad suspirium satis commodè proficit. Sulphuris uiui p^o. .i. nitri p^o. .i. selibra, abrotani qd̄ tribus digitis comprehēdi possit. Hæc contunduntur, & teruntur curiose. Cum opus est, dantur ex his cochlearia duo cum duobus cyathis acetī calidi ieiuno. LXXIX.

Aliud medicamentum ad suspirium efficax ualde. Facit autem & ad lumborum diutinū dolorē, & ad paralytin, & hydropicos, lienosos, Bryoniæ, id est,

albæ uitis radicis. p^o. *. xij. iris Illyricæ
 p^o. *. xij. ammoniaci guttæ p^o. *. xij. aspa
 ragi radicis .p^o. *. vi. scyllæ bulbi crudi
 ex inferiore parte, p^o. *. xij. tragacanthi
 p^o. *. vi. mel miscetur cōtusis & tritis do
 nec ceræ mollis habeat temperaturam.
 Inde cum opus est, datur p^o. *. i. cum
 aqua mulsæ cyathis tribus uel quatuor.

*Ad strumas & omnem duritiē in cor-
 poris quolibet loco. LXXX.*

AD strumas bene facit radix cucu-
 meris syluatici cocta ex aqua mul-
 sa & trita, atq; ita imposita. Item ebiscū
 eodem modo factum. Sed melius mari-
 ni lepores oleo uetere necati faciunt, in
 plumbea puxide clusi, quā diebus qua-
 draginta diligenter alligatā oportet ha-
 bere. Postea ex ea, pinna oblinēda sunt
 strumæ, superq; eas pellis lanata nō ni-
 mium tonsa, tegendi gratia, imponen-
 da est. Præcipere autē oportet, ne quis
 hoc medicamento manus inquinat, aut
 inquinatas, prius quàm lauerit, ad os
 referat.

LXXXI.

**Ad strumas & ad duritias mammarū
 mirificè**

mirificè facit antequàm suppurent, & post suppurationem nihilominus, hoc medicamentū. Olei ueteris p^o. dua, spuma argenteæ pond. libra, gallæ syriacæ p^o. triens, mannae thuris p^o. uncia, galbani p^o. uncia. Cum oleo coquitur spuma donec cerati spissi habeat temperamentum, deinde admiscetur ei galla, & secundum hanc manna; cum emplastri habet spissitudinē, tollitur ab igne medicamentū; & cum desinet feruere, paulatim galbanū miscetur, per minutas partes linitur aluta cū opus est. Hoc medicamentum soluitur tertio quartoue die si non suppurauerint strumæ; sed si apertæ fuerint, hyeme alternis, æstate cotidie.

LXXXII.

Malagma ad strumā & omnem duritiem mirificum. Idem ad mammarum muliebrum duritiā, & ad paniculas, & ad tubera, & cætera quæ subito adnascuntur. Recipit hæc; Resinæ terebinthinæ pond. dua, ceræ pond. semissem, propolis, quam quidam ceram sacra uocant, p^o. fescunciam, galbani p^o. sextan-

c s

tem, olei ueteris, p^o. selibrā. Hæc oīa oīa
leo ad ignē liquefacere oportet, & post
ea miscere uisci de quercu pondo qua-
drantem, ammoniaci guttæ p^o. quadran-
tem, ebisci radicis aridæ p^o. quadrantē,
cypiri radicis, quē nos gladiolū appel-
lamus, p^o. sextantem, ferulæ pond. trien-
tem, aphronitri p^o. quadrantem, asij la-
pidis florum p^o. quadrantem, opopana-
cis p^o. sextantē. Hæc omnia ordine quo
scripta sunt cribrata, in cacabum conij-
ciuntur, opopanax oleo diluī. Vbi tem-
peratum est medicamentum, manibus
subigitur, linitur cum opus est aluta.

Ad sanguinis eruptionem. LXXXIII.

AD sanguinis eruptionem, siue ex
arterijs, siue à pulmone, uel pectō-
re ea fuerit, benefacit symphyti radix,
quam quidam Inulam rusticam uocant,
quidam autem Alum gallicum dicunt,
lota aqua frigida, & rasa cultello ebur-
neo uel osseo, p^o. sextantis, aut plus, id
est, quantum poterit manducare & de-
uorare, neque enim amara est. Oportet
autem eodem die acetum non gustare,
quod

quod interdū per se magnificè solet pro
desse: sed huius radicis effectū resoluit.
Itē benefacit polygonij succus cyatho-
rum duorum aut trium per triduum re-
petitus. Et plantaginis & solani eodem
modo succus pdest: & cretæ samix p^o.
x. i. sumptū ex aquæ frigidæ rigore de-
tracto cyathis tribus. Prodest & herbæ
quæ ἡλιόρ uocāt, nos ut opinor, tiniariā,
fasciculus, quantū manu cōprehēdi po-
test, in tribus heminis aquæ decoctus,
& ad tertias redactus, si quis inde cya-
thos tres dederit p tridū. LXXXIII.

Oportet autē extrā sentienti uulnus,
eo loco spongiam ex aqua recenti im-
ponere, uel ex aceto acri, ac frequenter
mutare ne concalescētia noceat. Et ueta-
re artus constringere, quod pleriq; me-
dicorum faciunt, ignorantes quod inci-
tatur sanguinis eruptio musculorū com-
pressione. Quandoquidem omnis con-
strictio in utranq; partem exiget æquē
subiectam materiam, sicut utrem si quis
mediū laqueo cōstrinxerit, animaduer-
tet in utranq; partē excludere subiectū

liquorē. Et si sup̄ foratus casu fuerit, incitatiōe ei aculabitur quod in eo erit. Eadem ergo ratione cum sanguis eruptus est, qui constringunt uī magna aratus exprimentes, sanguinem uenis subiectū cogūt magis erumpi per uulnus. Huius rei argumentum est, si quis super laqueum percusserit uenam in brachio, quæ est animalis, animaduertet æquē incitari sanguinē ex ea parte, quàm ex inferiore loco cū percussa est uena. Et hoc per se quidem si non uiderant medici, meritò essent culpandi, quòd negligētes in ancipiti casu hominum essent. Cum præsertim Asclepiades etiam pluribus usus sit argumentis in hac re; neq; ei quisquam contradixit, quis enim aduersus ueritatem hiscere potest? Proinde magis sunt custodiendi qui pollicentur salutis custodiā uniuscuiusq; se facturos. Tam inertes autem & negligentes necessaria quidem ad conseruandam uitam humanam, quæ per aliorum laborē reperta sunt, studeāt scire. Meritò itaq; manifestè quidā iugulātur genere quodam in-

dā incitata eruptione sanguinis ab eius-
modi hominum imprudentia. Et, ô bo-
ne deus, hi sunt ipsi qui imputant suam
culpam medicamentis quasi nihil pro-
ficientibus, Sed ad propositum reuer-
temur.

LXXXV.

Faciunt enim cōposita medicamen-
ta ad sanguinis eruptionē, quorū & hoc
est: Acaciæ succi, p^o. uncia, ὑποκυσίδος
qui est succus rosæ syluaticæ, quam ca-
ninam quidam uocant, pond. uncia, ba-
laustiū, quod est flos mali granati, quo
coriarij utuntur, pond. uncia, opij p^o.
semuncia. Balauftium cōtunditur, sic-
catur, sicco mortario teritur. Cætera pri-
die macerata in aqua commiscuntur, &
diligenter pastilli finguntur. Quidam
p^o. .i. quidā uictoriati denarij dant ad
ætate cuiuscq; ex aquæ frigidæ remissæ
cyathis tribus aut duobus. Atq; ille qui
dem pastillus benefacit ad dysenteri-
cos, id est, torminosos.

LXXXVI.

Alter pastillus ad sanguinis eruptio-
nem mirificè faciens. Tragacanthi, p^o. .x.
ix. samia cretæ, p^o. .vij. ceræ ponticæ,

p^o. *. ix. glycyriæ succi (est autē radix
dulcis) p^o. *. v. Symphyti succi p^o. *. xij.
Cōmis pond. *. iij. ὑποκυσίδος succi p^o.
*. vij. thuris pond. *. v. aluminis liquidū
p^o. *. ij. opij. p^o. *. v. amyli. p^o. *. vi. myr
rhæ p^o. *. v. croci p^o. *. vij. plātaginis suc
ci. p^o. *. ij. passi meconij quod satis erit
miscbitur, fiunt pastilli. Alij p^o. *. i. alij
uictoriati dabunt ex aquæ tepentis cya
this duobus & dimidio.

Ad tussim ueterē, & defillationes, & suspiria & in
flationes, cum dura habēt præcordia, & lienos
sos, & phthysicos. LXXXVII.

CAtapotiū, id est, medicamentum
quod non diluit, sed ita ut est de
uorat, ad tussim quæ cū fluore est. Cro
ci pōdo uncia, myrrhæ p^o. sextātis, opij
pond. quadrantis. Contunditur crocū,
percribratur, contusæ myrrhæ opiū ad
miscetur aqua exigua dilutum. Postea
adijicitur crocum, & cum in unum benè
mixta sunt, finguntur pilulæ erui ma
gnitudinis. Dantur in nocte ternæ uel
quaternæ. LXXXVIII.

Catapotium alterū ad tussim aridam.
Myrrhæ

Myrrhæ, piperis, castorei, galbani, stora-
cis, opij, singulorū idem ponderis. Cas-
storeum & piper contunduntur & cri-
brantur, Deinde myrrhæ antè tritæ cæ-
teris contusis æquè admiscētur. Vbi o-
mnium unitas mortario facta est, melle
despumato medicamētum comprehen-
ditur: deinde formātur pilulæ uiciæ ma-
gnitudinis. Dantur ternæ uel quaternæ
in noctem.

LXXXIX.

Aliud catapotiu ad tussim ueterē, su-
spiriū, & phthisi tentatos, lienē, & iecur-
durū habētes. Idem inflationē tollit, &
purgat mulierē, si qua ex partu substite-
rūt. Styracis p^o. *.vi. myrrhæ p^o. *.ij. &
uictoriati, opopanacis p^o. *.ij. iris Illyri-
cæ p^o. *.ij. galbani p^o. *.ij. resinæ terebin-
thinæ pon. *.v. alterci feminis. p^o. *.i. ni-
tri p^o. *.i. piperis albi p^o. *.i. opij p^o. *.i.
Irim, altercū, piper cōtundere oportet
& cribrare, nitrū mortario terere, & cæ-
tera pilo commiscere, & postea hæc eis
adijcere, atq; facere catapotia magnitu-
dinis fabæ. Inde terna uel quaterna in
noctē dare ad inflatiōes in ipsa distēsi-
one cū aquæ calidæ cyathis tribus. XC.

Pastillus ad tussim, destillationem pectoris, pulmones, ad epiphoras oculorum, uesicæ dolorē qui cum fluore consistit, ubi sæpius & non sine cruciatu urinam faciūt. Item ad eos qui sanguinem reijciunt, aut per urinā reddunt. Ad deiectionem, tormina, grauedinem, choleram, stomachi crebram nauseam cum uomitu, sine febre. Et quicquid reprimere & siccare oportet, optimè compescit. Præterea facit ad omnis partis corporis dolorem, præterea capitis: Quinetiam si quando aliquis hoc fuerit inunctus. Alij uisio non erit dandū hoc medicamentum. Cum autē ad omnia quæ supra dixi, manifestè proffit, tum præcipuè ad initia phtisim habētes benefacit. Multos enim eripuit ex magno periculo interdū bis tēruē datus hic pastillus: recipit hæc: Myrrhæ troglodytis pon. .xvi. croci. p. .xv. opij. p. .xiii. thuris pond. .xv. alterci albi seminis, p. .xiii. apollinaris herbæ radicis corticis pon. .xiii. Contunditur hic cortex per se, & cribratur tenui cribro: deinde crocum, postea

postea altercum, myrrha, thus, quibus
 miscetur opium pridie aqua maceratū:
 subinde aquæ exiguū adijcitur, donec
 fingi pastilli possint pond. *.uictoriati.
 Alij tertia huius ponderis detracta, dan-
 tur in noctem ex aquæ cyathis tribus.
 Somnum faciunt, dolorem sedant, ut su-
 perius dixi. Oportet autem ex eo etiam
 catapotia facere: quidam enim facilius
 ea quàm potionem sumunt, uerum non
 multum interest. XCI.

Ad eadem remissior quidē pastillus,
 sed non contemnendus, croci, myrrhæ,
 alterci, opij, pondera paria contusa mi-
 scentur, despumato attico melle fiunt
 pastilli eiusdē ponderis. Dantur ad ata-
 tem eius tres in noctem: licet & hinc ca-
 tapotia facere propter eandem causam,
 sed tunc aqua, non mel adijciť. XCII.

Pastillus ad tussim & sanguinem reij-
 cientes, & stomachum solutum habena-
 tes facit, & ad deiectionē, & uesicæ do-
 lorem. Apij semen pon. *.vi. alterci se-
 minis p°. *.xij. anethi. p°. *.xij. opij p°.
 *.vi. croci p°. *.iij. rosæ foliorū arefacto

rum in umbra p^o. *. xij. myrrhæ pon. .
 xij. Semina, & crocū, & folia rosæ con-
 tunduntur, cribrantur, myrrha teritur:
 opium aqua maceratur: omnia in unum
 miscentur aqua adiecta: fiunt pastilli ui-
 ctoriati pon. alijs tertia parte detracta.
 Dantur ad stomachum imbecillem ha-
 bentes, & sanguinē reijciētes, ex aqua
 frigida cyathis duobus, cæteris ex cali-
 da totidem cyathis. X C I I I.

Pastillus ex odoribus benefacit ad
 omnem dolorem. Propriè autē ad tussim.
 Item pectoris destillationem, & oculorum
 epiphoras. Facit & ad suspirium,
 & ad lateris dolorem, & ad phthi-
 sicos: & uesica, renibusq; laborātes, uel
 sanguinem ad urinam reddentes cū do-
 lore. Casiæ, cinnami, croci, singulorū
 p^o. *. iij. alterci seminis, apollinaris her-
 bæ radicis, singulorum pond. *. iij. pi-
 peris p^o. *. ij. opij p^o. *. iij. thuris pon. *.
 ij. nardi spicæ p^o. *. ij. Vīno falerno cō-
 tusa & trita utraque ut debent, consper-
 guntur: fiunt pastilli uictoriati pond.
 Et alijs parte tertia detracta. Dantur in
 noctē

noctē, prout vires sunt, cū aquæ calidæ
cyathis duobus aut tribus. XCIIII.

Medicamentum, quod per cochlea-
rium deuoratur, benefacit ad tussim ari-
dam, & eos qui difficulter glutinosa ex
creant, & præfocari uidentur interdū.
Sed præcipuè ijs qui lateris dolorē cum
febre sentiūt, quos Græci πλευριτικούς
uocant. Liberat enim eos ab omni pe-
riculo. Hoc medicamentum Apulei
Celsi fuit, præceptoris Valentis & no-
stri, & nunquam ulli se uiuo composi-
tionem eius dedit, quòd magnam opi-
nionem ex ea traxerat. Est autem hæc
quæ componitur tribus rebus his: Pipe-
ris nigri electi & pōderosi granis duo-
bus, myrrhæ troglodytidos pond. .iij.
mellis attici despumati libra. Piper con-
tunditur diligenter & cribratur, myr-
ra teritur mortario curiose: & postea
utraq; in unum miscentur: deinde mel
adijicitur. Dantur cochlearia quina uel
sena. Pleuriticis etiam plura sæpius, &
cū interuallo dare oportet: & maximè
cum tussunt, aut præfocari uidentur, &

difficulter spirant, siue noctu siue inter
diu. Protinus enim excreāt ea quæ ob-
stant transitui spiritus, & tussire desi-
nunt. XCV.

Alterum medicamentū ad tussim ari-
dam. Nasturcij animati feminis pond.
uncia, alterci feminis p^o. uncia, opij p^o.
uncia, myrrhæ pond. uncia, croci p^o. se-
muncia, sulphuris uiui p^o. semuncia, pi-
peris albi p^o. quadrans, Melle colligi-
tur medicamentum. Datur fabæ ægy-
ptiæ magnitudine ex cyathis aquæ tri-
bus in noctem. Facit autem hoc medi-
camentum ad lateris dolorem, & ad sto-
machi inflationem, grauedinem, cœlia-
cos qui subito uniuersa deſciant. Pro-
dest & dolentibus superpositum & cir-
cundatū denti: & si exesus est, in cauer-
nam eius infertur. Tollit præterea hor-
rores febrem præcedentes: tum, cū hæc
circuitum certū habet, datū ante horā,
diutius corpore p̄fricato ex oleo calido.
Prodest & illis qui sine horrore circuiti-
bus febrīū uexant. Quamobrē <sup>ἀλεξιπύρε-
τος</sup> hæc cōpositio dicitur. XCVI.

Aliud

Aliud ad tussim aridam, & glutinosa
excreantes. Purgat etiã interaneas uo-
micas, suppuraciones, lini seminis, urti-
cæ seminis, nasturcij seminis, iris Illyri-
cæ radice, æqua pondera misceri oportet,
& cum melle despumato, quantum
fatis sit: & frequenter oportet cochlea-
rio dare.

*Antidotos hyera Pacchij Antiochi ad uniuersa
corporis uitia, maxime lateris, &
ad podagram.*

XCVII.

AD lateris dolorem, siue cum febre
siue sine febre fuerit, cõpositio mi-
rifica, nõ ignorata quidem ab antiquo
ribus propter effectus, sed præctpuè à
Pacchio Antiocho auditore Philenidis
Catinensis usu illustrata. Fecit em̃ ma-
gnos quæstus ex ea propter crebros suc-
cessus in uitijs difficillimis. Sed ne hic
quidem ulli, se uiuo, compositionẽ de-
dit. Post mortem autẽ eius Tiberio Cæ-
sari per libellum scriptum ad eum, & bi-
bliothecis publicis posita uenit in ma-
nus nostras, quã antea nullo modo ex-
trahere potuimus. Quãuis omnia fecerit

f 3

mus, ut sciremus quæ esset. Ipse enim clusus componebat, nec ulli suorum mittebat: plura enim quam recipit ipsemet contundi iubebat pigmenta, fallendi suos causa. Hæc postea nos sciimus, quæ, ut sanè & libello ipse fatetur, non à se inuenta, sed usu exactiore comprobata ad quæ uitiâ, & cū quibus, & quæ admodum data proficeret. Etenim non ignota, ponderibus tamen antiquis aut adiecit, aut detraxit. Et res quæ in hac compositione sunt, non utique conueniunt ad antiquas. Iterdum enim earum quædam plures etiam numero accipiunt, atque ideo non idem præstant, cum interim hæc mirifica temperatura composita mirificos effectus habeat. XCVIII.

Facit hoc uerò medicamentum non solum ad lateris dolorem, sed etiam ad plura uitiâ efficaciter. Quamobrè semper habeo id compositum. Percurram autem quambreuissimè, ad quæ uitiâ, & qualiter datum proffit, ut etiam in libello eius scriptum est, & ego magna ex parte iam expertus sum. XCIX.

Sanat

Sanat ergo morbo comitiali correptos, quos *επιληπτικους* Græci uocant, furiosos, quos *μανομενες* dicunt. Item sanant quibus subitis tenebris obscurantur oculi cum uertigine, *σκοτοματικους* hos Græci appellat. Nec minus diutino correptos capitis dolore, quem *κεφαλαργια* appellat. Prodest data p^o. x.ij. ex aquæ mulsæ cyathis quatuor, cum remissi fuerint. Et si frequenter quidem corripiuntur, post binas ternasue accessiones danda erit antidotos Hyera: hoc nomen enim tribuit ei duas propter causas, ut existimo. Vnam, ne eius nomen uerū dicendo, ostenderet quæ esset. Dicitur enim à quibusdā *πικρα*, quia amara est: à quibusdam *δυνακολοκυνθιδου*. Alteram quò magis sub tanta specie nominis commendaret medicamentū. Sed si ex longo interuallo accessionibus uexabuntur, in remissione dolorum sæpius dandum erit medicamentum. Ita enim aut ex toto remedio est, aut certè minuitur quotidie impetus uitiorum & sedatur, interuallaque maiora accipit, &

hoc ipso opportuniore sunt ad uera-
tri potionem, qua maximè hæc uitia tol-
luntur. Dare autem his oportet secun-
dum purgationem (bis anim aut ter spu-
mosa & glutinosa deijciunt) ptisanæ cre-
morem, olera lenia ex urtica & lapatho
malua facta, torpedine interdū admixta
& cū exiguo pane, aquamq; potui. C.

Facit bene hæc compositio ad suspi-
rium, & ad uocis abscissionem, & subis-
tas præfociones ex qualibet causa or-
tas, & ad eos qui sapius existimatur ab
incubone deludī. Vsq; eò tamen uexan-
tur, ut interdum uitæ periculum adeant
(est enim uitium non contemnendum)
utiq; in processa ætate. Quibus dandū
erit medicamentum, proximo die eius
noctis qua correpti sunt, cum interual-
lum à somno fecerint, & quod satis est
ambulauerint, ex aquæ hyssopum aut
marrubium incoctum habentis cyathis
quatuor uel quinque. .s. p^o. i. uel unius
& uictoriati, prout res postulauerit.
Deinde post horas treis quatuor ue cre-
mor ptisanæ detur.

C I.
Facit

Facit & hoc medicamētum ad eos, quorum musculi maxillares cum maximo dolore tensi sunt, ad eū ut aperire os nullo modo possint, τρετανόρ hoc uitiū Græci dicunt. Item facit ad deprauatam faciem in utramlibet partē, κυνικόρ ωασμόρ hoc idem appellāt, genus morbi. Præcipuè uerò ad pectoris, & lateris dolores prodest ex qualibet causa factos, siue latente & occulta, siue manifesta: ut ex ictu, casu, conatu aliquo supra vires, uel ponderis supra modum portatione, uel contusione, quæ frequēter gladiatoribus accidere solet in luctationibus, & eorum maximè sauciatis. Nec minus arbore alta delapsis, uel scalis deuolutis, excussis à rheda uel curriculo, atq; ita tractis, Sed his, id est manifesta causa uexatis, cum aceti cyathis tribus quatuorue danda erit antidotos. Illis uerò qui ex occulta causa laborant, ex aqua mulsa proderit. Præterea neruorū tensionibus mirificè conuenit. Quamobrē facit & ad tremulos, & syderatione tentatos utralibet; una enim ex con-

tractione, altera cū remissione neruorū
conspicitur, *πασάλισιν* hoc utrunque ui-
tium Græci appellant. Ad quod etiam
cum correpti sunt prodest ex aquæ mul-
sæ cyathis tribus quatuor' ue datum me-
dicamentum. s. p. i. uel unius & uicto-
riati, admixto pondere uictoriati casto-
rei. Prodest & ad articulare morbū,
quem *ἀρθρίτην* uocant, ad spinam, & to-
tius lumborumq; dolorē: ex aqua mul-
sa datur ad uires cuiusque. Item ad po-
dagram benefacit: nam & in præsentia
detractiōe ipsa leuat, & in futurum o-
mni molestia liberat. Dimidio enim ce-
lerius sanantur qui acceperunt medica-
mentum, quàm prius solebant. CII.

Quid dicam? duritias in māmīs mu-
lierum cum dolore consistenteis, quas
nullum medicamentum leuat, quemad-
modum ex toto imperpetuum interdū
sanat, quas plerique medicorum insa-
nabiles adfirmant, *καρκινώματα, & κακοή-
θειε* appellant. Poteram nominare ho-
nestas fœminas, quas aut ille, aut ego
hoc medicamento sanauimus: nisi cre-
derem

derem fidem te habere nobis alioquin,
ipse tibi iam dixissem. CIII.

Illud uerò supra omnium opinionem
est, quod ad stomachicos euidenter con-
uenit, cum sit uirosissimum medicamen-
tum aduersus stomachum, ne ad lenia
quidem, & simplicia medicamenta aptè
dispositum. Sed uidelicet in eiusmodi re-
bus potentior usus ratione est: expertus
enim unusquisque intellegit stomacho
quoque hoc medicamentum eximie pro-
desse. CIIII.

Remediat enim eos quibus frequen-
ter inacescit cibus, & eos qui assidue in-
flationibus urgentur, uel dolore eius ue-
xantur, aut assidue nauseant, aut saliuam
abundant, uel inedia consumuntur, sto-
machumque ita solutum habent, ut ex
eo uarios liquores subinde respuant con-
sentiente capite, ut nullum genus ci-
bi continere possint. Item ad bilem as-
tram generantes, quos *μελαγχολικούς*
appellant, benefacit. Oportet autem non
continentibus cibos secundum uomitum
perunctis, & diutius presse

fricatis dare medicamentum. * p^o. i. ex aqua cyathis tribus: deinde artus constringere, & interdum olfactarijs reficere, & commanducatione oliuarū conularum, earumq; rerum quæ stomachū constringere solent, interim subrectos recubantes, deinde cum deiecerint, solutis uinculis rursus perungere, & fricare totum corpus. Atq; ita uarietate apta ciborum stomachum proritate, ut halitica ex mulso, malorum cydoniorum succo facto, uel ex granatorum per se malorum, uel si quos magis delectat ex frigida posca: secūdū quæ, apala oua proderunt, & intubi cocti uel crudi ex acetato. Item lactuæ caules cum folijs ex posca decocti, conchula marina, purpura murices, pelorides, uolua pomorū, sorba mala orbiculata, scādina, pira, crustumina segnina olla reposita, item uua ex olla. Hæc em̄ & huiusmodi quæ sunt cōfirmāt stomachū, quibus & insequentibus diebus uti oportebit paulatim ad cōsuetudinē progredientē, donec propè om̄i molestia ægri liberentur.

C V.
Est

Est stomachi uitiū quod cum siccitate & ardore eius, & inrequiebili (ut ita dicam) & inextinguibili siti consistit: *ἄτρονον* Græci uocant, ab eo quod exicat omnem stomachi humorē. Scimus quosdam urnas aquæ bibisse, neq; ideo sitim aliqua ex parte in præsentia comperuisse. Ad hoc *, p^o. i. uel uictoriae datum ex aquæ cyathis duobus frigida, ita prodest ut faciliè abstinere ab aqua proximis diebus possint. Lienosis uerò ex posca, & iocinerosis duritiam habentibus diutinā ex aqua mulsa satis conuenit. Nec minus hydropicis, quibus datur eadē ratione. Sed his per complures dies oportebit ptisanæ cremorē sine ullo liquore dari. C VI.

Prodest cōpositio hæc & colo inflato, & cæteris intestinis. Futuras quoq; uel iam factas uomicas iisdem partibus aut discutit, aut celerius aperit. Itē menstrua mouet mulieribus, quæ difficulter purgantur. Dandum autem erit his ex aqua medicamentum. In aqua decoquitur herba que *artemissa* dicitur, aut quam

διήταμονορ appellāt. Etiam ad papulas & sacrum ignem, uel quam zonam uocāt, benefacit ex aqua mulsa, detracto prius sanguine, si res postulauerit: ut & in alijs omnibus superius dictis faciendū est. Omnia em̄ auxilia adhibēda sunt, quæ ex usu prodesse eis comperta habemus: quia facilius adiuta antidotos adiuuabit, & effectus exhibebit. Recipit aut̄ hæc: Stœcados, marrubij, *χαμουδύθη*, quæ herba similia quercus folia habet, agari-ci, cucurbitulæ syluestris, quam *κολοκυνθίδα* appellāt, singulorum, .x. p^o. x. opopanacis, sagapeni, petroselini, terræ mali, piperis albi, singulorum, .x. p^o. v. cinamami, nardi spicæ, myrrhæ folij, croci, singulorum, .x. p^o. iij. in unū omnia ponderata contundunt & cribrantur. Præterea opopanaces & sagapenum: hæc enim mortario teruntur, adiecto melle tenui, id est, quamliquidissimo: deinde cæteris miscentur, quæ & ipsa recipere debent tantum mellis, quantū satis erit ad comprehendenda, & cōtinenda ea. Reponitur medicamētum uaso uitreo.

Datur

Datur, ut supra diximus, ad cuiusque vires, & est prorsus sacrum, ut autor huius nominis appellat. CVII.

Si quando aut efficaciore eo uoluerimus uti propter difficultatē naturalem uitiorū, aut diuturnitatem, ut in furiosis aut comitiali morbo correptis, uel lumborū perpetuū dolorem habētibus, podagra correptis uastius, cucurbitæ syluestris adiicimus ad superius dicta pondera. *. p^o, xx, opopanacis atq; sagapeni, singulorum. *. p^o triū. Quamobrem utraq; parata debent esse medicamenta: ut cum opus fuerit, usus alterutrius in promptu sit. Illud utiq; credas interim uelim mihi, dum in alijs expertus persuada, hoc medicamentū non solū nō nocere stomacho, uerūetiam reficere & cōfirmare eum supra omnē opinionē.

Ad stomachi dolorem & inflationem, & cetera uitia interius. CVIII.

Medicamentum quod propriē aduersus solutionem stomachi facit & fluorem eiusdem: maximē uerò cum nihil cibi retinere possunt, sed quicquid

datū est reijciunt. Mastiches chiæ candi-
dæ pōdo libra, tragacāthi albi pondo li-
bra, apollinaris herbæ radicis uncia, Cō-
tunditur tragacanthum cum radice; pos-
tea mastiche adijcitur. Reponitur in ui-
treo uaso. Dantur cum opus est cochlea-
ria tria secundū uomitum per se factū
ex aquæ frigidæ cyathis tribus.

Ad stomachi dolorem & inflationem. CIX.

PAlmarum, *.p°. xl, anethi, *.pond.
iiij, croci, *.p°. duū, git, *.p°. duū,
& asari, *.p°. duum, murti nigræ bacca-
rum, *.pond. iiij, iuniperi grana nume-
ro uiginti. Cōtundunt seorsum omnia,
& in unum miscentur; deinde fiunt pa-
stilli, *.p°. i. alijs uictoriati. Dantur ie-
iuno ex aquæ cyathis quatuor, aut ex
cretico musto, qd' est passii genus. CX.

Medicamentum siccum ad stomachi
inflationem, & dolorem, & inediam,
Mouet urinam; ideoq; facit & ad hy-
dropicos, & iecur durum habentis, au-
ruginem, quam quidā regium, quidam
arquatam morbum uocant. Refertur in
Musam Antonium, Recipit autē hæc:

Aloës

Aloës p^o, assis trientem, croci, cinnami,
nardi syriacæ spicæ, asari, xylobalsami,
mastiches chiæ, singulorū. * p^o. vi. Tutū
dicitur, & uitro reponit. Dantur cochlea
ria duo uel tria ex aqua cyathis tribus.

Compositio. LXXII. quæ superius defuerat, hie
ex Galeno. vij. de cōpositione medicamentorū κα

τα τό πρε citante Scribonium Largum

sic restituta est à Io. Ruellio.

Altera Scribonij Largi, quæ qd^o
sub lingua teneatur, ^{ὕπερ λωσισ} ap
pellata, facit ad abscisionē uocis: Radī
cis dulcis. * p^o. viij. myrrhæ. * p^o. xxiiij.
terebinthinæ. * p^o. xxxij. tragacanthæ
* p^o. xxxviij. singula sicca seorsum tuma
dito et cernito, resinaq; in pilam cōiecta
excipito. Vbi in unitatem coierunt, in
formulas digerito, quæ ægyptiæ fabæ
magnitudinem æquēt, & in umbra sic
cato: cumq; usus poscet, unam aut alte
ram sub linguā tenendā dato, ut illique
scens deuoretur. Medicamentū opor
tet cum res exiget, celeriter effingere,
siquidem confestim exiccari solet: quæ
propter in promptu terere cōuenit meo

dicamenta cum in pastillos coges.

Hæc Galenus ex Scribonij Largi sententia.

Ad celiacos, & torminosos, & uentris
diutinum dolorem.

C X I.

AD celiacos, id est, qui subito & multa deiciunt. Item & ad aluum citatam, & interdum lenia tormina: Sorborum aridorum cotusorum sextarius unus, rhus syriaci coquuntur sextarius duo, malagranata recentia decem, item mala cydonia decem. Hæc utraq; coniunguntur in sapam factam ex musti adhuc in dolio feruentis sextarijs triginta sex, ad duodecim sextarios decoctam, donec malorum coria percoquantur, ut sint madida. Deinde terunt hæc fictili mortario, ut grana comminuantur, quibus deinde cydonia admiscent, & æquè teruntur. Postea rursus & forba arida admiscetur cribrata curiose sapæ quæ residua est, & omnibus in unum bene coactis. Reponitur medicamentum in uitro uase. Dantur autem inde ieiunis in die mligula binæ uel ternæ per se. Sin autem grauior morbus insedit, hic datur.

C X I I.
Pastillus

Pastillus ad coeliacos & torminosos
 optimè faciens: Balauſtij hypocystidos
 pridie aqua macerati, p^o. sextans, altera
 ci ſeminis, cretæ ſamiæ, ſingulorū p^o. un
 cia, uino myrtite adiecto, ſiunt paſtilli
 *. p^o. unius, aut uictoriati. Dantur ieiunio
 ſine febre ex uino myrtite, aut ſignè
 no, cyatho uno cum duobus aquæ mi
 xto: febricitantibus, ex aquæ cyathis tri
 bus. Hoc etiam, incitata libidine ipſius
 morbi, paſtillus, ſiue plures diluti aqua
 calida, uino, oleo, per clyſterem immi
 titur, ſtatim ſomnus cōſequitur quorū
 deſurrexerint torminoſi, qui grauiter
 adſticti ſunt, & utiq; prodeſt.

Alius paſtillus ad torminoſos efficacior. C X III.

A Cacia. *. p^o. quatuor, croci. *. p^o.
 duum, gallæ. *. p^o. viij. hypocyſti
 dis. *. p^o. iiij. lycij. *. p^o. iiij. myrrhæ. *.
 pond. iiij. rus quo coqui utuntur, nar
 diſpicæ ſyriacæ, aloës, ſingulorum. *.
 pond. duum, aneſi, commiſi, ſingulo
 rum. *. pond. quatuor, piperis nigri.
 *. p^o. duum. Tunduntur, teruntur, cri
 brantur ex ſucco cauliculorū rubi, uel ex

uino signino collyrii tritura. Cum fuerint hæc lenia, aut ungui nulla pateat asperitudo, finguntur pastilli. *.p°. i. alijs p°. uictoriati. Datur unus ieiuno ante meridiem, alter in noctem ex aqua, si febres erunt: ex uino signino, si sincerè corpus erit. Hoc efficax est medicamentū, & si cætera quæ debent, sentiente eius ualitudine, rectè adhibita fuerint, utique sanant.

CXIIII.

Pastillus item qui clysterio immittitur torminosus per anum, cum sordida, & sanguinolenta eijciunt, id est, cū intestina eorū cancer occupauit, quo quasi cauterio tunc tantūmodo uti oportet, alioqui nocet. Ideoq; à quibusdā ignorantibus eius usus accusatur, quasi nocuus. Recipit aut hæc: Chartæ combustæ cineris. *.p°. xxx. calcis uiuæ. *. pondo xxiiij. ἀρσενικόν, quod est auripigmentū, *.p°. xij. sandaracæ. *.p°. sex. Hæc tritua uino consperguntur, in quo rosa & lenites prius incoquuntur, ut possint fieri pastilli. *.p°. duū aut unius. Cum opus est, teritur unus pastillus, & immittitur per aquam

aquam decoctam, rosam & lentem habentem, si febricitabūt: sin minus, ex uino eadem incocta habēte. Facit & murti fasciculus cū oleastri uel oliuæ ramulis, utrorunq; modo prout res exegerit, incoctus. CXV.

Potio autē, id est pastillus cū immisus fuerit, medicamentū sic conuenit in noctem: Myrrhæ. *. p^o. duum, lycij. *. p^o. iij. thuris. *. p^o. i. opij. *. p^o. duū, aloës. *. p^o. duum, acaciæ. *. p^o. iij. murti, baccarum nigrarū. *. p^o. xvi. ouorum ex aceto coctorū uitelli duo. Hæc trita uino Surrentino consperguntur, & fiunt pastilli *. p^o. i. Dantur febricitantibus ex aquæ cyathis quatuor, permixti Surrentini uini cyathis duobus. CXVI.

Ad εἰλεον, quod uitium est inflatio tenuium intestinorū, facit bene galbani p^o uictoriati, deuoratur in pilulas diuisum duas uel tres. Mouet & ructum, & interdum deijcit uentum deorsum, atque ita prodest. CXVII.

Ad idem uitium mirificè prodest hoc medicamentū, Facit autē ad lateris do-

lorem, & ad omnem partem corporis, dauci seminis, panacis radicis, castorei, paria pondera, rutæ syluaticæ dimidiū, tritis uel cōtulis mel decoctum adijcere oportet. Inde dare. .x. p̄. i. aut uictoriati ex aquæ caldæ cyathis tribus. C X V I I I

Facit & ad huiusmodi per anum immissum foenum græcū: id aqua bene coquere oportet, atq; inde sumere heminam. Itē in oleo domestico incoquere rutam quamplurimā, & hinc caldam heminā adijcere priori aquæ, quibus utriusque admiscere aphonitri triti fescūciā, et ita per clysteria caldā immittere. Hoc ego iam stercus per os deijcientē (quod si non mortiferū est) sanati unguentarij cuiusdam seruū. Est autē uitium *εἰλεος* periculosissimū, & ideo inter præcipua refertur. Quamobrem non utiq; cū magna fiducia ad hoc genus uitij aggredi debemus.

Ad coli dolorem etiam uetustum compositionū genera experta, quæ in totū persanāt. CXIX.

AD coli inflationē benefacit cumiani syluatici semen per se, ut est datum

tum, quantū cochlearia tria in aquæ cal-
dæ cyathis quatuor. CXX.

Nam Cassij medici colice bona mul-
tis nota propter effectus, uera hæc est,
ut ab eius seruo Atimeto accepi, legato
Tiberij Cæsaris: quia is eam solitus erat
ei componere. Apij seminis p^o. selibrā,
aneli p^o. quadrantem, castorei p^o. sextan-
tem, myrrha p^o. quadrātem, spicæ nardi
Indicæ p^o. sextantē, opij p^o. quadrantē,
croci p^o. fescunciam, piperis longi pon-
sextantē, piperis nigri p^o. sextantem se-
munciam, petroselini p^o. sextantē, schoe-
ni p^o. fescunciam. Hæc omnia contusa
cribrata, melle Attico decocta miscen-
tur. Datur ex hoc medicamēto quantū
nux abellana media patet, ex aquæ cya-
this tribus calidæ. In ipsis doloribus sta-
tim prodest. Item medicamentū cerati
ex malabathro facit ex duabus partibus
& ceræ unius mixtum, & extrā imposi-
tum in uentrem totum. Præterea bene-
facit & ad stomachi inflationē, & ad su-
spirium, & ad iocineris dolorē, tussim,
destillationem. CXXI.

Colice mirifica Iulij Bassi, citò leuatur
 deinde tollit inflationes coli & omnis
 partis corporis. Facit et ad stomachi im-
 becillitates, & ad intestinorum alioqui
 dolorē, quē Græci $\sigma\pi\sigma\phi\delta\mu$ appellāt, ex
 aqua hyslopū, aut rutā decoctam haben-
 te. Itē benefacit ad sanguinē, & ex inte-
 riore parte. Nō em̄ patitur latē fieri nec
 intus uulnus cōuertit; sed citò supprime
 sanguinē, et uulnus cogit coire. Dandū
 autem his medicamentum ex aqua, $\pi\sigma\sigma\lambda\iota\delta\mu$
 $\lambda\iota\delta\mu$ coctum habēte, aut rutam. Prodest
 & torminosi, & cœliaci, datū ex aqua
 centunculū herbam incoctam habente,
 quam Græci $\gamma\upsilon\alpha\phi\alpha\lambda\iota\delta\alpha$ dicunt, uel sor-
 ba, uel siliquam syriacam. Lienosis da-
 tur ex mulso uel passo aquæ mixtis. Eo-
 dem modo dandum est & eis qui san-
 guinem per urinam uel aluum reddunt.
 Nec minus etiā mulieribus quæ fluo-
 re sanguinolento infestantur, quod $\xi\sigma\mu$
 $\xi\upsilon\theta\epsilon\delta\mu$ Græci dicunt, uel ex partu ab-
 ortu ue, quæ residuos uulux dolores ha-
 bēt: et in totum quibus supprimēdus est
 fluor, aut ex aliqua parte corporis infla-
 tio tol-

tio tollenda. Recipit autem hæc : Spi-
cæ nardi, costi, piperis albi, piperis ni-
gri, piperis longi, myrrhæ, opij, apola-
linaris radicis, & cinnami, asari, acori,
thuris, brassicæ seminis, castorei, singu-
lorum. *. p°. xij. opopanacis. *. p°. x.
stoechadis, dauci, amij, singulorum, *.
p°. xyij. seselis cretici, *. pond. xxiiij.
mel atticum miscetur, datur non plus
quàm *. p°. aut uictoriati. Cæterū pro-
ut cuiusque uires postulabunt, dummo-
do infra hoc pondus ex aquæ caldæ cya-
this tribus in noctem secundū cœnam.
Hæc potio etiā febricitantibus tutò
datur : sed cœliacis in ipso dolore pro-
dest. Vitreo uase seruat, CXXII.

Ad coli dolorem faciunt quidem mi-
rificè quæ superius posita sunt : sed cæte-
ra medicamenta in alijs uitijis dolorē le-
uant in præsentia, hoc uerò quod dictu-
rus sum, supra hominis spem conditio-
nemq; est. Ideo primo tēpore ne fidem
quidē habet, postea à nullo satis dignè
laudari potest. Nam & in præsentia
dolorem tollit, & in futurum remediatur.

ne eum unquam repetat. Rarò em̄ quis iterum, uel ad summum tertio, hoc accepto medicamēto, uexatus est. Quam obrem si quando repetierit iterum dolor, dandæ erunt per triduum & tunc poriones, eodem modo quo primæ datæ fuerint. Interdum & tertio in dolore eodem genere potiones dabuntur; quod accidit post hanc, utique in futurum quoque remediatur, ita ut ne suspicio quidem ulla relinquatur uitæ. Si quando tamen frigus, aut multitudo cibi præcesserint, grauitatem quandam, & priorem eius loci sine ullo dolore sentiunt planè, ut intellegant quasi quanto malo caruerint. Hoc medicamento muliercula quædam Romæ ex Africa multos remediauit. Postea nos per magnam curam compositionē accepimus, id est, precio dato quod desiderauerat, & aliquot non ignotos sanauimus, quorum nomina superuacuum est referre. Constat autem medicamentum ex his rebus: Cerui cornua sumuntur, dum tenera sunt, quasi in taleas breuis diui

diuisa, olla fictili componuntur, opercu-
 loq̄ superposito, ex argilla undique cir-
 cundata, fornace uruntur, donec in ci-
 nerem candidissimum redigant; atq̄ ita
 in uaso uitreo mundo reponuntur. Cum
 dolorem habet aliquis, pridie quam po-
 turus est medicamentum, debet absti-
 nere ab omni re; atq̄ ita postero die su-
 muntur ex cornibus cochlearia tria cumu-
 lata, satis ampla; quibus miscentur pipe-
 ris albi grana nouē trita, & myrrhæ exi-
 guum, quod odorem tantūmodo præ-
 stare possit. Hæc cum in unum commi-
 xta sunt mortario diligēter, cochlea ue-
 rò africana, id est, inde adlata sumitur q̄
 potest amplissima, & uiua mortario cū
 sua testa cōtundit, atq̄ ut est teritur, do-
 nec nullū uestigiū appareat testularū.
 Postea uini falerni non saccati cyathus
 adijcitur, & nihilominus rursus teritur.
 Magis em̄ tunc apparent residendo am-
 plitudines, si quæ reliquæ sunt; quibus
 leuatis, iterum adijciuntur cyathi duo
 eiusdē uini, atq̄ ita prioribus bene ad-
 miscentur; transfunditur que cum his

quæ sunt in mortario, calice nouo, & supra carbones imponitur, mouēte ali quo cochleario liquorem, ne quid subfidat, et perurat. At ubi bene incaluerit, iniiciuntur in eundem calicem quæ supra dixi cochlearia tria, & permouetur. Cum autem calore temperata & portio datur abducēda, statim dolorem leuat. Hoc facere oportebit per insequens biduum, capiētem cibi in prædio, aut alio tempore exiguū, quod facile conficiat, ne crudus sumat medicamentum. Post ea in consuetudine uictus sui, qui colo infestabatur, dimittatur. Oportet tamen nō indifferēter remediarios in futurū uiuere: tametsi eū à colī dolore tuti sint, metuere nihilominus debēt, ne alia parte corporis æquē adficiantur ad intēperantiā colī antequā remediati erunt.

Ad tumorem, dolorem iocineris

& duritiem.

CXXIII.

AD tumorem & dolorem iocineris, item ad duritiem facit bene lupi iecur primum in aqua feruente dimissum, atq; ita arefactum. Quantū uictoriorū

riatorū pon. triū ex aquæ caldæ cyathis
tribus p aliquot dies dabis. CXXIIII.

Item benefacit ad duritiā iocineris
ueterem cunillæ aridæ, quam satureiam
quidam uocant, cōtusæ. *.p°. unius, uel
uictoriati, cum mulsi cyathis duobus &
totidem aquæ. CXXV.

Proficit mirificè hæc cōpositio ad tu-
morem, & ad dolorem cum duritiā io-
cineris & lienis. Item ad renium dolorē
benefacit. Nam colorem corporis res-
stituit, qui propter uitia dictarum par-
tium corrumpitur, pallidusq; conspici-
tur. Prodest hoc item medicamentum
etiā ad aquæ mutationes: croci. *.p°. x.
nardi. *.p°. duum, casia. *.p°. duum, co-
sti. *.p°. i. schoeni. *.p°. i. cinnami. *.p°.
i. myrrhæ factæ. *.p°. i. mellis optimi
*.p°. xxv. Datur quantū faba ægyptia,
in musti mulsi cyathis quatuor. Vitreo
uaso seruatur. CXXVI.

Ad iocineris duritiā ueterem, hydro-
picos, lienosos, arquatos, & quibus o-
pus est urina. Item ex partu residua mu-
lieri purgat, & uulvæ dolorē tollit sic.

Anesi. *.p^o. viij. dauci. *.p^o. iij. petroselli
 ni, item iuniperi, item silis, tragacanthi,
 p^o. selibra, panacis. *.p^o. viij. iris, myr-
 rhæ, costi, amomi, singulorū. *.p^o. vi. cu-
 mami. *.p^o. iij. calisæ. *.p^o. iij. smyrnē, qd^o
 est semen olusatri. *.p^o. viij. nardi fyria-
 ci. *.p^o. iij. acori. *.p^o. x. balsami semina-
 nis. *.p^o. vi. opij. *.p^o. y. erui moliti se-
 xtarij bes, scyllæ coctæ pōdo triēs, uini
 chij aut lesbij quod satis erit. Pastilli fi-
 unt. *.p^o. duum.

Ad auruginem.

CXXVII.

Dauruginem, quod uitū arqua-
 tum quidā uocant, capreæ monta-
 næ stercus arefactum & tritum, adiecta
 mica myrrhæ, ex uini meri cyathis tri-
 bus: si febricitabūt, ex aquæ totidē. Itē
 rumicis radices tres aquæ tribus hemi-
 nis incoctæ, donec sextarius relinquat,
 inde cyathi quatuor per triduū dant.

*Ad lienosos ueteres & novos impu-
 bium puerorum.*

CXXVIII.

Lienosis benefacit tamaricum lon-
 gè à mari collectū, & arefactū, &
 cōtusum. *.p^o. unius aut uictoriati, datū
 ex

ex aqua, uel ex posca. Prodest & inula
arida cāpana eodē modo contusa & cri-
brata, ex uīni mixti cyathis quatuor. *.
p^o. i. data. Mirificē facit & ammoniacæ
guttæ, *. p^o. uictoriati, cū cauliculis tri-
bus rubi ex aceto datū per dies quinq̄.
Tollit em̄ ex toto duritiā. CXXIX.

Potio ad lienosos, balani qua un-
guentarij utuntur. *. p^o. duū, costi. *. p^o.
i. capparīs radicis. *. p^o. i. hederæ nigræ
baccarum, *. p^o. duum, *πικυλινέν* quam
sylvæ matrem uocamus, *. p^o. uictoria-
ti, galbani. *. pon. viij. cardami nigri, id
est, nasturcij feminis. *. p^o. duum, & ui-
ctoriati, piperis nigri. *. p^o. i. scyllæ co-
ctæ. *. p^o. xij. Hæc omnia colliguntur
scylla, fiunt globuli. Dantur. *. p^o. duū
uel unius, ex melle & aceto mixtis cya-
this quatuor aut tribus. Eadem facit ad
hydropicos bene, ex aqua mulsā urinā
mouet. CXXX.

Lienosos sanat extrā impositus sinapis
sextarius unus detritus, adiecto sextario
uno lētis aceto coctæ. Oportet aut̄ impo-
sitū esse medicamētū, donec dolorē pati

non possint: postea solio caldo dimittantur, ut plures eos contineant dum desinat dolor, alioquin exilient: maior enim fit dolor calda tactis, postea ceratū ex rosa imponere oportebit. CXXXI.

Aliud eadem ratione impositū melius facit. Sinapis sextarius, gīt cyathi duo, nasturcī cyathi quatuor, myrobalani corticis cyathi quatuor, piperis cyathi duo, sinapi aceto acri pridie maceratum, deinde tritū, contusum cæteris miscetur: in panno inlitum medicamentū imponitur, fascia quàm longissima alligatur plurimum in unum cōmissa, quò tardius soluatur. Hoc est efficacissimum, & multorum annorum tollit duritiam. Sed post hoc si quæ reliquæ remanserint, ammoniaco tollendæ erunt & rubo. CXXXII.

Inflatibus lienosis dare oportebit aquam, in qua candēs ferrum demissum, uel lac caprinum, capta tantūmodo hederæ pasta. Proderit & his sinapis sicca, contusa, cerato mixta, extrā impositum & gypsum aqua cōpersum, & acetum
in quo

in quo tamaricum decoctum fuerit, uer-
sica abditum, & ita extrà impositum.

Ad hydropicos. CXXXIII.

AD hydropicos, cum iam distenti
sunt propter aquæ multitudinem
(in initio enim alia uia prodest) benefaci-
unt chamæleæ, quæ herba est simillima
oliuæ, folia quinque uel sex, etiam si ari-
da fuerint, data ex aquæ mulsæ cyathis
tribus, salis cocleario adiecto: largiter
enim aquam ducit. Item squamæ aris,
quam $\lambda\epsilon\pi\acute{\iota}\delta\alpha$ Græci uocant, pondo uis-
ctoriati, data cum apij seminis pari pon-
dere ex aquæ mulso cyathis quatuor:
plurimum autem aquæ deijcit. Datur &
radicis succus ex uini cyathis tribus mi-
xtis. Oportet uerò secundū purgationē
spōgij nouis totū uentrē ex aceto & sa-
le eiusdē mēsuræ diluto & inferuefacto
imponere, & constringere extrà instita
longa, cibosq; assæ carnis dare, cū pane
azymo, fricātem totū corpus sale, oleo
paribus mēsuris, uini meraci quod satis
erit dantem.

CXXXIII.

Benefacit ad hydropicos hæc com-

h

positio, & maximè in initijs, quorum sufflatū corpus est, ὑποσάφρα quod Graeci uocant, uitis albæ radice pond. xx, cocci enidiij, .x. p^o. iij. scyllæ bulbi cocti detracta exteriore parte. .x. pon. x. myrrhæ. .x. p^o. viij. cymini cyathis tribus, anisi cyathis tribus, uini falerni sextarijs duobus, passi sextario uno. Præter myrrham, omnia contusa, non cribrata, macerantur passo & uino, nocte & die: postridie colatur liquor, cui myrrha trita admiscetur, à quo cyathus datus à balneo alternis diebus, singulis adiectis cyathis, donec profectus intelligat. Oportet autem his diebus dare eis cibos assæ carnis agrestis, aut uolucrum, aut uinū austerum meraculum.

Aluum mollientia.

CXXXV.

Quoniam interdum res postulat et per aluum detrahi materiam, ut diutius lippientibus, secundum sanguinis detractionem, scabiem, ignem sacrum, papulas habentibus, & alia eiusmodi circa cutem summam, non alienum iudicauimus horū quoque genus exponere. Sed

Sed prius exponemus quæ aluum mediocriter molliunt, simplicia quæ sunt.

Mollit ergo aluum herba mercurialis lenibus oleribus quamplurima mixta: item nitri uictoriati pondus, cum resinæ terebinthinæ auellanæ nucis magnitudine deuoratur: calices quoque eis incrustentur, additis quinque uel sex salis farrisque granis, apij seminis paribus mensuris: & is qui uinum non austerum præbiberit, quantum possit ante cibum, & inter prandium, uel cenam, bellè aluum mollit. Item ouilli lactis sextario si quis adijciat cnici purgati. $\times$. ρ° . iij. Mollit & uentrem quidem tribus heminis uini ut aloës uictoriati pondo, uel idè pondus duobus tribus uel sextarijs uini, & ita totum per partes aqua mixtum bibunt. Videtur autem uinum uetustius uentremque cum eo satis mollit. Facit autem aloë per se uictoriati uel. $\times$. ρ° . ex aquæ cyathis tribus frigidæ uel calidæ pductæ. CXXXVI.

Purgat ergo bellè chamalea, quæ herba oliuæ folia similia habet: quorum quinque uel sex dare oportet, trita ex aquæ

mulſæ cyathis. iiii, frigida, ſi adſuetus erit: ſi minus, calida, adiecto cochleario. Detrahit em̄ aquam largiter. Biles purgat, & filicis radix lota & rafa, atq; in minimas particulas cōciſa, quātū placet aceto aſperſas cōdito, ut ſolet, ita cū p^o, quadrante cōſumpta. CXXXVII.

Bene purgat & hæc cōpoſitio: Aloës uictoriati pondus, colofoniæ uictoriati pondus: unā teruntur, adijcitur mellis quod ſatis eſt ad colligēda ea. Datur ex aquæ calidæ uel frigidæ cyathis quatuor. Hoc medicamentū ſi omachum non corrumpit.

Globuli mirifice purgantes, qui ut ſumuntur, ita integri deiiciuntur, nec lædunt ſtomachum.

CXXXVIII.

Colofoniæ. *. p^o viij. bdellij. *. pondum. cōmiſ. *. p^o. unius. Hæc tria ſucco lactuæ colliguntur, & finguntur pilulæ fabæ magnitudinis. Dantur paribus pilulis uſq; ad ſeptē, prout uni uſcuiuſq; uires patiuntur.

Globuli qui etiam cœnatis dantur, & efficiunt mane deiici quod ſatis ſit.

CXXXIX.

Colofo

Colofonia. *. p^o. iij. aloës. *. p^o. iij.
 Tragacanthi. *. p^o. duum. Hoc pridie aqua maceratur, postero die cæteris admiscetur: fiunt inde globuli fabæ magnitudinis. Dantur à tribus usque ad septem, prout cuiusq; vires patiuntur. Stomachum nullo modo uexant.

Ad tineas & lumbricos necandos. CXL.

Ad tineas necandas, eijciendas, per triduum allium plurimū edat, & ueteratū caseum mollem, secundū hoc filicis Macedonicæ cõtusa, aridæ & cribrata. *. p^o. viij. cum melle quantū ipse uoluerit consumat. Post horas quatuor detur ei aloës & scamoniæ, singulorum uictoriati p^o. ex aquæ mulsæ cyathis quatuor: cū cœperit defurgere, aqua calda supponatur. Licet & sine oleo pridie incœnato dare utraq; medicamēta. CXLI.

Ad lumbricos satis cōmodè facit & sandonica herba quæ nunc uiget, & cornu ceruinū limatū lima lignaria, quantum quatuor uel quinque cochlearia ex aquæ mixtorum decoctorū cyathis tribus, pridie maceratum, deinde tritum,

h 3

& datum, aqua exigua adiecta.

Ad prolapsionem & libidinem nimiam defurgendi extremi intestini. CXLII.

Tenesmos est irritatio ultimæ partis directi intestini, in quo ultimo sæpius libet defurgere sine causa. Proderit ad hoc quoties defurrexerit, uino aut sterissimo & aqua calida fouere, uel uerbis & murti & oliuæ ramulis, factis ita, ut duæ partes murti sint. Quinetiã penicillũ intinctũ, & nõ nimis expressum, ex alterutro eorum ano expositum proderit habere, uel eodem modo glomus staminis albi: diutius enim uaporẽ cõtinet. Perungundus erit anus specillo lycio, patarico, uel indico. Vel hoc collyrium inijciendum, quod ad omnẽ defectionẽ, & tormina benefacit: Acacia; mali granati corticis usti, singulorum, .x. pon. iij. hypocystidis, rhois quocoriarij utuntur, opij, singulorũ pondosena, omphacij pondos quatuor & uictoriat, croci, .x. p. iij. uino austero colliguntur: sunt collyria magnitudinis nucleorum pineorum,

Ad

Ad reniū tumore & exulcerationem, etiam
si sanguilentā urinam faciant. CXLIII.

Areniū tumorem, & exulce-
rationē, etiam si sanguilentā uri-
nam faciant, rosæ aridæ foliorum, papa-
ueris nigri seminis, nucleorum pineorū
paria pondera, contunduntur seorsum,
& in unum miscētur: inde datur quantū
nucis iuglandis, ex passi cyathis duo-
bus, et aquæ cyathis tribus. CXLIIII.

Alia ad reniū dolorē potio, quæ etiā
quasi arenā sabulosam detrahit. Apij se-
minis, petroselinī, anesi, singulorū. * p^o.
xvi. dauci seminis. * p^o. iiij. schœni. *
p^o. vi. croci. * p^o. trigintaduum, mellis
quod satis uidebitur. Dantur quantum
lupinus ex mellis ligula, & aquæ cya-
this, iiij. Ad reniū tumorem & dolorem
facit eadē, & ad iecinoris, et ad lienis tu-
more, ad eos qui mali coloris ppter hæc
sunt uitia; itē aquæ mutationes. Croci.
* p^o. x. nardi indicī. * p^o. duū, castiæ. *
p^o. ij. costi. * p^o. i. cumami. * p^o. unius,
myrhæ stactes. * p^o. unius, mellis opti-
mi. * p^o. uiginti quinq; . Dantur quantū

fabæ ægyptiæ, ex mulsi cyatho, mixto aquæ duobus, uel mulsæ aquæ cyathis tribus. CXLV.

Si cui autem lapis in renibus innatus fuerit, & urinam nō faciet, medicamentum his rebus fieri debet; Petroselini p^o. ʒ. ʒ., anesi p^o. ʒ. ʒ. dauci feminis p^o. ʒ. ʒ. git p^o. ʒ. ʒ. cinnami p^o. ʒ. ʒ. schœeni pon. ʒ. ʒ. croci. ʒ. v. apij feminis p^o. ʒ. vi. Hæc omnia tusa, creta, melle attico despumato p^o. ij. ʒ. colliguntur, & medicamentum uitro condunt. CXLVI.

Ad tumorem & dolorem uesicæ, & exulcerationē benefacit aqua, in qua ferrum candens demissum est. Hoc ego traxi ab aquis caldis quæ sunt in Tuscia ferratæ, & mirificè remediunt uesicæ uitia. Appellantur itaq; uesicariæ, quoniam Milonis Gracchi prætorij hominis optimi ad quinquagesimū lapidem reddentis. CXLVII.

Ad tumorem & dolorē uesicæ, & ad eos qui difficulter urinam reddunt; Alterci feminis, apij feminis, maluæ feminis, cucumeris edulis feminis purgati, singu.

singulorum. *. p^o. vi. amygdalorum dulcium purgatorū, nucleorum pineorum purgatorum, singulorum. *. p^o. iij. opij. *. p^o. i. croci. *. p^o. unius & uictoriati, passo contusa consperguntur. Datur hoc medicamentum. *. p^o. i. ex passi cyathis duobus, & aquæ totidē. CXLVIII.

Ad uesicam exhulceratam, nucleorū amygdalorum uictoriati pondus, cum cumeris edulis seminis purgati cyathus unus, anesi cyathus, papaueris nigri. *. p^o. iij. croci. *. p^o. unius, palmas cariotas. p. triginta. Has macerari oportet in passi sextariū unum, atq; conterere, his adijcere cætera: ex eodem dare nucis iuglandis magnitudinem ex passi cyathis tribus. CXLIX.

Ad sanguinem cum dolore per urinas reddentes: Aluminis fissi pondus uncia, tragacanthi pondus sextans, Tragacanthum ex alumine trito cogitur in pastillos uictoriati pōdo: hinc uiciæ magnitudine detractum datur ex passi cyathus tribus.

Ad calculosos experta. C L

AD initia uetustate comprimen-
da, & emēdanda benefacit ad cal-
culosos herba σκολοπέεδριον, quam nos
calcifragam appellamus, bellefacit con-
tusa, .x. p^o.i. ex aquæ cyathis tribus per
dies triginta, eodē modo ἱεραβοτάνη, quā
nos uettonicam dicimus, Item eodē ge-
nere datur tantum, licet aut aqua earum
decocta uti cotidie ieiunū, .x. p^o. unius,
cum aquæ cyathis tribus, C L I,

Multos cum admiratiōe effectus au-
diui narrantes, Cai Iulii, nasci in lapidi-
cinis bestiolas adhærētes faxis quasi uer-
rucas: has quinque ex aquæ cyathis tri-
bus suffundere, & per urinam extrahe-
re lapides certum est. C L I I,

Ad calculosos, cucumeris seminis,
dauci, anesi, apij, petroselinī, myrrhæ,
singulorum, .x. p^o. trium & uictoriati, ca-
sīæ, daphnidis, cinnami, nardi, singulo-
rum, .x. p^o. unius, aqua colliguntur, sicut
pastilli lupini magnitudinis. Ex aqua
dantur cyathis tribus per dies quadra-
ginta, Hoc medicamentū cum compo-
nitur, nitur,

nitur, pilum ligneum sit, qui contunditur, anulum ferreum non habeat. Hanc enim superstitionem adiecit Ambrosius medicus Puteolanus, qui adfirmavit multos se hoc medicamento sanasse. Detrahere autem dixit post diem septimum fragmina quaedam lapidum quasi arenam.

CLIII.

Ad calculosos, lienosos, hydropicos, urinam detrahít, lapidē extenuat: Eryngij, pyrethri, saluicæ, calcifragæ, singulorum, .s. p^o, xxv. ebuli, aristolochiæ singulorum, .s. p^o. oxymyrsinæ, quæ scopa regia uocat, succo hæc omnia cōtusa ligno, colliguntur, fiunt pastilli, .s. p^o, i. Datur autem ex aceti & mellis cyathis tribus. Calculosis illecebræ quantū manus capit, aut auriculæ murinæ idem, aut betonicæ tantundē: earū qualibet herba ex aquæ tribus heminis ad tertias decoquit, inde sumuntur cyathi tres, & eòdem adijciuntur uini cyathi duo, et nitri uictoriati pondo, atq; his dilutū medicamentum datur p^o, i. per dies, xlv.

In arenam soluit lapidē, & hydropicis
ex mulsi mixti cyathis tribus dandū est.

Ad lumborum dolorem diutinum,

& paralyfin.

CLIIII.

DD lumborū dolorem, cucurbitæ
syluestris floccorum, aut seminis
*.p°.duum, brathys. *.p°.i. salis. *.p°.i.
Fiūt catapotia melle decocto adiecto.
Valentibus tota dat cōpositio, imbecil
lioribus aut dimidia. Sed manè p clyste
rem alius ducenda, ouorum albis tem
peratum.

CLV.

Ad lumborum dolorem & paralyti
cos, cucurbitæ syluestris. *.p°.iiij. pyre
thri. *.p°.iiij. myrihæ. *.pon. duum uel
unius. Dantur ex passi cyathis tribus:
licet hinc catapotia fieri, dū idem pon
deris deuoret. Sed & his alius acri cly
sma manè trahenda est.

CLVI.

Ad lumborum dolorem & paralyti
cos antidotos Hiera Pacchij Antiochi
melius omni medicamēto facit. Sed ad
paralyfin mirificè hoc acopum facit, qd
oportet in sole diu fricare, aut loco flam
ma præcalfacto. Olei sabini, *.p°.xxv.

cucume

cucumeris syluatici recentis radicis. $\ast$.
 p° . xv. Hæc radix magnitudine nucis iu
gladis concisa uaso fictili nouo ex oleo
coquitur, donec succum omnem remit
tat, & quasi arida sit: post hoc adiicitur
per linteū uel colum transmissio oleo, in
quo adiicitur dum calet, ceræ ponticæ
in frustra redactæ pondo libra, olei lau
rini pondo libra, olei cyprini pondo li
bra, olei lilij pond. libra, olei ueteris p° .
dua, piperis albi contusi, & per cribrū
tenuissimū transmissi. $\ast$. p° . as. pyrethri
contusi, & per idem cribrum transmis
si. $\ast$. p° . unius. Hæc in unum miscentur,
reponuntur uaso fictili. Facit præterea
ad lumborū, & ad omnem dolorē cor
poris, & præcipuè neruorū. Muliebres
locos durissimos mollit, cū diu alijs me
dicamētis nihil profectū est. CLVII.

Ad lumborum dolorem malagma
quod propriè facit: Picis liquidæ sexta
rios duos, olei ueteris sextarium unum,
resinæ terebinthinæ sextariū unū, ceræ
 p° . libram & triētem, magmatis p° . bes
sem, aphonitri p° . trientem. Coquitur.

pix cū oleo, donec spissa fiat, & post ea
adijci ei resina, deinde cera, & secun-
dum hāc ex intervallo magna. Vbi ha-
bet emplastri figurā medicamentū, tol-
litur ab igne cū tepere cœperit, & apha-
ronitrū aspergitur sensim, ne superfuna-
datur quod in cacabo est.

Ad podagram.

CLVIII.

AD podagrā caldam cū feruore, &
tumore rubicūdo, quam caldā uo-
cant, benefacit primis diebus herba ur-
ceolaris, item caseus mollis recēs per se,
postea herbæ salis pusillum admiscere
oportet. Item facit apiū uiride per se &
cum polenta. Nec minus solanū, portu-
laca, plantago, spongia uel rhodia, uel
africana mollis ex aqua frigida, lana suc-
cida ex rosa & uīno. Subinde autē hęc
omnia mutare oportet prius, quā ex-
calescant. Prodest & omentū caprinū.
Item faba molita cū suis ualuulis ex ace-
to cū melle diluto cōspersa & imposta,
ducit enim sanguinem, & dolorē leuat.
Benefaciūt & mala citriā q̄maxime co-
cta, ex aceti sextarijs tribus, donec mad-
da fiāt,

da fiant: quibus tritis adijciuntur aluminis fissi
 p^o. uncia, myrrhae p^o. sextas. Benefacit &
 aloë aceto diluta, & per pinnā pedibus
 inducta. Itē opium lacte muliebri dilutum.
 Mirificè uerò hoc facit cataplasma, id
 est, superpositum medicamentum. CLIX.

Tollit enim triduo dolorē lomenti he-
 mina, feniculi seminis cyathi duo, polen-
 tae tenuis cyathi duo. Commiscentur hæc
 in unum contusa, molita, trita, deinde con-
 sparguntur aqua pluuia: et ita temperantur,
 ne durum sit medicamentum, aut aquatum ni-
 mis. Impositum protinus leuat, triduo tol-
 lit dolorē. Hoc constat, si quis ter in men-
 se inter denos dies usus fuerit, in nocte
 non laboraturum. CLX.

Ad frigidam podagrā, quæ sine tumo-
 re et rubore consistit, cataplasma: Piperis
 nigri moliti hemina, feniculi seminis con-
 tusi hemina. Coquuntur ex aqua: utraque
 tibi temperata sunt, adijciuntur axungia suilla,
 & dum calet, panis spisso inducto medica-
 mentum imponitur. Benefacit ad idem genus
 & lini seminis, & foeni graeci seminis,
 farinae ordeaceae, singulorum bini se-
 xtarum, cribrati in unum commiscentur:

inde coquere oportet quod satis erit ex aqua & oleo; subinde calidum cataplasma etiam imponere. Ad hos benefacit & hybisci radix ex aqua mulsa cocta & imposita. Item sabucum cum axungia uetere tritum & impositum. Adiectus & brassicæ cinis cum axungia, uel semen caulium. Vbi autem impetus cessauerit & in hoc, & in priore genere podagræ, calda aqua marina diu fouēdi sunt; uel, si hæc non erit, aquæ puræ feruenti salē adijcito, post epiphemate uti oportet, quod ad parotidas scriptū est. Tollit enim citò reliquias per sudores, & in futurum confirmat neruos, nec patitur facile uitari.

CLXI,

Scio quendam hoc quasi acopo medicum usum in noctem, nec postea tentatum podagra, cum antè diu esset uexatus. Lanam succidam pondo libra, uini ueteris sextario diu lauabat; deinde expressam reijciebat; uino autem residuo adijciebat aphronitri usti pōdo sextantem, olei ueteris p^o. libram; reponerat in oleario fictili; utebatur, ut superius dicitur.

rius dixi, in nocte. Multis pfuit ad corpus in duplici calceo pellem caninam habere.

CLXII.

Ad utramlibet podagram torpedinem nigram uiuam cum accesserit dolor, subicere pedibus oportet, statibus in littore non sicco, sed quod alluit mare, donec sentiat torpere pedem totum & tibiam usq; ad genua. Hoc & in praesenti tollit dolorem, & in futurum remediatur. Hoc Anthero Tiberij libertus supra haereditates remediatus est.

Genera medicamentorum, & demonstrationes serpentum ictus, morsusq;.

CLXIII.

VT sis tutus, etiam si quando rus secesseris, ponā theriacarū compositiones, id est ad serpentū morsus, atq; ictus medicamenta. Sed prius quæ cognita habui remedia, ne cui serpētes noceat, dicā. Habere ergo incinctū oportet peucedanum, uel ceruū cum captus est, in oculi angulo, qui est ad nares uersus, quæ inueniuntur sordes uirosi odoris, has Sicilia uenatores diligenter colligunt, & habent in cincto propter an-

i

tedictam causam. Idem præstat & hiera-
 botane, & trifolium acutum, quod ^{ἰερὸν}
 τριφυλλοῦ Græci appellant; nascitur &
 hoc Sicilæ plurimum, nam in Italiæ re-
 gionibus nusquàm eam uidi herbam, ni-
 si in Lunæ portu cum Britanniam pe-
 teremus cum deo nostro Cæsare, pluri-
 mum super circumdatos montes. Est au-
 tem folijs, & specie, & numero similis
 communi trifolio, nisi quod huius ple-
 niora sunt, & quasi lanuginem quandã
 super se habent, & in extrema parte ue-
 lut aculeum eminentem. Sed huius fru-
 tex duorum pedum interdum, aut etiã
 amplior cõspicitur, & odorem grauem
 emittit, quorum nihil circa patrense tri-
 folium inuenitur. Sed utrasque superius
 dictas herbas, quas cum inueneris, pri-
 die notare oportet, & circũscribere sinis-
 tra aure fruges aliquas ponentem, atq;
 postero die ante solis ortũ sinistra manu
 uellere, ita illigatas habere. CLXIII.

In Africa, aut sicubi scorpiones sunt
 noxijs, stellionem aridum incinctũ opor-
 tet habere,

CLXV.

Theriace

Theriace prima.

CLXV.

Theriace facit ad omniū serpētium
morsus, & ictus, & adflatus. Mirt-
ficē eadem prodest & ad contusiones,
& ad conuulsiones interiorum partium
laterisq; ex qualibet causa, & pectoris
dolores. Vitis albæ radicis pōdo octo,
trifoliū acuti seminis, quod & ipsum in
extremo aculeū habet, uel eiusdem ra-
dicis trepōdo, panacis p^o. iij. terræ ma-
li. *. p^o. v. rori marini radicis. *. p^o. iij. la-
seris. *. p^o. iij. gingiberis. *. pond. iij.
rutæ syluaticæ. *. p^o. sex. cumini thebai-
ci. *. p^o. iij. myrrhæ. *. pond. iij. cumini
æthiopici. *. p^o. v. castorei. *. p^o. iij. eryn-
gij radicis. *. p^o. iij. serpylli. *. pond. iij.
erui albi seminis moliti. *. p^o. xij. Chio
uino consperguntur contusa ac trita: fi-
unt pastilli. *. pond. unius, aut uictori-
ati. Dantur ex uino mero uetere, uel
ex mixto, uel aqua: quæ si non fuerint,
per se commanducandus erit pastillus
& deuorandus.

Theriace secunda.

CLXVI.

Alter pastillus ad eadē facit: Cinna

i 2

mi. *. p^o. iij. serpylli. *. p^o. iij. staphisagria, quam herbā pediculariā quidam uocāt, quòd pediculos necat, à quibus hoc nomen trahit, seminis. *. p^o. iij. & uictoriati, piperis albi. *. p^o. vi. peucedani lactis. *. p^o. viij. & uictoriati, glycyssidæ nigræ seminis, quam pœoniam Græcorum quidam appellant. *. p^o. unius & uictoriati, terræ mali. *. p^o. triū, nasturcij seminis. *. p^o. iij. cachryos. *. p^o. duū & uictoriati, castorei. *. p^o. duum, saliuçæ *. p^o. quinq̄ue.

Hic nonnullæ desunt compositiones: Theriace tertia ad aspidem, Theriace ad uiperæ morsum propriè, Antidotos Zopyri, & media pars antidoti mithriacati, quarum aliquæ hic ex Galeno secundo antidotorum restituuntur à

Io. Ruellio.

Altera Theriace etiam ad aspidem. CLXVII.

Antidotos altera ad aspidis morsum siue præsumpta. siue post data: gentianæ. *. p^o. iij. trifolij. *. p^o. iij. seminis eiusdē. *. p^o. duū, polij. *. p^o. iij. mali terræ. *. pond. duum, peucedani radicis, galbani, singulorum. *. p^o. duum, petroselinæ.

petroselinī. *. p^o. iij. rutæ syluaticæ. *.
 p^o. trium, pyrethri. *. p^o. unius, herbæ pe-
 diculariæ, quã uocant ^{σαφειδα ἀγγελικη}, tan-
 tundem, maceris. *. p^o. iij. uitis albæ ra-
 dicis. *. p^o. duū, piperis candidi tantun-
 dem, ammoniacæ guttæ. *. p^o. unius &
 uictoriati, acori. *. p^o. iij. uarbasci, aiuge
 idææ, chamæleæ, marubij tenuis, cony-
 zæ minoris, cumini æthiopici, lachry-
 mæ papaueris, castorei, feniculi semina-
 nis, agarici, casia rufæ, schoeni, idest iun-
 ci odorati floris, radicis ponticæ, singu-
 lorum. *. p^o. ij. dauci cretici. *. p^o. i. & ui-
 ctoriati, opopanacis tantundē, sagape-
 ni. *. p^o. ij. & uictoriati, abrotoni. *. p^o. i.
 & uictoriati, styracis dictamni, singu-
 lorū. *. p^o. unius & uictoriati, cinnamo-
 mi, nardi, singulorum. *. p^o. iij. myrrhæ
 *. p^o. iij. thuris. *. p^o. unius, croci. *. p^o.
 viij. anesi. *. p^o. unius, cyrenaicæ lachry-
 mæ. *. p^o. i. hinnuli coagulī. *. p^o. iij. mel-
 lis attici, qd' ad ea excipiēda satis sit: inde
 sumit nucis abellanæ tuberculo. Sic præ-
 sumpta à morsu tuet. Hæc cōpositio ad
 Antipatrū autorem referi, CLXVIIII.

Ad uiperæ morsum propriè.

Non restituta.

CLXIX.

Antidotos Zopyri ad lethalia uenena & omnem serpentis ictum efficax, ratio componendi hæc est: Opobalsami. *.p°. trium, nardi indicæ, myrrhæ, troglitidis, iunci rotundi floris, cinnamomi, characiæ, costi recentis, piperis longi, hypocystidis, piperis nigri, scordij, meu cretici, cardamomi, singulorum *.p°. iij. thuris masculi, opobalsami, diætami, singulorū. *.p°. vi. petroselinii, casia rufæ, singulorū. *.p°. viij. croci coricij. *.pond. viij. mellis atticij quod ad ea colligenda satis sit. Datur abellanae nucis magnitudine, si febris absit, ex uino, febricitantibus ex aqua mulsa. Prodest etiam sanguinem excreantibus, coeliacis, iocinerosis, lienosis, & renum dolore uexatis, emortuos foetus & secundas hærentes trahit.

CLXX.

Antidotos mithridatis recipit hæc: Meu. *.pon. duū, lachrymæ papaueris pondo uictoriati, styracis. *.p°. viij. polij, casia nigra, seselis, bdellij, piperis albi, sin-

bi, singulorum. *. p^o. v. & uictoriati, hypocystidis succi, myrrhae, thuris masculi, castorei, piperis longi, cyphis, malobathri foliorum, singulorum. *. p^o. vi. scordij, costi, singulorum. *. p^o. vi. & uictoriati, nardi syriaci. *. p^o. vi. dauci cretici. *. p^o. vi. & uictoriati, croci, cinnami, gingiberis, singulorum. *. p^o. vi. succi radicis dulcis, agarici, singulorum. *. pond. vij. & uictoriati.

Hæc defuerant in compositione: sequentia in ponderibus & mēsuris & effectibus mithridatij compositioni, quæ est apud Galenum citato loco, consentiunt.

Acori. *. p^o. duū, phu. *. p^o. i. sagapeni. *. p^o. ij. iris Illyricæ. *. p^o. ij. balsami seminis. *. p^o. duum, rutæ syluaticæ. *. p^o. ij. gētianæ. *. p^o. ij. anesi. *. p^o. trium, thlaspis. *. p^o. vi. & uictoriati, rosæ aridæ. *. p^o. iiij. mysi. *. p^o. iiij. acaciæ. *. p^o. trium, commis. *. p^o. duū, cardamomi. *. p^o. ij. schœni floris. *. p^o. vi. & uictoriati, opopanacis. *. pondo sex, opobalsami. *. pond. sex & uictoriati, galbani. *. pond. sex, & uictoriati, resinæ terebinthinæ

*.p°. sex & uictoriati, rubricæ lemnia
 *.p°. vij. melle attico & uino chio con-
 spergito, donec habeat spissitudinē mel-
 lis. Reponitur uitreo uase. Dandū au-
 tem est his qui malum medicamentum
 sumpserunt, fabæ ægyptiæ magnitudi-
 ne, ex uini meri, si poterit, cyathis sex;
 sin minus, mixti meracius cyathis qua-
 tuor cotidie. Et à serpente læsis danda
 erit. Ex mulso autem, quorum iecur du-
 rum est, aut arquati sunt, & quibus alio-
 quin urinā mouere studemus. Sed fabæ
 nostratis magnitudinis tussitibus, ocu-
 lis laborantibus, latus dolentibus: cæte-
 rum magnitudine ciceris celiacis. Pro-
 dest enim & his uiciæ magnitudo ante
 accessionem febriliū, tetanicis, opistho-
 nicis, spasmo correptis. Adiuuat enim
 eos lupini magnitudine, sed cum aqua
 cyathis tribus.

Antidotus Apulei Celsi.

CLXXI.

Antidotus Apulei Celsi præce-
 ptoris, quam quotannis compo-
 nebat, & genere quodam publicè mitte-
 bat Centuripas, unde ortus erat, quia in
 Sicilia

Sicilia plurimi fiunt rabiosi canes. Facit enim ad horum morsum protinus quidem data per dies triginta, ita ut aquæ, id est, liquoris timore nunquam tentetur: qui cum accidit, summo cruciatu ad mortem eos compellit, quos ob antea dictam causam ἰσφοβέας Græci appellant. In ipsa autem correptione uti oportet ea, data cum rosæ cyathis tribus & exigua aqua *, p. i. Hoc proficit, ut aquam postea sine timore sumant, & minus quidem liberati hac difficultate cruciantur. Cæterum nemo adhuc correptus hoc malo, quantum ego scio, expeditus est. Quamquam peruenit ad me opinio, esse in insula Creta barbarum quendam naufragio appulsum, maiorem natu publicè mercedem accipientem. Quinetiam cum liquore timet, & latratus edunt, spasmodice uexantur: remedium, brachio sinistro alligato efficere, ut & potionem accipiant, & liberentur uicio: quod adhuc ante antidotum Celsi inter omnes quasi insanabile constitit.

CLXXII.

Hoc ego cum quærerem ab hospite

i 5

meo legato inde misso, nomine Zopyro, Gordiense medico, qd esset pro magno munere accepi. Dixit autē hyænæ corij particulā esse panno inligatam: qd ego adhuc non sum expertus, quamuis p̄tinus magna cura hyænā inuenerim, & pellē paratam habeā: quia nō incidit ex eo quisq̄, & opto quidē ne incidat: sed quia id nō est in nostra potestate, si casu inciderit, remediū habere oportet ad tantæ rei experimentum, Antidotus autem Celsi hæc recipit. CLXXIII.

Nardi syriaci, croci, myrrhæ, costi, cassiæ, cinnami, schoeni, piperis albi, piperi lōgi, castorei, galbani, resinæ terebinthinæ, opij, singulorū. * p̄. iij. alterci albi, * p̄. ij. anesi. * p̄. i. apij seminis, tragacanthi, singulorū, * p̄. sex, mellis atticif sextariū unum, uini falerni unciā. In hoc maceratur tragacanthū & opiū pridie: postero die cōtusis cæteris, miscentē in melle galbanū & resina, fictili patella super carbones imposta resoluuntur: deinde arida asperguntur, & si opus est adijcīt mel: & ut cerati teneri spissitudinem habeāt, & rursus patella super ignē

imponit, moueturq; quæ sunt in ea, spatha fraxinea. Coquitur medicamentum, donec crocinum habeat colorē: ultima quæ sunt uino macerata adijciunt: uase uitreo antidotus reponitur. Datur fabæ ægyptiæ magnitudine ex aqua. Facit aut etiã ad stomachi omne uitium, et præcipue quod cū fluore cōsistit. Facit & ad oculorū epiphoras, & ad tormina, & ad colī inflationē, iecinoris, pectoris dolorem, tussienteis, aduersus mala medicamēta omnia, serpentium morsus uel ictus. Oportet aut locū morsum à rabioso cane, uel à serpēte diu tenere in exulcerationem: neq; pati cicatricem ducere, ut uirus illa pertrahatur. CLXXIIII.

Extrã itaq; ea sunt imponēda, quæ etiã sana corpora exulcerant, ut alliū, lepidiū, celidoniū, batracium, sinapis, scylla, cepa cū aceto. Optime facit & per se caprifici liber per se cōtritus & impositus hulceri. Itē laser per se.

Compositio emplastri.

CLXXV.

EMplastrum antidotum, sed multo magis emplastri huius uis facit, quo Augusta propter huiusmodi casus

habuit compositum, & multis profuit,
 Accepimus à Triphone præceptore no-
 stro: Iris Illyricæ, *.p°.v. castorei Ponti-
 ci. *.p°.v. caprificus lactis aridi. *.p°.v.
 canis nigri adipis. *.p°.viii. eiusdem san-
 guinis. *.p°.x. resinæ terebinthinæ. *.p°.
 viij. leporis coaguli. *.p°.iiij. salis ammo-
 niaci. *.p°.duum, laseris syrenaici. *.p°.
 duum, aut syriaci. *.p°.iiij. ceræ ponticæ
 *.p°.xxxvi. olei ueteris cyathi duo, ace-
 ti scillitis cyathi tres. Arida ex aceto ter-
 runtur: quæ liquefieri possunt, oleo ad
 ignem liquefacto miscentur, mortario
 tritis & temperatis in mellis spissitudi-
 nem. Vitreo reponitur.

Antidotus Cassij.

CLXXVI.

Antidotus Cassij medici facit ad-
 uersus toxicum potum. Eadem si
 quis uenenato telo percussus est. Præ-
 terea ad omnis serpētis morsus aut ictus.
 Præcipuè ad canis rabiosi morsus, bis
 die sumpta. *.p°. unius, ex aqua mulsa.
 Facit ad pectoris & lateris dolorem, &
 tussim, & omnia interanea inflatiōe, a-
 liōq; dolore, aut quouis correpta. Nar-
 di

di spicæ syriacæ. *. p^o. iij. costi. *. p^o. iij.
 cinnami, gēriana, casia, myrrhæ, singu-
 lorum. *. p^o. trium, croci. *. p^o. triū, uuæ
 passæ purgatæ. *. p^o. duum, schoeni. *. p^o.
 duum, opobalsami. *. p^o. duum, mysis,
 dauci, singulorū. *. p^o. duū, cumini æthio-
 pici. *. p^o. duum, acori. *. p^o. iij. & uicto-
 riati, asari. *. p^o. unius & uictoriati, pe-
 troselinī. *. p^o. unius & uictoriati, pipe-
 ris longi. *. p^o. i. & uictoriati, piperis al-
 bi. *. p^o. unius & uictoriati, phu pontici
 feminis. *. p^o. trium, rapæ feminis. *. p^o.
 iij, nardi folia. *. p^o. iij. scyllæ uictoriati
 *. p^o. pondus, feniculi feminis. *. p^o. iij.
 mellis attici quod satis erit, ad uenenum
 & ad serpentes, ex uino: ad cæteros do-
 lores interaneorum, ex aqua.

Antidotus Marciani medici. CLXXVII.

Antidotus Marciani medici, cui
 quia nihil deest, *τελεια* dicitur græ-
 cè, id est perfecta. Facit ad omnia hæc
 uitia, ad quæ superiores antidoti omnes.
 Hoc Augusto Cæsari componebatur.
 Cinnami *. p^o. viij. amomi. *. p^o. vi. casia
 nigræ. *. p^o. xxv. croci. *. p^o. xvi. schoeni

*.p^o.v. thuris. *.p^o.v. piperis albi. *.p^o.
 duo. myrrhæ. *.p^o.x. piperis lōgi. *.p^o.x
 nardi indicæ. *.p^o.x. S. nardi celticæ. *.
 p^o.xvi. rosæ aridæ. *.p^o.vi. costi albi. *.
 p^o. duū, opobalsami. *.p^o.iiij. laseris cire
 naici uictoriati pōdus, uel syriaci. *.p^o.
 i. stœcados. *.p^o.sex. gentianæ. *.p^o.v.
 trifolij acuti radici. *.p^o.iiij. uel eiusdē
 seminis. *.p^o.triū, scordij. *.p^o.x. polij
 *.p^o.v. asari. *.p^o.duum, acori. *.p^o.iiij.
 phu. *.p^o.iiij. misy. *.p^o.duum, dictamni
 *.p^o.xij. ammoniaci guttæ. *.p^o.trium,
 agarici. *.p^o.duum semis, balsami semi
 nis grana. p̄. xx. petroselinī. *.p^o.vi. et ui
 ctoriati, rutæ syluaticæ. *.p^o.trium se
 mis, feniculi seminis. *.pond. trium se
 mis, dauci cretici. *.p^o.iiij. anesi. *.p^o.
 duum, cumini æthiopicī. *.pond. duū,
 rapæ seminis. *.p^o.v. & uictoriati, na
 pi syluatici seminis. *.pond. trium, ana
 tis foeminæ recentis. *.p^o.ij. anatis ma
 sculi sanguinis aridi. *.pond. iiij. hoedi
 masculi sanguinis aridi. *.p^o.iiij. testu
 dinis marinæ sanguinis aridi. *.p^o.vi. S.
 anseris masculi sanguinis aridi. *.p^o.iiij.
 mellis

mellis attici qđ satis erit. Facit ad omnia:
hęc ego cōposita habeo, CLXXVIII.

Quoniam antidotos, quas optimas
sciūimus, posui in facientibus ad omne
malum uitium: aliud medicamentum
etiam ex multis rebus, simplicia quo-
que medicamenta, & propria remedia
monstravi. Interdum enim hęc melius
aduersus quædam, quàm antidotos fa-
ciunt. Trademus autem singulorum ma-
lorum medicamentorum epotorum si-
gna, quò facilius intelligatur, qđ quis-
que sumpserit, & qua ratione adiuuari
debeat.

Ad cicutam.

CLXXIX.

Cicutam ergo potã caligo, mētiscq;
alienatio, et artuū gelatio insequi-
tur, ultimoq; præfocatur qui eam sum-
pserunt, nihilq; sentiunt. Adiuuari au-
tem debēt in initijs uino mero subinde
quamplurimo caldo, & per se, & cum
pipere, & cum styrace potō. Atqui ma-
ximè prodest lac asininum datum; si mi-
nus, uaccinum, aut quodlibet. Opor-
tet autem & aluum acri clustere ducere

eorum, & extrà super uèrem imponere
farinam ordeaceam, uel triticeam coctâ
ex uino caldam.

Ad opium.

CLXXX.

O Pium potum, quod quidam me-
conium uocant, ab odoris graui-
tate intelligitur: papaueris enim uiridis,
cuius succus est, qualitatem repræsentat.
Facit autem capitis grauitatem, gelati-
onem & liuorem artuum, sudoresq; fri-
gidos manare. Præterea spirationem im-
pedit, mentem soporat, sensus que aba-
lienat. Adiuuari porrò debent qui bibe-
runt, aqua cum oleo in uinum admixtis,
sæpius datis, & frequenter reiectis per
pinnam aut lorum uomitoriū. Prodest
& uini cyathus, & passii & olei cyathus
eadem ratione datus. Item uinum & ace-
tum pari mensura datum ex aqua mulsa
cum rosa eius mensuræ, ita ut ista subin-
de cogatur reijcere. Præterea caput ro-
sa & aceto sine intermissione curet, eo-
rumq; pedes assidue fricentur manibus
siccis, aut linteo aspro inuolutis. Pro-
dest & sinapi ex aceto tritum, circumdatum
pedibus

pedibus cruribusq̄, & à somni tempore prohibere ne obsopiantur.

Ad altercum.

CLXXXI.

Altercum, quod Græci *ὑορκία* *μορ* uocant, qui biberūt, caput graue uenisq̄ distentum habent, mente abalienabuntur cum quadam uerborū alteratione, inde enim hoc nomen herba trahit altercum; postea sopiuntur, & omni sensu carent, liuiscētibus membris eorum. Adiuuantur autē lacte potō asinino quā plurimo, uel quolibet alio recenti per se, uel decocto. Sed ij̄ prius aqua mulsa sapius pota cogātur per pinā reijcere. Opio læsi similiter curent̄.

Ad gypsum.

CLXXXII.

Gypso potō stomachus, ueterēq̄ dolore uasto urgetur, frigidus sudor subsequitur, oculi sanguiscenti conspiciuntur, urina alba redditur, concrescit in aliqua parte uentris quod potum est, & tactu quasi saxum percipitur. Adiuuari autem debent qui his malis uexantur, lixiuio è sarmentorum cinere facto quamplurimo potō. Item aqua thymū,

k

aut origanum decoctum habente.

Ad spumam argenti. CLXXXIII.

S Puma argentea pota, quam Græci ^{λιθάργυρον} dicunt, uentris infert gra-
uitatem, inflammationem, postea dolo-
rem cum urinæ difficili exitu proceden-
te tempore: coloris quidem quasi plum-
bei sunt: præcipuè hæc deformitas cir-
ca faciem deprehenditur. Suppurât au-
tem plurimæ partes eorum. Adiuuântur
secundum reiectionē aqua mulsa, acriq;
curatione, pipere, myrrha, apij semine,
pōdere pari in unū mixtis, ex eoq; me-
dicamēto. .x. p^o. unius dare cum uini cya-
this tribus quatuor'ue cotidie potis.

Ad cerussam. CLXXXIII.

C Erussa, quam Græci ^{λιμύθιον} uo-
cant, qui biberunt, faciliè depre-
henduntur, linguam enim albam ha-
bent, commissuras'que dentium albican-
tes. Præterea nauseant, reiiciunt potio
medicamento, caligant, magis magisq;
uertigine quadam urgentur. Postea spi-
ritus uia intercluditur, & præfocantur.
Adiuuantur autem post uomitum ab o-
leo,

leo, uel ab aqua mulsa, cremore ptisanæ
caldo largiore accepto, sed bene unctio.
Item lacte cū melle potō. Facit & ma-
ua discocta, concisa, sale & oleo pipe-
reꝝ condita, & pro sorbitione data per
se, uel cum urtica, herbaꝝ mercuriali.
Profunt & nucleorum persicorum inte-
riora ex uīno trita atq; pota quampluri-
ma. Item lixiuīa calda ex cinere sarmen-
torum facta,

Ad coriandrum. CLXXXV.

COriandrum datum apparet qui-
dem ab odore spirationis totiusq;
corporis. Redolet enim & hoc herbam
ut infectum. Intelligitur autem ex gu-
stu. Facit porrò raucitatem, & mentem
mouet. Adiuuari autem debent qui bi-
berunt, ex uīno mero atq; plurimo, uel
aqua marina, uel murīa dura pota. Item
ouis anserinis sorbilibus plurimum salis
habētibus, uel iure gallinaceo, agnino
ue quampinguissimo, & falsissimo per
se potō.

Ad leporem marinum. CLXXXVI.
LEporis marini gustus nō absimilis
k 2

illotis piscibus, aut etiã putentibus: qui sumperunt autem, stomacho uesicãq; adficiuntur, ita ut urinam quidem difficulter, & cum dolore, purpureisq; coloris reddant. Stomacho item tento & dolenti sunt, auersosq; ab omni esca, præcipuè pisce. Nauseant præterea & subinde reijciunt spumosa, interdum biliosa aut sanguilenta, & maximè cum simulauit, aut nominauit aliquis piscem. In somnis littoris pulsi fluctus uidentur subinde audire. Oculi eorum exulcerantur, genæ inflantur. Coloris mali, & ueluti plumbei fiunt, minutatimq; per talem quasi phthisici consumuntur. Adiuuari autem debent hoc malo circũuenti, lacte muliebri, uel equino, uel uaccino, aut asinino quã plurimo cotidie per se, aut cū melle sumpto. Prodest & maluæ sorbitio benè uncta & salsa. Itẽ profunt malorum punicorũ grana adsidue data. Benefacit & pix cedria, si quis inde bina, ternauæ cochlearia eius sumpserit per se, uel ex passu cyathis duobus tribus'ue. Item benefaciunt iuniperi tritæ quamã

quā plurimo cū passo, aut per se datæ.

Ad salamandram. CLXXXVII.

Salamandra quibus data est, lingua
exasperatur, corpus inualidum fit:
præter hoc torpet rigoribus quibusdam
& liuoribus quasi maculis uariat. Adiu
uari autem debent quibus impacta est,
melle quamplurimo per se, uel cum resi
na ex pinu, cuius etiam tenera folia cū
herba quam Græci χαμαιπύθου appel
lant, decocta ex aqua mulsa profunt.
Item lini seminis farina ex aqua mulsa
sumpta quamplurimum bene adiuuat.

Ad aconitum. CLXXXVIII.

Aconiti gustus est auster atq; sub
amarus. Porum autem protinus fa
cit corpus graue & displicens. Mordet
autem stomachum & cor adficit: itaque
sudor euestigio insequit, multus & fri
gidus, maximè circa oculos & frontem
apparet. Inflantur intestina, & uēti plu
rimum emittunt, qui biberunt, capitisq;
dolorem habent cum uertigine quadam
adsiduè quidem, sed præcipuè cum se è
lectulo leuare conantur. Proprium est

autem huius mali medicamēti protinus
 liuidos articulos & artus facere. Sed ad-
 iuuantur facilè qui id sumpserunt, ruta
 quamplurima pota cum uino; item iure
 gallinæ pinguis uel bubulæ, Prodest &
 his uinum chamæpythyn decoctam in
 se habens, item acetum melle mixtum,
 in quo ferri stercus, quod *σκαωσίον* Græ-
 ci uocant, ustum, prius inferuescat sæ-
 pius, & ita detur. Item proficit abroto-
 ni pondo sextans ex uino datum, & ori-
 gani pondo sextans eodem modo datū.
 Præcipuè autem adiuuabit, si quis coa-
 gulum leporis, hinuli, & porci in unum
 miscuerit, & dederit ex uini hemina aut
 cyathis tribus, *. pond. i. uel uictoriati
 pondus.

Ad cantharidas.

CLXXXIX.

C Antharides gustum & odorē si-
 milem pici è cedro factæ habent.
 Potæ stomachi dolorem, morsusq; ex-
 citant, præcipuè uesicæ. Quamobrè qui
 biberūt eas, difficulter urinā & cum san-
 guine reddunt, exhulcerata scilicet uesi-
 ca: præterea animo subinde linquantur
 deficiunt

deficiuntq;. Adiuuantur autem cum sã
pius reiecerũt, passo cum oleo potu uel
omni lacte, sed debent plurimũ eius su-
mere. Itẽ profunt eis nuclei pini per se
sumpti, uel ex aqua mulsa, aut ex passo
triti & dati. Item cucumeris semen pur-
gatum, & lini semen ex passo datum.
Adiuuat bene & ius pingue agninum,
uel ex bubula factum, & farina triticea
pultis more cocta, plurimũ anserini ad-
pis habente. Prodest & samia creta. *.
pº. iiii. cũ passi cyathis quatuor mixtisq;
aqua datum. Item oleum irinum ex ru-
ta tritum & potum.

Ad hyprestim.

C X C.

BVprestis gustus est nitri similis. Fa-
cit autem tumorem stomachiq; in-
finitum dolorem, & inflat totũ corpus
in speciem hydropici. Adiuuatur aqua
ficus arida decocta, & ipsa ficu pluri-
mum sumpta. Item passo plurimum &
lacte muliebri, & iure suillo pingui ac-
cepto, & nitri. *.
pº. iiii. cum aquæ hemi-
na dato, & cæteris quæ supra ad cantha-
ridas scripta sunt.

k 4

Ad dorycnion.

CXCII.

DOrycnion gustum quidem habet lactis, potum uerò singultus crebros facit, & uomitus frequenter concitat. Reijciunt autē ab stomachoamenta, quæ etiam simillima torminosis, subindeq; animo deficiuntur. Adiuuari autem debent læsi eo, lacte asinino, equino, bubulo, conchilijs omnibus crudis atq; decoctis,

Ad Ixiam.

CXCIII.

IXia, quam quidam chamæleonta uocant, odorem habet, cū sumitur, cymimī: pota autem linguæ tumorem facit. Mentem abalienat, uentremq; & omnes naturales exitus supprimit. Adiuuatur autē læsi ab ea, absinthio potu cū uino. Item castorei, *. p^o. ij. dato ex uino cyathis quatuor, & ruræ fruticibus quinque uel sex. Facit bene & chamælea. *. p^o. triū, ex uini cyathis tribus aqua mixtis, nec minus radix laseris ex uino data. Tragoriganum eodem modo datum.

Ad ephemeron.

CXCIIII.

Ephemeron potū protinus quidem totum

totū os prurire facit uelut scylla tactū,
 postea etiam adurit quasi pipere mandu-
 cato, secundum hæc quoq; stomachum
 mordendo exulcerat: atq; qui id bibe-
 rint, primum ab ore sanguinem expu-
 unt, deinde ex stomacho. cruorem reiſ-
 ciunt, postea per fellas, & iam abundan-
 tius eundem deiſciunt. Adiuuabuntur
 autē læsi ab eo, polygonij succo quam-
 plurimo per se potō, uel arido trito pon-
 do libræ, dato cum aqua. Præmaceran-
 tur autē mala cydonia, aut uitis capreo-
 li, aut myrti baccæ, aut eiusdem folia.

Ad toxicum.

CXCIII.

TOxicum cuius sit gustus haud faci-
 le quiuis dixerit. Verum cum potū
 est, euestigio ciet dolorem omnium in-
 teraneorum infinitum, & uelut telo tra-
 iectorum, concitatq; mentis furorem,
 cogitq; exululare, & palpitare lingua si-
 militer decollatorū capitibus: nihil em̄
 potest intelligi ex uoce eorum. Adiu-
 uantur autem qui id biberūt, rosa pota,
 aut oleo irino, coactiq; frequentius reiſ-
 cere. Item aluo acri clysmo sæpius du-

k 5

sta, postea passo, lacte, & antidoto mia-
thridatio.

Ad pharicum.

CXC V.

Pharicum & ipsum dicitur ex com-
pluribus componi, gustumq; habe-
re nardi. Potū autem facit spasmon, ci-
tō exanimat. Adiuuant uerò læsi ab eo
saliunca, id est, nardo syluestri quamplu-
rima ex uino sæpius data. Item olusa-
tri radice aut semine ex uino dato. Be-
nefacit & hoc medicamentum: galbani
puri. *. p^o. duum, myrrhæ. *. p^o. unius cū
passi cyathis quatuor datū. *. p^o. i. et hoc
etiam ad omne medicamentum facit.

Ad tauri sanguinem.

CXC VI.

TAuri sanguinis potum quamuis
quis difficilè cælauerit, hūc tamen
uestigia cruoris relicta inter dentium
commissuras produnt. Nauseant autem
& præfocantur qui biberunt, cum gela-
tur. Sed adiuuatur aceto calido sæpius
poto & iniecto per se, uel cum nitro la-
seris uel radice.

Ad lac potum.

CXC VII.

LAc potum & gelatum odore spira-
tionis

tionis (si non confitebitur qui laborat) cognoscetur; præfocant autem & hoc homines. Adiuuari autem debet qui ab ea laborant, menta quâ plurima sæpius sumpta. Item coagulo agnino, leporino, porcino, uictoriati pondere ex aqua bis ter ue dato. Prodest & laseris radix cum posca, & aluus acri clysmo ducta.

Ad fungos.

C X C V I I I.

Fungis uenenatis cum quis laborat, primum nauseat, nec quicquam magno opere reijcit; postea stomachum uentrisque & præcordiorum infinitos habet dolores, manant sudores frigidi per artus, qui & ipsi gelantur celerrimè, nisi citè succurratur. Adiuuantur autem radice ea quam nos edimus, acri quam plurima per se, uel cum sale manducata, eiusque semine, si ipsa non fuerit, potio ex uino. Item ruta ex aceto trita & pota proficit. Nec minus lixiua cineris ex sarmentis pota. Adiuuat & nitrum aceto dilutum & datum: eodemque modo aris flos datus, & mel cum aceto dilutum quamplurimum deuoratum.

Oportet autem & oleo antè multo posto cogere eos reijcere quātumcunq̄ poterint, & eodem caldo subinde artus perunctos expressius fricare.

Ad Irudinem.

CXCIX.

IRudinem, quā quidam sanguifugam uocant, deuoratam, & adhærentem faucibus, eoq̄ ipso molestam, titillatio nemq̄ quandam præstantem, excutere oportebit aceto quā plurimo epoto per se, uel cū sale, aut nitro, aut lasere. Idem faciunt & niuis glebulæ quamplurimū deuoratae.

Medicamentorum malorum non nocet nominum, aut figurarū notitia, sed ponderis scientia; hanc porrò medicus nec quærere, nec nosse debet, nisi dijs, hominibusq̄ inuisus meritò esse uult, & contra ius, fasq̄ professionis egredi. Illas autē figuras, dico, & nomina necesse est ei scire, ut & ipse deuitet, ne per ignorantia aliquam sumat, & alijs idem præcipere possit: hoc enim propriū est Medicinæ, & illud execratissimi pharimacopolæ contrario oppositi, uirtutis eius,

eiua, ut & in cæteris artibus animaduer-
titur: nulla enim est, quæ nõ habeat ad-
versantẽ sibi sua specie similitudinis ma-
lignam professionem.

Ad suspicionem mali medicamenti. CC.

Quoties autem suspicio mali medi-
camenti accepta fuerit, primum
assumere oportet quæ nauseam faciunt,
vel oleũ per se, vel cum aqua, & reijce-
re: deinde ea quæ ventrem molliunt, tan-
quam lac, album ius pingue & salum,
chamæleam non cessantem iniicere cly-
stere. Postea remedia propria ad singu-
la quoq; & antidotos sumere.

Implicitas Medicinæ partes inter se
& ita connexas esse constat, ut nullo
modo diduci sine totius professionis de-
trimẽto possint. Ex eo intelligit, quod
neque chirurgia sine diætetica, neque
hæc sine chirurgia, id est, sine ea parte
quæ medicamẽtorum utilium usum ha-
bent, perfici possunt: sed aliæ ab alijs ad-
iuuantur, & quasi consumantur. Itaque,
quamuis ex magna parte ad diæteticos
pertinẽtes compositiones iam exhibue-

rimus, tamen quasi claudicat & uacillat
hic liber, nisi eas quoque compositiones,
quæ ad chirurgos pertinet, posuerimus
quarum initiũ ex emplastris faciemus.

Emplastrum Triphonis.

CC I.

EMplastrũ chirurgi Triphonis sub
uiride quod facit cum uulnus ita
actum est, ut os lædatur, uel frangatur,
præcipuè caluarix, *κεφαλῆ* ideo à Græ
cis dicitur. Idem si os scabrum, aut pu
tre uetustate uitij factum est, expurgat
& educit, quantum eius alienũ est. Fa
cit præterea ad canis morsum, & ad hul
cus recens molle. Squama æris cyprij
*.p°. xij. thuris. *.pond. vi. ammoniacæ
guttæ. *.p°. sex. resinæ pituinæ, id est,
ex picea arbore. *.pond. x. S. resinæ te
rebinthinæ. *.p°. vi. adipis uituli pon
quadrans, ceræ pond. triens, olei p°. se
mũcia, aceti cyathus unus & dimidius:
acetum intritum consumatur ad omnia
quæ teri debeant, dum leuia habuerint
mellis spissitudinem: cera, & utraque
resina cum adipe purgato & oleo lique
scat, & incoquant, donec habeant spiss
si cera

si cerati temperaturam, feruentia super
fundent̄ rebus quæ sunt in mortario mi
nutatim, & pistillo subinde dū calet, &
permiscebunt̄. Atq; ita dum desinit fer
uere, emplastrum manibus subigetur, et
reductum in rotundas ampliores, quas
magdalidas dicunt, reponetur.

Emplastrum Megetis chirurgi. CCII.

EMplastrum Megetis chirurgi sub
uiride ad eadem facit, componitur
similiter, accipit hæc: Squamæ aris cy
prii. *. p^o. xxv. ammoniaci guttæ. *. p^o.
xxv. terræ mali, quod ἀριστολοχίαν Græ
ci dicunt, *. p^o. xx. iris. *. p^o. xx. alumis
nis fissi. *. p^o. xx. myrrhæ. *. pond. xxij.
resinæ terebinthinæ. *. p^o. iij. pituinæ
resinæ. *. p^o. iij. adipis taurini. *. p^o. iij.
ceræ. *. pond. iij. olei ueteris sextarium
unum, aceti acris sextarios. iij. Compo
nitur hoc medicamentum cum Canicu
læ sydus oritur, teritur in sole donec ace
tum omne consumatur. In quibusdam
hoc emplastrum efficacius, in quibusdā
superius positum inuenitur.

liquefacta super ea adijciuntur, & rursus mortario subiguntur. Refrigeratumq; manibus subigitur ac reponitur.

Emplastrum Triphonis chirurgi uiride. CCV.

EMplastrū uiride Triphōis facit ad recentia uulnera, morsus hominū, sed præcipuè ad uetera hulcera, quæ nullo modo cicatricē ducunt, & callos eminentes circa se habent. Oportet autem tunc nō linteolo, ut cætera, inlinere, sed dilatatum magis manibus in magnitudinem uulneris satis crassum imponere, superque linteola carpta plurima, deinde spōgiam nouam, ex uerbenis murto olea q; factis. Constat ex his: æruginis, * p^o. iij. squamæ æris, * p^o. sex, thuris polinis, * pond. vi. galbani, * p^o. iij. aluminis rotundi, * p^o. iij. resinæ pitiuinæ, * p^o. xxv. ceræ, * p^o. xxv. olei pon. sextante, terebinthinæ p^o. selibra, aceti quod satis est. Cōponitur eodem modo quo & superius scripta uiridia emplastra sunt.

Emplastrum uiride Gliconis chirurgi. CCVI.

EMplastrum uiride quod sui generis, meo iudicio, superat omnia, uō

catur Isis. Accipit hæc: aris usti, aris cy
 prij, æruginis rasæ, salis fossitij, guttæ
 ammoniaci, thuris masculi, mali terræ
 rotundi, quæ ἀριστολοχία στρογγύλη Græcè
 dicitur, mali terræ sarmëtorum, quibus
 unguentarij utuntur, dicitur autem ari-
 stolochia clematitis, aluminis rotundi,
 singulorum pond. unciam, myrrhæ, gal-
 bani, aloës, singulorum p^o. sextantē, ce-
 ræ p^o. trientem, resinæ colophonix p^o.
 iij. uel dua & bessem, olei sextariū unū.
 Hæc em̄ galbano, resina, cera, et oleo su-
 per ignē liquefacta, miscētur mortario,
 praterea cæteris ex aceti sextario uno.
 Facit hoc emplastrū ad detectam mem-
 branam tegentem cerebrū: de industria
 à medicis cū terebratu exciditur, quod
 lædit eam os, uel alioquin detectam, ro-
 sa dilutum & impositum. Item facit
 ad capitis diutinum dolorem, quem κε-
 φαλαλγία Græci appellant, dolenti lo-
 co raso superpositum, nec minus dies uī-
 ginti. Item facit ad oculorum imminen-
 tes epiphoras, superpositum frontibus.
 Cæteras eodē modo sanguinis eruptio-
 nes e

nes è naribus adiuuat. Et hulceribus factis eiusdem partis rosa dilutū prodest. Nec minus angina correptis faucibus, extrā superpositum, & toto collo. Parotidas inītia habentes discutit, suppurationes iungit, si quis emissarium collectionis apto loco, id est, infra sinum ubi collectio est, fecerit, quod ὑπόχυστρο Græci dicunt. Eadē ratione suppurationibus in mammis mulierum futuris, aut factis prodest, iūgit omnem partem diuisam, & fibulis arctatam. Præcipuè cum intestina prolapsa & reposita sunt, atq; fartū vulnus, quod à Græcis dicitur γαστροφία, Lateris, stomachi, uētris, iecinoris, lienis dolorē sedat. Adiuuat coeliacos, torminosos uētri toto circumdatū. Item uesicæ tumētī prodest. Eodē modo lumborū dolorem leuat. Ad luxatum omne & eiectū, & repositum articulamentū benefacit. Et ad podagrā præter quoduis aliud medicamentū satis cōuenit, & huic mirificè prodest. Fistulas rosa dilutū sanat. Ad carbūculos & cancer imponendū est: purgat eū, nec patitur latius

serpere: uetera hulcera cicatricē ducere cogit. Punctus neruorū musculorū, qui periculosissimi sunt, quos *νευρωτα* Græci dicūt, sine incisiōe aut diuisione sanat cyprio oleo dilutum. Ad neruorum uitia omnia acopo melius facit.

Eiusdem nigrum.

CCVII.

EMplastrum nigrum eius Barbara dicitur, facit ad omne recēs uulnus & contusum, hoc pleriq; in gladiatoribus utuntur. Picis brutiæ. $\ast$. p^o. centum, resinæ frictæ. $\ast$. p^o. centum, bituminis iudaici. $\ast$. pon. centum, ceræ. $\ast$. p^o. centū. Hæc cōcisa in minima frusta, coquantur cum olei sextario uno donec spissentur: quibus depositis ab igne, & desinentibus nimis feruere, adijcitur spuma argenteæ. $\ast$. p^o. x. cerussæ. $\ast$. pond. x. æruginis. $\ast$. p^o. v. Et hæc autem cum aceti hemina terere oportet, & minutim aspergere, ne efferuescat medicamentū. Vbi his adiectis & intermixtis intepuerit medicamentum, opopanax oleo dilutus exiguo. $\ast$. p^o. duum adijcietur: deinde refrigeratū manibus, & subactum

actum medicamentum, & in partes diuisum, reponit. Huic ergo emplastro, cum ita compositum est, dum adhuc modice calet, adijcito thuris pollinis pond. trientē: & mirum, quanto efficacius est, sine dolore atque tumore conseruat uulnera, & celerius sanat.

Emplastrum nigrum Traseæ chirurgi. CCVIII.

EMplastrum Traseæ chirurgi facit ad omnia recētia uulnera. Proprie autem ad neruorum musculorum punctus, contusiones, luxa: & in totum, tumorem non patitur fieri, articulos inciosos iungit. Idem & gladiatorum, & omnium hominum ad periculosa uulnera mirifice facit: sinus ueteres, & fistulas iungit: interius iniectum primū, & postea extrā positum. Cerae p^o. iij. picis brutiæ p^o. iij. resinæ frictæ p^o. iij. bituminis saguntini, quod est natura liquidum, p^o. iij. cerussæ, æruginis, chalcitidis, misys, aluminis fissi, aluminis rotundi, melanterias, quæ creta futoria dicitur, qua ligulæ calceolorum denigrant, gallicæ syriacæ, singulorū pondo libra. Hac

aceto teruntur donec leuia fiant; quibus mellis habentibus spissitudinē, cera, atq; alia quæ igne liquefiunt, bitumenq; super ignem solutum, superfunduntur his quæ sunt in mortario, postea medicamentum manibus subigitur, & reponitur uase fictili acetum habente.

Emplastrum nigrum Aristi. CCIX.

EMplastrum nigrū Aristi chirurgi facit ad omne recens uulnus mirifice, ad punctus neruorū & ad musculorum. Item ad contusum, luxum, præcipuè ad ossa fracta. Sine alligatura enim interdū dimidio celerius sanat ea, & sine dolore seruat; iungit sinū. Habet autem hæc: Spumæ argenteæ, .x. p^o. ducentorum, aluminis fissi, .x. pond. xxx. picis hispanæ, .x. p^o. centum, bituminis iudæici, .x. pond. centum, propolis, .x. p^o. xxx. æruginis, .x. p^o. x. ceræ, .x. p^o. centum, ammoniaci guttæ, .x. p^o. xxv. terebinthinæ, .x. p^o. l. olei ueteris sextarios quatuor. Olei inferuescit spuma argentea trita curiose; deinde adijcit bitumen, & ipsum contusum & tritū. Vbi hæc cerati molis hæc

lis habent temperamentū, pix adijcienda est: deinceps cera & propolis, postea ammoniacum, à quo ærugo, ultimū alumen aspergitur. Oportet autē ubi tumor suspectus est, lanam succidā ex uīno sine oleo superponere.

Emplastrum Triphonis.

CCX.

EMplastrum nigrū Triphonis, Basilicon appellatur, facit ad cōtusa, & canis morsum, & furunculos. Idem rosa dilutum explet concaua uulnera.

Picis brutiæ. *. p°. xl. resinæ. *. p°. xl. galbani. *. p°. ij. olei cyprei. *. p°. fescūcia, cū oleo cōmuni. *. p°. ix. liquefiet, & coquitur donec coëat, post hoc resina adijcitur: deinceps emplastri habens temperamentū, deponitur cacabus, & tepente medicamento galbanum dilatatum, ne uno loco subsidat, adijcitur.

Emplastrum Aristichirurgi.

CCXI.

EMplastrum nigrū, quod τετραφάσε μακρον dicitur, facit ad eadē. Recipit hæc: Cera, picis, resinæ frictæ paria pōdera, adipis taurini dimidiū: unā omnia coquuntur, donec emplastrum fiat.

Emplastrum nigrum Dionysi chirurgi. CCXII.
EMplastrum Dionysi chirurgi facit
 ad mediocria uulnera, & in teneris
 corporibus puerorum. Idem iungit bel
 le uulnera, & sine tumore seruat. Spu
 mæ argenteæ. *. pon. cxx. olei sextarios
 duos. Hæc super ignem mouentur, do
 nec cerati habeant temperaturam; post
 hoc adijcitur aluminis. *. p^o. xlv. & deco
 quitur usquedum rufum medicamētum
 fiat; post hæc adijcitur resinæ colopho
 niæ. *. pond. xlv. ceræ. *. p^o. xlv. ubi em
 plastri omnia habuerint spissitudinem,
 deponitur cacabus, & tepente medica
 mento, & cum desierit feruere, adijci
 tur galbanum minutatim dilatātū, quò
 facilius soluatur. *. p^o. iij.

Rursum eiusdem.

CCXIII.

Alterum rubrum medicamētum,
 quo uenatores utūtur, facit ad ca
 nis morsum & omnium quadrupedum.
 Item & ad offensionē in stirpe, & cate
 ra uulnera mediocria. Spumæ argenteæ
 p^o. quinque semis, olei ueteris p^o. dua.
 Hæc coquantur donec coëant; deinde
 adijciā

adijicitur aris squamæ p°. uncia, & coequitur donec colorem rufum sumat; postea adijcitur ceræ p°, triens, resinæ frictæ p°, duo, ammoniaci guttæ, deposito paulisper cacabo, pond. quadrans, galbani item diuisi in minimas partes, & rursus reposito ad breue tempus, atque iterum reposito & non feruenti, galbani pondo sextans.

Coloris incerti.

CCXIII.

EMplastrum coloris incerti facit ad omnia mediocria uulnera, quadrupedum morsus, contusa uel incisa articula lamenta (ut fit) cum ad dētem peruenit pugnus. Idem ad furunculos mirè facit, & strumas omnemq; duritiem discutit, si id quis perseveranter imponat. Item cicatricem ducit diutini hulceris, & in totum ad omnia leuia in quotidianos usus mirificum est: tumorem non patitur fieri neq; pus. Hæret, ut fascia nō sit opus. In balineo non excidet. Hoc ipsum est quod tu desiderasti. Olei ueteris pondo quinque, spumæ argēteæ p°, quinque. Hæc coquuntur donec coëant,

postea adijcitur his resinæ pituinæ p^o.
quinque, Vbi emplastri habet tempera
mentum, adijcitur propolis inalienatæ
synceræ & bonæ, qualis est attica, p^o. se
libra, deinde in cacabo deposito uisci de
quercu lecti p^o. quadrās; hoc semper ha
beo compositum.

Emplastrum Euelpisti chirurgi. CCXV.

EMplastrum luteum Euelpisti chi
rurgi facit ad tenera corpora me
diocriter læsa et abrasa, quæ ἀποσύματα
Græci dicunt, Spumæ argenteæ p^o. seli
bra, olei hemina, coquunt dum coëant
deinde adijciuntur ceræ p^o. duo, resinæ
pituinæ p^o. duo.

Emplastrum Epispasticum. CCXVI.

EMplastrum quod aperit & educit
pus, uel si quid aliud subest, ἐπιπασ
στικόν dicitur, ceræ p^o. libra, resinæ tere
binthinæ p^o. libra, nitri rubri pondo li
bra; hoc teritur ex cinere lixiua, donec
leue factum habeat mellis spissitudinē,
postea supradicta cum olei cyathis sex
liquefiūt ad ignem, quibus adijcitur thu
ris pollinis selibra, & ita quæ in cacabo
sunt,

sunt, mortario superfunduntur & commiscuntur. CCXVII.

Emplastrū albū ex sale, *ἡαλωρ* Græci dicunt, facit ad omnem duritiē & ditinum dolorem, et ducit sudores, idem hucera uetera & callosa renouat, & facilius alijs medicamentis quæ hoc pollicentur, cogit cicatricē ducere. Salis marini, cerussæ, olei ueteris paria pondera. Coquitur cū oleo cerussa donec coëant, & postea sal admiscetur. CCXVIII.

Emplastrum aliud ex sale nigrū efficacius, idem ad omnia facit, sed recipit singulorū p^o. libram similiter, olei autē ueteris triplex adijcitur. CCXIX.

Emplastrum album ad combusta & pernioles: cerussæ p^o. libram, olei myrteii p^o. librā, spumæ argenteæ. * p^o. xxiiij. ceræ ponticæ p^o. libram. Cerussa & spuma argentea coquuntur cum oleo donec coëant; postea adijcitur cera.

Emplastrū album Pacchij Antiochi. CCXX.

Emplastrum album Pacchij Antiochi, quo uti oportet cum in mammis mulierū, alio' ue quouis loco duritia

fuerit, quæ ad omne medicamentū exasperatur, quam Græci κακίνωρα aut κακόνθες uocant. Facit autem ad combusta & uetera omnia; quæ non facile cicatricem ducunt. Item ad hulcera ex frigore, uel per se facta. Præcipuè uerò ad aní uitia difficilia & uetera, rosa dilutū, Cadmiæ botrytis, *. p^o. viij. pompholygos cypriæ, *. p^o. vij. molybdenæ lotæ *. p^o. v. thuris masculi, *. p^o. iij. ceruffe *. pon. lxx. spumæ argēteæ. l. ceræ ponticæ, *. p^o. viij. resinæ terebinthinæ, *. p^o. yij. olei murtei, *. p^o. centum. Quæ sunt dura, terunt ex uini ueteris sextario uno in quo die & nocte macerentur. Alterci albi, iridis, fertulæ campanæ, terræ mali, papaueris syluatici capitum corticis, singulorum, *. pond. vi. Cū leuia facta fuerint, & mellis spissitudinem habuerint, tunc murteū oleum minutatim in mortario adijciatur: & cum fuerint temperaturæ liparæ, medicamentum coniicitur in nouo fictili cacabo, & coquatur pruna non nimis acri, moueaturq; sine requie ne aduratur; cum emplastri temperaturam

peraturam habuerit, resinæ cera adijciatur.

C C X X I.

Emplastrum ad combustum mirificè facit: cum multis usus sim, nullū magis probo, protinus enim impositū mitigat: postea tollit dolorem, statimq; infinita celeritate per sanat. Spumæ argenteæ p^o. selibram, adipis suilli purgati p^o. selibram, ceræ ponticæ p^o. selibrā, ouorum assorum uitellos sex, quos terere oportet, & miscere spumæ argenteæ & tritæ, ceram cum adipe liquefacere, deinde pati coire, postea in unū miscere.

Lipara ad intertrigines & exasperationem.

C C X X I I.

Lipara ad intertrigines & exasperationem, tumorē anī mirifica. Spumæ argenteæ p^o. triens, cerussæ p^o triēs, thuris pollinis p^o. triens, aluminis fissi p^o. quadrans, adipis suilli curati p^o. quadrans, uini austeri ueteris hemina tres, rosæ sesquilibra, olei acerbi selibra. Teruntur spuma, cerussa, alumen ex uino, deinde adjicitur thus minutum & cretum; & cum primum hæc læuia parue

rint, cum oleamentis ex uino adipem liquefactum cum rosæ p^o, quadrante miscere in unum oportet.

Lipara rufa.

CCXXIII.

Lipara rufa facit ad fissuras ani diutinas, quas *ζόρυδαε* dicunt: eadem & eiusdem partis exulcerationes, & uittia diutina benefacit, Spumæ argēteæ * p^o. xxxvi. cerussæ. * p^o. vi. chalcitidis usta. * p^o. vi. mysios. * p^o. vi. resinæ terebinthinæ. * p^o. xij. ceræ. * pond. vi. olei murtei sextarios. S. ij. aquæ p^o. sextans.

Cum aqua teruntur quæ prima posita sunt & olei pōdo dimidio, cū reliquo oleo cera & terebinthina liquefacto mortario superfunduntur.

Ad condylomata.

CCXXIII.

Ad condylomata facit bene elatearioriu siue cera: qd' est succus cucumeris syluatici, cōpositus, ratione q̄ in pastillos redactus, ex aceto dilutum & perunctum. Itē propolis per se subacta & more emplastrī imposita. CCXXV.

Facit bene & resinæ terebinthinæ. * pond. vi. ceræ idem in unum coctū igni,

igni, quātum possunt gagatis lapidis tri
ti recipere. Multis & iris contusa & ex
uino mixta, cocta & posita uelut farina
ordeacea profuit. Facit & androniū me
dicamētum, qđ in itio posuimus, ad con
dylomata uino dilutū bene. CCXXVI.

Hoc medicamentum mirificè pro
dest. Aluminis melini. *. p^o. centū, chal
citudis. *. pond. l. faculæ. *. pond. l. Te
ritur aceto, cum opus est uino aut aceto
diluitur.

Ad hæmorrhoidas. CCXXVII.

Hæmorrhoidas sic curare oportet
medicamento. Perungatur cen
tauri succo p^o. duum. Hæc herba latine
fel terræ dicitur, & ubiq; in agris nasci
tur. Est autem tenuis multorum ramo
rum in rectum surgentium, florem ha
bet exiguum purpureum. Absinthij suc
ci. *. pondo duum, aluminis liquidij. *.
pondo. ij. herbæ pedicularis. *. pondo
duum, misyis. *. pondo unius, mellis
quātum ad comprehendenda ea satis erit.

Hoc peruncto interius ano, aut lana
tincta & interius trusa, cum defederint

ad fellam, & apparuerint totæ, medicamen-
 to rursus bene tangendæ sunt undi-
 que, & præcipuè radices earum carba-
 sis ducūt, specilli latitudine, subinde hau-
 riente, medico cumulante medicamen-
 tum, & adstruente, imprimētēq; donec
 combibant: totum enim in ea est, ut ab
 omni parte saturentur. Est autem hoc
 medicamentum: Chalcitidis ustæ, .x. p.
 iiij. æris floris usti, .x. pond. iiij. misyis
 usti, .x. pond. trium, æris squamæ, .x. p.
 duum, disphrygis, .x. p. duū, foreos usti
 .x. p. duum, auripigmenti, .x. pond. duū.
 Hæc omnia teruntur, & sicca (ut dixi)
 hæmorrhoidibus imprimūtur undique:
 post hoc tenue, simplex, rarum linteo-
 lum imponere oportet, & super hoc pa-
 nem autopyron ex aqua maceratum &
 tritum, rosaceo oleo adiecto. Hoc me-
 dicamētum sine magno labore circa se-
 ptimum diem cadere cogit hæmorrhoi-
 das. Oportet autem bis die panem im-
 ponere, nōnunq; in nocte si circum ten-
 sionem senserint aquario, die auriscal-
 pio auerso, quam partem *κναθίσκος* Græ-
 ci uo-

ci uocant, sensim tentare, mouere ab alie
 natam oportet, quò celerius excidat hæ
 morrhoides. Hoc medicamētum omnē
 carnē, & omni parte corporis exhulce
 ratam, & excrementem, & eminentem,
 sine magno morfu tollit. CCXXVIII.

Si quando non exhulceratas eminen
 tias tollere sine ferro uoluerimus, ut uer
 tucas, neuos, aliæue eius generis, hoc me
 dicamento utimur. Calcis uiuæ. p^o. sex,
 fæculæ. *. p^o. trîsum, uitri usti. *. p^o. trîsum.

Hæc terere oportet ex cinere lixiua, ex
 caprifico uel farmētis, donec leuia passi
 habeant temperamentum, deinde adij
 cere rubricæ aut atramenti quod possit
 colorare ea; deinde patella fictili coque
 re ad mellis spissitudinem, atq; puxide
 nigri plumbi reponere. Melius autē res
 cens facit, cuius usus est talis, quod de
 stinatum erit tollere, id ipsum specillo ob
 linetur crassius, ex intervallo penicillo
 absterget; & cum satis nigrum quasi per
 unctum uisum fuerit, desinere oportet
 bit imponere res, & abstergere, & panē
 ex aqua imponere & rosa. Hoc & stru

mas sanat antequam suppurent. Oportet autem, cum hoc medicamentum casam fecerit in strumis, nullum aliud medicamentum adhibere, sanæ enim ita fiunt.

CCXXXIX.

Cum uerò aliqua pars suppurauerit, & timidus fuerit ad sectionē cui id acciderit, uiscum quamplurimum colligere oportebit: eumque cum cinere lixiui diutius terere, & aluta inductum imponere, ita formata, & in tantum spaciū circumsecta, quantum et quale uolumus hucus, id est, emissariū uomicæ fieri, & ea parte scilicet imponemus, quantum necesse erit aperire. Hoc eodem medicamento sæpe dolores diutinos pectoris, lateris, lumborum sustuli, cum ad nullum malagma aut auxilium cedebant: exhulcerata enim minima parte cuiusque dolentis loci, humoribus postea uitium ueluti eiciebatur.

Ad eadem uitia.

CCXXX.

MELIOR triphera, hoc enim nomen superius positū, medicamentum appellatur: facit ad omnia quæ ferro debent

bent

bent tolli sine magno dolore. Idem hæc
 morrhoidas productas medicamento,
 quod supra positū est, tollit. Vñ nimis
 iacētem sine periculo per auriscalpium
 lana inuolutū perunctam, ex parte qua
 tollenda est, amputat. Oportebit autē po
 stea aqua mulsea gargarizare, & lentis
 atq; rosæ aridæ aqua decoctæ. Eadē res
 & palpebram pilosam remediāt, si quis
 radices aduersus naturā pilorum natas
 oblinierit, donec locus earū niger fiat.

Recipit hæc: aris floris, .x. p^o. triū, calcis
 uiuæ, .x. p^o. sex, tapsiæ radice, .x. p^o. sex, fe
 culæ, .x. p^o. triū, nitri, .x. p^o. duum, auripig
 menti, .x. p^o. duū, fellis taurini, .x. p^o. sex.

Teruntur ex cinere lixiua qua culinarij
 utunt, donec habeat mellis liquidū tem
 peramentum. Reponitur puxide nigri
 plumbi. Hæc puxis in ampliorem sta
 gneam mittitur, habentē cinerem lixiuā
 usq; ad operculū minoris. Oportet autē
 & hoc medicamētum colorare rubrica
 uel atramēto. Huic medicamento si ana
 tis sanguinis quasi duæ ligulæ adiunctæ
 fuerint, minus mordebit. CCXXXI.

Quatenus acrium & exhulcerantiū medicamentorū habita est mentio, ponemus qua stygmata tollūtur in dignis, & in multis. Hæc calamitas ex transuerso accidit, ut dispensatori Sabini Calui naufragio in ergastulo deprehenso, quē Triphon multis delusum, & ne casu quidem literas confusas ullo medicamento habentem, liberauit. Alij candidi spicæ capitū tritæ, cū cātharidibus uiginti alexandrinis (sunt autē uariæ & oblongæ) sulphuris uiui. .x. p^o. i. & uictoriati, chalcitis. .x. p^o. as semis, ceræ pondo triens, olei pondo triens, ceram cum tritis cæteris admiscuit & imposuit.

Intestini extremi prolapsio. CCXXXII.

Intestinum extremum quibus prolabitur & excidit, quoties prodierit, toties uino calido, uel uerbenis, uel cinere lixiua lauari oportet & reponere. Prodest & pice liquida perungere & cedria. Interdum uel Andronio perungere, & sicca reponere. Facit & cinis ex famentis cribrata aspersa, alumen fissum tritum bene, & eodem modo aspersum, atq;

atq; intestino reposito. CCXXXIII.

Ad testiculi tumorem cupressus bac
cæ ex uino coctæ conueniunt, ex faba
quasi cōcha multo cum cumino cocta.
Item uua passa cū cumino cōtusa in mo
dum malagmatis, melle quantū satis est
admixto. Idē uua passa, nucleata, contu
sa ac mixta eiisdē mēsuræ uel pōderis.

Ad ueretri tumore & dolorem. CCXXXIII.

AD ueretri tumorem lens ex aqua
cocta, & trita, rosaceo oleo mi
xta prodest. Si maior tumor erit, mali
granati corium ex aqua coctum & tri
tum, lenticulæ pari pondere admiscere
oportet. CCXXXV.

Si hulus fordidū erit, aut cancer ten
tauit, aut iam occupauit, Andronios ex
uino benefacit. CCXXXVI.

Si cicatrix ducenda.

Defideratur. CCXXXVII.

Omne hulus in omni parte corpo
ris fordidū (id aut est cum candicat, &
quasi crustam perductam albam habet)
purgat mel per se, iris arida contusa, uel
cum melle. Eadē ratione & terræ mali,

& panacis radix purgat fordida hulcera. Mirificè & hoc medicamentū purgat, etiā si cancer tentat, est autem leue: auripigmētī quod Græci ἀρσενίου dicunt. .x. p^o. sex, æris squamæ. .x. p^o. trium, elaterij. .x. p^o. i. chartæ combustæ cinis. .x. pond iij. cū opus est, cochlearia tria rosæ cyatho permiscentur, inde linteolæ carpta continguntur, atq; ita hulceri superponuntur. Hoc medicamentū citò, & sine ullo morfu expurgat sordidissima hulcera.

C C X X X V I I I .

Omne purū hulus & concauum replet Basilice rosa diluta, ut superius dixi, propè autē hoc medicamentū: Medullæ uitulinæ. .x. p^o. iij. adipis anserini. .x. p^o. duū, butyri. .x. p^o. duum, medullæ ceruinæ. .x. p^o. duū, cera. .x. p^o. iij, terebinthinæ. .x. p^o. ij, mellis. .x. p^o. fescūcia, rosæ. .x. p^o. fescūcia, resina cū rosa liquefcit, cui miscentur calenti mel & cera, cū cera præcalfacta in feruētī aqua cōtundunt, atq; ita superioribus miscent. C C X X X I X.

Omne hulus luxurians & crescens carne cōpescit chalcitis per se trita, uel æris

æris flos ustus. Bene autē & propriē hoc
medicamentum facit, quo Meges ute-
batur: Calcis uiuæ. *. p^o. duū, thuris, *.
pond. unius, æris squamæ. *. p^o. unius.

Triphonis medicamentum. CCXL.

Triphon chirurgus carnē eminen-
tem hoc medicamento compesce-
bat: æris floris usti. *. pond. vi, chalcitis
usti. *. p^o. iiij, mysis usti. *. pon. iiij, æris
usti. *. p^o. iiij. Hoc acre est, & quasi cau-
terium crustam altam facit: quāobrem
cancer non patitur impositū serpere, o-
mnem eruptionem sanguinis ueluti cau-
terium sistit. Et hoc autem, & quæ di-
ximus imminuit. Cicatricem quoq; du-
cit, si quis tincto, extractoq; specillo, qd̄
ei quasi puluis adhaferit; exiguo oras
hulceris tetigerit. Sed propriē cicatri-
cem medicamenta hæc ducunt:

Triphonis ad cicatricem. CCXLI.

Emplastrum efficax ad cicatricē du-
cendam: Spumæ argenteæ. *. p^o.
quinquaginta, mysi usti: chalcitis uste,
aluminis fissi, cerullæ, singulorum. *.
pond. iiij, resinæ terebinthinæ. *. p^o. xij.

m 4

cerae, .x. p^o. v. Cera & resina liquefiunt,
deinde cum refrixerunt, raduntur, sicca
& bene trita adijciuntur et cōmiscuntur.

Emplastrum diacadmias. CCXLII.

Emplastrum *διὰ καδμίας* Græci dicunt, quod cicatricem ducit, cadmiæ p^o. libra, chalcitidis ustæ pondoli-
bra. Hæc teruntur ex uini falerni hemi-
nis tribus, donec liquefacta mellis ha-
beant spissitudinem: postea fit ceratum
ex ceræ p^o. iiij, resinæ frictæ p^o. iiij, olei
murtei p^o. iiij. Cum refrigeratum est, ra-
ditur et miscet his quæ in mortario sunt.
Sunt qui liquefacta hæc ipsa dum calêt,
mortario superfundunt, et ita subigunt.

Ad papulas & porriginem. CCXLIII.

AD papulas in capite efferuescens
tes, uel qualibet parte corporis to-
tius porriginē, staphisagría trita, et nitrū
decoctum tritum pari mēsurā, in mixto
oleo & uino austero, ante desudationē
corporis ac postea. Item alumen liqui-
dum ex aceto staphide agría adiecta.
Ad epiphoram uerò toto corpore effer-
uescentem medicamentum prodest.

Ad

Ad ignem sacrum. CCXLIII

A Dignem sacrum benefacit medica
mētū: rutæ uiridis p^o. triēs, spumæ
argenti p^o. bes, aceti sextarius unus, olei
uiridis sextarius. Cum aceti parte in spu
ma & ruta terūtur donec leuia fiant, po
stea quod superest aceti, uicibus cum o
leo adijcitur.

CCXLV.

Ad ignem sacrum coriandrum per
se tritum benefacit, est enim res uirosa:
uel cum pane eodem modo & menta
prodest, & cinis de filice facta, aqua cō
sperfa, oblinita. Item cimolia creta succo
solani diluta. Et per se solanum, uel
cum pane prodest.

CCXLVI.

Facit & ad hoc medicamentum be
ne: sulphuris uiui, opij, singulorum p^o.
semuncia, spumæ argentæ pond. un
cia, passo miscentur. Item hoc satis pro
dest, cerussæ. *. p^o. viij. aluminis fissi. *.
p^o. trium, thuris. *. p^o. trium, croci. *. p^o.
duum, sulphuris uiui. *. p^o duū. Terun
tur hæc solani succo, cum opus est uino
diluuntur.

m §

Ad zonam.

CCXLVII.

AD zonam, quam Græci ^{zōnē} dicunt, faciūt quidem ut supradicta omnia, præcipuè cicuta uiridis bene trita & imposita. Item hoc medicamentū: cerussæ. *. p^o. xxxviij. aluminis fissi. *. p^o. xij. croci. *. p^o. i. thuris. *. pond. duū, acaciæ. *. p^o. viij. dyphrygis. *. p^o. duū, opij. *. pond. duum. Ex aqua teritur, & cum opus est, ex eadem dilutum perungetur.

CCXLVIII.

Ad idem melius facit, gallæ, aluminis rotundi, chalcitidis, cretæ sutoriæ, singulorū. *. p^o. duum, mysus, corticis malorum, acaciæ, singulorum. *. pon. iij. calcis uiuæ. *. pond. xvi. Mali cortex in aceti sextario uno decoquitur donec mada fiat; deinde teritur acacia aceto eodem, macerata nocte & die admiscetur & unà teritur. Postea cætera adijciuntur, & fiunt pastilli; cum opus est diluuntur aqua.

Ad utrunq; autem genus uitij, mirificè medicamentū Andronicum facit.

Ad

Ad impetigines.

CCXLIX.

AD impetigines uua aminea, quæ sic dicitur, bene facit. Est autē rü berrima, & in uepribus nascitur, qua fri cari oportet impetiginem, quoad curetur & non appareat; hoc autem diebus fit paucis.

Ad suggillationes.

CCL.

Benefacit huius radicis recentis succus, ad suggillationes & liuores perunctus. Scabiem tollit sulphur nigrum oleo mixtum communi, atq; in cerati spissitudinem redactum. Hoc etiã lepram, & quam Elephantiam dicunt, sanat; & omnia quæ efferuescunt per se cum inueterauerint.

Ad scabiem.

CCLI.

AD scabiem halica ex aceto macerata, & trita benefacit, exiguo thure adiecto. Item picis liquidæ libra, ceræ. *. p°. semis, sulphuris uiui p°. sextās, aluminis fissi. *. p°. unius. CCLII.

Benefacit oliuæ athiopicæ commi, quod græcè ἐλαίω ἀθηοπικῆς δάκρυον uocant, aceto dilutum. Item salicis libri

ex aceto cocti, atq; ita triti & impositi tollunt scabiem. Facit & eiusdem cinis ex aceto ad scabiē. Prodest & farina oradeacea cocta ex posca, si tenerū corpus erit: uel ex aceto, si durū, per dies quatuor aut quinque; deinde ceratum ex rosa adiecta cerussa, imponere oportet, donec cicatrix ducatur. CCLIII.

Facit bene & hæc compositio: Thuris masculi p^o. triens, sulphuris p^o. uncia, caparum p^o. sextās, rumicis erraticæ radices aceto quoq; tritæ p^o. . Omnia teruntur; miscetur aceto quod satis erit, id est, dū mellis crassi habeat spissitudinē. Cum opus est, scabiei nitro ex aceto locus fricat diutius & pressius, deinde hoc medicamentū superliniē. CCLIIII.

Alia cōpositio ad idem: Scammonia .x. p^o. trium, myrrhæ .x. p^o. unius, æris floris .x. p^o. unius, astulæ regiæ, quā ^{ασφόςκη} _{λορ} Græci dicunt, radicis .x. p^o. duū, glutinis taurini .x. p^o. duū, nitri .x. p^o. unius, & uictoriati. Terūtur omnia aceto præter gluten, hoc enim pridie maceratum cæteris iam tritis miscetur. Cum opus autē

aũt est, antè nitro & aceto locus exaspe-
ratur, deinde hoc oblinitur.

Vt consummetur liber, malagmata,
& acopa adijciemus.

GENERA MALAGMATORVM
ad omnē corporis ualetudinē. CCLV

MAlagma ad ὀπιθότονον, id est
cū ceruix reflexa est in poste-
riorem partē, aut rigida cū in-
tensione oculorū & maxilla-
rum, Facit & ad κυνικὸν πασσμόν, cum in
utramlibet partem deprauata est facies.
Idem ad omnem tensionem, & contra-
ctionem neruorū, & ligationē, ἀγκύλην
quod Græci uocant. Item ad dolorem
omnis partis, quāuis ueterem. Bdellij. *
p^o. xvi. opopanacis. * p^o. viij. galbani. *
p^o. viij. adipis uitulini. * p^o. xvi. piperis
grana numero. clx. ammoniaci guttæ. *
p^o. octo, cachryos. * p^o. octo, iris. * p^o.
xvi. cera. * p^o. lv. terebinthina. * p^o. l.
Arida quæ sunt, contunduntur, cribran-
tur: succum habentia, cum resina subin-
de admixta cōtunduntur, cera in frustra

conciſa aqua ſeruēti demittitur, & ſub
acta manibus miſcetur cæteris in pilam.
Oportet autem pilum ligneū frequen-
ter cypreo oleo perungere. Hoc mala-
gma cypreo oleo liquefactum acopi u-
ſum præſtat.

CCLVI.

Malagma alterum, ſtomachū, aluum,
intēſtina ſoluta habentibus & cholericis
prodeſt. Cōfirmat omnē partem &
adſtringit, quæ hæc deſiderat. Aluminis
fiſſi, .x. p^o. ſex; ruſ ſyriaci, .x. p^o. ſex, gallæ
.x. pond. ſex, acaciæ, .x. p^o. ſex, ceræ, .x. p^o.
xl. picis ſpanæ, .x. p^o. xl. olei melini aut
roſæ, .x. p^o. triētem. Acaciā uino exiguo
macerata terit: cætera et pix oleo alteru-
tro mixta inferueſcunt, quibus tempe-
ratis adiſciuntur cribrata ſicca: ijs aca-
ciā miſcetur, atq; in unum omnia ſubiā-
guntur.

CCLVII.

Malagma pectoris & lateris dolorē,
& quicquid ex perfrictiōe eſt, benè cal-
facit. Idem ad omnem dolorē prodeſt.
Sanſuci contuſi ſextarius unus, iris con-
tuſæ ſextarij, xv. cyperi cōtuſi ſextarius
unus, reſinæ terebinthinæ pōdo bes, ce-
ræ pona

℞ pondo quadrans, olei cyperi pondo
se libra, uini aminiaxi sextarius unus.

• In uino arida contusa macerantur una
nocte & die: oleo, cera, & resina lique-
fiunt: deinde superfunduntur uino, mi-
scentur manibus. Hoc medicamentum
efficacius est secundo, post dies trigin-
ta efficacius prodest: in initio enim hu-
midum ualde est, & uix inlitum re-
manet.

CCLVIII.

• Malagma ad omnem dolorem, præ-
cipue iocineris. Spicæ nardi. *.p°. y. cel-
ticæ, id est, saluincæ. *.p°. x. iris. *.pon.
yij. melliloti, quod à nobis fertula cam-
pana dicitur. *.p°. xxv. cyperi. *.p°. viij.
ammoniaci thymiamaris. *.p°. viij. car-
damomi. *.p°. vij. croci. *.p°. duum. uini
falerni sextarius unus. In hoc omnia su-
prà scripta contusa uno die & nocte ma-
cerantur, præter ammoniacum: hoc em̄
aceto diluere oportet, & quasi ceratum
facere: postea cera p°. dua bes, & resi-
næ succinæ p°. iij. rosæ p°. libra, leuia sunt
& refrigerata, quæ rosæ & cæteris mi-
scent. Hoc & ad præcordiorū tensionē

benefacit, & uesicæ dolorem, CCLIX.

Malagma ad lienosos & ad iocineris dolorem. Ammoniaci guttæ p^o. i. cera pond. i. & sextans. Ammoniacū ex aceto terif, admixto crocomagmate quantum colorare possit, ammoniacū quod teritur usq̄ dum leuefactū mellis crassi habeat spissitudinem: postea cera liquefacta, rosa adijcitur mortario, & bene pestillo mixta, manibus utraq̄ subiguntur. Facit hoc malagma ad luxum, & ad capitis dolorē fronti superpositū. CCLX.

Malagma ad præcordiorum tensionem, uentris, stomachi duritiem cū dolore. Item ad secur & lienem prodest. Cera. *. p^o. quinquaginta, ammoniaci guttæ. *. pond. l. iris. *. p^o. xxv. panacis *. p^o. xx. anesi. *. p^o. xxv. nitri. *. p^o. xxv. adipis taurini. *. p^o. xxv. sceni græci seminis. *. p^o. xxv. resinæ terebinthinæ. *. p^o. l. aceti acris sextarius unus, mellis p^o. triens. Mel aceto diluendum est, atque arida omnia his maceranda die ac nocte, ceram, terebinthinam, adipem liquefactam in unum cæteris miscere oportet. &

& manibus subigere.

Malagma ad lienosos.

CCLXI.

MYrobalani. *.p°. I. aphronitri. *.
p°. xxx. capparidis radicis. *. p°. xx.
cardamomi. *. p°. xxy. ammoniaci gut-
tæ. *. pon. xxx. ceræ p°. selibra, irini olei
p°. selibra. Cera irino soluitur, qbus am-
moniacū aceto dilutū miscet, & postea
arida quæ sunt cōmiscet. CCLXII.

Malagma ad omnem dolorem uete-
rem, & qualibet causa factū, præcipuè
ad lumborum dolorem, qui antè leniter
scarifiant. Recipit hæc: bdellij p°. trien-
tem, styracis p°. trientem, hyssopi p°. tri-
entem, ammoniaci p°. trientem, piperis
albi p°. trientem, thuris p°. trientem, bac-
cæ lauri aridæ p°. dua, terebinthinæ p°. trientem,
opopanax p°. trientem, adipis taurini p°. trientem,
medullæ cervinæ p°. trientem, propolis p°. selibrā, olei ue-
teris p°. libram, ceræ p°. duo, thuris pol-
linis p°. libram. Oleū, cera, resina, propo-
lis liquefiunt: deinde thuris pollinis p°. superius dictum adijcitur, & cætera mi-
nutatim, uel in unum confusa: opopana

n.

cem oleo diluere oportet. CCLXIII.

Malagma quod discutit strumas, parotidas, panū, quod Græci *φύγελλον* uocant. Idem omnem futuram suppurationem dissipat, factam aperit, Facit & ad dolorem articulamentorū, uel cuiuslibet partis: præcipuè ad lumborū dolorē, atq; inflationem stomachi uel coli. Picis hispanæ, aphronitri, resinæ pituinæ, cereæ, laurus baccharum, singulorum. *. p^o. xxxv. adipis taurini. *. p^o. xv. ammoniaci guttæ. *. p^o. iris Illyricæ. *. p^o. xv. galbani. *. p^o. xij. piperis albi. *. p^o. xv. Quæ debēt liquefieri, soluuntur igne et oleo, cætera cōtusa temperatis asperguntur: ultimo loco repente medicamento laurus baccae miscentur. CCLXIII.

Malagma ad omnem dolorē corporis articulorum. Facit & ad podagram. Idem discutit uomicas, aut aperit, præcipuè in pectore & interaneis. Prodest & lumborū doloribus. Cere. *. p^o. viij. ammoniaci. *. p^o. x. bdellij. *. p^o. x. iris. *. p^o. vi. galbani. *. p^o. iij. terebinthinæ. *. p^o. v. Contundunt ordine quo scripta sunt, pilo ligneo, cyprino oleo qd̄ in uino subfidit.

fidit, peruncto: cera in aquam feruētem
in minimas partes cōcisa dimittit, & sub
acta manibus in pilam conijcit. CCLXV.

Malagma item ad contusionē lateris.
Idē facit ad suspectas uomicas aut iam
factas. Præterea ad iecinoris, præcor-
diorū duritiā uel dolorē benefacit. Pro-
derit & in omni loco dolenti impositū.
Cyperī, ammoniacī guttæ, cardamomi,
bdelliī, thuris, resinæ terebinthinæ, sin-
gulorū p^o. bes; thus & bdelliū macerant
pridie uini hemina una; cætera contun-
dunt, cera p^o. libra & triēs, & olei cyprī
ni sextarius unus cū terebinthina lique-
fiūt, cæterisq; cōmiscent. Quidā adijcia-
unt myrrhæ partē, croci partē sextantē,
cinnamomi partē sextantē. CCLXVI.

Malagma ad luxum, cōtufum, canis
morsum, parotidas, strumas, podagrā.
Cerae p^o. dua, resinæ frictæ p^o. dua, picis
hispanæ p^o. tria, ammoniacī p^o. libram,
thuris pollinis p^o. semis, galbani p^o. se-
mis, aceti sextarios duos. Ammoniacū
tritū cum aceto soluit igne; deinde resi-
na, cera p^o. ix. adijcit, & coquitur usque
dum spissetur; postea thus admiscetur.

Vbi emplaftri habuerit temperamen-
tum, medicamentum tepenti galbano
adijcitur. CCLXVII.

Malagma ad podagrã, & omnem do-
lorẽ & tensionẽ neruorũ, recipit hæc:
ammoniã guttã p^o. i. cerã p^o. i. axun-
giã ueteris felibrã, olei ueteris p^o. trien-
tem, olei cedrini p^o. unciam, rosã pond.
sextantem, cyprini p^o. sextantem, croci
p^o. sextantem, asij lapidis pondo uncia,
myrrhã p^o. unciam, aphronitri p^o. sem-
unciam, Patella noua liquefit axungia,
cera cũ oleo uetere: quibus adijcitur am-
moniacum tritũ, & mouetur usq̃ dum
soluatur: postea oleum cyprinum, rosa,
& cedria in unum miscent: & tunc sub-
ducitur flãma, ne feruescat medicamen-
tum: secundum quã adijcitur crocũ tri-
tum ex aceto, deinde myrrha trita per se
aspergitur, ultimũ nitrum, & asius lapis
scenicio inducitur.

Acopi genera & compositiones. CCLXVIII.

A Copum ad perfrictionem, lassitu-
dinem, tensionem neruorũ. Idem
hyeme non patitur perfrigescere artus:
hoc

hoc Augusta utebat̃. Sanfuci floris sextariũ unum, foenigraci sextarium unũ, rosmarini foliorum sextarium unum, uini falerni congiũ, olei uerisfri sextarios quinq;. Præter oleũ om̃ia in unum triduo macerare oportebit, quarto die oleum adijcere, & coquere in pruna nõ acri medicamentũ, donec uinum cõsumatur: postea recolare per linteum duplex oleum, cui adhuc calenti ceræ ponticæ bessẽ miscere. Reponitur medicamentũ fictili uel stagneo uase. CCLXIX.

A Copum quod per uindemiã componitur, antequam mustũ defersit: musti recentis congij quinq;, in hoc & olei uerisfri p^o. l. macerantur: res quæ infra scriptæ sunt cõtusæ, & percribratæ grandioribus foraminibus cribri. Iris illyricæ. *. p^o. xl. cyperi. *. p^o. xl. foenigraci. *. p^o. xl. piperis nigri p^o. xl. xylobalsami. *. pon. xl. calami odorati quounguentarij utuntur. *. p^o. lxxx. spathæ quounguentarij utunt. *. p^o. lxxx. schœni. *. p^o. lxxx. saluicæ. *. p^o. lxxx. castæ nigra. *. p^o. xxiiij. cardamomi. *. pond.

xxviij. styracis. *. p^o. xxviij. costi. *. p^o.
 xxviij. myrrhæ ammineæ. *. p^o. xxij. ca-
 siæ daphnitidis. *. p^o. xxiiij. fertulæ cant
 panæ. *. p^o. xij. aspalathi. *. p^o. xl. Hæc
 cum musto & oleo macerantur uase sta-
 gneo aut fictili per dies triginta. Opor-
 tet autē uas bene clausum & alligatum
 diebus his soluere, inuisere omnia; dein-
 de rursus operire & signare ne uires eua-
 nescant: post dies triginta conijciuntur
 macerata; deinde oleū purum excipiet̄,
 quod reponitur fictili uaso: cuius olea-
 minis uires ad omnem contractionem
 neruorum tantæ sunt, ut sit uix credi-
 bile.

CCLXX.

Acopum ad perfrictionem, lassitudi-
 nem, neruorū dolorem, grauioris odo-
 ris (superiores enim boni sunt odoris)
 Ammoniāci guttæ. *. p^o. xv. galbani. *.
 p^o. iiij. resinæ terebinthinæ. *. p^o. lvi. ce-
 rar. *. p^o. xxviij. mellis. *. p^o. triens, olei
 ueteris sextarius unus, hylsopi p^o. uncia,
 medullæ ceruinæ p^o. uncia, opopanax
 *. p^o. vi. Sunt qui hunc nō adijciunt. Ce-
 ram, oleum, terebinthinam liquefacere
 oportet,

oportet, deinde cætera adijcere, nouissimum ammoniacū tritum curiose. Hoc qui perunctus erit, etiam à serpente tutus erit.

CCLXXI.

Acopum, quo ferè Augusta & Antonia usæ sunt, facit ad perfrictiones & neruorū dolorem. Idem perunctū non patitur p̄frigescere artus, & refrigeratos calfacit. Cōponitur hyeme hoc modo: Sumere oportet adipis porcinae sterilis trepondo, uel anseris adipis idem pondus: deinde aqua frigida bene lauare, atque in nouo uase adijcere uini ueteris congiū unum, aut sextarios tres, nō nimis contusa ponderis huius. Xylocinnami p̄. quadrantem, cardamomi p̄. quadrantem, cyperi p̄. quadrantem, schoeni p̄. quadrantem, rosæ aridæ foliorum pond. unciam, fertulæ campanæ coronas decem. Hæc omnia inferuescunt super carbones, deinde perfrigerata eodem cacabo reponuntur: posteroque & tertio die cum inferuescunt, reconducuntur, quæ eodem modo die rursus recalscunt, & colantur per linteum,

n 4

uel ex iunco factū de industria colum;
 uinum atq; adeps quæ superest in nouo
 uaso coniicitur: deinde cū gelauerit se
 adeps, oportebit fundum cacabi perfo-
 rare, & uinū omne emittere, atq; in prio-
 rem cacabum adipem eandem coniice-
 re, & uini eiusdem recentis eandē men-
 suram adijcere, res que nō nimis contu-
 sas nec cribratas. Nardi syriaci spicæ p^o.
 sextantem, saluincæ p^o. sextantē, amomi
 pond. quadrantem, casia p^o. quadran-
 tem, myrrha p^o. trientem, cumami pon-
 trientem, rosæ aridæ foliorum p^o. sextan-
 tem. Deinde semel manè, & in nocte
 semel inferuefacere oportet: idem in po-
 stero die cum inferuefacta fuerint, per-
 colanda erunt, in cacabum priorē perfu-
 sum: sed antè diligenter & spisse obtura-
 tum: atque ubi se congelauerit adeps,
 extrahendum erit spissamentum, quod
 cum uinum omne fluxerit, quod super-
 est adijce. Vase stagnæ uno, uel pluri-
 bus, diligenter operito & adplumbato
 reponitur.

PERORA

M Arum compositionum (si qua fides est) ipse composui plurimas, & ad ea quæ scripta sunt facienti scio paucas: sed ualde paucas ab amicis, quibus æquè ac mihi credo, acceptas adieci: quas cum iureiurando adfirmauerunt sese ipsos expertos esse, ut beneficientes scire ad uitia quæ scripta sunt. Illud autem te meminisse oportet, mi Calliste, quod in initio dixi, eadem medicamenta in iisdem uitis interim melius, deterius uel respondere: propter corporum uarietatem, differentiâque ætatis, temporum, aut locorum. Eadem enim res non dissimiliter dispositis corporibus, non possunt eisdem effectus exhibere. Sed adfirmo ex magna parte prosperos euentus (si quando opus fuerit) has compositiones habituras.

SCRIBONII LARGI DE

Compositione medicamentorum libri finis.

n 5

186 QVONIAM HOC IN SCRIS
 bonij libro frequens est pon-
 derum mētio, nō ab re
 fuerit pauca hęc
 subijcere.

PONDERA.

Duodecima pars asis	Vncia.
Sextans	Vncie duę.
Quadrans	Vncie tres.
Triens	Vncie quatuor.
Quicunx	Vncie quinque.
Semis. que & selibra dicitur,	Vncie sex.
Septunx	Vncie septem.
Bes	Vncie octo.
Dodrans	Vncie nouem.
Dextans	Vncie decem.
Deunx	Vncie undecim.
As	Libra, vncie duodecim.
Pondo dua	Libra dua.
Trepondo	Libra tres.
Sicilicum faciunt drachmę duę.	
Sextulas senas habet vncia.	
Duella sextule duę uocantur.	
Sescuncia	Vncia una & semis.
Semuncia	Vncia semis.

HORVM PONDERVM QVAE 187
dam apud ueteres inueni-
untur notæ.

S L III VV 2 Z *	} significatur	Semis uel selibra.	3 Vj
		quarta pars semisis.	3 jR.
		octaua pars semisis.	3 Vj.
		duella.	3 IV
		scilicus.	3 ij
		pars uncie octaua.	3 j
		Denarius.	

Victoriatuſ argenteuſ erat nummuſ uictoriæ nota ſignatuſ: pro quo in cõpoſitionibuſ à Scribonio reſtatit, Galenuſ duoſ oboloſ ponit, hoc eſt, ſcrupulum.

Sextertiuſ & ipſe argenteuſ nummuſ erat, duoſ aſſeſ & ſemiſſem ualenuſ.

MENSURAE.

Ligula cochleariſ eſt meſſura. Cyathuſ, Plinio auctore, pendet per ſe drachmaſ decem. ſeſquicyathuſ acetabulum implet. Acetabulum eidem Plinio hemina quarta parſ eſt. Hemina ſex impletur cyathiſ. Dimidium ſextarij hemina eſt. Congiuſ ſenoſ capit ſextarioſ, ut Amphora octo Congioſ. Duplex Amphora Modiuſ eſt.

De morbo, quem vulgò Gallicum uocant.	Cap. 1:
Vermis uomitu proiectus.	2
Lapides in tunica hepatis reperti.	3
Fluxus sanguinis ex poro.	4
De uena umbilici, & ex uulua prolapsa intestina.	5
Vmbilicus prominens.	6
Ex ano euacuata urina.	7
Mulier à spiritu malo oppressa.	8
Sanatum genu miraculo euidenti.	9
Miraculo liberatus.	10
Mulier uulua carens, uixit annis decem.	11
Aqua inter cutem.	12
Rusticus per annum nihil bibens, ab aqua inter cutē liberatur.	13
Struma ingentis magnitudinis & ponderis.	14
Ex frigidissimo emplastro stomacho admoto mors subsequuta.	15
Ex frigidissimo aquae potu uir interimitur.	16
Defectio ex frigidissimo uini haustu.	17
Erosum capitis os.	18
Lapis ex intestinis eiectus.	19
Aerea acus p̄forato stomacho extrisecus truditur.	20
Ob incuriam à lepra liberatus.	21
Hulcus menti sanatum dentis euulsione.	22
Attoniti fulmine.	23
Lapis tussicula expulsus.	24
	Magna

Magna suræ ossis parte resecata, puella cõualuit.	25
Sagitta carminibus euulsa.	26
Hulceratæ nares.	27
Naturalia clausa incisione curantur.	28
Emortuus fœtus unco extrahitur.	29
Natus ano clauso.	30
Naturalia erosa ex clausa.	31
Intestino tenuiori clauso, uita finitur.	32
Ex abscessu mesenterij mortuus.	33
Monialis intestinorum dolore mortua.	34
Tuberculum supra cordis arteriam.	35
Stomachum obcalluisse.	36
Callus in uenis mesaraicis.	37
Angina incisa.	38
Soluta umbilici unitas.	39
Eleuatio stomachi.	40
Menses uomitione proiecti.	41
Cordis pars patefacta.	42
Pure per urinam deducto, sanatus est pleureticus.	43
Ex tabe sanata sola sanguinis missione.	44
Fluxus sola oratione sanatus.	45
Gelatus in comitalem incidit morbum.	46
Amissa atque iterum recuperata memoria.	47
Ex distentione neruorum mors subsequuta.	48
Ex incisa arteria ferè mortuus.	49
Mulier ex copiosa sanguinis missione emortua.	50
Epoto ueretro iugulatus.	51

Vomitu ex albo ueretro mors subsequuta.	52
Represso sudore sanatus.	53
Pestilenti febre arreptus.	54
Claudus ex loco eminentiori cadens liberum recipie gressum.	55
Scorpione ictus, glacie se opprimi querebatur.	56
Fames ualida.	57
Mulier ferè mortua ex sanguinis missione.	58
Ex quartana malè curata sanitas, tum & mors sub- sequuta.	59
Molesta tussis sola sanguinis missione curata.	60
Difficultate spirandi mortuus.	61
Ex horrore flammæ in febrim incidens.	62
Puer horrore mortuus.	63
Tuſi ſciſſa eſt tunica inteſtinorum.	64
Ictus in cordis tunica conualuit.	65
Vitium ſtomachi curatum.	66
Melicera pro carbunculo iudicata.	67
Incisus coles sanari nequiuuit.	68
Qui ex nimia plenitudine mori uideretur, sola san- guinis missione sanatur.	69
Abscessus sola theriaca apertus.	70
Gangrenam mortem asferre, si à digito pedis ince- perit.	71
Ex carcinomate exagitato mors subsequuta.	72
Ramice curatus interijt.	73
Puella oculo perforato uisum recuperauit.	74

Iocinea

<i>Iocineris uitio laborans, sola sanguinis missione sa-</i> <i>natur.</i>	75
<i>Scisso intestino graciliori uita fruitur.</i>	76
<i>Vermis ex pectore propulsus.</i>	77
<i>Calculus ui sua decisus.</i>	78
<i>Os foeminis erosum.</i>	79
<i>Calculo euulso sanata est mulier.</i>	80
<i>Ex solo uento mors subsequuta.</i>	81
<i>Brachium ab humero deductum.</i>	82
<i>Cor pilis refertum.</i>	83
<i>Ex stata febre uita sublata.</i>	84
<i>Multitudo uermium eiecta.</i>	85
<i>Recrementa ex naturalibus deiecta.</i>	86
<i>Vermes eiecti.</i>	87
<i>Frustulum carnis eiectum.</i>	88
<i>Quae in inciso mortuo notatu digna inuenta sunt.</i>	89
<i>Vrina ex alienis locis emanans.</i>	90
<i>Ex noxa illata neruis uox deperdita.</i>	91
<i>Lumbricis uexatus puer quiescere non poterat.</i>	92
<i>Mulier ex lapsu urinam continere non poterat.</i>	93
<i>Calculus in tunica fellis.</i>	94
<i>Ex precedentibus torminibus erosi uilli, quibus uis</i> <i>retinendi fulcitur.</i>	95
<i>Ex iisdem torminibus erosa uiscera.</i>	96
<i>Morbus comitalis.</i>	97
<i>Elephantia.</i>	98
<i>Ex calidior materia caput impetente furit ac mori-</i> <i>tur puella.</i>	99

192. CAPITVM ADNOTATIO.

Vermis è nare proiectus.	100
Spasmo Cynico mortua mulier.	101
Gelatus.	102
Tensio neruorum ceruicis.	103
Ex abscessu gulae hominem penè iugulatum	104
Vitio lienis curatus.	105
Morbo cœliaco curatus.	106
Ex tenuioris intestini morbo sanatus.	107
Morbo vuluæ inedia liberata est mulier.	108
Aqua inter cutem eliso utero propeclitur.	109
Alapa mortuus.	110
Gemini pueri.	111

F I N I S.

ANTONII

193

BENIVENII DE ABDITIS
nōnullis ac mirandis morborū
& sanationū causis liber.

HIERONYMVS BENIVENIVS
Ioanni Rosato, Medico &
Philosopho, S.

Vm post insperatam aman-
tissimi fratris mortem (qua
propterea quòd quicquid
in me fugiētis uitæ ex tam
multis miserijs & languori-
bus supererat, uno illo niteretur, nihil
mihī in terris potuit accidere grauius)
eius perquàm sanè honestam, & omni
doctrinarum genere locupletem biblio-
thecā euoluerem, incidi in pleraq; eius
ingenij monumenta: quæ ille, ut erat uir
doctrina & ætate prouectior, ac multa-
rum rerum usu & experientia pollens,
cudebat quotidie. Lectitanti igitur ea mi-
hi, ac sapius ob memoriam illius reuol-
uenti, obtulit sese interea libellus quidā,
in quo uir summo & studio & diligētia
præditus, quæcunq; trigessimū supra se-

o

cundū iam annū medēti illi admiratiōe
 digna occurrerant, & ex quorū cognitu
 usus aliquis posset existere, studiosissimā
 mē prout quæq; acciderant scriptitabat.
 Delectatus sum, fateor, nouitate ipsa re
 rum, & uarietate lectionis: measq; par
 tes esse duxi, ea quamlibet impolita, &
 quæ tumultuaria quadā, ut uidebant, fe
 stinatione ex tēpore potius effusa, quā
 à cura diligentius exarata, iterū autor re
 lecturus esset, utcūq; colligere, & in pu
 blicū dare: ne si qua in his utilitas, poste
 ris inuideret, & unā cū autore periret.
 Nam cætera quæ de reliquis Medicinæ
 partibus paulò accuratius scribebat, nō
 mihi uisa sunt ita maturuisse, quæ in pu
 blicū ueniant. Sed ne hæc quidē quæ de
 pluribus mutilis alioquin ac uariè inter
 litis uix eruere potuerim, sine te, hoc est
 sine cuiuspiā excellentis ingenij & do
 ctrinæ uiri cōsilio et autoritate publica
 re ausim. Ne mihi indies exprobrant te
 meritatem meā, qui fratris mei, uiri alio
 quin eruditissimi, informem abortiuum
 pro maturo & undequaq; consummato
 foetu

fœtu tollens, in patris dedecus & igno-
miniã prodere festinauerim. Feci igitur
quod meũ erat, quod fraternus postula-
bat amor, quod publica suadebat utili-
tas. Verũ nisi ad hoc nostrũ officiũ acce-
dat cura & diligẽtia tua, quibus & erra-
ta mea, siqua forte in his colligẽdis retra-
ctãdisq; admiserim, sedulò dispũgas, &
fratris festinatã celeritatẽ, sicubi opus fu-
erit, tẽpestiuẽ matures, feci nihil. Vale.

IOANNES ROSATVS MEDICVS
& Philosophus Hieron. Beniuenio, S.

Egi amãtissimi fratris tui libellũ
de abdĩtis nõnullis ac mirandis
morborũ & sanationũ causis, o-
pus uariũ, elegãs, eruditũ, & ut uno me
uërbo expediã, dignũ tãto uiro. Magnũ
profecto detrimentũ, magna, ut mihi ul-
deĩ, iniuria fieret, cũ præsentis, tũ futuri
seculi hominibus, si tãtã utilitatis & eru-
ditionis liber illis inuideret. Ego quãtũ
ad me attinet, officio sũctus sũ. Reliquũ
est, ut nũc tandem per te liber ipse pro-
deat in publicum; ne si domi cõtineatur
diutius, magni criminis reus fias. Vale.

ANTONII

BENVENII FLORENTINI,

Medici & Philosophi, de abdi-

tis nonnullis ac mirandis

morborum & sana-

tionum causis

liber.

De morbo, quem uulgò Gallicum uocant. Cap. I.

NOVVM morbi genus, anno Salutis nonagesimosexto supra mille quadringentos à Christiana salute, nō solum Italiā, sed ferè totam Europam irrepsit. Hoc ab Hispania incipiens, per Italiā ipsam primum, tum Galliam, cæterasq; Europæ provinciis latè diffusum, mortales quamplurimos occupauit. Incipiebāt enim pustulæ genere diuersæ in genitalibus membris, licet interdum, sed rarer, in capite: & inde per totum corpus diffundebantur. Alijs quidem planæ minimæq; extrâtes, sed scabræ tamē in superficie, & colore subalbidaæ

subalbidæ: à quibus squamæ resoluebantur, & caro sub his corrosa apparebat. Alijs uaris similes, figura rotundæ: & ab his item squamis leuioribus resolutis prominebat caro rubicundior, ex qua uirulentiæ foetēs & grauioris odoris profluebat. Nonnulli uerò latioribus corripiebantur pustulis, sed quæ supra cutem non intumescerent, crassiores squamas habentes: ex quibus etiam uirulentiæ copiosior emanabat, & amotis squamis caro apparebat obscurior ac subliuens, quæ inhulcerata roderetur. Quartū genus erat, quod subalbidis squamis amotis cicatrici simile remaneret, à quo profluens interdum sanguis difficultatē sanationis ostenderet, & similitudine scicam scabiem repræsentaret, cæteris omnino deterius: & licet minus eroderet, serpendo tamen uarijs & intentatis insidebat locis. Hoc autē morbi genus plebem plurimū seruosq; afficiebat, ex nobilioribus uerò paucos. Subsequēbantē huiusmodi pustulas, licet etiā interdū præcederent, articularū dolores,

qui nō minori cruciatu torquerēt, ac se-
nescētibus iam pustulis plurimū inuale-
scerent. Quōd si medicamentis compin-
gentibus intrinsecū quis conaretur ex-
trudere humorem, continuō exortæ pu-
stulæ in gula & ore ægrotos malè habe-
bant. Ex quo etiam nonnulli ob incu-
riam medentis, mortem obibāt: aut, qđ
proximum est, erosio faucibus difficillimè
sanabātur. Has aut nos impetiginis
esse genera, quas Græci λευχῆνες uocāt,
iudicauimus. Quem etiam morbum Plin-
ius, quōd ex accepto osculo mentū ue-
naretur, mentagram appellauit. Huius
uerō & Celsus quatuor species esse di-
xit, rubricā scilicet & nigrā: tum et quæ
serpēdo procedit, & quæ item bullulas
uaris similes habet. Materiam autem ha-
rum pustularum diuersam quidem, sicuti
& diuersa sunt genera, iudicamus. In-
terdum enim acuta humiditas sanguini
mixta & erodens dominatur. Interdum
crassior, tenuiori parte absumpta, & ad
atrā bilem uersa. Nōnunquā etiam atra
ipsa insurgit bilis, quæ ab acutiori humi-
ditate

ditate non absolvitur, & cutem perforans carnem erodit. Pari quoque modo exulsi humores ad naturam atræ bilis inclinantes efficiunt; qui si densioribus occurrant membris, quæ perforare nequeant, figuntur ibidem, & dolores excitant vehementiores donec resolvantur, aut tandem erumpant in pustulas: quæ etsi alioquin foedæ & ad sanescendum difficiles, sine ullo tamen dolore, ut atræ bilis natura est, infectos premunt. Ex quo fit, ut qui eiusmodi afficiuntur pustulis, imperitis sese medicis nonnunquam curandos tradant. Quibus ægritudinis huius causas penitus ignorantibus, dum inter mali initia compingentibus unctionibus illis mederi festinant, sæpe eos aut in mortem, aut saltem in deteriorem, vel etiam penitus in insanabilem compellant morbum, Nam cum huic malo causæ insint difficiliiores, & quæ vix remoueri queant, ut non sine magno labore, ita nec sine diuturnioris temporis spatio sanescere potest. Quare qui ex his festinam sanitatem quærunt, mortem

plurimum, ut iam dictum est, aut saltem diuturniorem morbum nanciscuntur. Si quis igitur huiusmodi malo vexatus, sibi ipsi citra omne discrimen consulere, ac certam salutem acquirere cupit, his utatur medicamentis atque consilijs, quae à nobis infra ponentur. Afferunt peritissimi medici, si huiusmodi morbus toto diffundatur corpore, eiusdem medicamentis curationem suscipere, quibus & lepra curatur. Quare cum iudicaueris sanguinem his misceri humoribus, deducique eos cum sanguine posse, optimum praesidium erit sanguinem illico de uena media, quam Nigram medici uocant, mittere. Contra uero si ineptos, & qui cum sanguine minimè fluere possint existimaueris, aequare eos ac deducere medicamento debes. Non inutile tamè erit hircinam, quam sanguisugam uocant, aut cucurbitulas ea parte affigere quae aeger magis urgetur. Praesidij indigentiam indicant, habitus corporis, rubor in loco, tumor uenarum, & si pustulae sanguinolentae sunt. Postea uero ad ea medicamen

dicamenta cōfugiendum, quæ materiæ partē deponāt: quod certè felicius fiet, si aluū duxeris eo medicamēto, quod habet Myrobalanorū omniū partes duas, Radicis barbari partem unam: Agarici, Polypodij, singulorum partem mediā: succi fumi terræ, senæ, et uuæ passæ, singulorum partem quartam. Quæ rudicula attrita bulliant in aquæ libris sex, donec quarta defecerit pars. Tum decolata comprimantur, & additis mellis libra, scamoneæ unciola, & siliquæ ægyptiacæ uncijs duabus, paruo igne in unam redigantur compositionem. De qua deuoret æger unciolam mediam. Demū aggredi debemus potiones materiam æquantes, ut ex fumo terræ, endiuia, aceto, saccharo, limonum citrique acidofucco. Aut eam, quæ habet Myrobalanos omnes, fumum terræ, endiuia, buglossam, melissam, boraginem, uio-las, absinthium, thamerindum, epithimum, et rosam. Quibus additis succo fumi terræ atq; saccharo, bulliant, & ad positionis formam redigantur, Materia tan-

dem æquata deducat alius medicamen-
 to potentiori, quod deponat humorem
 quẽ excernere uolueris; sicuti sena, po-
 typodio, albo ueratro, lapide stellato,
 scammonio, compositione filij Amech,
 Inda, et alijs multis quæ doctores extol-
 lunt; dummodo non obliuiscaris nutri-
 re ea in lactis aqua: quæ siue in potione
 siue buccella accipies, optimum & ex-
 cellens auxiliũ inuenies. Verũ quia
 humor non una tantum uacuatione se-
 cernitur, iteranda sæpius hæc erunt.
 Ultimo loco ea sunt aggredienda præsi-
 dia, quæ extrinsecus adiuncta etiã con-
 ferre possint; ut in crassiori & glutinosa
 materia, quæ incidant; in tenuiori, quæ
 resoluant; in mediã, quæ utrãque ope-
 rationem cõciliant. Mollire interdũ &
 dolores remittere opportunis præsi-
 dijs conuenit. Hoc autem malum tollit aci-
 da pars citri, gummi arabicum, gummi
 nucis plurimæ, storax liquens, & sina-
 pis, si aceto liniant. Salua quoq; homi-
 nis ieiuni, præsertim quæ dētibus inhæ-
 rescit, præsentaneũ remediũ est. Aqua
 sulphu.

sulphurea, aqua salita, & maris spuma, succus psillij, oleū ex frumēto & ex uio-
lis, storax, et pix armoniacus, helleborū
gūmi rutæ, litargiriū, tutia, resina pini,
spuma argenti, & cerussa. Serapion autē
nitri partes duodecim, sulphuris partes
xiiij. excipiebat resina copiosa, eaq̃ ute-
batur. Alij minio sinopio cerā & oleū
ex rosa addunt, & eo inungūt. Nonnulli
uerò resinā terebinthinam, argentū ui-
uum, masticem, litargiriū, cerussam thy-
miamaq̃ excipiunt myrtino oleo, atq̃
larido: & eo inungētes sudare ægros co-
gunt. Nec postremò defunt qui fatean-
tur se ex solo potu medicamēti, quod ha-
bet laccam lotam, aloēn ac myrti co-
ctiōnem, ex eiusmodi ægritudine sanos
euasisse.

Vermis uomitu proiectus.

II.

IOannes quidam faber lignarius, an-
num agens quadragesimū, cū à cor-
dis dolore ferè ppetuo duobus iam an-
nis grauiter urgeretur, ac ppterea quòd
eo sapius in mortis discrimen adductus
fuerat, peritissimos quosq̃ nostri seculi

medicos, sed frustra, cōsuluisse; tandem ad nos uenit oratū, ut si quo modo possem, tanto malo succurrerem. Mouit me fateor cum res ipsa, quæ satis per se miranda uidebatur; tum uel maximè uiri lachrymæ, ac nimium miserabilis obsecratio. Cœpi itaq; mecum cogitare an id forte ex malo habitu uentriculi, seu cordis, siue ille calidus frigidus uel esset, an siccus, simplex aut mixtus. Sed horū nullus certis indicijs ostēdebatur. Cordis enim natura nobilis præstansq; tanto tempore huiuscemodi iniuriam non tolerasset; Cum nullum ægritudinis genus imprimi in corde possit, quin hominem ad festinam mortem deducat. Opnanti igitur mihi malignam aliquam & noxiā materiam in uentriculo detineri: quæ, quod uicinus locus sit cordi, ad eius ceruicē ascendens hominē afflictaret, uisum est eam quoquo modo propellere. Quare medicamento uomitionem fieri iubeo. Eo etsi corrupta ac putrens materia expellitur, nō tamen dolor remittit. Consulo igitur ut iterū uomitum

mitū experiatur:quem nihilofecius una
intermissa diecula ualidiorem exhibeo.
Expulsaq; eo est crassior pituita, & cum
ea uermis longitudinis digitorum qua-
tuor satis plenior, capite rubro, leui, ro-
tundoq;, quod pisi magnitudinē nō ex-
cederet: cætero corpore lanugine qua-
dam coniecto, cauda furcata ad similitu-
dinem nouæ lunæ: pedibus nixus qua-
tuor, duobus in dexteriolem, totidē in
sinisteriolem partem coaptatis. Admi-
ratus uermis formam medicis eruditio-
ribus ostendo. Nullū inuenio qui mon-
strum simile uidisse se unquam fateret.
Aderat tamen senior quidam, sed medi-
cæ artis imperitus: qui testatus est simi-
lem se uidisse uermem uomitu quoque
propulsum ab Alexandro quodam cœ-
nobita: qui statim, ut ille aiebat, proie-
cto eo, mortuus est. Vocitabat aut hoc
monstrum cordis uermem. At contrā
æger ille noster ut primum uermem ip-
sum euomuit, ad pristinam reuersus est
sanitatem.

Lapides in tunica hepatis reperti. III.

MVlier quædam nobilis dolore ex
 morto circa iecinoris partes cū diu
 multumq; angere, ac propterea quã
 plurimos medicos consuluisset, effuge-
 re tamen id malum nullo præsidio pote-
 rat. Quare opem nostram unã cum alijs
 experiri placuit. Cõuenimus igitur plu-
 res medici, & quãnã essent huius mor-
 bi abdita causã hinc inde plurimo ser-
 mone discussimus. Verũ ut contin-
 gere in rebus dubijs plerunq; solet, sen-
 tentia non cõuenimus. Cũ pars iecino-
 ris abscessum, pars malum habitum iu-
 dicasset: nos uerò uitium in membrana
 contegente inesse credebamus. At illa
 cũ inualescente morbo paucis post die-
 bus, ut nos etiam ex certis indicijs pari
 consensu prædixeramus, è uita migras-
 set, mortuã corpus incidendum curauim-
 us. Et inuentã sunt in iecinoris mem-
 branulã parte decliuiori congesti lapil-
 li figura & colore diuersi. Alij enim ro-
 tundi, alijs angulares, quadrati alijs, prout
 positura & casus effecerat, maculis etiã
 rubeis,

rubeis, cœruleis albisq; distincti. Hi sua gravitate ex tunica sacculum longitudine palmi, latitudine uerò duorum digitorum effecerant. Hanc autē nos mortis causam arbitrati, disputare de obscuris uanum & inutile iudicauimus.

Fluxus sanguinis ex poro.

IIII.

NOuī hominem robustum admodum, qui trigessimū & sextum agens annum, saepe mecum conquestus est de certo sanguinis fluxu, quo singulo quoque mense grauitè affligeretur.

Interroganti mihi qua parte corporis flueret, id se nescire respondit. Admiratus hominis uerbū, detege, inquam, locum unde fluat. Deposito pallio illa dextra ostētat, ubi subiacet iecoris pars ima. Diligenter locum oculis lustro, si foramen aut cicatrix in parte sit: omnia æquabiliter posita, lenem et mollem carnem, nullam asperitudinē cicatricis uenotā inspicio. Ab homine decipi suspicor. Quod ille aduertēs, paucis, inquit, diebus hunc tibi scrupulum demam. Instat enim tempus quo sanguis fluere

consuevit. Reuersus perendie uno superposito digito locum fluxus contegebat: quo amoto, non secus emanauit sanguis, ac si ex incisa uena proflueret. Nec prius fluor ille cessabat quam sanguinis libra emitteretur. Quo euacuato nullus discernere poterat, unde euacuatio facta esset. Existimaui uenulam foraminibus cutis sua ceruice inharefcere, indeque stato tempore sanguinem euacuari. Curaui igitur hominem sola sanguinis missione ex uena iecoris singulo quoque mense. Curiosoque uictu iniuncto, protracta cura est ad sextum usque mensem, & tandem conualuit.

De uena umbilici, & ex uulua prolapsa intestina. V.

Mulierem uidimus sexagenariam, cuius intestina ex uena umbilici subito prolapsa sunt, nullo praesidio conferente tertia die uitam finisse. Vidimus & aliam, de cuius uulua pariter disrupta intestina omnia profluxerant, paucis item diebus occubuisse. Insuper & tertiam nouimus, cuius intestina, per fracta eorum tunica, a summa umbilici cute

cute tanquā in sacco dependebant in uulua. Hæc autem miseram quidem, sed tamen longiorem uitam ducens, unā cum hoc malo consenuit.

Umbilicus prominens.

VI.

Commune omnibus, umbilicū ad decorē prominere. Monstruosum, si promineat ultra quā decens sit. Ioannes Bīnus filium habuit octimestrē, cuius umbilicus digitis quatuor excreuerat ad penis similitudinem. Coles em̄ testiculorū tunica iunctus uidebatur: à quo etiā spiritus erumpebat interdū. Hūc cū plures medici inuisissent, & ex his aliī intestinū eò erupisse iudicarent, aliī omentum, aliī humorem, nos carnē in loco increuisse dicebamus. Cui sententiæ cum pater inhæsisset, puerum curare cœpi. Sed quod autoritate eorum mouebar, qui propter spiritū quem inde erumpere interdum diximus, intestinū illud esse dicebāt, refecandāne mihi esset caro illa, & idipsum ferro ne an igne potius faciendum, plurimum ad dubitabā. Verum̄ certa tandem ratione

P

subnixus uincire carnē decerno: singulisq; diebus arctius deligans non prius desisto, quàm ea ipsa præmorta penitus exciderit, ac puer subinde integram ualitudinem recuperauerit.

Ex ano euacuata urina.

VII.

Quis miretur si audierit quod & nos uidimus, puerum scilicet duodecimum agentem annū, cum urinam septimo iam die non redderet, propterea quòd concretum quid ex pituita & sanguine, urinæ ipsius canaliculos obstruxerat, eam tandem ex ano euacuasse. Præsertim si nouerit & uesicā ipsam ceruicemq; eius minimè foraminulentam aut fungosam existere: & intestinū quod penetrari debuit, solidæ & cōcretæ esse naturæ, ut decet tunicas omnes quæ neruosa sunt. Oportuit enim aut incisam uesicam intestinūq; quod citra mortem fieri nequit, aut naturam cui impossibile nihil est, huiuscemodi aperuisse uias: ut inde urinam redderet, puerumq; seruaret. Nouimus enim miranda eius opera: nam & purulentū quid etiā ossi subfidens

dens extrinsecus trudit, & hominē certis indicijs moriturū sæpius liberat. Vnde & militem uidimus, cui illatū uulnus in coxam, uesicæ ceruicem inciderit: ac subinde incuria medici ad eò cōglutinatum obcalluit, ut penitus iter urinæ obstructerit: sed ea nihilosecius carne paulatim erosa, coxa altera extrinsecus erupit. Indec̄ quoque uir ille uixit, ritè profluens reddita est. Sed Pauli Bonini filium nouimus, qui glande colis clausus natus, paulò infra eam itinere patefacto urinam reddebat.

Mulier à spiritu malo oppressa. VIII.

Accidit his tēporibus nouū & admirandū morbī genus: quod etsi uiderim curauerimq̄, scribere tamē uix auserim. Mulier sextumdecimū agens annū ab ima uētris parte dolore exorto, cōuelere manibus nitebat̄. Cumq̄ in horrendum clamorē erumperet, intumescerebat illico totus uēter, ad eò ut uterū gestare crederes octimensem: & uoce exhausta ubi toto cubili hinc inde reiectās sese, et plantas pedū interdū ceruici connectēs

resiliebat in pedes, iterū p̄cidēs ac resili-
ens: isthuc ipsum idētidē factitabat quo-
ad paulatim ad se reuerſa quoquo modo
recrearet. Interrogata quid egisset, peni-
tus ignorabat. Nos uerò eiulmodi mor-
bi causas disquirentes, arbitrati sumus
hoc malum ex uuluā ascensu & uapori-
bus malis fursum elatis, ac subinde cor
& cerebrum impetentibus prouenire.
Quare idoneis medicamētis adhibitis,
cum nihil omnino profecissent, non pa-
rum mirati sumus. A recta tamen uia mi-
nimè desistendum putauimus, donec fe-
rocior facta ac toruis oculis circūspiciēs
tandē prorupit in uomitū, quo lōgiores
& recuruos clauos aeneas que acus unā
cum cera et capillis in globū mixtis euo-
muit: & nouissime ientaculi frustū tan-
tā magnitudinis, ut deuorare integrum
nullus potuisset. Cumq̄ id ipsum sæpius
etiā uidēre me factitasset, teneri eam ar-
bitratus sum spiritu malo, qui dum hæc
ageret, spectantium oculos perstringe-
ret. Quare spiritalibus medicis cōmen-
data, manifestioribus dein signis & ar-
gumen-

gumētis rem comprobauit. Nam et nos sæpe eam uaticinātem audiuimus: & ea præterea agentē uidimus, quæ omnem uim morbi supergressa, humanū etiam captum excederent.

Sanatum genu miraculo euidenti. IX.

Robertus Saluiatus Bernardi filius & diui Dominici fratrum consortio iunctus, dum in monasterio sancti Marci Florentinæ ciuitatis uitam degeret, geniculi dexteroris abscessu grauiter affligebat. Quare me familiari medico accersito, malum ostendit. Intumuerat enim genu, tantumq; eleuabatur, ut humani capitis magnitudinē æquaret. Noxæ pituitosum & uapore plenum ostendebant. Hic chirurgica manu curatus, bis iam sanitatem fuerat consecutus. Reuertebatur tamen id malū priore peius. Quare iudicauimus huiusmodi ægritudinē ubi iam inueterasset, nullo modo citra uisionem finiri posse. Territus ille iudicio nostro, ac propterea medicæ artis spe deposita, ad diuinū confugit auxiliū. Erat eo tempore in

eodē monasterio uir simplex & bonus,
 fide et charitate pollēs, Dominicus Pi-
 scia oppido ortus, et eiusdem religionis
 professor: per quem Deus plurima iam
 signa fecerat. Hūc igitur Robertus ipse
 conueniens miserabilibus primū lachry-
 mis & precibus orat, ut sese suis apud
 deum orationibus liberet: quod cū ille
 pro sola humilitate abnueret, instat ite-
 rum Robertus: nec prius à lachrymis
 & importunitate desistit, q̄ Dei hominē
 flectit atq; exorat. Celebratis itaque ex
 more ac peractis missarū solennibus, cū
 ad Robertum ipsum qui solus celebra-
 ti illi ministrauerat, cōuersus fuisset, ge-
 niculū detegit: & signo Crucis sup ma-
 num impresso, fiat, inquit, tibi secundū
 fidem tuam. Quibus uerbis omnis pror-
 sus intra pauculos dies delituit ægritu-
 do. Quod & nos nō solum uidimus, sed
 & proprijs (ut aiunt) manibus attrectan-
 tes, geniculum ipsum detumefactum ac
 penitus sanescēs inuenimus. Et ne quis
 nō omnino uirtute diuina factū putet,
 hic septimus iam est annus ex quo ille sa-
 nitatem

nitatem adeptus, eam seruauit & seruat
ope & auxilio illius, qui solus omnia po-
tens, uiuit & regnat in secula,

Miraculo liberatus.

X.

IVuenis quidā Florentinus nomine
Gaspar, dum circa præcordia sagitta
uulneratus spiculū educere nititur, reli-
cto mucrone arundinem tantū euellit.
Quē cum chirurgici, omī licet ingenio,
omniq; præsidio nixi, auellere minimē
potuerint (in intima eñ costa adeò inse-
derat ut reuelli nullo auxilio posset, nisi
costa ipsa perfracta, & uulnere amplio-
ri facta) mortem potius quamlibet mise-
rabilē, quàm tale genus curationis sub-
ire malebat. Quare tandē in desperatio-
nem uersus, laqueo suspēdere se, aut pro-
fluētī Arno, uel alto puteo præcipitem
dare cogitabat: quod & fecisset, nisi assi-
stētes amici illū diligentissimē custodis-
sent. Inter quos erat uir qdā Mariocetus
nomīe, fide & pbitate pollēs: hic homi-
nem iugiter deprecabāt, ut desperatiōe
reiecta, in manus potius Dei, à quo est
oīs salus, tā grāde malū tradere conaret.

P 4

Huius tandem precibus flexus Gaspar totus ad Deū conuertit, non die, nō nocte ab oratione cessans : donec in uaticinium prorumpens, nonnullos interim, qui ad eum uisendi gratia accederent, dum adhuc procul essent, paulopost ad futuros prædiceret. Quinetiā & ignotum quemlibet proprio quoque nomine citans, admonebat astantes omnes uti Deum timerent, & de salute sua confiderent. Se enim non modò de ea, deque die & hora qua illam consequi deberet, certiozem factū esse, sed multa præter ea eodem lumine præuidisse aiebat : ut profectioem suam Romam & mortē, exilium Petri Medicis & fugam, ciuitatis nostræ Florentiæ angustias & calamitates, Italiæ subuersionē, & alia quæ plurima : quæ breuitatis causa silentio præterimus : quæ que ferè omnia magna ex parte iam impleta uidemus. Nam & qua prædixerat die atque hora mucro ipse ex uulnere sponte sua prosiliit : quo eiecto etiā uaticinari destitit, & Romā tandē peregre proficiscēs mortuus est.

Mulier

Mulier uulua carens uixit annis decem. XI.

Ingeniosus nostri seculi medicus Vagolinus Pisanus me licet iuniorē aduocandum censuit: ut unā cum illo mulierem quandā curaremus, quæ uulua pernicioso hulcere uexabat. Huius nos malitiā omni studio, & diligentia tollere, sed frustra, conati sumus: nam corrupta interim uulua, & frustulis comminuta descendens, non prius fluere destitit quàm tota putrescēs decideret: ac sic mulierem ingenti malo liberauit, quæ licet uulua carens, sana tamen superuixit annos decem.

Aqua inter cutem.

XII.

Aqua inter cutem cū uehementius urgeretur puer: tantāq; intus contracta esset, ut aluum nullam in partem mouere posset, omni auxilio medicorū destitutus, temerariam sibi libertatē uendicauit. Quare aqua quantum poterat epota, in ultimum sese mortis discrimen malè sanus præcipitauit. Verum siue id aquæ contractæ impulsu, siue ope naturæ factū sit, soluta est umbilici unitas:

P 5

indeq̄ tāto impetu aqua p̄fluere coepit; ut supra uentrē cubitos tres ascenderet. Quo sane uitā finisset, nisi circū assistentes opposita manu aquā fluere non p̄mīssissent. Hinc medico accersito, & aqua paulatim educta, ac curioso uictu & cæteris quæ ad rē facerēt iniūctis, breui tēpore in pristinā redactus est ad sanitatē.

Rusticus per annum nihil bibens, ab aqua inter cutem liberatur. X I I I.

Rustico, quē aqua inter cutem male habebat, opem nostrā expositulanti, sanari illum cum iam morbus inueterasset, minimè posse respōdi. Instanti tamen ut aliquod saltem consilium præberemus, subridens inquam, amice si curari desideras, opus est ut non ultra bibas quàm ut uitā sustineas. Discessit: & anno peracto iterū interrogat an ipsum nouerim. Nego me hominē nosse. At ille, tua ope curatus, inquit, ad te reuertor, scire cupiēs an adhuc mihi liceat aliquid bibere: cum haftenus per annum nihil biberim. Admiratus interrogo quare, & cuius cōsilio. Cui ille, tuo, inquit:

inquit: & rem omnem ab initio narrat. Iussi igitur paulatim uino assuescere: sed mero potius quam lymphato, & eo ipso austero ac tenuissimo. Discessit: et curiosa portione usus, ad pristinumque reuersus statum, quam mecum familiaritatem primum contraxit, eam adhuc in hanc usque diem officiosissime seruat & colit.

Struma ingēis magnitudinis & ponderis. XIII.

Mulierē Oliuā nomine, strūma coxæ innata multos annos miserabiliter uexabat. Ad eam enim iam magnitudinē excreuerat, ut occupāte ea coxā ipsam ac crus, ambulare non posset. Quo factū ut iam quinquēnio misera in lecto iaceret. Nec ex medicis ullus inueniebatur, qui aut ferro aut alio quouis medicamēto tollere tam ingēs malū auderet. Quare omni spe destituta, me cum iunior adhuc essem, ad se uocās, operā nostram deposcit. Lachrymis urget & precibus, ut quālibet miserabile, aliquod tamen ei præsidiū afferam: mori se malle quàm in tanta miseria & calamitate uitā ducere, Mouerunt me, fateor, infelicis

muleris lachrymæ: ac propterea rem fanè arduam, & quam nullus qui saperet attentasset, aggressus, strumã ipsam ea potissimũ parte, qua coxa pēdebat, uinulo deligo. Et quoniã resecanda crassitudo palmo plenior erat, singulis quibusq; diebus uinculũ ipsum arctius necto, donec pars mediã resecaretur. Tũ candēti ferro quod superest scindo: sanguinem supprimo, & mulierẽ ferè mortuam resumēs mollĩ cubiculo recreo: ac curiosa dein obseruatĩe, idoneisq; medicamentis rite procedēs, diuino tandē auxilio eam in pristinã sanitatē reduco. Tanta autē fuit præcisæ carnis moles, ut pondus sexaginta librarũ excederet.

*Ex frigidissimo emplastro stomacho ad
moto mors subsecuta.*

XV.

NOui medicũ, qui uel incuria, uel magis ut arbitror inscitia, emplastrum frigidissimũ stomacho cuiusdam uiri, dum illũ uentriculi dolor satis mordax urgeret, superposuit. Putabat em̃ hoc auxilio dolorem ipsum tolli posse. Verũ ille dolore ferè amoto, grauem tamen

tamen noxam percipiens, redeunti me-
dico exponit dolorem quidē remissum,
se tamen inspirandi difficultate uexari.
Quod inscius medicus paruifaciēs iterū
emplastrum admouit; & ne tollatur etiā
iubet. At æger, dum assistētes imperata
faciunt, paucis interim horis singultu
premit: quo grauius grauiusq; hominē
afflictante, inhorrescūt illi membra: ex
quo etiā paucis interceptis diebus mors
subsequuta est: quam medici omnes ex
incusso stomacho frigore prouenisse iu-
dicauerunt, Ignorabat enim bonus ille
medicus, nullum princeps aut principi
subseruiēs membrum solis frigidis esse
curandum.

Ex frigidissimo aquæ potu uir interimitur. XVI.

ANtonius Parmensis iuuenis ad-
modum robustus cum sub feruen-
tissimo sole, & magni æstus tempesta-
te pluribus diebus in itinere fuisset, ar-
dentissima tandem febrī correptus est:
quare cum uehemens eum sitis urgeret,
frigidissima aqua epota intra paucas ho-
ras mortuus est.

Defectio ex frigidissimi vini haustu. XVII.

BLasius Senensis familiaris noster & condiscipulus, dum lōgiusculo tempore sub ardētissimo sole pilæ ludo incaluisse, nec sudore adhuc aut fatione remissis in subterraneū locū, ubi uinaria erat cellula, descendisset, frigidissimi vini calicē haurit: quo epoto statim deficit: indeq; ut erat ferè præmortuus ad cubile delatus, ac calidis utcūq; fomētis, sed non sine graui noxa tandē licet ægrè refocillatus, conualuit. Frigidissima em̄ portio altius cordi infederat.

Erosum capitis os. XVIII.

QVidam monachus ordinis beati Augustini ex his quos canonicos regulares uocāt, dum in monasterio diui Donati, quod urbi nostræ prominēs Scopetū dicūt, uitā ageret, semel mecū conquestus est, affirmās capitis eius os paulatim indies erosum iri: qđ miratus, caput detego, manu diligentius contrecto, frontē ferè totam osse denudatā inuenio: & quod maius est, nullā in cute summa,

summa, nullam in carne noxam aduertor: rei causam queritans, iudico acutissimo humore hoc fieri, qui foraminulenta carne demissus nullam in ea uim faceret. Os uerò, quod densius ac propterea magis obsistens eroderet, non secus ac fulgur, quod aurum illæsis interim loculis nonnunquã liquare solet. At monachus ille cū maior iam ossis ipsius pars esset erosa, & nullo proficeret auxilio, paucis annis uitam finiuit.

Lapis ex intestinis eiectus.

XIX.

Mariottus Palla pharmacopola cū intestinorum dolore uexaretur, eius que uenter nihil ferè & id quidem agrè atq; liquatum redderet, pluribusq; hominem medicamentis aluum ducentibus & clysteribus curassent medici, & morbus nihilominus inualesceret, ad aliud auxiliij genus conuersi, totam ipsius aluum humidis fomentis emolliūt: nec prius ab incepto desistunt, q̃ ille sic fatus lapidē instar columbini oui aluo projicit. Qui quidē lapis intestino substans, & iter magna ex parte obstruens,

licet ideo deduci non posset quòd intestino tunicisq; eius deligatus esset, uel quòd ipsius crassioris intestini aliqua fortè inhæresceret cellula, medicamentorum tamen præsiðijs & expultrice adiuuante uirtute tandem propulsus est.

Aerca acus perforato stomacho extrinsecus truditur.

XX.

Deuorauerat mulier quædam æneam acum, & nulla inde noxa percepta, integrum annum ita ut erat, sana permansit. Quo peracto cœpit dolor fatigatus acutus mulierem ipsam circa uentriculum urgere: qui dum eam magis magisqueq; indies affligeret, plures consuluit medicos: nihil tamen de deuorata acu, quam penitus obliuioni tradiderat, referens. Variæ fuerunt hinc inde sententiæ. Alij enim ab acutiori humore, alij à uento inter tunicas stomachi recluso, cæteri uero ex malo habitu excitari hoc malum putabant. Cumq; omni quo poterat studio & diligentia curata, sanitatem nullo modo consequi posset, medicæ artis spe deposita, tolerare id malum fatius

fatius duxit, quæ perpetuis medicamentis inaniter uexari, Sicque annis iam decem tali urgente dolore, miseram uitam trahebat, cum ecce acus illa terebrato uentriculo è paruo demissa foramine prosiliit. Nos autem & acum uidimus, & mulierem curauimus: quæ paucis post diebus unitate uulneris facta, in pristinam sanitatem restituta est.

Ob incuriam à lepra liberatus. XXI.

MEmini Onofrium Tedaldum pro mortuo à medicis derelictum incidisse in manus nostras, non quidem ut curaretur (id enim factu impossibile uidebatur) sed ut satis amicorum opiniononi & ægro ipsi fieret. Lepra hominem malè habebat: & febricula insuper urgebat. Quam, quod solitas animalis partibus occupas quasi habitum inducat, Græci ^{εθιμψ} uocant. Tantumque inhæserat solidis membris hæc febricula, ut macie & tabe consumpta carne, nihil nisi pelles & ossa superessent. Quin et in neruis crurium tanta item contractio facta erat, ut calces natibus inhærescentes extendi

nullo modo possent. Indulgēs itaq; ho-
minis uoluntati, permitto ut omnibus
omissis legibus suo arbitrio uiuat. Ad
uentate igitur uere cū iam nux plurima
tenuiori cortice uestiretur, his uesci cœ-
pit. Et cum omne aliud cibi genus fasti-
dīret, non una alterāue cōtentus, etiam
supra centū singulis diebus comedebat,
pane licet modico adiecto. Quo factum
ut & uenter fluere cœperit, & stoma-
chus nihil continere: sic' que frustula in-
tegra deijci, ut concoctio nulla in eis ap-
pareret. Hoc itaq; incurioso & licentio-
ri uictu usus, ad ætatem usq; processit.
Quo tempore citrullōs, angurias, pepo-
nesq; comedēs, nullū præterea cibi ge-
nus deuorabat: sed & ea cruda & inco-
cta omnia deijciebat. Peracta autē iam
ferè ætate refici cœpit, & corpus quo-
quo modo resumptum ad habitum suū
reuertitur, quoad sicco & calido morbo
humidis & frigidis præsidijs superato,
quem ratio & diligētia curare nō pote-
rat, incuria & temeritas ad pristinā redi-
geret sanitatē. Qua biēnio feliciter usus,
incuriosa

incurioso postmodū uictu, & inutili libertate in eundem recidit morbū. Quod demum absumptus, paucos post annos è uita decessit.

Hulcus menti sanatum dentis euulsione. XXXII.

IVuenis quidā Angenius nomīe, an- nis iam tribus menti hulcere uexabatur: qui licet opera complurium medicorum usus fuisset, tantum abfuit, ut non deprehendentibus illis morbi causam sanitatem cōsequi potuerit, ut penè omnē recuperādæ ualeitudinis spem amiserit: dum scilicet ex his nōnulli, quòd alium & callosum hulcus uiderent, citra uisio- nem nequaquā tolli posse affirmarent. Atq; item alij, quia callosa haberet ora, Chironeum hulcus crederent, & ob id curatu difficilimum arbitrarentur. Nos uero ut primū hominē uidimus, & hulcus cōspicati sumus, nullis id malū medi- camētis uinci posse prædiximus: nisi eo prius eruto dēte, ad cuius radicem hulcus ipsum ascēderet. Id quod res planè indicauit: nā dente ipso euulso, erosam eius radicem cernimus, unde scilicet ma-

lum illud, fomentum ac pabulum capiebat. Quo sublato, nō multis pōst diebus etiam domesticis medicamentis sanatū est hulcus.

Attoniti fulmine.

XXIII.

ATtonitos fulmine patrem & filiū vidimus, quorum corpus & mens stupore quodam tenebātur, adeo ut dissolutione neruorū, quā Græci *ἀπληξία* uocant, affici eos crederem. Cumq; ad septimū usq; diem ferè absq; cibo & potu, quinetiam muti & sine sensu uitā miseram traherent, ex uena demum, quam medici Nigram uocant, sanguis emittitur, alius ducitur, corpus plurimis frictionibus dstringitur, ac tenuissimis interim cibus utcunq; alitur, donec paulatim resecti ad pristinam tandem sanitatem reuersi sunt.

Lapis tussicula expulsus.

XXIIII.

HEnricus quidam Alemanus cū laterum doloribus triennio iam uexaret, & ob id opera & cōsilio multorū interim medicorum, sed frustra, usus fuisset, ad nos tandē uenit oratū, ut si quo modo

modo possem, laboranti illi opem ferrē. Interrogo igitur hominē an inītiū morbi causam' ue teneret, utrum scilicet ex frigore, uel ex ictu aliquo, aut nimio cursu, uel distillatiōe à capite, siue etiam ex præcedente aliqua aliā ægritudine hoc illi cōtigerit. Respondit se nullam pro-catarctīcam scire causam, sed tantum ex occulto inītio paulatim increuisse morbum illum, adeoq; auctū ut eum ad mortem duceret. Anxius igitur & tanti doloris causam minimè deprehendēs, nesciebam quò me uerterē. Neq; enim ulla uel materiei, uel mali habitus erāt indicia, cum tussicula quædam sicca hominem urgeret, neq; item excrementa aliqua uidebantur. Et medicamēta etiā, quibus curatus fuerat, intentiones ferè omnes euacuauerant. Quare autorū tandem sententijs nixus, quibus docet medicus, cum causæ morbi abdītæ sunt, his præsidijs uti, quæ conferre quidem possint, nocere non possint: cœpi primum lenire pectus, mollire guttur et asperam arteriā, donec calculo ad auellanæ ma-

gnitudinē de pectore propulso, & sicca illa tussicula, & omnis præterea dolor amotus est.

XXV.

Magna suræ ossis parte resecata, puella conualuit.

Heronymi Corbinelli filia octauū agens annū elephantico morbo affecta est, ita ut & suræ os uitari cœperit. Sūma enim cutis maculas crebrōsque tumores habebat, & rubor paulatim in atrum eleuari ac conuerti cœperat, adē ut faciliē iudicares uitū in osse cōsurgere: præsertim quòd & ingēti dolore afficeretur, & nullū in carne puris signum appareret. Quare soluto uentre & sanguine cucurbitulis misso, detegere os decernimus: quo detecto, quicquid putrēs & cariosum inerat abscindimus. Sicq̄ magna ossis parte resecata, puella (quod multis impossibile uidebat) tandem rite curata conualuit.

Sagitta carminibus euulsa.

XXVI.

Nihil tam faciliē in corpore q̄ sagitta conditur, & eadē sapius altissimè: qd̄ & in milite uidimus, cui telū destra parte pectoris illatū, sinistra scapulo ossi

la ossi usq̄ ad eò inhæsit, ut & multi mucronē euellere frustra conati sint. Nam redire tam lōgo spacio minimè poterat absq̄ carnis & uenarum neruorumq̄ la niatione, propterea quod utrinq̄ spicula ipsum cingerent; nec etiam cōtrā carne incisa euelli telū poterat, cum os scapulae, cui insederat, magnū amplumq̄ obstaret. Quare medicæ artis præsidio destitutus, cū id citra mortis periculum fieri nō posset, aduocat ariolū; qui duobus digitis plagæ superpositis, & carminibus nescio quibus insufurratis, telū ex ossē redire iubet: quo etsi absq̄ ægri corporis noxa, non tamen sine utriusq̄ animæ dispēdio obtēperante, miles ille paucis pōst diebus ritè curatus cōualuit.

Hulcerata nares.

XXVII.

HUlcera nares intus cōsueuerūt, eisq̄ malo uix succurri potest, cum inueterascit. Mihi nubilis puella nobilisq̄ ostenditur, quæ eiusmodi morbo diu tenebatur; nec inuentus est medicus, licet plurimi puellam curandam suscepissent, qui id malū tollere potuisset.

Erant enim hulnera circa nares crustis pluribus foeda: è quibus etiã malus con- surgebat odor, quod genus Græci ^{ὄζον} vocant appellat. Curam itaq; orate patre, qui unice filia diligebat, aggredior, his auxilijs fretus, quæ ad hunc morbũ con- ducibilia uisa sunt. Primò igitur aluũ duco, humores æquo, & cucurbitulis scapulis affixis, carneq; ferro incisa san- guinem mitto. Tum & frictionibus di- uertētibus usus, nares calida aqua spon- gia expressa cõfoueo: deinde cerussam & argenti spumam oleo myrtino & om- phacino excipiens, ad crassitudinẽ mel- lis reduco, eoq; illiniri nares sæpius iu- beo, quo auxilio crustis om̃ibus excisis, cerussa demum, olibano, cadmia, sylli- q; interiori parte diligēter attritis & mel- le addito medicamentum conficio, quo specillum lana obuolutum intingēs hul- ceribus admovebam: & his repletis li- namentum, eo quoque medicamento illitum demittebã in nares. Idq; bis die uel ter faciendum curabam: quoad his præsi- dijs & auxilijs malo, qd̃ plurimos medicos

medicos diu multumq; frustra fatigaue-
rat, paucis etiam mensibus sublato, puel-
lam pristinae reddidimus sanitati.

Naturalia clausa incisione curantur. XXVIII.

Naturalia foeminarum interdum clau-
di certum est. Id autem aut protin-
us in utero matris fit, aut hulceratione
illarum partium: dum scilicet ex incuria
medici sanescendo oris inter sese coglu-
tinatis iunguntur. Incidit in manus nos-
tras puella quaedam iam matura uiro,
iam plenis nubilis annis, cui naturalia
ipsa clauderent. Quae cum ego huiusce
modi malum curaturus inspicio, uideo
membranulam quandam, quae ipsius
uulvae ori opponeretur. Quare duabus
lineis inter sese transuersis eam incido:
statimq; tanta ac tam ingenti impetu ni-
grior materia profluxit, ut grande lu-
men, quod tunc minister admouerat, ex-
tinxerit. Menses enim praeteriti intus te-
nebantur: qui & dolores etiam singulis
mensibus excitarent. Incisa itaq; mem-
branula ipsa, quicquid ex ea intus super-
fuit, hamo apprehendo amputoq;. Tum

reliquū curæ ex aliorum hulcerum more prosequutus, haud multis post diebus puellam ipsam sanam, ac coniugio aptam relinquo.

Emortuus foetus unco extrahitur. XXIX.

MAturo partu intus emortuo periclitabatur uxor pistoris mei, quare euocatum me rogat, ut deficienti illi quoquo modo opem feram. Ego uerò reputās huiusmodi curationē inter difficillimas annumerari, & summam prudentiā ac moderationē desiderare (praesertim & quòd ita foetus transuersus iaceret, ut ne manu quidem intra uulua iniecta dirigi in caput aut in pedes posset, & quòd imus uēter iam frigesceret) de salute eius dubitare cœpi. Verū hortante me coniuge ac cæteris assistentibus, ut nullum intentatum relinquerem auxiliū, uncum uertebris dorsi infantis iniiciens paulatim extrahere nitor. Sed obstabat oris uuluae compressio, & ceruix toto corpore replicata augebat extractionis difficultatē. Quare calido oleo naturalia foueo, quo paulatim hiantem uul-

te uulua foetum educo. Mulieremq; fe-
re mortuam molli cubili recreo, & op-
portunis demum praesidijs curatam pri-
stinæ sanitati restituo.

Natus ano clauso.

XXX.

VIdimus duos pueros ab utero ma-
tris natos naturalibus clausis: ho-
rum alteri caro quædã in ano altius in-
creuerat, aded ut intestini exitus perci-
pi nullo modo posset, quo factũ ut pau-
cis diebus uitã finierit. Alteri uerò mem-
brana quædã ipsius tantum ani ori op-
ponebatur: sed ea acutiori scalpro præ-
cisa, statim sanatus est puer.

Naturalia erosa & clausa.

XXXI.

Mulierem etiam uidimus, cui mor-
bus quem uulgo Gallicũ appel-
lant, totã uuluã eroserat, et incuria medi-
ci quicquid erosum fuerat, oris inuicem
iunctis obcalluit. Inde q; sola urina, & ea
ex paruo quidẽ foramine reddebatur.
Huic nos (propterea qd̃ callus ipse altior
esset, q̃ ut citra mortis discrimen inci-
di posse extimaremus) consulimus ut

incurata potius uiuere, quàm tãto se periculo exponere uellet.

Intestino tenuiori clauso uita finitur. XXXII.

S Tomacho longa & plura uítia cum sex alijs mēbris, tum humoribus sibi innatis accidere consueuerūt. Vnde & nos uirū nouimus quinquagenariū, qui ex præterita ægritudine, quam *χολερα* Græci uocant, in qua simul & defectio & uomitus accidūt, intestinaq; torquentur, & bilis atra supra infraq; erumpit, in perpetuum, & ut experientia docuit, penitus insanabilem incidemat uomitū: unde & stomachus paucis admodum horis cibum cōtinebat, & alius præterea nihil omnino reddebat, siue his leuibus siue etiã acribus medicamentis urgeretur. Assumebat enim cibos leuiores, & ad concoquendum faciles: quos ubi aliquot horas continuerat, quicquid ex his supererat euomebat. Alebatur autē parte tenuiori, quam uenæ à uentriculo attrahebāt: sicq; miseram quidem, sed tamen longiusculam uitam duxit. Huius uero nos morbi causam indagātes, putamus

uimus eam intestino tenuiori figi: eoque adeo obcalluisse, ut cum incoctus cibus ad iecur totus penetrare non posset, retrocederet & uomitu tandem expelleret: id quod mortuo eo, experimento comprobare uolentes, corpus incidere tentauimus. Sed nescio qua superstitione negantibus cognatis, uoti compotes fieri nequiuimus.

Ex abscessu mesenterij mortuus. XXXIII.

Iulianus quidam iuuenis alioquin optimus, alui torminibus uexabatur: incipiens dies magis magisque dolor uim capiebat: tantumque aberat ut huiuscemodi doloris abditæ causæ deprehendi possent, ut nullis unquam præsijs tolli aut saltem leuari hoc malum potuerit. Omnia enim uiscera sana uidebantur, iecur, lien & intestina omnia nullam doloris notam ostendebant. Sed ille nihilominus magis magisque incipiens quàm ut tolerari posset urgente dolore ipso, tandem è uita discessit. Quare mortui corpore inciso, ut scilicet tanti mali causas dignosceremus, & sanis omnibus, ut putabamus, inueni-

tis uisceribus, iubeo intestina amoueri;
 Quæ dum gladio discindit minister, in
 abscessum magnū incurrit. Quo præcia-
 so materia multa nigrior fœtēsque proflu-
 xit, encausto sutorio similis. Ex quo ma-
 nifestā eius mortis causam deprehendi-
 mus. Atra enim bilis eō cōfluēs huiusmo-
 di abscessum paulatim effecerat.

Monialis intestinorū dolore mortua. XXXIII.

IN cœnobio diui Donati quod in a-
 gro Puluerosæ est, religiosa mulier
 & eius cœnobij professa fuit: quæ inte-
 stinorū doloribus multis iam mensibus
 urgebatur: & aluus nihil nisi ægrè & du-
 rum, idque tantum decimo quoque die red-
 debat. Cumque nullis cōferētibus auxili-
 is diu multumque hoc malo uexata, tandē
 naturæ concesserit, mortuæ corpus inci-
 dendum curauimus, & inuenta sunt in-
 testina altiori callo constricta: adeoque
 iter angustum relinquebat, ut deiectiones
 ægrè transmitti possent. Hoc tamen
 nos malū, propterea quod aluum pre-
 menti nescio quid durum renitebatur,
 etiam ea uiuente præsenferamus.

Tubercu

Tuberculum supra cordis arteriam. XXXV.

Mulier Clara nomine & genere, cordis dolore interdū uexabat̄, quē medici à malo ipsius cordis habitu fieri arbitrabant̄. Sed cum pluribus iam annis connubio iuncta non cōciperet, & sterilitatis causam quæreret, ac tollere conaretur multis præsidij̄s, ita demū dolor ille cordis increbrescere ocepit, ut perpetuus fieret. Ex quo sapius etiā mulier ipsa deficiens, recreari uix poterat, donec eo iam magis magisq̄ inualescente è medio sublata est. Cæterum mortuæ corpore inciso, et frustulum nigrioris carnis in sinistro cordis uentriculo supra arteriam, quod mespiliij̄ formam haberet, & uulua à medio infra uersus imam eius partem iūctis oris obcalluisse reperta est. Quare ut tuberculum illud mortis, ita hoc sterilitatis causam fuisse cognouimus.

Stomachum obcalluisse.

XXXVI.

Antonius Brunus affinis meus, cū emanducatum cibū breuiori

quàm par fuerat temporis spatio contineret, & ita ut erat incoctum reijceret, omnibus medicamentis, quæ stomachi vitijs adhiberi possunt, diligentissimè fatus est. Verùm cum ea nihil omnino proficerent, & corpori ob inopiam alimenti iam absumpto uix pellis & ossa superessent, gradatim tandem ad mortem deductus est. Quare defuncti cadauere publicæ utilitatis gratia inciso, inuentum est hominis uentriculum ita iunctis oris ad imam eius partem obcalluisse, ut cum nihil inde ad inferiora transmittere potuerit, necessariò mors subsequuta est.

Callus in uenis mesaraicis. XXXVII.

Petrus Aldimarius filium habuit, qui cum octauum iam ageret annum, in corruptum incidit appetitum, quo calculus ruderatq; comedens in lentam tandem febriculam deuenit. Indeque procedente tempore & uentriculum non continere & uenter fluere cepit. Adeoque duobus his malis uexatus est puer, ut paucis etiam diebus e uita decesserit. Huius nos cum annuente patre emortuum corpus

corpus incidissemus, repertus est callus inter uenas, quas mesaraicas appellant, à quo cum uenæ ipsæ adeò obstruerentur omnes, ut ferri inde sanguis ultra nō posset, necesse fuit puerū è uita migrare.

Angina incisa.

XXXVIII.

Angina laborabat Nicolaus Roata, sed nullus tamen rubor aut tumor uel intus in gula uel extrà uidebatur. Et ipse nihilominus uix spiritū trahens, quicquid præterea edendū sumeret, per os statim & nares reijciebat.

Quare cum arescente corpore, pallente iam facie, ac uertētibus oculis, spes omnis sublata esset, & medici quibus cura de mandata fuerat, ægrum amplius non audiverunt: me licet iuniorē cōuocant, ægrum ostendunt, & quæcunq; acta fuerant exponunt. At ego cum & ægrum ipsum ad mortem tendere, & medicos quæcunq; opportuna fuerant præsidia adhibuisse intelligerem, cœpi ipse mecum cogitare, satius ne esset ægrū ipsum Deo & naturæ, ut cæteri medici, incuratum dimittere, an aliquod licet insolitū,

r

utile tamen auxilium experiri. Verum
 adhortantibus his qui ægro assistebant,
 cōsiliū capio, & locum altioribus pla-
 gis sub ipsis maxillis, ac etiam supra col-
 lum incido, ex quo cū sanies multa pro-
 rumperet, aded morbus leuatus est, ut
 faucibus ipsis spiritum simul & cibū ca-
 pientibus, facilis dein ad bonam ualetu-
 dinem ægro ipsi daretur regressio.

Soluta umbilici unitas. XXXIX.

Vrum nouimus, quem dolor in ple-
 niori intestino exortus aded cru-
 ciaret, ut nullo interim spiritu erumpen-
 te mediū hominem disiectū iri putares:
 cumq; frustra multa auxilia adhiberent,
 & non solum clysteria ut in aluū demit-
 tebātur, eadem prorsus eijcerentur, sed
 & medicamenta quoq; tam nihil ex ipsa
 aluo deponerent, ut iter hinc inde clau-
 sum crederes. Tandem cucurbitula um-
 bilico affixa (solet enim huiusmodi ma-
 lum tali præsidio nōnunquam minui ac
 leuari) soluta est umbilici ipsius unitas:
 indeq; spiritus crassior erumpens, & cu-
 curbitulam ipsam disiecit, & hominem
 omni

omni amoto dolore pristinae sanitati restituit.

Elevatio stomachi.

XL.

ANnum sextumdecimū agenti Petri Guicciardini filio, ita ceruix uentriculi sine ullo doloris sensu eleuabatur, ut magnitudinem pomi cydonei æquaret; nec manifesta causa ostendebatur, cum omni nucumēto careret. Quare rem admodū diligenter uestigare cœpi, admiratus quānam abdita huius mali causæ esse possent. Sed cū nullā prorsus præter uētum inuenirem, à quo, uentriculi capite paulatim eleuato, ita eiusmodi fieret tumor, ut & ossa etiam talem situm adepta, nec ultra ad pristinū statum reuersa, figurā iam illis impressam tanquam naturalem custodirēt: ferrea demū lamina, quæ ex cingulo quoque surgebat ferreo, stomachum comprimī iubeo, quo paulatim ad sedem suā retrocedere cogeretur: quod factū est. Nam haud multo post hoc uno tantum præsidio ita repressus est tumor ille, ut ad pristinam ac naturalem formam ipse

sius uētriculi ceruix penitus reuerfa sit.

Menses uomitione proiecti.

XL I.

VRgebatur mulier acerbissimo ca-
pitis dolore, propterea quòd men-
strua non prouenirent: uerùm his demū
uomitione propulsis illico sublatus est
dolor. Sed cum id iterum iterumq; ac sæ-
pius factitasset, abhorrens tandē mulier
ab huiuscemodī uitio, auxilium nostrū
exposcit: qui sola sanguinis missione ex-
uenula quæ sub talo est, & mēstrua ipsa
ex naturali loco rite pfluere coëgimus,
& quod sequēs est, mulierem ipsam pri-
stinæ sanitati restituimus.

Cordis pars patefacta.

XL II.

INciso abscessu, qui supra septimam
uertebam innatum longo temporis
interuallo sinū fecerat, intimamq; mem-
branam sua sanie profus eroserat, mini-
ma ipsius cordis pars oculis cernētium
patefacta est. Verùm cum hominē sum-
ma & diligentia & sollicitudine curare-
mus, in pristinā redactus est sanitatē.

Pure

Pure per urinam deducto sanatus est
pleureticus.

XLIII.

ORitur saepe in lateribus morbus, qui *πλευρητικός* à Græcis nominatur; huic tussis & febris accedit, & excreatur cū pituita sanguis, graue profectò ac penè intolerabile malū. Hoc cū affligeretur Antonius quidam, & morbus iam ad maturitatē peruenisset, euacuato per urinam purè, quod rarò contingere solet, penitus sanatus est æger.

Ex tabe sanata sola sanguinis missione. XLIIII.

ANno integro remorantibus menstruis mulier ad summam deducta est maciem; et uenæ eius ob nimiam plenitudinem nigriores factæ, admodū extendebantur. Cumq; nullum cibi genus desideraret, consequens fuit, ut totum tabesceret corpus. Quare præsentaneum auxiliū iudicauimus sanguinem mittere: qui cum primo die nigrior effluxisset, iubeo & altero idipsum fieri. Quo longè clarior emanante, factum est ut profluentibus dein mensibus, mulier quæ per annū macie & tabe afficie-

r 3

batur, idoneis tandem medicamētis resumpta ad pristinam faciliè redierit ualitudinem.

Fluxus sola oratione sanatus. XLV.

Accidit interdū uētre[m] fluere; & si diu negligas, difficilior plerumque fit eius curatio, quin & nōnunquā impossibilis. Quod & nos nuper experisumus. Iohannina Bencia affinis mea, mulier quidem & animo & genere nobilis, cum diu uentrem fluere permisisset, eò tandem deuenit, ut nullis medicamentis, nullis auxilijs, nullis etiā balneis eiusmodi fluxus sisti potuerit; augete interim hoc malum iugi & inuincibili humore, qui ex eius infirmo alioquin & imbecillo capite in uētriculum destillabat. Et licet interdum cōualescere uideretur, haud multò tamē post reuertebatur id malū, & quidē priore deterius. Quare omni spe medicæ artis deposita, fratrem Dominicū Pisciensē ordinis prædicatorū, de quo etiā supra mentionē fecimus, adit; morbū quo tenetur exponit; se omni humano auxilio destitit.

destitutam affirmat: lachrymis & precibus orat, ut laboranti sibi sua & fide & oratione opem ferat. Quod cum ille se facturum pro uiribus annuisset, admota manu mulieris caput comprimit. Tum fusca oratione, ac signo Crucis ibidem impresso, abire iubet. Reuersa domum, cum eo ipso atque item altero die ueter nihil ex consuetudine praeterquam sanum redderet, me conuenit, rem ordine narrat, seque penitus liberam affirmat. Quod etsi Deo, cui possibilis sunt omnia, factum facillimum scirem; uerebar tamen ne quod habebat inuotis mulier, id iam se adeptam persuaderet: cum nihilominus morbus ipse paulo post uel etiam deterior reuersurus esset. Sed cum ita tertius peragat annus, ex quo fluxus ipse suppressus est, nec ulla interim apparuerit uel etiam appareat regressiois nota, ingenuè & fate mur & praedicamus, hoc solo nutu Dei per fidem & orationem sanctissimi illius uiri factum fuisse, ad laudem & gloriam nominis sui, quod est benedictum in secula.

Gelatus in comitalem incidit morbum. XLVI.
Hieronymus Bencius, cum è diui
 Laurentij æde, ubi declamãtis ad
 populum concionem audierat, domum
 sese recepisset: & referato ostio ad cu-
 biculum usq; in quo uxor ex partu lan-
 guens iacebat, ascēdisset; immotus ibi-
 dem & inconniuis oculis stetit. Quem
 cum uxor diutius intuita rogasset tandē
 quid ageret: & ille nihilosecius exper-
 gisceret, accersitis famulis in eodē quo
 illa iacebat cubili, coniugem locari iu-
 bet. Qui ubi tandem sensum recepit, ni-
 hil eorū quæ ipse interim egerat, recor-
 dabatur. Quare cōuocatis medicis, quib-
 us & ipse interfui, plurimo sermone
 quæsitū est, an ille toto eo tempore ob-
 dormierit, ut accidit multis: qui ea per-
 sæpe dormientes faciunt, quæ munia so-
 lum uidentur esse uigilantium: an alio
 quopiam morbo laborauerit. Ac tandē
 conuenimus illum eo tempore non dor-
 misse, sed rigidum potius uel attonitum
 aut gelatum fuisse. Quam quidem sen-
 tentiam etiam subsequens malum mani-
 festissimè

festissimè cōprobauit, cum paulò pòst in comitiale[m] incidere[m] morbū: quo nullis prorsus cōferentibus auxilijs multos iam annos miserabiliter cadit.

Amis̄sa atq; iterum recuperata memoria. XLVII.

EX præterito morbo conualescens Antonius quidam Senensis, quæcūq; memoria fixa tenuerat, ita prorsus oblitus est, ut ne rerum quidem nomina reminisceretur. Dumq; Florētia[m] esset, Senis se esse putabat; sed ne amicos quidem ab inimicis discernebat: quos etiā immutatis nominibus uocitabat. Quare eo uelut prorsus amenti, atque deliro naturæ dimisso, cum uigesimo iam die hoc malo angeretur, cœpit uenter fluere, uariâq; & diuersa strigmēta, sanguinem, bilem uiridem, mucosâq; deiectiones deponere. Quo factum ut mens simul & memoria redirēt, licet nihil eorum quæ ipse interim gesserat, recordaretur.

Ex distensione neruorū mors subsequuta. XLVIII.

Mittere sanguinem ut expeditissimum perito est, sic ignaro peri-

culosissimū. Iuuenem uidimus cui cum ex brachio sanguis mitteretur, & neruū scalpellum attigisset, statim sequuta est neruorum distēso: quæ hominē ita crudeliter afflictauit, ut paucis etiā diebus laboranti illi uitam eripuerit.

Ex incisa arteria ferè mortuus. XLIX.

ORta, ut affoler, inter commēsales lite, cum quidam è conuiujs arreptum calicem in Alfonsi Hispani familiaris nostri faciem proiecisset, & incisa arteria ac cute dilacerata sanguis copiosior erumperet, multa quidē sed frustra adhibita sunt medicamenta: cum ea sit arteriæ ipsius cōditio, ut incisa coire aut sanescere citra uisionē non possit. Quare cū sanguis ipse eò semper uehementius proflueret, quò plura experirentur auxilia, & homo iam uenis exhaustis prorsus deficeret, ad me tandem mittūt rogantes, ut si fieri possit, amicū à morte præripiam. Venio igitur ad eum, uulnus inspicio, uirtutem probo, nullum superesse præsidium iudico, præter uisionem solam. Quare ea qua potui diligentia in:

tia incisam arteriã candenti ferro inuro,
& statim suppressus est sanguis: quo in-
hibito, reliquũ curæ facilem satis & ex-
peditũ habuit ad sanitatem regressum.

Mulier ex copiosa sanguinis missione emortua. L.

Quidam nostri seculi medicus, phi-
losophiæ magis quàm medicæ ar-
tis peritus, cum uxorem Iacobi Pactij
equitis Florentini curaret, quæ duabus
tertianis uexabatur, mittere sanguinem
utilissimum iudicavit: quod & ego, cui
simul cum illo cura demandata erat, pe-
nitus non improbabam: cū bilis sangui-
ni mixta uideretur. Sed & multa tamen
pituita exuberabat. Igitur uenam inci-
dendã quidẽ censui: sed tentandĩ gratiã,
ut scilicet colorem sanguinis habitumq;
discerneremus. Qui si crassus & niger
esset, taquàm uitiosus largius effunde-
retur: sin contrã ruber & pellucens, tan-
quàm integer seruaretur. Incisa igitur
uena sanguis effluxit rubicūdior. Qua-
re dimisso iam caliculo, supprimendum
censui; ille cõtrã deducendum. Verum

cum esset ipse ætate prouectior, eius magis sententiæ inhærentibus coniuge & propinquis, ad duas sanè libras sanguinis miserunt aequè lucidi ac rubri. Quare cura omni seniori illi relicta protinus discedo, palàm affirmans atque contestans iugulatam esse mulierem: quod et paulopost rei euentus facillè comprobauit, cum paucis admodum diebus mulier ipsa defectis iam uiribus, ac uoce penitus exhausta in somnum incidere grauiorem: ex quo tandem mors subsequuta est, ob nimiam scilicet humorum cruditatem, quæ ex ingenti sanguinis profusione contingere solet. Quare debet semper medicus, si diligens sit, in omni sanguinis missione considerare utrum crassus et niger, an contrà ruber & pellucidus sit. Quod si niger & crassus, ut uisiosum effundi: sin contrà ruber & pellucidus, ut integrum suppressi iubere. Tantum enim abest ut eiusmodi sanguinis rubri scilicet atque pellucidi missio prosit, ut etiam plurimum semper obsit. Sed excidit homini documentum filij
seni:

seni: quo in missione sanguinis cum bilis accensionem, tum & pituitæ cruditatem plurimum cauendam censuit.

Epoto ueratro iugulatus.

L I.

Laboranti cuidam Zenobio nomine quartana, imperitus quidam medicus ueratrum, quod inter cætera medicamenta periculosissimum est, temere propinauit. Ex quo statim subsequuta est cum crebra ac uehemens alui ductio, tum spiritus tam grauis ac difficilis attractio, ut cum me filij ad hominem iam in mortis articulo positum aduocassent, & nullis potuisset præsijs tanto malo succurri, intra sex tantum horarum spatium mortem uiolenta è medio subtraxerit. Cauendum igitur est ne huiuscemodi medicamenta, quæ ueneni naturam habent, & stomachum cæteraque membra plurimum lædunt, absque eo exhibeamus quod nocuum auferre possit: cum & alium per se sapius ducant, & hominem non solum infirment, sed plerumque etiam morti tradant.

Vomitū ex albo ueratro mors subsequuta. LIJ.

Vomitū ut interdū sanis utilis, sic aduersa ualetudine laborantibus nonnunquā necessarius. Verū multum interest quo modo & quare fiat. Hoc autem officium diligētis medici esse debet. Nam cum quidam medicæ artis imperitus albo ueratro uomitum ciere solitus, omne genus morbi tali præsidio sese curaturum polliceretur, accidit fortē ut in manus eius inciderit quidam, qui duobus iam annis uentriculi uitio laboraret, nec ullis unquā medicamentis sanari potuerit: utpote quod cum suapte natura difficile sit, difficillimū etiam reddatur in corpore infirmo atque imbecillo, præsertim ubi licentiori quadam libertate utatur æger. Album igitur & huic ueratrū ex more exhibente illo, plurimum bilis ac pituitæ, tum nigram bilem, postremò sanguinē eiecit: quibus ita deductis, imbecillitas primò & quædam magna, tum sudor frigidus toto capite ac thorace emanans, nouissimè & mors subsequuta est. Nō igitur ignorare dilia

re diligens medicus debet huiuscemodi
 medicamentū nō semper ægris prodes-
 se, sanis uerò semper obesse. Nā ubi ro-
 bustum corpus nactus fueris, & uentri-
 culus sit potēs, morbusq; lōgiōr ac diffi-
 cilis, ut comitialis & insānia, aut pares
 his, tunc album ueratrū rite ac citra mea-
 dici culpam exhibi potest.

Represso sudore sanatus.

LIII.

CVm haud postremæ notæ Medi-
 cus nobilem quendam ciuem cu-
 raret, & febribus malè hominem habentibus,
 uniuersum corpus in sudorem resolu-
 ueretur, uiresq; omnes ita deficerēt,
 ut cognati plurimū de salute eius addu-
 bitarēt, me aduocant, ægrū ostendūt, cu-
 ram enarrant, Inspiciēs itaq; hominem,
 oculos admodū graues ac pallorē faciei
 intueor: quīn & intima eius præcordia
 calore uehementi affici aduerto. Quare
 sudorē inæqualē, qui finiri nō poterat,
 statim amotis uestibus, qbus ille de præ-
 cepto medici tegebat, ut incōgruum &
 inutilem suppressere nitimur: præsertim
 qd' eo uires ægri penitus conuelli uidea

banē: tum corpus euētari, ægrumq; etiā frigidioribus potionibus uti iubeo: donec sudor, quē medicus ille omni studio ciebat, prorsus supprimeret. Quod ubi factum est, immutari statim uideas ægri faciem, uires redire, calorem reprimi, febrem remitti, ac non multò post hominem ad pristinam sanitatem reuerti.

Pestilenti febre arreptus.

LIIII.

Philippus Stroza & nobilitate generis, & opum affluentia insignis, lenta quadam febricula laborabat: & ex medicis, qui ægrum uiderant, alij quotidianam, sed leuam, alij ob algorē contractā febrem putabant; nec defuit, qui crederet à capite distillasse materiam, quæ putrescentem febriculā gigneret. At nos cum eam ipsam diligentiori examine perpenderemus, pestilentem iudicauimus. Quam sententiam deridentes medici, cum leuatam iam febrem existimarent (latebat enim anguis in herba) familiari tantum medico curam dimittunt. At æger, qui iam cōualuisse uidebatur, aduentante die septimo, in neruorum

rum subito resolutionem & febrem incidit ardentem : qua exhausta uoce, & corporis uiribus conuulsis, paucis etiam diebus mors subsequuta est. Magna igitur esse debet medicorum circumspectio in cognoscendis curandisque morbis : ne inscitia (ut saepe fit) atque indiligentia eorum aegri ipsi, qui sese illis penitus tradunt atque committunt, periclitentur.

Claudus ex loco eminentiori cadens liberum recipit gressum.

LV.

Nicolaus architectus cum de eminenti turri praecipit ruisset, tantum abfuit, ut ex tam ingenti casu incommodum aliquod reportarit, ut cum antea altero claudicaret pede, recte deinceps ambulare uideretur. Quin & puerum uidimus, qui pestilenti morbo correptus curatus, quem idem malum effugerit. Nam ubi prius utroque pede claudicaret, ut nisi duobus fulcibus baculis omnino incedere non posset, curatus liberè, id est sine aliquo adminiculo incedebat.

S

Scorpiōe ictus glacie se opprimi querebatur. **LVI:**

FAmulum habui, qui scorpiōe ictus tanto subito ac tam frigidō sudore toto corpore perfusus est, ut argentissima niue atq; glacie sese opprimi querebatur. Verum cum argenti illi solam thyracā ex uino potētiori exhibuissem, illico curatus est.

Fames ualida.

LVII:

CVm uniuersam penē Italiam anno salutis nonagesimosexto supra millesimum quadringētesimum tam ingēs ac ualida fames afflīctaret, ut passim multi publicis in uis atq; plateis deficerēt; multi etiā ex malis ac noxijs nutritis in uarias inciderent agritudines; uidimus ex his q̄ plurimos qui ex diutina fame escam abundantiorē nacti fuerant, dum pleniori utuntur uictu, paucis diebus uitam finisse; adeò noxia atq; perniciosa est nimia satietas, quam multa præcessit inedia. Mulieres quoq; uidimus, quæ pueris quos lactarent infectis, & se & illos ad mortem deducerēt. Plurimi tamen ex his qui ad ualitudinā
rium

riū deducebant, medicorū cura & diligētia ad pristinā reuertebatur sanitatē.

Mulier ferē mortua ex sanguinis missione. LVIII.

Mulierem uidimus, quæ cū plenio ri & obeso esset corpore, & in ardescētē incidisset febrem, usa cuiusdā imperiti medici consilio, sanguinē ex uena copiosum emisit. Quo statim grauius afflicta in multo deteriorem prolapsa est ualitudinem. Nam ut in tenuioribus magis sanguis, ita & in plenioribus magis caro abūdat. Nos igitur cum ad mulierem uocati, eam summo in discrimine positam inueniremus, alias omnino obseruationes adhibēdas censuimus, eas uidelicet, ad quas dirigi curantis consiliū debet. Quare defectā dudū uirtutū omni genere auxiliij refumo, donec corporis uiribus redeuntibus materiam quam exuberare cognouerā, medicamentō deponendā censeo: quod cū ex frigidioribus rebus ægrotanti exhibuissem, illico extincta est febris, & mulier de cuius iam funere cogitabā, per Dei gratiam rite curata conualuit.

Ex quartana malè curata, sanitas, tum &
mors subsequuta.

LIX.

VIllicus meus annum quartanam patiebatur, & consilio nescio cuius empirici faselum ex omphacino, & alia usq; ad satietatem deuorās, ad uiginti insuper uini meri calices ebibit: quo adeò inflatus est, ut è foco prope quem cœnauerat, amoueri penitus non posset. Quare strato humi pallio quo induebatur, ibidē pernoctauit. Matutino autem aduentate tempore, diffusus per omnia membra sudor est: quo finito, uomitu quicquid comederat reiecit, & cū eo pituitosa excrementa quamplurima. Quo factum ut ex quartana quoq; qua integrum iam annū laborauerat, extrusa, ualeitudinem sit consequutus: quam quidem rem ualidioris naturæ uel acceptam referendam arbitrati sumus. Nam amota iam cruditate, & humorum concoctione longiori spacio perfecta, natura quæ sua pigrîtia torpebat, ab ignauia & torpore propulsa, contra morbum & causas uires excitat, quibus tandem sudore

dore ipso atq; uomitu & morbū & errorem disiecit. Quod profectò eadem febris comprobauit. Nam cum quatuor post annos hominem iterum inuasisset, & ille putaret eodem posse se auxilio febrem tollere, quo olim fecerat, statim, hoc est inter morbi ipsius initia, dū scilicet cruda esset adhuc ipsa materia atque incocta, pleniori ut cum uictu & potione abundantiori ex iisdem quibus supra rebus abusus, ante solis ortum eodē quo decubuerat loco mortuus inuētus est.

Molesta tussis sola sanguinis missione curata.

LX.

MOlesta tussis afficiebat puella quædam quintum & decimum agens annum: quæ tametsi per se grauis & formidabilis esset, eo tamē sese medico formidabiliorē reddebat, quòd unā sepius cū ea sanguinē expuerat puella. Quam obrem cum medici ipsi, quibus cura demandata erat, & hanc paulatim tabe consumptū iri, et nullis se posse auxilijs huic malo succurrere uiderent, eam tandem Deo & naturæ dimittūt.

S 3

(ut est amor) ne qd omnino intentatum relinqueret, me aduocat, puellā ostēdit, & quæ hæcenus facta sunt, plurimo sermone enarrat. At ego sputū primò colligi iubeo, qd ubi nulla pus subsequi, & sanguinē ipsum minimè etiā purulētum inspicerē, cœpi mecū cogitare quænam huius uitij causa esset, et an sanguis ipse ex ore uel ex gingiuis, aut fortè ex naribus efferret: sed cū ex his locis absq; ulla pfluat tussi, aliūde eum emanare arbitratus sum. Quæro igit si is ex gutture, aut ex arterijs hulceratis, uel ex pulmone potius, siue ex pectore, aut forte ex icinore præperet: sed cū nulla essent certa indicia, puellā interrogo an menses illi profuāt (solent em̄ fœminæ, qbus sanguis per menstrua non respondet, sæpe eum aut cū tussi expuere, aut uomitione propellere) Sed negante illa, sanguinem mittendū censo ex uenis, quæ sub talo sunt: idq; singulis mensibus faciendum, donec isto atq; item alijs auxilijs, quæ sanguinē promouere consueuerūt, & menses ipsi rite profluere cœperunt, &

& puella quæ iam macie & tæbe confecta uideretur, sex tantum mensium spacio uires & corpus resumens, ad pristinam adiuuante Deo reuerfa est sanitatē.

Difficultate spirandi mortuus. LXI.

Multos difficultate spirandi laborasse cognouimus; sed inter ceteros quendam, qui non nisi recta ceruice spiritum trahens, paulatim ex angustia deficiente uirtute toto corpore pallidus ac liuens efficiebat; nullus tamen in pectore, nullus in præcordijs dolor erat; sed nec sibilus aliquis ob angustias, per quas spiritus euadit percipiebat; ex quo iudicare posses ægritudinem in pectore cõcipi. Verum cū paucos post dies inualefcẽte morbo ipso, & nullis cõferentibus præsidijs, æger è uita migrasset, incidere mortuū decernimus, ut huius mali abditas ac latentes causas deprehenderemus. Quod ubi factū est, inuenimus non parū atræ bilis & sanguinis nigrioris in eius corde coisse; unde etiā per uenas diffusus, nō est mirū si corruptente eo spiritū ipsum, hominem ad festinam

mortem deduxerit, quod etiam autore Galeno aliàs contigisse cognouimus.

Ex horrore flammæ in febrim incido: LXII.

IN Appiani basilica, cū adhuc essem admodum iuuenis, unà cum Peregrino Allio literis Græcis operam dabam sub præceptore Francisco Castilionensi religioso uiro. Vbi cum semel è cubili summo diluculo consurgens ædem ipsam ingrederer, uixq; limen trāsisssem, ecce uideo flammam ab imo pauimento iterum atq; iterū sursum ferri: horresco, & pauēs ac tremēs cursim, ut poteram, cubile ipsum repeto. Me uerò Peregrinus condiscipulus meus, qui adhuc in lectulo quiescebat, cum anhelātem & ueluti lymphatum inspiceret, rogat quidnam mali mihi contigerit: uix ego trahebam spiritum, rem tamen ut potui explico. Admiratus & ipse, timere cœpit. Sed cum interim præceptor noster è cubili surrexisset, hominem couenimus, rem exponimus, causam quarimus. Ille uerò, ut erat uir doctus & in philosophia satis eruditus, uapores, inquit, ex cadaue

cadaueribus mortuorum eleuantur, qui calidissimum hunc aërem nacti (id enim accidit in ipso mense Iulij) facile inflammantur, quod & nos etiam sæpius uidimus, ac propterea nihil uobis pertimescendum est. Hoc etsi ego autoritate uiri suafus uerum iudico, ex præcedenti nihilominus timore, ex quo spiritus ipsi cateruatim uersus cor regredientes inflammati sunt, in eam quam Græci ἐφιάμερον uocant, febrem incidi.

Puer horrore mortuus.

LXIII.

PVerū nouimus, qui dū rure paterno degeret, singulisq; diebus ad uicinum sacerdotē studendi causa, ut fit, summo manē mitteretur à patre, accidit semel ut propè iam intranti illi sacerdotis ipsius ædes, effecq; cœlum paululum adhuc subobscurū, præstò fuerint duo uiri nigris uestibus obuoluti; quibus a deò perterritus est puer, ut toto corpore contremiscens, altaq; uoce auxilium clamitans, in admirabilem sanè ægritudinem, ac demum in mortem inciderit. Nam statò tempore, id est, octauo quo-

s 5

que die, & eadē fermē hora in eundem
semper horrōre atq; clamorem prorue-
bat, donec tabe consumptus, uitam que
nullis præsidijis contineri potuit, misera
biliter finiuit.

Tussi scissa est tunica intestinorum. LXIII.

TVIII ualida urgebatur puer sextū
agens annum, dumq; uehemētius
tussiret, scissa est tunica, quæ diducere
ab inferioribus partibus intestina debet
& in scrotum, Græci *ῥεορ* uocant, inte-
stina deuoluta, herniam fecerūt, qua &
in hūc usq; diem laborat. Tanta em̄ fuit
scissura, ut nec coire hæctenus ullis po-
tuerit medicamentis, nec etiam in futu-
rum nisi sola uisione coibit.

ictus in cordis tunica conualuit. LXV.

EX nobili familia nati fratres duo,
eadem etiam cohabitantes domo,
atq; eodē uictu uiuentes, dum inter cœ-
nandū orta (ut fit) inter eos lite, alter al-
terum gladio quo in mensa uteretur, in
ipsius cordis sede percussisset, plurimus
que ex uulnere sanguis efferretur, lan-
guescunt illico uenæ, pallet facies, su-
dor

dor frigidus toto corpore manat, arteriæ non eleuantur, omniacq; demū mortis signa apparent. Verūm ne nihil omnino agerem, iubeo hominē his rebus foueri, quibus cordis vires refici possint. cumq; æger usq; ad mediā noctem eodem sese habitu haberet, & de eius potius funere quàm de uita cogitaret, coepit paulatim spiritus reuerti. Quare sumpta spe curam prosequor, donec alijs atque item alijs præsijs usus, hominem tandem, Deo adiuuante, ad pristinā sanitatem reduco: ex quo planè cognouimus nō ictū cor, ut putabamus, sed eius tantū tunicam leuiter fuisse perstrictā.

Vitium stomachi curatum. LXVI.

INter stomachi uitia uulgatissimū est resolutio, quæ uel calidiori, aut frigidiori, humidiorū, uel etiā siccorū habitu plerunque solet accidere.

Nobilis quidam uir Ioannes nomine, ciuis Neapolitanus, cum diu eiuscemodi uitio laborasset, & ex medicis nostri seculi plurimi hominem curandum suscepissent, nullum tamen inuenire

auxilium idoneum potuit. Quare cum
 Florentiam demum ueniens me conue-
 nisset, & quæ hæctenus ex medicorum
 consilio huic uitio adhibuisset, ordine
 enarrasset; ex his quibus usus est præsi-
 dijs facillè cognouimus existimasse me-
 dicos omnes eum malo habitu frigido la-
 borare. Nos uerò & præcedenti curatio-
 ne, & alijs haud sanè obscuris indicijs,
 longè aliter sentientes, calidiori habitu
 eius affici uentriculum arbitrati sumus.
 Quare ad ea auxilia conuersi, quæ ari-
 dum iam ac tabe penè cōsumptum cor-
 pus desiderare uidebātur, primo die so-
 las lactuculas ex aceto & oleo cōmana-
 ducare præcipimus: quas cū utiles sto-
 macho atq; idoneas percepisset, iubeo
 dimittat balneum, frictions, exercita-
 tiones, præsertim superiorum partium,
 unctiones omnes & cibos calidiores,
 quibus hæctenus usus fuerat, & ad frigi-
 dos potius ac difficilioris concoctionis
 sese conuertat. Vnde & ueruecem ma-
 gis quàm auem aut uenationem aut pi-
 scem, nisi sit generis durioris, in hac sua
 agritu-

ægritudine cōlaudo. Potui quoq; aptis-
simum illi uinum frigidum & austerū,
ineptissimū calidū & crassum esse pro-
nuncio. Quibus cum ille auscultasset,
ac diligentissimè ea exequutus fuisset,
hoc tantum genere uictus & frigidiori-
bus medicamentis usus, infra duos men-
ses pristinam recuperauit sanitatem.

Melicera pro carbūculo iudicata. LXXVII.

HUlcere subalbido furunculo simi-
le, quod Græci eo quod faui spe-
ciem habeat, *μελιχερίρ* uocant, uir quidā
nomine Paulus laborabat. Id autem cū
febrem & inflammationem ingentē ex-
citasset, medicum quidē, sed qui per im-
peritiam hulceris ipsius naturam mini-
mè calleret, accersit. Eo autem iudican-
te hulus ipsum pestilens esse (uenit em̄
cum dolore uehementi, habensq; fora-
mina per quæ fertur, humor glutinosus
uix maturescit) simul omnes cum consu-
lente medico aufugiunt, uni tantum ui-
ro ægri curam cōmendātes. Quo factū,
ut desperatis penè rebus ad me mitteret,
rogaretq; aliquod pereūti illi auxiliū
ferrem,

ferrem. Sciscitor itaq; nuncium hulceris naturā, & an increſcat ægritudo, uel deficiat uirtus, aut fortè eo loco peſtilētes ſint febres. Refertur hulcus nō nigrum, nō lucens, non pallidum eſſe, febrem lentam & penè leuatā, ſana omnia in regione illa. Accedo igitur ad hominem: cumq; contrā hilari uultu reſediſſem, faciem primò oculosq; ſano ſimiles intueor. Tum arteriā tangens, pleniorē quoq; reperio. Quare ſanitatē pollicitus hulcus detego, & omni ſublato timore familiā reuocans curā aggredior: quæ licet difficilis admodum fuerit, ad integram tamen ſanitatē æger ille per Dei gratiam reuerſus eſt.

Incisus coles ſanari nequiuuit. LXVIII.

MEdium ſibi colem lino, & quidē Martē deligauerat puer inſcijs parētibus, eoque tandiū uinctus fuit, donec plagæ altitudo ad iter urinæ accederet duobus locis: quibus & quòd uirina ipſa inde mitteretur, & quod utrinq; oræ obcalluerint, coire hulcus atq; conglutinari nullis unquā remedijs potuit.

Monachū

Monachū etiam iisdem fermè tēporibus uīdimus atque curauimus, qui ob zelū castitatis, sed indiscretū tamē ac minimè secundum Dei rationabile obsequium, colem sibi & quidē pubetenus prorsus absciderat: ex quo cum sanguis copiosus efflueret, ac propterea medica menta omnia uinceret & exuperaret, arduum sanè ac laboriosum fuit eiusmodi profluiū sistere atq; inhibere. Oportuit enim singulas uenas, quæ sanguinē fundebant apprehendere, atq; ita deligare, ut ora præclusa coirent. Quo facto reliquum curæ genus haud admodum difficile fuit, donec uulnus ritè curatum penitus sanesceret.

Qui ex nimia plenitudine mori uideretur, sola sanguinis missione sanatur. LXIX.

Purimum in morbis iudicandis tribuunt uenarū pulsui: qui si imbecilli exiguiq; fuerint, mortem plerunq; denunciat: sin contra magni & pleniores, salutis spem afferūt. Nos tamē Philippū quēdā uīdimus, hominē sanè ebriosum & corpulentū, cuius pulsus, dū languēs

in lecto iaceret, ita paruus & exilis erat ut cū à medico percipi uix posset, facile crederes mortem instare, ni facies rubicūdiōr, oculi, dentes & uenæ pleniores iudicio prudentis medici obstitissent.

Quare tāti mali causam diligētius p̄quirēns, iudico id ob nimiam saturitatē sanguinisq; abundantiam fieri, nullum' que opportunius adhiberi posse auxiliū, q̄ sanguinis ipsius celerrimā missionem. Sed obstabāt cognati atq; amici, uerentes ne huiuscemodi præsidiū hominem celerius occideret. Instanti tamen mihi ac certam, si id fieri permitterent, salutē pollicenti, tandem acquieuerunt. Quare accersito fratim ministro sanguis mittitur. Nec mora pulsus simul & uires tam celeriter redeunt, ut festinantior affuerit ipsa sanitas, q̄ mors quæ pro foribus excubare uisa est, affutura crederet.

Abscessus sola thyriaca apertus. LXX.

PVerulus thoracis abscessu laborabat, & cū condita et matura iam suppuratio esset, timeretq; ille hulus mucrone discindi, thyriacam superpono: qua

qua non secus unius tantum noctis spacio abscessus ipse apertus est, ac si scalpello fuisset incisus: ex quo facile coniectari potest, quanta sit huius compositi vis: qd' & nos saepe aliàs experti sumus.

Gangrænam mortem asserre, si à digito
pedis inceperit. LXXI.

Qui hulcere nigro, quod γάγγραια
vov Græci appellant, afficiuntur, si
id à digito pedis inceperit, & patiens fue-
rit senex, uel ex his quorum corpus ma-
li habitus sit, celerius moriuntur. Nouis-
mus nos Cambinum, Carolum & Tho-
mam ciues Florétinos, necnon & alios
cōplurimos huiuscemodi affectos uitio,
paucis diebus uitam finisse. Incipit em̄
caro ipsa in hulcere paulatim nigresce-
re uel liuens fieri: quin & arida interim
atq; sicca, & cutis circumiacens nigris
impletur pustulis: tum & quæ proxima
est, amisso sensu liuet pallerque. Nec
prius serpere id malū desinit, donec ossa
etiā inficiat: quòd si quicquid aridum
est, & proximum quoq; locum, uel usq;
ad sanū prorsus excideris, reuertitur ta-

t

men & serpit. Verum cum alia corporis partes hoc malo afficiuntur, plerumque sanantur. In illiusmodi autem membris & calor est debilis, & nervi infunt pluri mi, qui cum inficiunt, facile etiam circumiacentia loca inurunt. Vnde & proxima his statim liuent, donec totum membrum miserabiliter occupant atque inficiunt.

*Ex carcinomate exagitato mors
subsequuta.*

XLII.

VENIT ad me Philippus quidam textor, cui in leua frontis parte tumor erat immobilis inaequalisque, ac furunculo persimilis, qui etiam tangenti renitebatur. Et uenae, quae circa locum erant, pallidae quodammodo ac liuore quodam suffusae, ultra decorum intumuerant. Cumque nostrum de hac re perquisiuisset iudicium, consulo ne id malum quoquo modo tollere praesumat, sed leuioribus tantum medicamentis illi blandiat. Discessit, & cum in manus imperiti cuiusdam medici incidisset, tota iam intra mensem fronte & altero oculo eroso, ad me reuertit, sciscitansque

tansq̄ an aliqua salutis super sit spes, uti-
nā, inquit, consulēti tibi fidē habuissē.
Moneo igit̄ iterū hominē, ne ullis præ-
terea utatur medicamētis præterq̄ blan-
dis ac leuioribus. Quòd si asperis et ero-
dētibus uteret̄, fore ut breui reliquū etiā
ipsius faciei eroderet̄. Audiu it tandē ho-
mo, & cū his tantum quæ nos illi secun-
dum hanc intentionē parauimus, medi-
camentis semper usus fuisset, ut ad deci-
mum usq̄ annū superuixit, ita certē si id
malū ex consilio nostro nunq̄ agitasset,
ad ultimum senectutis peruenisset.

Ramice curatus interiit. LXXIII.

RAmice uexabat Michelotius no-
ster: cumq̄ sacerdoti cuidam, qui
hanc artem profiteretur, sese curandum
tradidisset, duplici statim ille fascia in-
guen deuinxit, nō repulso in superiores
parte is intestino. Dūq̄ membrū ipsum
ita ut erat arctius obligatū in octauum
usq̄ diē detinuisset, essetq̄ interim ingēs
exorta inflāmario, quæ hominē ea parte,
qua fascia deligabat, miserabiliter cru-
ciaret, repēte om̄is amotus est dolor, &

ipse delirare cœpit. Quare cum ad agrũ serò quidẽ, sed tamẽ uocatus accederẽ, primò arteriã tango: cumq; pulsũ uix eleuari perciperẽ, et faciẽ inspectãs, eam nimio pallore suffusã, atq; ipsos etiã oculos cauos effectos aduerterẽ, iubeo sacerdotẽ accersant: tum fasciã illã soluta, locũ undiq; nigrescentẽ cerno: cũq; specillum hulceri imponerem, omnia cicumiãcẽtia intestina iam putruisse cognosco. Ex quo paucis dein horis ẽ uita discedens, utile nobis documentum sua morte reliquit, languentium scilicet corpora non sacerdotibus, quibus tantum animarum cura demandata est, sed doctioribus medicis tradi oportere.

Puella oculo perforato uisum recuperauit.

LXXIIII.

Quatuor annos natam puellam uidimus, cui dum ea nodum in panno soluere acuto gladio niteretur, resiliens mucro oculum dextrum percussit: quo perforata ipsius oculi tunica, plurimus statim inde fluxit humor: quare & si uia

si uisum prorsus amiserit, ipsum tamen haud multò post rite curata recepit. Tanta enim inest uis tenellæ illi ætati, ut hūc ipsum oculi humorem (quod sæpe accidit) in integrum reficere possit.

Iocinoris uitio laborans sola sanguinis missione sanatur. LXXV.

IOcinoris uitio afficiebatur Antonius Brunellefcus, ex quo cum uehemēs dolor à latere dextro in iugulum humerumq; transmitteretur, et bilem quoque euomentem ægrum singultus etiam penè strangularet, ad hominem uocatus accedo. Verum cum huiuscemodi uitij notæ eadem ferè sint, quæ & lateris abscessum indicant, medicus cui primū ægri cura demandata fuerat, medicamentis & cataplasmatibus eius pectori medebatur. Sed cum dolor & angustia magis magisque hominem afflictarēt, iubeo sanguinem ex uena, quæ ad iecur dirigitur, statim diduci: & quæ ille insuper pectori adhibuerat medicamenta, iocinori ipsi impono, donec æger ad sanitatem reuertit: quod paucis diebus factū est.

Oportet igitur medicum non solū morbum cognoscere, sed & locum etiā in quo fit, diligentius perscrutari.

Scisso intestino graciliori uita amittitur. LXXVI.

Tenuioris intestini morbo, quē Græci ^{ἰλεον} uocāt, urgeri cōmune est: sed urgeri, ut sic uitam tollat, inauditū. Corpulenta quædā mulier, cum modò supra, modò infra umbilicū intolerabilī premeretur dolore, nec ullus hinc inde spiritus erumperet, ad eò agitata est, ut scisso tandem intestino uitam finierit: quod nisi incisa mortua pluribus innotuisset, nescio an citra mendaciū suspiciōnem à me scribi potuisset. Sed & rusticum nouimus, qui cum post longiores tortiones, & uētris diuturnas inflammationes diem obisset, & mortuū incidetur corpus, longior in intestino fixura inuenta est: ex qua etiā recentes uuas, quas paulò antè comederat, prorupisse conspeximus.

Vermis ex pectore propulsus. LXXVII.

Laborabat Antonius Sículus molesta quadam tussicula, et cum diu nihil

hil conferentibus auxilijs hoc malū to-
lerasset, ad nos tandem uenit; rem expo-
nit: consiliū quærit. Nos uerò & quòd
morbus diutius inueterasset, & quòd mul-
tos expertus medicos, nihil omnino pfe-
cisset, putabamus hoc uitium agrè elidì
posse. Verùm ne quid intentatum relin-
queretur, marrubij succū ex melle agrū
deuorare iussimus singulis diebus: tum
& interiectis tēporibus scyllā lambere,
donec uermis ex eius pectore unà cum
tussi propulsus hominē sanitati restituit.

Calculus ui sua decifus.

LXXVIII.

Nicolaus Rusticus calculo uexaba-
tur, figura, ut postea conspexi-
mus, longiore. Hic cum ab ima parte a-
cutior & asperior esset, uesicā ipsam inci-
dit: tum & testiculorū tunica perfracta
post multos ac penè intolerabiles dolo-
res, tandē in conspectū uenit: quo haud
magna postmodum difficultate dedu-
cto, cum multi hominē moriturum, &
quidē rectè iudicarent (neq; enim uesi-
ca cum incisa fuerit, præsertim inferiori

parte, cohæret) ille tamē præter omnium opinionem conualuit: hoc solum ex tanto malo homini incōmodo relicto, quod inde semper quoad uixit urinā reddidit.

Os foeminae erosum.

LXXIX.

VRgebatur Rogerij Corbinelli filia in ilibus dextris dolore ferè perpetuo. Quare multis diuerso tēpore uocatis medicis, cum unusquisque pro ingenio suo (diuersi enim diuersa sentiebāt) puellam curassent, & præsidia nihil omnino profecissent, è medio tandē sublata est. Quare cōsiliū fuit incidere corpus mortuæ, & inuentum est os foeminae erosum, maximamque ossis partem in puluerē redactā: necnon & circa matrix os quatuor quasi lutei tuberculi instar pilæ, quorum tres aqua opplebant, quartus paululum præ cæteris eleuabatur undique dentatus & superficie inæqualis atque durior, utpote qui ex carne atraque bile genitus esset. Non igitur admodū mirandū est, si in eiusmodi morbis, quorum causæ incertæ abditaque sunt, diuersi medici diuersa sentiant & loquan

loquatur. Nam & Antonij Iacceti filij nouimus, qui cum ingenti coxarum dolore uexatus, in maximam primum debilitatē, tum & in mortem nihil iuuantibus medicis, nihilq; conferētibus praesidijs deuenisset, inciso corpore inuentus est pestifer humor in coxa, quo magna pars ossis erosa, etiam in cinerē uersa uidebatur.

Calculo euulso sanata est mulier. LXXX.

Calculum non in uiris tantum, sed etiam in foeminis concreescere certum est. Monialis quaedam duodecimo iam die urinam nō reddebat, propterea quod ipsius urinæ iter calculo obstrueretur, quò etiam materia multa confluxerat. Quare cum neq; aenea fistula, neque medicamentis alijs uinci hoc malū posset, insolitum alioquin, sed tamē opportunum consilium capiens, uncū calculo iniicio, ne scilicet concussus iterū in uesicā reuolueretur. Tum ferramēto priori parte retuso calculū ipsum percussio, donec saepius ictus in frusta comminuitur; & tunc omni qua potui diligens

tia, ne quid intus omnino læderetur, un-
cum ipsum pariter ac ferramētum redu-
co: ex quo simul urina atque calculis re-
missis statim sanata est mulier.

Ex solo uento mors subsequuta. LXXXI.

L Odouicum Nicolinum generosi
lequitis Othonis filiū uidimus, qui
cum solo uento uiscera & stomachū im-
petēte adeò in monoculo affligeretur,
ut dū pars parte premiū, exitu hinc in-
de negato, nō solum uiscera & pectus,
sed scapula etiam incredibili extende-
rentur dolore, & spiritus magna ac mise-
rabilis fieret angustia, tertio deniq; die
nihil conferētib; auxilijs è uita migra-
uit. Inciso autem eius cadauere, & uisce-
ra omnia uento plena conspeximus, &
in sinistro cordis uentriculo obduratum
callum inuenimus, qui nucis magnitu-
dinem æquaret. Quare ut illum, hoc est
uentū mortis ipsius, ita hunc scilicet cal-
lum aduersæ hominis ualetudinis cau-
sam fuisse arbitrati sumus.

Brachio

Brachium ab humero diductum. LXXXII.

Coharere interdum membra ex
 h ulcerata uel p̄tinus in utero, aut
 etiam uisione consueuerunt. Nos autē
 puellam uidimus & curauimus, cuius
 totum brachium feruentissima aqua ef-
 fusione humero cohaeserat. Cumq̄ ne-
 mo ex prudentioribus medicis inueni-
 retur, qui puellam curare auderet (peri-
 culum enim erat, ne dum membra ipsa
 scalpello discernerentur, neruus incide-
 retur, & sanguis immodicus proflueret)
 ego solus ut etiam iuuenis hanc curā ag-
 gressus, paulatim cicatricem ipsam scal-
 pello discindo, sanguinem suppressens,
 donec ad cubiti iuncturam, ubi neruus
 est, deuenio: tum separatim utrunq̄ mol-
 liori emplastro circundo: & quoniā ex-
 tendere brachium non poterat, iubeo
 ut grauiori pondere sumpto, manu id
 perferat, donec paulatim extendatur.
 Quod cum ipsa diuturnioris temporis
 spatio obseruasset, ad pristinū tandem
 statum reuersum est brachium ipsum,

sola gratia & munere illius, qui est benedictus in secula.

Cor pilis referum. LXXXIII.

Iacobus latro è patibulo quo suspensus fuerat, ueluti iam mortuus, sed quæ tamen adhuc uiueret, depositus atque curatus cõualuit. Verum, ut erat homo ingenio malo prauoque, ad eadẽ statim scelera reuolutus, quibus antea extremum promeruerat supplicium, iterum capitur atque suspenditur. Quare hominis admirati nequitiam, mortui cadaver incidendum curauimus: & inuentum est cor eius ob eximiam caliditatem undique pilis referum. Hoc idem inuentum est in corde Aristomenis Græci, qui solus perhibet integer acies pugnando in fugam uertisse. Est ergo non tantum scelesti ingenij signum sed quandoque etiam raræ fortitudinis.

Ex stata febre uita sublata. LXXXIII.

Ioannes architectus singulis annis stato die, hoc est quo natus fuerat, febre implicabatur: quæ ex putrescenti biligenita, suum circuitum seruans, quartum & decimum non transgrediebatur diem.

diem: Donec senio confectus, et eadem ex more cōplicitus febre natali suo die ui morbi prostratus, naturæ concessit.

Multitudo uermium eiecta. LXXXV.

LAurentij Iani filium uidimus, qui septimum agens annum, triduo ex nimia lūbricorū ui ferè mortuus iacuit, solo potu ex gramine, aceto & saccharo uiuens. Quarto autem die cum medicamento ex aloë, myrrha & croco ei propinaretur, duodequingenta supra centum uermibus aluo depositis, statim conualuit.

Recrementa ex naturalibus deiecta. LXXXVI.

PVellā quoq; uidimus, quæ clauso ani meatu nata, octauo quoq; die recrementa ex naturalibus deijciebat. Cūq; hoc implicita malo usq; ad sextū decimū annum uitam duxisset, ui tandē morbi, quod *σφοδρ* Græci uocant (id autem fit cum intestina circa umbilicū torquent) miserabili cruciatu deiecta è medio sublata est.

Vermes eiecti. LXXXVII.

IN Auinionis balneis, quæ sunt in a

gro Senensi, mulierē uidimus quæ con-
tinuis septem diebus aqua epota, quā
plurimos tandē ex ijs, quos medici pro-
pterea quòd cucurbitæ semina imitā-
tur, cucurbitinos uocant, uermes eiecit.
Qui ita inter sese, dum scilicet alter alte-
ri mordicus inhærent, iungebantur, ut
cum sua ipsi serie quatuor cubitorū lon-
gitudinē excederent, unum tamen cor-
pus, unum duntaxat uermem putares.

Frustrulum carnis eiectum. LXXXVIII.

Illud etiam memoria dignum uide-
tur: Mulier præfocata cum ab omni-
bus pro mortua haberetur, & de eius po-
tius funere quàm de uita cogitarent assi-
stentes, paulatim quasi grauiori somno
excitata, in molestissimā incidit tussim;
qua cum diu agitata esset, durioris tan-
dem carnis frustrulū eiecit, & sanata est.

Sed & Iulianus medicæ artis profes-
sus, dum grauiter ægrotaret, & adueni-
enti medico dolorem quo circa uentri-
culum miserabiliter cruciabatur, expo-
neret, tangente illo (ut fit) ac mani-
bus locum pertractante, erupit in uom-
tum

tum : quo & ipse frustum carnis ad par-
uæ pilæ magnitudinem, in quo uermis
non secus ac brucus in siliqua recluderetur,
eiectans, ad pristinam statim reuer-
sus est ualetudinem.

*Quæ inciso mortuo notatu digna
inuenta sunt.* LXXXIX.

Non uidentur silentio esse præter-
eunda, quæ nuper in inciso Iacob-
bi cuiusdam furis insignis cadauere ad-
notauimus : bifurcatam scilicet uenam,
quæ à liene ad uentriculum atram defert
bilem, tum & abscessum in sinistro cor-
dis uentre pituita redundantem : postre-
mò & posteriorem eius capitis partem,
ubi memoriæ sedes est, adeò breuem, ut
tantillam cerebri portiunculam cõtineat.
Quam ob causam cum priorum scelerum,
& eorum quæ pro his sæpe passus
fuerat, tormëta scilicet, exilia & car-
ceres minimè recordaretur, toties ad uo-
mitū tanquàm canis impudens reuersus
est, ut in laqueum tandem inciderit, uis-
tæq; ac furti finem fecerit.

Vrina ex alienis locis emanans. XC.

Contrahitur etiam ex matris utero circa naturalia vitia, ut obstrutio meatus, ex quo fluere urina solet. Vidimus enim & nos puerum quendam, atque puellam nobilem hoc vitio laborantes. Quorum alter, cum adeo meatus ipse clausus obstructusque esset, ut meiere inde non posset, ex angusto admodum foramine, quod paulum infra glandem urina ipsa vi sua effecerat, emingebat, sed non absque ingenti eiulatu & genitalis membri tumore. Altera vero ex loco, qui est infra pectinem paululum supra uulvam, urinam reddebat, nullis interim apparentibus signis atque indicijs, unde ipsa naturaliter efferi debuerit. Hanc autem nos cum parentum rogatu curare tentauerimus, & nullum huic malo idoneum inueniretur praesidium, ita ut erat incurata ad ultimum suae uitae terminum permansit.

Ex noxa illata nervis uox deperdita. XC I.

Rusticus quidam cum decliuiori capitis prora percussus recidisset, & alteram

alteram capitís ipsius partē oppositam ad terrā, ut par fuit, elideret, surrexit quidem, sed mutus; id autem siue ex percussione neruorum, qui regrediūtur ex pectore, siue ex defluenti materia, quæ neruos illos oppleuerit, tam incertum, quàm certissimum ex hoc communicata noxam neruis ipsis, qui uocē effingunt. Nam & Galenus facillè medicorum princeps in libro, quem de interioribus scribit, affirmat fuisse hominē, qui dum glandula illi abscinderetur in collo, & scalpellum neruos ipsos, quibus uox effingit, incideret, illico factus est mutus.

Lumbricis uexatus puer quiescere non poterat. XCII.

PVerum uidimus et curauimus, qui cum nullo modo quiescere posset, sed ita semp hinc inde temerario quodā impetu & inordinato motu ferretur, ut etiam stare uolēs iterum titubaret & caderet, quæsitum est à medicis quannā esset abdita causa huius mali, quod illi ditionem cum saltu putabāt. Sed cum

u

nullam prorsus aliam inuenirēt quam tū
morē, in quem paucis antē diebus puer
ipse nescio quam ob rem incidisse dice-
batur, idoneis secundum hāc rationem
medicamentis puerum curare cōperūt;
quæ cum nihil omnino proficerēt, & in
nostras tandē deuenisset manus, depre-
hensa statim morbi causa, quam solos
lumbricos esse persensimus, usque adeo
ad hoc malum propulsandum, facilē &
expeditum aditum habuimus, ut hac so-
la intentione curatus puer, ad pristinam
breui regressus sit ualetudinem.

Mulier ex lapsu urinā cōtinere nō poterat. XCIII.

VEnit ad me mulier quædam, quæ
urinam cōtinere nō poterat; cum
que aliquod à nobis præsidium plurimis
iam defatigatis medicis exposceret, in-
terrogo an aliquam huius mali causam
teneat. Negante illa, iterum quæro ce-
ciderit'ne, ex quo fortè ani sedes elisa fu-
erit. Cumq; & ipsa fateret olim se de si-
cu prolapsam, ultimam spinæ uertebra
elisisse, nullo tamen inde sensibili perce-
pto nocumēto; & nos non fugeret ori-
ri ex

ri ex ea ipsa uertebra neruū, qui cōstrin-
gendi uesicam uim habet, huius statim
ægritudinis causam deprehēdimus. At-
trito enim ex eius lapsu neruo ipso, con-
sequens fuit ut relaxata uesica urīnā con-
tinere non posset; quod & sæpe aliàs ex
eadem causa accidisse cognouimus.
Hoc igitur nos malo idoneis eliso præ-
sidijs, mulierem ipsam per Dei gratiam
pristinæ sanitati reddidimus.

Calculus in tunica fellis. X CIIII.

DEcessit his diebus mulier nobilis
Diamantes nomine, dolore pro-
strata calculi: sed cum nullū antea ex eo
percepisset nocumentū, uisum est medi-
cis mortuæ cadauer incidere: & reperti
sunt lapides cōplurimi, nō quidem ullus
in uesica, ut putabat, sed præter unum,
qui in tunica fellis coloris atrī & magni-
tudine castaneæ aridæ cōtinebat, ceteri
omnes in panniculo, quo cōtegitur he-
par, unde etiā ueluti in folliculo depen-
duli sacculum effecerant. Hanc aut nos
mortis causam rati, sapiētis uiri consiliū
esse duximus, nihil omnino de incertis

& occultis morbis statuere.

*Ex præcedentibus torminibus erosi uilli, quibus
uis retinendi fulcitur.* XCV.

Intestinatorum tormina, quod Græci
δυσεντερίαν uocant, exulcerare intesti-
na intus cōsueuerunt, indeq; descendūt
cruenta & mucosa excrementa: cumq;
id malum diutius inueterascit, aut homi-
nem tollit, aut (qđ forsitan deterius est)
nunq; sanescit. Nā & nos Iulianū quen-
dam nouimus, qui cum post quadragin-
ta dies, quibus hoc morbo uexatus est,
sublatis iam doloribus ac deijciendi cu-
piditate, eius aluus impediō liquidior
permansisset, & sapius q̄ par fuerat fer-
ret, nullis unq; auxilijs curari potuit, qn̄
semper quoad uixit & impetum uētris
cohibere nequiret, et ubicunq; deijcien-
di cupiditas hominē urgeret, ibidē ex-
crementa deponeret, erosis scilicet ex-
 præcedentibus torminibus atq; cōsum-
ptis uillis, qbus uis ipsa retinendi fulcīt.

Ex ijsdem torminibus erosa uiscera. XCVI.

Vidimus & alium natione Aretia-
num, qui cum ijs item torminibus
diutius

diutius uexatus fuisset, ex iisdem deniq; in erodentia ipsorum intestinorum hucera, tum in tabem, postremò in mortē incidens, erosa intus uiscera ostēdebat: è quibus dum ita affectus superuixit, ut triennium non excefferit, continuò sanies effundebatur.

Morbus comitalis.

XCVII.

ET si notissimus inter cæteros morbos esse soleat qui comitalis nominatur, ignotus tamen apud multos plerunq; est, ut quem nuper in puella uidimus Aretina: quæ cum huiusmodi inuaderetur morbo, minimè (ut assolet) concidebat, minimeq; ex eius ore ferebatur spuma. Sed stans caput tantum hinc inde, ac si quid inspicere uellet, tota cū uice mouebat, nihil interim loquens, nihil audiens, nihil sentiēs. Cumq; iterum ad se reuerteretur, interrogata quid egisset, penitus ignorabat. Causam autem perquirētibus nobis cur puella cum comitali afficeretur morbo, non concideret, uisum est ex hoc contingere, quòd cōtractio & tentio ad cerebrum nō fer-

retur, cū solus uapor sursum ascenderet. Ex quo nullo rigore cerebrū ipsum intentum ab inordinatis motibus reliqua membra præseruare poterat. Quòd autem puella ipsa hoc morbo laborasset, et medici omnes quicunq; eam uiderant, affirmabant, & rei euentus facile comprobauit: cū prorumpentibus mēstruis hoc malū euaserit. Nam ut quandoq; in pueris Venus, ita in puellis menstruorū initium huiusmodi morbū tollere solet.

Elephantia.

XCVIII.

Longis morbis annumeratur is quē ^{ἑλεφαντία} Græci uocant: qui in Italia penè nuncq; uisus à medicis, uix dignoscitur. Peregrinum quendam uidimus in grabatulo iacentem, cuius summa corporis parte maculis quibusdā ad atrum colorem uergentibus insciebatur, & cutis inæqualiter aspera crassaq;, & ueluti squamis fœda ac liuens, diuersis etiam locis mollis ac dura ostendebatur: quin & ossibus ipsi, ut uidebatur, iam uitiatas, & uniuerso corpore macie ac tabe confecto, ita suræ ipsius os, pedes &

des & manus intumuerant, ut utriusque partis digiti sub tumore ipso conderentur. Quare cum ad hæc mala etiam febricula quædam adderetur, quæ hominem absumeret, unius tantum mensis spatium è uita migravit ad Dominum. Parcat igitur Auicenna, qui elephantiam tumorem pedum dixit: cum hæc non solum pedes, sed uniuersum corpus afficiat, & species lepræ sit, quæ apud nostros nondum uisa, apud Paulum probè descripta notatur.

Ex calidiori materia caput impetente fuerit ac moritur puella. XCIX.

INsaniæ tria sunt genera, & acutum quodlibet. Vnum cum in accessione febris, aut in suo uigore desipit æger, & aliena loquitur, sed tamen leuata febre statim respicit. Alterum, quod Græci φρενισμῷ uocant, cui semper dementia comites est. Nam licet inter morbi initia respicere interdum uideatur æger, eius tamen mens quibusdam semper imaginibus agitur. Tertium uero genus est lethale magis ac pestiferum, cum scilicet

cet æger ipse non solum perpetuò desipit, sed & quæcunque agit, impetu quodam & uolento motu operatur. In huius aut generis lethalem insaniam cum nobilissimi cuiusdam uiri filia prolapsa malè ageretur, & nos ad eam in tempesta nocte uocati accederemus, ad eò furētem puellā inuenimus, ut dum hinc inde sese uolento quodam impetu iactaret, quicquid interim obuium habebat, dentibus arriperet, frangeret, laniaret. Ex quo proprios capillos, brachia & manus, & si quid præterea aliud arripere poterat, ita mordicus, nullo habito discrimine suum ne an alienū esset, apprehendebat, ut nisi scissum ac prorsus laceratum ex eius dentibus eripi nō posset, ad eò ut uinciri puellam oportuerit, ne sibi aut alteri noceret. Verum cū paucis post horis furor illi remitti coepisset, in somnum incidit grauiorē, quo (tametsi nostris præsidijs, studio & diligentia agrè cederet) uix tandē excussus, ab insaniam quoq; puellam ipsam liberauimus. Sed ut est ingenium mulierum, præfer:

præsertim nobiliū, cum sanitate adepta nihil eorum quæ pro tuenda firmandaq; uale tudine iniuncta fuerāt, obseruasset, & sua uiueret libertate, post integrum mēsem quo pristina usa est uale tudine, in eundem incidit morbū; à quo cū nul lis unquam auxilijs potuerit à medicis liberari, unius tantum diei spatio è me dio sublata est. Si quis autē huius mor bi causam quærat, nos quantum conie ctare licuit, materiā credimus fuisse cali diorem, sed paucam tamen: quæ cum ca put peteret, suo & incendio & mobilita te puellam furentem redderet. Et quo niam caput ipsum frigidiori materia op letum fuerat, hanc quoq; cum & ipsa ut creditur & par fuit, exagitata fuisset, priori illa materiā extincta ac resoluta, ipsum deniq; profundio rem somnū pu ellæ fecisse putamus.

vermis è nare proiectus.

C.

SOlet interdum acutus & pestifer do lor in capite excitari, quem Græci κεφαλαλγία uocant, sed talem, quo cali gent oculi, alienetur mens, citetur uomi

tus, supprimatur uox, frigescat corpus,
 & ipsa deniq; deficiat anima, rarum est
 uidere. Nam & nos amicum habuimus
 Philippum nomine, qui cum his omni-
 bus ageret malis, & aduentante die se-
 ptimo mors ipsa nullis cōferentibus au-
 xilijs iamiam adesse uideretur, uī tandē
 robustioris naturæ uermem è dextra na-
 re palmo longiorē ciecit: quo propulso,
 omnis statim cū eo amotus est languor.

Spasmo Cynico mortua mulier.

C I.

CVm imperitus quidā medicus cui
 dam mulierculæ ex gena dextra
 tuberculū furunculo simile scalpello ab-
 scidisset, nulla habita ratione neruorum
 ac uenularum, quibus illud, cum semi-
 ouī magnitudinem expleret, alligabat,
 illico subsequuta est inflammatio ac do-
 lor, ex quo simul infelix mulier in eum
 incidit morbū, quem Græci *κυνικὸν ὠσπρ
 σμὸν* uocant: quo dum misellæ illi teme-
 rario quodam motu peruertitur os, & fa-
 cies modò in dexterioem, modò in sini-
 steroem partem distenditur, ac totum
 deniq; corpus pallore quodam suffun-
 ditur,

ditur, ad eò afflictaur mulier, ut eũ neq; sanguinis missiõe, neq; alui ductu, neq; unctiõibus ullis, neq; alio quouis genere auxiliij hoc malũ inhiberi posset, in fra paucos admodũ dies e uita migrauerit: hoc nobis suo ipsius infortunio documentũ relinquẽs, ut eũ scilicet oportuerit, nõ passim nos om̃ibus q; sibi chirurgici nomẽ usurpãt, sed his tantũ q; doctrina simul usu & iudicio praualeat, credamus.

Gelatus.

C II.

Post graueis diuturnosq; labores, quibus per ingẽtia frigora turbido & pluuio cœlo, perq; flagrantissimos æstus diu noctuq; perequitans sese fatigarat Antonius Collensis, in difficiliorem tandẽ incidit agritudinẽ: qua statim ut corripiebatur (quod sæpe homini cõtinebat) amissa illico memoria sensu'que, eodẽ quo erat dum ab ea inuaderet habitu perseuerabat, patentibus etiã & incõniuis oculis: si em̃ inter ambulandum hoc illi cõtinebat malũ, ambulabat: si inter quiescẽdũ, quiescebat: si uerò inter aliud quoduis agendũ, tantisper ipa

sum agebat, nihil interim audiens, nihil loquens, nihil cognoscēs, donec cedente morbo ad se regrederet, et tunc etiam nihil eorum quæ egisset, reminiscebat. Ex medicis aut qui hominem uiderint, alijs uirtutem quæ discernit & unit coniungitq̃, læsam esse iudicantibus, eiusq̃ noxam cæteris uentriculis iunctum iriuolentibus, adeo ut memoria ex hoc & communis sensus intrinsecus paterent: alijs aliter, & quidem argutius, & morbum & causam explicare conantibus: nos hominem gelatū dicebamus: cum huius morbi notæ, quæ per se satis eruditioribus eas uestigare uolentibus manifestæ sunt, eiusmodi detegerent ægritudinem. Fit autem id malum ex nigrioribile postremū uentrem cerebri impetenti, quæ statim memoriam tollens, suam etiam siccitate cæteros uentres contrahit: quibus clausis tollitur pariter sensus & motus, & quoniā frigidior est, hominem gelat. Quibus uerò medicamentis ad hunc morbū profligandum usi simus, propterea quod eius cura notissima est,

intexea

intexere superfluum iudicauimus.

Tensio neruorum ceruicis. CIII.

Grauioribus morbis obnoxia ceruix est; sed inter ceteros importunior acutiorq̄, qui rigore quodam neruorū erectam ægri ceruicem intendēs, eum saepe uel intra quartam diem interimit. Quo morbo cum Parmensis quidā Franciscus nomine grauius urgeretur, & nos ad eum uocati, hominem robustioris naturæ, & qui turgentibus uenis faciem etiam atq̄ oculos rubicūdiore habere, inspiceremus, sanguinem statim ex ea uena, quam κεφαλὴ κίρ Græci uocāt, mitti iubeo. Tum parciore uictu, hoc est, sola aqua ex melle hominem cibans, hyrcino atq̄ caprino oleo detonsum madefacio caput: superq̄ imposto pileo, aluum etiam his medicamentis duco, quibus à capite ipso ac ceteris superioribus partibus deduci resoluique possit humor, qui huius mali causa fuerat: ex quo ocyus affuit illi sanitas quam mors affutura putabatur.

Ex abscessu gulae hominem penè iugulatū. CIIII.

Aliud quoque morbi genus circa fauces oriri consuevit, & id interdum pestiferū acutumq̃: quale in Alexandro Serralio nuper uidimus, cui neque rubor neq̃ tumor ullus intus in gula aut extrà ostendebat, sed aridum corpus erat & squalidum. Cumq̃ nihil omnino alimēti demitteret, sed quicquid absumeret statim reiectans uix spiritum traheret, & uox aded̃ faucibus hareret, ut ne mutire quidē posset, iugulari prorsus hominem putares: nos tamen & urgentis morbi & ægri uisū ratione habita, utile & præsentaneum remediū duximus sanguinem mittere: tum & cucurbitulis natibus affixis deducere humorē conati, frictionibus simul alijsq̃ præsidijs quæcunq̃ extrinsecus hominem iuuare poterant, tantisper utendū censuimus, donec ægri fauces detumescerēt. Verū ubi malum his omnibus auxilijs non modò cedere aut leuari, sed in horas uehemētius ac cōtumaciū fieri aduertimus, omni abiecta spe ægrum tanquam

quàm proxima nocte moriturum, Deo
& naturæ reliquimus. Hūc autem cum
assistētes, uelut iamiam spiritū exhala-
turū, signo Crucis ex more in auroram
uscq; singulis momētis cōsignarēt ac mu-
nirēt, ecce statim à summis ægrī fauci-
bus tam ingēs ex adaperto intus absces-
su purulētæ materiæ uis effertur, ut ho-
mine penè iugulato, catinulū, in quo re-
cepta est, ad summū repletet labrū, Qua
expulsa, statim resumptus est spiritus, et
ager qui iam pro mortuo lugebatur, ue-
luti ab inferis remeans, paulatim conua-
lescere cœpit, donec integram cōsequi-
tus est sanitatem.

Vitio lienis curatus.

C V.

Lienis uitio afficiuntur quampluri-
mi: horū sinistra pars tumens ac du-
rior premētī renititur. Quod si diu per-
seuerat (nam interdum perpetuū id ma-
lum est) tumescunt crura: & si hulcera
praterea innascuntur, uix sanescunt.
Multos nos tali uitio affectos curau-
mus: inter quos unum, quem, cum se-
ptennio hoc morbo uexatus frustra mul-

ta consilia, ac penè infinita præsidia expertus fuisset, solo tandem capparì, qui tali ægritudine aptissimus cibus est, sola que ui aquæ, in qua faber ferrarius sæpe candens ferrum extinguit, annua potione liberauimus: tanta scilicet in eiusmodi aqua contra hoc uitium inest uis atque uirtus. Vnde & compertum est, animalia quæ apud hos fabros educantur, perquam exiguos habere lienes.

Morbo cœliaco curatus.

CVI.

IN ipsius uentriculi porta morbus inascitur, qui à Græcis κοιλιακός appellatur. Durescere sub hoc uenter solet, & torminibus premi, aliusq; ipsa adedò nihil reddere, ut ne spiritus quidem infra, sed nec suprâ erūpere possit. Paulus pater meus haud mediocris ingenij & doctrinæ uir, hoc morbo malè uexatus, cū diu multa ac uaria auxilia, sed frustra, expertus fuisset, clystere ex solo lacte condito in uentrè iniecto, ac multis sub inde strigmētis depositis, ad pristinam reuersus est sanitatem.

Ex

Ex tenuioris intestini morbo sanatus. CVII.

IN tenuiori intestino acutus interdū
& pestifer oritur morbus, ex quo etiā
supra umbilicum intolerabiles excitantur
dolores, nec spiritus ullus transmittitur:
& non solum cibus ipse, sed ster-
cus ipsum plerunque per os redditur.
Vomitus autē varius aut niger existēs,
grauioris etiam odoris est. Tali igitur
morbo aded Laurentius amantissimus
frater affectus est, ut cum neque missio
sanguinis, neque alui ductio, neq; aliud
quoduis idoneum auxilium hoc malum
frangere posset, materia tandem ad ner-
uos prolapsa, in morbum incidit comi-
tialem. Quo breui & in mortis discrimen
adductus, cum triduo hoc habitu
iacuisset, nihil omnino degustans, a me-
dicis derelictus est. Verum die quarta,
ubi paululum reuiuiscens uinum lambe-
re coepit, resumitur spiritus, & mor-
bus paulatim uinaturæ propulsus, præ-
sidijs cedit, donec tandem per Dei gra-
tiam penitus sublatus, hominem sanum

x

reliquit: quod non prius tamen effecit, quàm exactis quatuor mensibus, à die quo primùm ille huiuscemodi affectus est morbo.

Morbo uuluae inedia liberata est

mulier.

CVIII.

VExari uuluae morbis ut mulieribus commune, ita sanè inauditū sic uexari, ut patiens nullum cibi genus deuorare queat. In cœnobio mōtis Cœlij montalem uidimus, quæ cum huiuscemodi uuluae morbo grauiter affligeretur, ita prorsus quancunque illi subministrassent escam fastidiebat, ut quodā uelut impetu astutis stomachi eam statim ut acceperat, uomitione propelleret: quod nos ab irresolubili & crassiori uento, qui à uulua ipsa uersus stomachū ferretur, fieri putantes, multa pro re ac tempore adhibuimus auxilia: quæ cum nihil omnino proficerent, & ad decimū ipsa iam diem sola panis buccella (quod mirum est) uitam traduxisset, uī tandem inedia deuicta ac penitus profugato

gato morbo, ad pristinā reuerſa est mu-
lier ſanitatē.

*Aqua inter cutem eliso utero
propellitur.*

CIX.

Accidit interdum casu & fortuna
ſanari nonnullos, quos medici-
na curare nō potest. Mulierem ſcimus,
quæ dum aqua inter cutem adeò labo-
raret, ut nulla de ſalute eius ſupereſſet
ſpes, neſcio quo ſpiritu impulſa, de emi-
nenti quodam loco ad terram deuolu-
tur, & utero ad lapidem eliso diſſectō-
que, ita prorsus om̄is effuſus est humor,
ut quæ puerum octimenſem geſtare uia-
debatur, enixam crederes. Sed nec mul-
to poſt aut tempore aut labore idoneis
ad hanc rem adhibitis præſidijs, penitus
ſanata est mulier.

Alapa mortuus.

CX.

EXorta inter duos iuuenis lite, cū
alter alterum extento brachio ala-
pa percuffiſſet, in morbū ſtatim, quem
ἀποπληξια Græci uocant, reſolutus uas
pulans, pucis etiā horis iugulatus in-

X 2

terijt. Quare cōuocatis medicis (in uis-
culis enim detinebatur reus) quæsitum
est de causa mortis ipsius. Verùm alijs
in ictum ipsum, quo materiam commo-
tam fuisse putarent; alijs in humidiorẽ
locum, quo diutius obdormierat: non-
nullis etiã in lautiorẽ uictum & po-
tum pleniorẽ, quo dum uixit est usus,
huiusmodi mali causam referētibz, in-
discussum apud præsidem remansit iudi-
cium. Nouimus item fullonem quendã
nomine Petrũ, qui unico pugno stoma-
cho cuiusdam iuuenis uolentius impe-
tito, hominem interemit.

Gemini pueri.

CXI.

Geminos nasci nullus dubitat, sed
ita nasci, ut indistincti sint, mon-
struosum. Mulier quædam Alexandra
nomine, ex Mediolanensi agro Floren-
tiam ueniens, geminos mares quæstui
spectandos dabat: quorum alter inte-
ger toto corpore, distinctis que mēbris
erat: alter uerò ita scapulis alterius iun-
gebatur uentriculo, ut illo totum caput
inie-

iniecisse uideretur : cetero uerò corpore ab eo seiunctus, nō secus illo de mamilla matris lac exugente mouebatur, ac si ipse pariter sugeret. Sed & sub idem ferè tempus uidimus & alios geminos, qui ab humero ad plantam pedis coierant capite excepto, alter sinistro, dextro alter ubi iungebantur carebat brachio. Coxa, crus, & pes unus ac communis erat. Altera tamen corporis parte integra seiunctaque distinguebantur.

ANTONII BENIVENII DE
abditiis morborum & sa-
nationum causis,
FINIS.

x 3

POLYBVVS 311

DE SALVBRI VICTVS

ratione priuatorum, Guin-
terio Ioanne Ander-
naco interprete,

RIVATOS hanc uis-
uendi rationē sequi o-
portet. Hyeme plus es-
se, minus bibere con-
uenit. Sed potioni uis-
num quammeracissi-
mum, esui panis exhibendus est. Carne
potius assa, modicè oleribus utendum.
Huiusmodi nanq̄ alimentis corpus &
siccum & calidum euadet. At Vere po-
tionī adijciendum : sed paulatim tamen
& dilutius bibendum est. Cibo demen-
dum, eoq̄ molli, pulte uidelicet magis
quàm pane, magis oleribus utendū est.
Eadem lege transeundum paulatim ab
assis ad elixa. Aestate uerò cibo minus
duro, & elixis, & oleribus tum crudis,
tum coctis, potiōe multa corpus aget:
cauendum tamen, ne magna subito di-

x 4

ctorum fiat mutatio. Eo tempore aptissima sunt, pulticula mollis, caro elixa, potio quamdilutissima. Atque hæc ita obseruanda sunt, ut corpus molle sit, & frigidum. Nam id calido anni tempore, & sicco, exuritur squalidumque redditur. Itaque his rationibus tueri oportet. Pari autem modo ex Vere in Aestate, sicut ex Hyeme in Ver constituere, cibis demendo, adiiciendoque potioni. Rursus ex Aestate in Hyemem traducere, dum annus absoluatur, expedit. Per Autumnum cibo paulo pleniore, & sicciore uti licet: minus, sed meracius, bibere. Quæ admodum, ubi Hyems bona contigerit, meraca etiam magis & exigua potione, cibo pleniore, & uehementer sicco uti. Ita enim hoc frigidum admodum & humido tempore optima ualetudine frueris, minusque frigus senties. Quod ad habitus & aetates attinet, plenis, mollibus, rubicundulis ob temperaturæ humiditatem sicciior uictus ex usu est: Gracilibus, duris, rufis, & nigris humidior.

Nam

Nam huiusmodi corpora sicca sunt. Iuuenibus autē rarior & humidior; quorum ætas sicca est, & corpora magis induruerunt. Senibus magna ex parte sicciior aptus est. Siquidē humidi, molles, & frigidi sunt. Proinde habitus & ætatis, & temporis anni ratione, uitæ modū instituere oportet, qui præsentibus et calori, & frigori contrarius existat. Sic enim potius sani degemus. Per hyemem celestiter ambulandum: æstate conquiescendum est, aut non in sole ambulandum. Obesis cita ambulatio, gracilibus lenta conuenit. Per æstatem frequēti balneo, hyeme raro utendum est: idque magis tenuibus, quàm plenis. Eo quoque tempore corpus ueste pura, per æstum uili lacerna uelandum est. Obesi, qui graciles fieri cupiunt, labores uniuersos ieiuni subibunt, & sudantes adhuc, necdum refrigerati cibum assument: uinum temperatum, & non perfrigidum prius bibent: epulæ, sesanum, atque id genus alimēta dulcīa sunt, eaque copiosa. Sic enim uel

paucissimis bellarijs saturantur. Semel die cibus assumptus, rarum balneum, lectus per æstatem terra, hyeme durū cubile, sine uestibus obambulatio, quanta maximè fieri potest, conducit. Qui tenues se implere uolunt, præter alia, quæ plenis contraria facient, modicè ieiunii exerceri debent. Vomitu uerò, & uentris deiectione à medicamēto petita sic utendum est. Sex hybernis mensibus uomere utile est. Nam & pituitæ plus, & capitis grauitas subest. Ad hæc dolor præcordia exercet. Deiectionis æstate usus est. Tum enim æstus biliosum corpus reddit, grauitates lumbos fatigant, & genua calore infestantur, uentris oriuntur tormina, & distorsiones. Iam uero superiores corporis partes per inferiores purgandæ sunt. Deiectio autem plenioribus & humidioribus à medicamento magis salso: siccioribus autem, & tenuioribus, & imbecillibus à pinguiore, crassioreq; petatur. Pingue igitur & crassum est lac, aqua ex cere

tere cocta, atque hoc genus alia: tenue
& falsum olus, aqua marina, reliqua-
que huiusmodi. Vomitus prouocandi
hoc pacto sunt. Crassiores ieiuni, &
cursu, citaque ambulatione exercitati
medio die uomere debent. Potui sumant
hyssopi sesquicyathum, aquæ congio in-
triti, eumque totum bibat, aceto saleque ad-
iecto, quod edulcescat. Primum lentè,
mox citius potandum est. Tenuiores, ma-
gisque imbecilli à cibo uomitum ita mo-
uebunt; Loti calida, meri cyathos tres
bibent, dein epulas varias assument; ue-
rum sine portione, neque post has biben-
dum est, nisi tanto intervallo, quâto sta-
dia quatuordecim expedias: post uinis
tribus comistis utendum est, austero, dul-
ci, & acri. Primum meracius & modicè
paulatimque bibere, postea dilutius, libe-
ralius, & citius conuenit. Qui uomere
bis in mense uult, melius consulet, si bi-
duo continuarit, quàm si post quintade-
cim diem uomuerit. Alij secus faciunt.

Qui post epulas uomere uolūt, uel quibus aluus astricta est, his omnibus die sapius, uariosq; cibos esse; tum uina bina, aut terna bibere expedit. Quibus uomitus non est utilis, ueter autem sanus est, his contraria superioribus conueniunt. Pueris calida lauatio longo tempore apta est: uinum dilutius, neq; omnino frigidum. Hoc autem exhibendum est, quod uentrem minimè attollit, perturbatq; & inflationes parit. Quae omnia conducunt ne conflictentur, sed maiores, coloratioresq; fiant. Mulieribus siccior uictus ex usu est. Etenim cibus siccus, potio merior carne mollibus idonea est: ad haec secundis, & foetui nutriendo potior est. Qui corpus exercet, per Hyemem currere & colluctari debent. Aestate luctandum modicè, currendum nihil est. In frigore multa ambulatio conuenit. Qui cursu fatigantur, luctari debent. Qui ex lucta fatigationem sentiunt, his currendum est. Quibus exercitatis, uestris proflua oboriuntur, & cruda incoctaue deijci-

deſiciūtur, ijs exercitiorum pars tertia, ciborum dimidia prorsus demenda est. Quippe uenter eorum copiam cōtinento non est. Ad hoc panem quammaximè assum ex uino esse oportet: bibere uerò nimis quàm modicè, sed meracius. Semper autem post cibum conuiescere: qui semel die tunc assumendus est. Hac enim ratione uenter sibi commissā maximè confouet, mutatq̃. Accidunt huiusmodi profluuia potissimū ijs, quæ ex uictus consuetudine carnem densam acquisierunt. Nam uenæ densiores alimēta nō recipiunt. Atqui tales in eodem habitu subsistere diu non possunt, sed in alterutrā partem declināt. Qui rariores cute sunt, & hirsuti magis, carnis esum ex facili admittunt: labores magis sustinent, diuq̃ bono corporis statu fruuntur. Qui cibos postero die eructant, & præcordijs dolent, ijs ueluti crudis adhuc cibus, diutius dormiēdum est: nonnum genus laboris subeundum est. Vinum meracius, largiusq̃ bibere oportet.

tet: cibus uti paucissimis. Quippe constat
 uentriculum imbecillitatis frigorisque ui-
 tio ciborum copiam concoquendo non
 esse. Qui siti premuntur, parcius edent,
 minusque laborabunt, uinum dilutum, si-
 mul & frigidissimum bibent. Quos do-
 lores uiscerum infestant, uel ex labore,
 uel alia quadam ambulatione, sine cibus
 recreandi sunt: modica potio conuenit,
 maximeque ea quae moueat urinam, quo
 uenae ex uisceribus prodeuntes,
 repletae non distendantur,
 Nam hinc inflationes
 febresque oriuntur.

FINIS.

BASILEAE, APVD ANDREAM
 CRATANDRVM ANNO

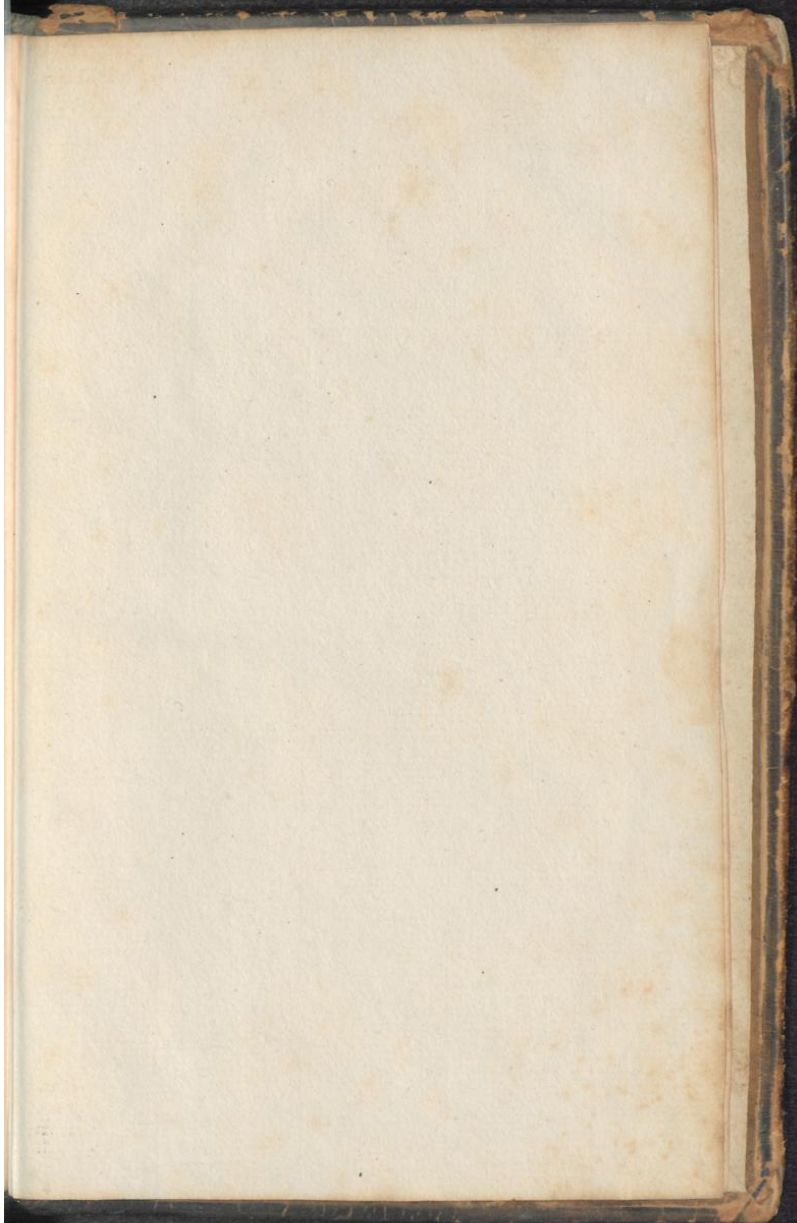
M. D. XXIX.

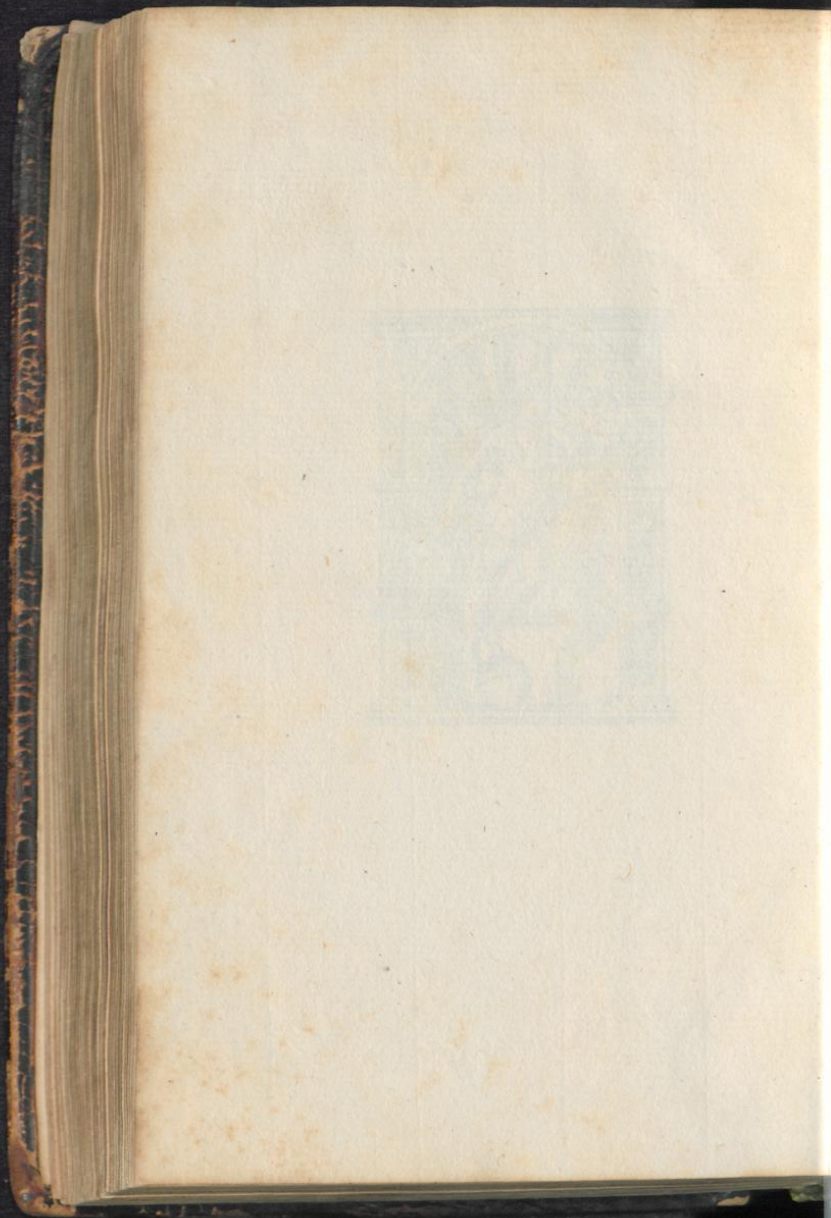

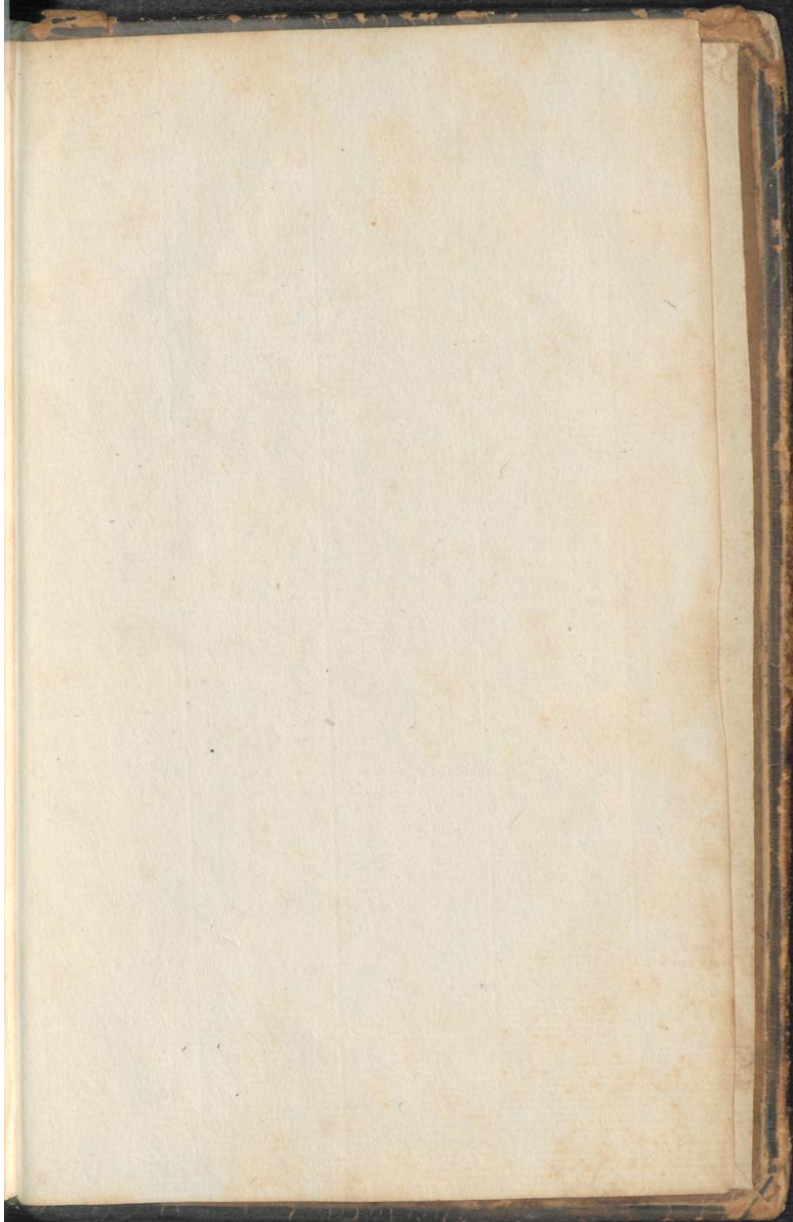

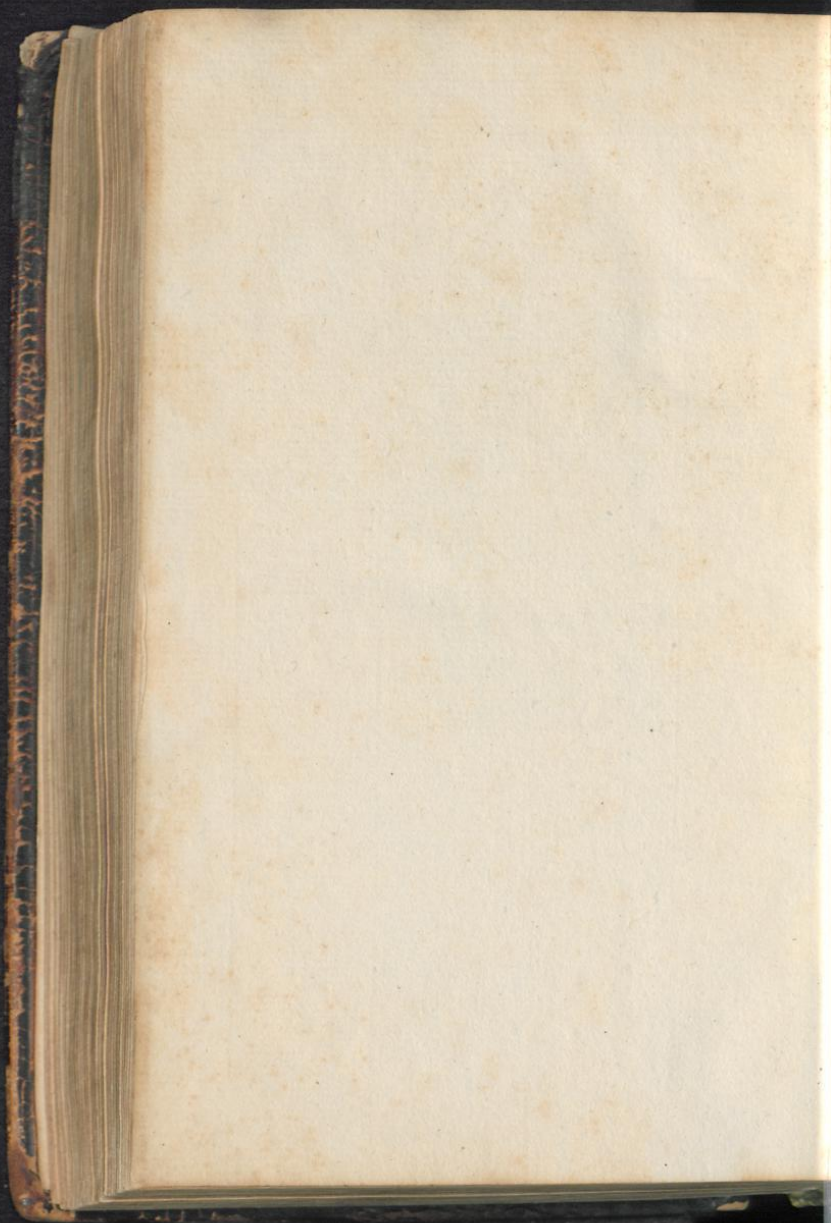

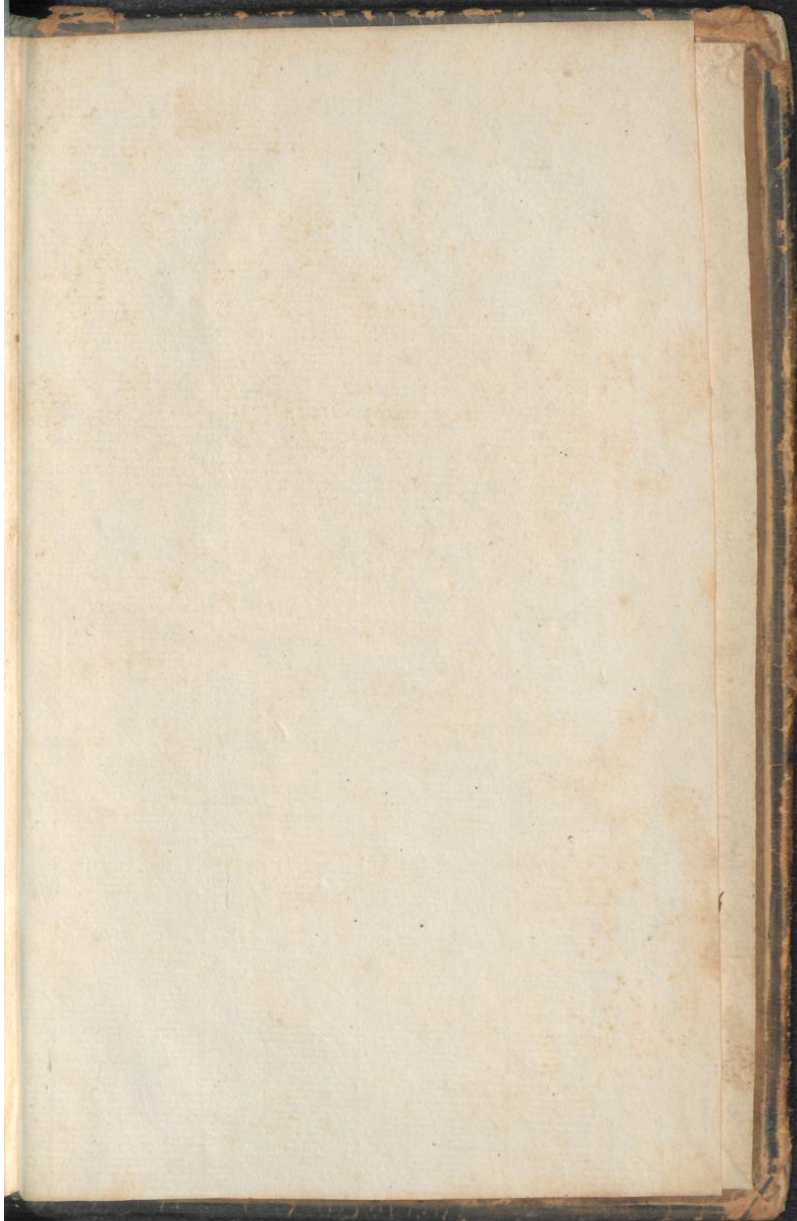

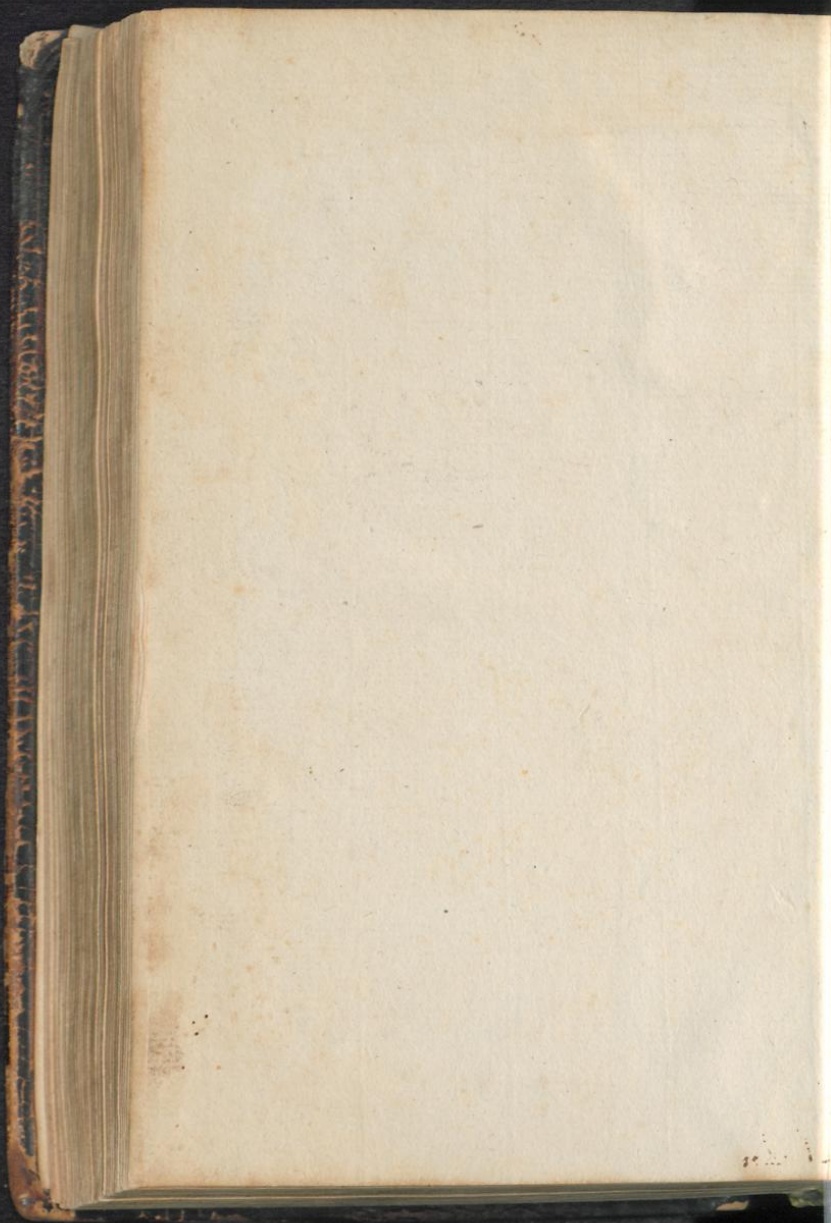

3692

280.-

t.s

21-Ln

